తాళ్లపాక పదసాహిత్యం - సంపుటం - 3

అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు

(తాళ్లపాక అన్నమాచార్య విరచితములు)

పరిష్కర్త

కీ॥ శే॥ గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ

ప్రచురణ

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

1998

ప్రథమ ముద్రణ 1986
ద్వితీయ ముద్రణ 1998

ప్రతులు 2,000

ప్రచురణ
శ్రీ M K R వినాయక్, I A S
కార్యనిర్వాహణాధికారి
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు
తిరుపతి

ముద్రణ
త్రివేణి ఆఫ్‌సెట్ ప్రింటర్స్
14/264, ఈడేపల్లి
మచిలీపట్నం - 1
ఆంధ్రప్రదేశ్

విన్నపము

ఇందరికి అభయంబు లిచ్చు చేయి
కందువగు మంచిబంగారు చేయి ॥

కలియుగ ప్రత్యక్షదైవమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరుని వైభవాన్ని, మాహాత్మ్యాన్ని, తత్త్వాన్ని 32,000 అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలుగా రచించినవాడు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు ఇందులో మనకు సుమారు 13,000 సంకీర్తనలు మాత్రమే లభించాయి వీరి పుత్రుడు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, మనుమడు తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు పదకవులే ! తాళ్లపాక కవులు క్రీ॥శ॥ 15-16 శతాబ్దాలకు చెందినవారు వీరి స్వస్థలం ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని కడపజిల్లా రాజంపేట తాలూకా తాళ్లపాకగ్రామం

క్రీ॥శ॥ 15వ శతాబ్దంలో వైష్ణవమత ప్రచారం కోసం తిరుమలను కేంద్రంగా చేసుకొని శ్రీ వేంకటేశ్వరాంకితంగా వేలకొలది సంకీర్తనలను, ఇతర సాహిత్య ప్రక్రియలను రచించినవారు తాళ్లపాకకవులు శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి సేవలో తరించిన ధన్యమూర్తులు

తాళ్లపాక పదకవిత్రయంగా కీర్తిగడించిన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, తాళ్లపాక పెదతిరుమలయ్య, తాళ్లపాక చినతిరుమలయ్యల సంకీర్తనల రాగిరేకులు తిరుమలలో శ్రీవారి ఆలయంలో 'తాళ్లపాక అర'లో లభించాయి

తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల భాండాగారం గూర్చిన మొదటి శాసనం క్రీ॥శ॥ 1530 సంవత్సరంలో కనిపిస్తుంది తదుపరి క్రీ॥శ॥ 1545, 1547, 1554, 1558 సంవత్సరాల నాటి శాసనాల్లోను సంకీర్తనభాండాగారం గూర్చిన ప్రస్తావన కనిపిస్తుంది ఇవి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాల శాసనాలు

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములవారు క్రీ॥శ॥ 1922 సంవత్సరం నుండి తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల ముద్రణకు పూనుకొన్నారు క్రీ॥శ॥ 1922 సంవత్సరం నుండి క్రీ॥శ॥ 1992 సంవత్సరం వరకు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాల ముద్రణలో వివిధ దశలు కనిపిస్తాయి

1922 సంవత్సరంలో తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలవారు రాగిరేకుల్లోని తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను వ్రాతప్రతుల్లో వ్రాయించటానికి పూనుకొన్నారు

1935-38 సంవత్సరాల్లో తాళ్లపాక లఘుకృతులు, తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు సంపుటాలుకొన్ని వెలువడ్డాయి

1947-65 సంవత్సరాల్లో తాళ్లపాక కవుల అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలు [illegible] సంపుటాలు ముద్రించబడ్డాయి

1947-1965 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో నిరాఘాటంగా కొనసాగిన తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనల ముద్రణ తరువాత ఒక దశాబ్దంపాటు కొనసాగలేదు

1975-1986 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనలు క[illegible] సంపుటాలు వరకు, మరియు అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు ముద్రించబడ్డాయి

తదుపరి 1992 సంవత్సరంలో ఒక సంపుటం ముద్రింపబడినది

ఇంతేకాక తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల జీవిత చరిత్ర, తాళ్లపాక కవుల ఇతర సాహిత్య ప్రక్రియలను ఈ దశల్లోనే తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ముద్రించింది

ఈ వివిధ దశల్లో తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనలను రాగిరేకులనుండి పరిష్కరించిన మహాపండితులు కీ॥శే॥ సాధు సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి, పండిత విజయరాఘవాచార్య, వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి, రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ, పి టి జగన్నాధరావు, గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ, శ్రీయుతులు ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులుగారలు

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు 1978 సంవత్సరంలో అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ స్థాపించినప్పటినుండి తాళ్లపాక అన్నమాచార్య సంకీర్తనలకు దేశవ్యాప్తంగా విశేషవ్యాప్తి ఏర్పడింది తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు సాహితీవేత్తలకు, సంగీత విద్వాంసులకు వరకవిత్వ వాణీవీణా నినాదాలైనాయి ఈ సంకీర్తనలు భక్తులకు మోక్ష మార్గాన్ని తెలిపే విశిష్టరచనలు పరిశోధకులకు, సాహిత్యచరిత్రకారులకు కొంగుబంగారమై విలసిల్లుతున్నాయి తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలకు సంగీత, సాహిత్య, భక్తలోకంలో నేడువున్న ఆదరణ ఎనలేనిది

ఈ ఆవశ్యకతను గుర్తించి వివిధ దశల్లో పరిష్కరింపబడి, ముద్రించబడిన తాళ్లపాకకవుల సంకీర్తనలను ఒక్కసారిగా సమగ్రరీతిలో ముద్రించడానికి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాల యాజమాన్యం సంకల్పించింది

ప్రధమత తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను సమగ్రంగా 29 సంపుటాలుగా లోకానికి అందిస్తున్నాం

తాళ్లపాక పదకవుల సంపుటాల పునర్ముద్రణ ప్రణాళిక రూపొందించుటలో సహకరించిన శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులుగారికి (తాళ్లపాక వాఙ్మయపరిష్కర్త) విద్వాన్ శ్రీ సింగరాజు సచ్చిదానందం గారికి (విశ్రాంత తెలుగు అధ్యాపకులు, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలు) ఆచార్య కె సర్వోత్తమరావుగారికి (డీన్, హ్యూమానిటీస్ & ఎక్స్‌టెన్షన్ స్టడీస్, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) డా॥ ఆచార్య ఎం శ్రీమన్నారాయణమూర్తిగారికి (డైరెక్టర్ శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాసంస్థ, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) మరియు ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాహిత్యపరంగా నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలందించిన డా॥ముదివేడు ప్రభాకరరావు M A Ph D గారికి, (పరిశోధకులు, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాలయం, తిరుపతి) హృదయపూర్వక కృతజ్ఞతాంజలులు అర్పిస్తున్నాము

దీని తర్వాత తాళ్లపాక కవుల లఘుకృతులు, ఇతర కావ్యాలు వెలువరించడానికి ప్రణాళిక సిద్ధంచేస్తున్నాం

ప్రస్తుతం వెలువడుచున్న తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామివారి కృపా కటాక్షంచే భక్తజనామోదం పొందగలవని విశ్వసిస్తున్నాం

M K R వినాయక్
కార్యనిర్వహణాధికారి
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

నివేదిక

క్రీ॥శ॥ 15వ శతాబ్దంలో భక్తి ప్రపత్తి, దేహాత్మేశ విచారాదులను తెలిపే అధ్యాత్మసంకీర్తనలు జీవాత్మ పరమాత్మల ఐక్యాన్నిచాటే అమలిన దివ్య శృంగార సంకీర్తనలు రచించినవారు తాళ్లపాక కవులు సకల దేవతా స్వరూపమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి తత్త్వాన్ని ఎన్నోవేల సంకీర్తనలద్వారా లోకవిదితంచేసి ఆత్మకల్యాణంతోపాటు లోక కల్యాణం సాధించిన వారు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు, వీరి పుత్రుడు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు మనుమడు తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పరతత్త్వంగా భావించి ఉభయ విభూతినాయకుడైన ఆ స్వామి కల్యాణగుణాలను ఎన్నోవేల సంకీర్తనల్లో కీర్తించారు శరణాగతి తత్త్వాన్ని ప్రబోధించారు

క్రీ॥ శ॥ 15వ శతాబ్దంలో శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి నందకాంశ సంభూతుడుగా తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు జన్మించాడు తన పదహారవయేట శ్రీ వేంకటేశ్వరుని సాక్షాత్కారం పొంది స్వామి ఆదేశంతో సంకీర్తనరచనకు శ్రీకారం చుట్టి ఆనాటినుండి జీవితాంతంవరకు దినమునకు ఒక్క సంకీర్తనకు తక్కువ కాకుండా సంకీర్తన రచన సాగించాడు పల్లవి చరణాలతో కూడిన సంకీర్తన రచనకితడు మార్గదర్శకుడై పదకవితాపితామహుడని కీర్తి గడించాడు అన్నమయ్య పదాల్లో సంగీతం సాహిత్యం భగవద్భక్తి త్రివేణీ సంగమంలా మేళవించాయి

శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పరతత్త్వమూర్తిగానే కాకుండా వివిధ ఆగమ సంప్రదాయాల్లో వినుతుడైన వైభవమూర్తిగా కూడా అన్నమయ్య కీర్తించాడు ఆంధ్రవాగ్గేయకారుల్లో అనేక వైష్ణవ క్షేత్రాలను సందర్శించి ఆయాక్షేత్ర మూర్తులపై వివిధ సంకీర్తనలను రచించిన ఘనత తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులదే!

అన్నమయ్య భగవత్తత్త్వాన్ని అనేక జానపద గేయరీతుల్లో రచించి సామాన్యులకు అందించే ప్రయత్నంచేశాడు అన్నమయ్య గ్రాంధిక శిష్టవ్యావహారిక వ్యావహారిక భాషాశైలులలో సంస్కృతాంధ్ర సంకీర్తనల్ని రచించాడు జానపదుల జీవద్భాషను సర్వతంత్ర స్వతంత్రంగా వాడి సంకీర్తనల రచనాశైలిలో తర్వాతి వాగ్గేయకారులకి మార్గదర్శకుడైనాడు

అన్నమయ్య పదాలు శ్రీ వేంకటేశ్వరముద్రాంకితాలు వీరి బాటను అనుసరించిన వారు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు

ఇహపర శ్రేయోదాయకమైన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు ఇతర తాళ్లపాకకవుల సంకీర్తనలను భక్తజనానికి అందించాలని తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు 1978 సంవత్సరంలో సంకల్పించి అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ స్థాపించింది అప్పటినుండి అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ కళాకారులచే గానంచేయబడిన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు ఆంధ్ర ప్రదేశ్‌లోనే కాక ఆంధ్రేతర [illegible] కూడా బహుళ ప్రచారం, ప్రాచుర్యం పొందాయి

[illegible]న్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ తాళ్లపాక అన్నమాచార్య, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల ప్రచా[illegible]- [illegible] శాఖల సమన్వయంతో వివిధ కార్యక్రమాలను నిర్వహిస్తున్నది అన్న[illegible] [illegible]లచే వేలకొలదిగా సంగీత సభలు పరిశోధకులచే సాహితీసమావేశాలు నిర్వహిం[illegible] [illegible] కవుల సంకీర్తనలను ఆడియో క్యాసెట్లుగా విడుదలచేసి బహుజనామో[illegible] పొందింది

[illegible]ల తిరుపతి దేవస్థానంచే 1949 సంవత్సరం నుండి ప్రతి సంవత్సరం అన్నమాచా[illegible] వర్ధంతి ఉత్సవాలు 1978 సంవత్సరం నుండి అన్నమాచార్య జయంతి ఉత్సవాలు జయప్రదంగా నేటికీ నిర్వహింప[illegible]న్నవి మరియు అన్నమాచార్య సంకీర్తనోత్సవాలు కుగ్రామ స్థాయినుండి మహానగరా[illegible]వరకు జరుగుచున్నాయి అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ వివిధ విశ్వవిద్యాలయాల

సమన్వయంతో తాళ్లపాక కవుల సాహితీ సదస్సులు నిర్వహిస్తున్నది తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం 1978సం॥ నుండి తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల ఇతర తాళ్లపాక కవుల సాహిత్యంపై వివిధ విశ్వవిద్యాలయాల్లో పరిశోధన చేసేందుకు ఉపకారవేతనం ఇచ్చి ప్రోత్సహిస్తున్నది ఈ ప్రణాళిక క్రింద ఇప్పటివరకు దాదాపు 50 సిద్ధాంతగ్రంథాలు సమర్పింపబడ్డాయి

తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలపట్ల నానాటికీ పెరుగుచున్న ప్రజాదరణ మరియు 1935వ సంవత్సరం నుండి వివిధ దశల్లో ముద్రింపబడిన తాళ్లపాక అన్నమయ్య, తాళ్లపాక పెదతిరుమలయ్య తాళ్లపాక చినతిరుమలయ్య సంకీర్తనల సంపుటాలు ఏనాడో చెల్లిపోయిన కారణంగా నేడు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు సమగ్రంగా పునర్ముద్రించవలసిన ఆవశ్యకత ఏర్పడింది

పూర్వముద్రణ సంపుటాల్లోని పూర్వపరిష్కర్తల పీఠికలు యథాతథంగా ముద్రింపబడుచున్నాయి పరిష్కర్తచే పీఠికలో సూచింపబడిన సంపుటాల సంఖ్యలు పూర్వముద్రణకు సంబంధించినవి తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు మొదటిసారిగా సమగ్రంగా పునర్ముద్రితమగుచున్నందువల్ల ముద్రణ పాఠకుల సౌకర్యార్థం క్రమపద్ధతిలో వుండాలనే వుద్దేశ్యంతో పూర్వముద్రణ సంపుటాల సంఖ్యలు మార్చబడినవి సంపుటాల సంఖ్యల మార్పులు ప్రత్యేకంగా పట్టికలో చూపబడింది

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానానికి రాగిరేకుల్లో లభించిన తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు మొత్తం నేడు ముద్రించబడుచున్నందువల్ల సమగ్రమనే పదం సూచికంగా వాడబడింది

భక్తిభావ విలసితాలైన తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలను సమగ్రంగా ముద్రించుటకు ఆమోదించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ధర్మకర్తృత్వమండలి అధ్యక్షులు శ్రీకలిదిండి రామచంద్రరాజుగారికి మరియు ధర్మకర్తృత్వమండలి సభ్యులకు మా హార్దిక కృతజ్ఞతాంజలి

ఈ సంపుటాల ముద్రణకు అధికారికమైన ఆమోదాన్ని తెలిపిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల కార్యనిర్వహణాధికారి శ్రీ ఎం కె ఆర్ వినాయక్ I A S గారికి కృతజ్ఞతాంజలి

తాళ్లపాక పదకవుల సంపుటాల పునర్ముద్రణ ప్రణాళికరూపొందించుటలో సహకరించిన శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులు గారికి (తాళ్లపాక వాఙ్మయపరిష్కర్త) విద్వాన్ శ్రీ సింగరాజు సచ్చిదానందంగారికి (విశ్రాంత తెలుగు అధ్యాపకులు తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలు) ఆచార్య కె సర్వోత్తమరావుగారికి (డీన్ హ్యూమానిటీస్ & ఎక్స్టెన్షన్ స్టడీస్ శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) ఆచార్య ఎం శ్రీమన్నారాయణమూర్తిగారికి (డైరక్టర్ శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాసంస్థ, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం తిరుపతి) మరియు ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాహిత్యపరంగా నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలందించిన డా॥ముదివేడు ప్రభాకరరావు M A Ph D గారికి (పరిశోధకులు శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాలయం, తిరుపతి) మా హార్దిక కృతజ్ఞతాంజలులు

ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాంకేతికపరమైన సహకారాన్ని అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల ముద్రణాధికారి శ్రీ ఎం లక్ష్మణరావుగారికి, వారి సిబ్బందికి తి తి దే పౌరసంబంధ శాఖాధికారి శ్రీ పి సుభాష్‌గౌడ్ గారికి కృతజ్ఞతాంజలులు

డా॥ మేడసాని మోహన్ M A Ph D
డైరక్టర్
అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు
తిరుపతి

తేది 10-2-98

తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు

సంఖ్యా వివరణ పట్టిక - 1998

సంపుటాలు	మునుపటి సంఖ్య	ఇప్పటి సంఖ్య	సంకీర్తనాచార్యుని పేరు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	1	1	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	2	2	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	3	3	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	10+11(1,2భాగాలు)	4	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	12	5	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	4	6	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	13	7	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	14	8	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	15	9	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలు	16	10	తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	17	11	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	18	12	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	19	13	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	20	14	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	21	15	తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	22	16	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	23	17	తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	24	18	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	25	19	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	26	20	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	27	21	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	28	22	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	29	23	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు

శృంగార సంకీర్తనలు	30	24	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	31	25	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	32	26	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	33	27	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	34	28	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	35	29	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు

* తాళ్లపాక పదసాహిత్యం మొదటిసారిగా సమగ్రంగా పునర్ముద్రణచేయ బడుచున్నది ఈ సందర్భంగా సంకీర్తనల సంపుటాల సంఖ్యలు క్రమపద్ధతిలో ఉండాలనే వుద్దేశ్యంతో మార్పులు చేయబడి పై పట్టికలో చూపబడినవి పై పట్టికలోని మునుపటి సంఖ్య వరుసలో సూచింపబడిన 33 34, 35 సంపుటాలు ఇంతవరకు ముద్రింపబడలేదు ఇప్పుడు ప్రథమంగా ప్రచురింపబడుతున్నాయి అయినప్పటికి ప్రస్తుతం 1998 సం॥లో క్రొత్తగా 1వ సంపుటం నుండి ఇవ్వబడిన క్రమ సంఖ్యలు ఈ ప్రథమ ముద్రణ సంపుటాలకు చేర్చబడినవి వివిధ దశలలో 5 6 7, 8, 9 సంపుటాలు ప్రస్తుతం 1, 2, 3 సంపుటాలుగా గ్రహింప వినతి వివరములకు ఆయా సంపుటాల పీఠికలు చదువగలరు ఈ మార్పును సహృదయ పాఠకులు గమనించగలరు

పీఠిక

శ్లో॥ వేంకటేశాత్మనాఽఽత్మానం సర్వం లోకంచ భావయన్।
బహిరంతస్స్ఫురద్రూప మన్నమార్యం నమామ్యహమ్॥

పూజ్యపాదులు కీ॥ శే॥ రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారు 201 వ రేకునుండి 250 వ సంఖ్య రేకువరకుగలపాటలను 8 వ సంపుటముగా 15–4–1952 న ప్రకటించి. 251 వ రేకునుండి 300 వ రేకువరకుగల 50 రేకులను 9 వ సంపుటముగా 18—6—52 న ప్రకటించిరి

8 వ సంపుటమునందలి రేకులలో 216 వ రేకు, 9 వ సంపుటమునందలి రేకులలో 300 వ రేకు వారికి దొరకనట్లు, 9 వ సంపుటమునందు పీఠికలో చెప్పినారు

కాని 300 వ రేకుమాత్రము మాకు లభించినది. ఈ రేకు ఆ మధ్య ఎట్లు అంతర్ధానమయియుండినదో తెలియదు పాత 8. 9 సంపుటముల సమష్టిరూపమే ఇది 201 నుండి 300 వరకు గల రేకులకు సంబంధించినది ఈ సంపుటము.

మునుపటిఅధ్యాత్మకీర్తనలసంపుటములవలెనే ప్రాచీనులు ప్రకటించినవానికి, మా పరిశోధనలో దొరికిన, ఊహించిన భావములను. అక్కడక్కడ కఠిన పదములకు అర్థములను ౧, ౨, ౩ ఇత్యాది తెలుగుసంఖ్యలలో గుర్తించి ప్రకటించినాము 1 నుండి 4 వ ఫారము వరకు ఫారపాటుతో 1, 2, 3, ఇత్యాది సంఖ్యలతో గుర్తింపబడినవి. సహృదయులు మన్నించి చదువుకొనగలరు పాతపరిష్కర్తలు చాలా స్థలములందు మూలపాఠముదగ్గర ప్రశ్నచిహ్నములతో తమసందేహములను వెలిబుచ్చినారు అట్టి స్థలములందు ౧ ౨, ౩ మొదలుగా గలతెలుగుఅంకెలతో గుర్తించి సాధ్యమైనన్ని స్థలములలో నాకు

తోచినఅర్థమును సూచించియున్నాను దాని బాగోగులకు సహృదయహృదయమే ప్రమాణము.

అన్నమయ్య తాను రామానుజమతస్థుడనని బాహాటముగ చెప్పుకొన్నాడు. తదితరమతములను ఘాటుగా దూషించినాడుకూడ. అందులో ప్రధానముగ దూషణ పాత్రమైనది అద్వైతమే. శైవులకైనను వైష్ణవులకైనను ఉమ్మడి శత్రువు అద్వైతియేకదా.

అన్నమయ్య తనఅధ్యాత్మకీర్తనలలో అక్కడక్కడ శైవ మతమునుగూడ ఖండించినాడు. అన్నమాచార్యులు ఖండించిన — అద్వైతమునకు, శైవమునకు సంబంధించి మచ్చుకు కొన్నిపాటల సంఖ్యలను ఉదాహరించుచున్నాను చూడవచ్చు. అద్వైత ఖండనము ఈ సంపుటములో 5, 33, 40, 52, 58, 65, 74 సంఖ్యలుగల పాటలలో గుర్తింపవచ్చును అట్లే శైవమత దూషణము 351, 364 సంఖ్యగలపాటలలో గుర్తింపవచ్చు.

గాఢముగా ఒక మతమును విశ్వసించినవారు మరియొక— మతమును దూషించుట ఆనాళ్లలో పరిపాటి. అసలు సోమన, పండితారాధ్యుడు మొదలైనవారలవీరశైవమునకు ఎదురొడ్డినిలిచిన— వీరవైష్ణవవాఙ్మయ మిది. దీనిలో ఈపాటిఖండన ముండుట తప్పు కాదనియే భావింపవచ్చు. శ్రుతి స్మృతి పురాణములయందు కూడా ఒకచోట విష్ణువు మరియొకచోట శివుడు, ఇంకొకచోట బ్రహ్మ సర్వోత్కృష్టులుగ కీర్తింపబడుట మన మెరిగినదే.

శైవమునకో, వైష్ణవమునకో చెందినవ్యక్తులు ఆ మూర్తిని సర్వోత్కృష్టముగ సాధింపలేనాడు ఆమతమే కుప్పకూలిపోవలసి - వచ్చును అందువలన రామానుజమతస్థుడగు అన్నమాచార్యులు పరమవిష్ణుభక్తుడు పరమ వైష్ణవుడుకూడ ఆ మతమునకు సాక్షాత్తుగా విరుద్ధమయిన శైవమునుగాని. శివకేశవులను సమానభక్తితో

సేవించు అద్వైతమునుగాని ఆయన ఖండించుటయు న్యాయ్యము. ఇంకొక్కవిశేషము. ఈయనవరకు ఈతని వంశములోని వారందరూ, అద్వైతసంప్రదాయమునకే చెందినవారు. ఈతనినుండి ఈ వంశము రామానుజమతవంశముగా సిద్ధమైనది. ఈతనిలోకూడ జన్మసిద్ధమైన అద్వైతవాసన పూర్తిగా నశించలేదని, అక్కడక్కడ మినుకు మినుకుమని గోచరమగుచున్నదని, 185, 296, 342, 440 మొ॥ లగు పాటలలో తెలియుచున్నది

అన్నమయ్యలో ఆవేశించిన వైష్ణవము ఈ క్రిందిపాటలలో బాగ గుర్తింపవచ్చు.

శంకరాభరణం

అచ్చుత మిమ్ముఁదలఁచేయంతపని వలెనా
యిచ్చల మీవారే మాకు నిహపరా లియ్యఁగా ॥ పల్లవి ॥

మిమ్ము నెఱిఁగినయట్టిమీ దాసుల నెఱిఁగే-
సమ్మతివిజ్ఞానమే చాలదా నాకు
వుమ్మడి మీసేవ సేసుకుండేటివైష్ణవుల
సమ్ముఖాన సేవించుటే చాలదా నాకు ॥ అచ్చు ॥

నిరతి నీకు మొక్కేనీడింగరీలకు
సరవితో మొక్కుటే చాలదా నాకు
పరగ నిన్నుఁ బూజించే ప్రపన్నులఁ బూజించే —
సరిలేనిభాగ్యము చాలదా నాకు ॥ అచ్చు ॥

అంది నీకు భక్తులైనయలమహానుభావుల —
చందపువారిపై భక్తి చాలదా నాకు
కందువ శ్రీవేంకటేశ కడునీబంటుబంటుకు
సందడిబంట నవుటే చాలదా నాకు ॥ అచ్చు ॥

(ఈసంపుటము—పాట 23)

ముఖారి

సులభపుమార్గములు చుట్టిరానే వుండఁగాను
బలు[ప్రయాసపుకర్మబద్ధులైరి జీవులు ॥ పల్లవి ॥

శ్రీపతిభక్తియనేటిచింతామణి వుండఁగాను
యేపున మోసపొయ్యేరు యేలో జీవులు
చేపట్టి నామాంకితపుసిద్ధరసము గలిగి
కోపుల నుడిగి పనిగొనరేలో జీవులు ॥ సుల ॥

అక్కడనే శరణాగతనేవోడ వుండఁగాను
యెక్కి భవవార్ధి దాఁటరేలో జీవులు
తక్కక దాస్యమనేటిధనము దమకుండఁగా
లెక్కించి కూడపెట్టుకోలేరు యేలో జీవులు ॥ సుల ॥

అట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ డంతరాత్మై వుండఁగాను
పట్టి కొలువరేలో పైపై జీవులు
పట్టపుహరిదాసులు ప్రత్యక్షమై వుండఁగాను
యిట్టె వారికృప చేరుటెన్నఁడో యీ జీవులు ॥ సుల ॥

(ఈసంపుటము-పాట 279)

వైష్ణవమునందును తత్రాపి శరణాగతియందును కలసులభ—మైనగొప్పఫలము ఈ క్రిందిపాటలో గుర్తింపవచ్చు

సాళంగనాట

ఈ మాట విని నిన్ను నిందుకే నవ్వితి నేను
నేప మెంత నేమెంత నీకరుణ యెంత ॥ పల్లవి ॥

సకలకర్మముచేత సాధ్యముగానినీవు
వొక ఇంచుకంతభక్తి కొగిలోనైతి
ప్రకటించి బహువేదపరనఁ జిక్కనినీవు
మొకరివై తిరుమంత్రమునకుఁ జిక్కితివి ॥ ఈమా

కోటిదానములచేత కోరి లోనుగానినీవు
పాటించి శరణంటేనే పట్టి లోనైతి
మేటివుగ్రతపముల మెచ్చి కైకొననినీవు
గాటపుదాసులై తేనే కైకొని మన్నించితివి ॥ ఈమా ॥

వెక్కుతీర్థములాడిన భేదించరానినీవు
చొక్కి నీముద్రవారికి సులభుఁడవు
గక్కనదేవతలకుఁ గానరానినీవు మాకు
నిక్కడ శ్రీవేంకటాద్రి నిరవైతివి ॥ ఈమా ॥

(ఈ సంపుటము-పాట 56)

భగవంతుడూ, సర్వవ్యాపీ, పరిమకారుణికుడూ అగు శ్రీ మహావిష్ణువుయొక్క దయాళుత్వమును అన్నమయ్య ఎంత చక్కగా గుర్తించెనో ఈ క్రిందిపాటలో తెలిసికొనవచ్చు.

శ్రీరాగం

మఱి యేపురుషార్థము మావంక లేదు మీకు
అఱువడము మాకెంత అత్తువో నీవు ॥ పల్లవి ॥

హరి నీవు నాకు నంతర్యామివై నఫలము
తిరిగినందె మావెంటఁ దిరిగెదవు
ఇరవుగ నీవు మాకు నేలికవై నఫలము
గరమె మాపాపమెల్లఁ గటుకొంటివి ॥ మఱి ॥

భువిలోన నీవు నన్నుఁ బుట్టించినఫలము
ఇవల రక్షించేతోడు నీదొకటాయ
తివిరి నన్ను నీకుఁ దెచ్చిడుకొన్న ఫలము
జవళి నా నేరములు చెక్కఁబెట్టఁబడెను ॥ మటి ॥

గారవాన నన్ను వెనకవేసుకొన్నఫలము
చేరి నన్నుఁ బుణ్యునిఁగాఁ జేయవలసె
ఆరసి నాకుఁ బ్రత్యక్షమైనఫలమున నన్ను
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ ఇముడుకోఁబడెను ॥ మటి ॥

(ఈ సంపుటము-పాట ౬౯)

శ్రీ వైష్ణవమునందు హరికంటె హరిభక్తు లధికులు భక్తుడు గొప్పయా? భగవంతుడు గొప్పయా? అన్నప్రశ్నమునకు. భారత భాగవత రామాయణాదులయందు భక్తుడే గొప్ప అని నిరూపించు-నంశములు కోకొల్లలు గలవు మచ్చుకు భారతకథ భాగవతమున, భీష్మార్జునయుద్ధమునందు కృష్ణుడు, అర్జునునితో నిన్ను చంపింతునని భీష్మునితో పలికెను. భీష్ముడు నిచే చక్రము పట్టింతునని కృష్ణునితో ననెను. ఎనిమిదవనాటియుద్ధమున కాబోలు భీష్ముని ధాటికి అర్జునయ్య కొయ్యబారగా, శ్రీకృష్ణుఁడు మహాసంరంభముతో చక్రము చేబట్టి రథముపైనుండి దుమికి భీష్మునివైపు పరుగెత్తెను ఆ సందర్భమున,

సీ॥ కుప్పించి యెగసినకుండలంబుల కాంతి
గగనభాగంబెల్ల గప్పికొనఁగ
నుఱికిన నోర్వక యుదరంబులోనున్న
జగముల వ్రేఁగున జగతి గదలఁ
జక్రంబుఁ జేపట్టి చనుదెంచు రయమునఁ
బైనున్న పచ్చనిపటము జాఱ
నమ్మితి నాలావు నగుఁబాటు సేయకు
మన్నింపుమని క్రీడి మఱలఁ దిగువ

తే॥ గరికి లంఘించుసింహంబుకరణి మెఱసి,
నేఁడు భీష్ముఁ జంపుదు నిన్నుఁ గాతు
విడువు మర్జున! యనుచు మద్విశిఖవృష్టిఁ
దెరలి చనుదెంచుదేవుండు దిక్కు నాకు

అనుపద్యముతో ప్రాప్తకాముడు, పరమభాగవతుడునగు భీష్ముడు శ్రీకృష్ణుని స్తుతించెను

(ఆంధ్రమహాభాగవతము ప్రథమస్కంధము పద్యం—222)

శ్రీమద్భాగవతమున నృసింహావతార కథయే ఇందుకు తార్కాణము లోకులందరి దృష్టిలో ప్రహ్లాదుడు పరమభాగవతుడుగ, హిరణ్యకశిపుడు మిక్కిలి క్రూరుడుగ కనపడుట సహజము. కాని ఇందు విచారించినచో హిరణ్యకశిపుడు అంతరంగికముగ ఎంతగా సాత్త్వికభక్తుడో, అంతగా బయటికి పరమరాక్షసుడు. ప్రపంచములో ఎక్కడ వితంఢిగాని ఏకొడుకునుగాని ఇంత హింసల పాలుచేసినవాడు కానరాడు. ఈ ఘట్టములో పోతన నడిపించినకథ చాలహృదయంగమము. హిరణ్యకశిపుడు ప్రహ్లాదుని బాధించిన పద్ధతి —

సీ॥ ఒకమాటు దిక్కుంభియూథంబుఁ దెప్పించి
కెరలి డింభకునిఁ ద్రొక్కింపఁ బంపు —
నొకమాటు విషభీకరోరగశ్రేణుల
గడువడి నర్భకుఁ గఱవఁ బంపు —
నొకమాటు హేతిసంఘోగ్రానలములోన
విసరి కుమారుని వేయఁబంపు —
నొకమాటు కూలంకషోల్లోలజలధిలో
మొత్తించి బాలుని ముంపఁబంపు

ఆ॥ విషముఁ బెట్టఁ బంపు, విదళింపఁగాఁ బంపు,
దొడ్డకొండచఱులఁ ద్రోయఁ బంపుఁ,
బట్టి కట్టఁ బంపు, బాధింపఁగాఁబంపు
బాలుఁ గినిసి దనుజపాలుఁ డధిప.

సీ॥ ఒకవేళ నభిచారహోమంబు సేయించు—
నొకవేళ నెండల నుండఁబంచు—
నొకవేళ వానల నుపహతి నొందించు—
నొకవేళ రంధ్రంబు లుక్కఁబట్టు—
నొకవేళఁ దనమాయ నొదవించి బెగడించు—
నొకవేళ మంచున నొంటి నిలుపు—
నొకవేళఁ బెనుగాలి కున్ముఖుఁ గావించు—
నొకవేళఁ బాఁతించు నుర్వియందు

తే॥ నీరు నన్నంబు నిడనీక నిగ్రహించుఁ
గశల నడిపించు ఉబ్బించు గండశిలల
గదల వ్రేయించు నేయించు ఘనశరములఁ
గొడుకు నొకవేళ నమరారి క్రోధియగుచు.

(ఆంధ్రమహాభాగవతము – సప్తమస్కంధం, 198 199. పద్య)

ఇంత బాధించినను చావని కొడుకునుగని "ఏకాంతంబున దురంత చింతా పరిశ్రాంతుండయి రాక్షసేంద్రుండు తన మనంబున,

ఉ॥ ముంచితి వార్ధులన్, గదల మొత్తితి, శైలతటంబులందు ద్రో—
బ్బించితి, శస్త్రరాజిఁ బొడిపించితి, మీఁద నిభేంద్రపంక్తి ఱొ—
ప్పించితి, ధిక్కరించితి, శపించితి, ఘోరదవాగ్నులందుఁ ద్రో—
యించితిఁ, బెక్కు పాట్ల నలయించితిఁ జావఁ డిదేమిచిత్రమో!

చ॥ ఎఱుఁగఁడు జీవనౌషధము, లెవ్వరు భర్తలులేరు, బాధలం
దరలఁడు; నైజతేజమునఁ దథ్యము జాడ్యములేదు, మిక్కిలిన్
మెరయుచునున్నవాఁ; డొకని మేషము దైన్యము నొందఁ, డింక నే
తెఱఁగునఁ ద్రుంతు వేసరితి, దివ్యము వీని ప్రభావ మెట్టిదో?"

(ఆంధ్ర భాగ సప్తమస్కంధం - 201, 202, పద్య.)

అని తానే చింతించి తుదకు ఓసిగి వేసారి వీని అంతు కనుగొని యెదనని నీ విష్ణుఁడెందుగలడని ధిక్కరించి అడిగిన,

క॥ ఇందుఁగలఁ డందు లేఁడని
సందేహము వలదు, చక్రి సర్వోపగతుం,-
డెందెందు వెదకి చూచిన -
నందందే కలఁడు దానవాగ్రణి వింటే

(ఆంధ్ర భాగ స్క-7- పద్యం- 275)

అని ప్రహ్లాదుడు భాషింప

క॥ స్తంభమునఁ జూపవేనిం
గుంభిని నీశిరసుఁ ద్రుంచి కూల్పఁగ రక్షా -
రంభమున వచ్చి హరి వి-
స్రంభంబున నడ్డపడఁగ శక్తుండగునే

(ఆంధ్ర. భాగ స్క 7- ప-280)

అని గద్దించి పలుక ప్రహ్లాదుఁడు,

శా॥ అంభోజాసనుఁ డాదిగాఁగఁ దృణపర్యంతంబు విశ్వాత్ముఁడై
సంభావంబున నుండుప్రోడ విపుల స్తంభంబునం దుండఁడే!
స్తంభాంతర్గతుఁడయ్యు నుండుటకు నేసందేహమున్ లేదు ని-
ర్దంభత్వంబున నేఁడు గానఁబడుఁ బ్రత్యక్షస్వరూపంబునన్

(పద్యం 282)

అని సమాధానింప,

శా॥ వినరా డింభక! మూఢచిత్త గరిమన్ విష్ణుండు విశ్వాత్మకుం
డని భావించెద, వైన నిందుఁగలఁడే యంచున్ మదోద్రేకుఁడై
దను జేంద్రుం డరచేత వ్రేసెను, మహోదగ్ర ప్రభాశుంభమున్
జనదృగ్భీషణదంభమున్ హరిజనుస్సంరంభమున్ స్తంభమున్

(ఆంధ్ర. భా స్క 7- పద్యం 284)

అని స్తంభమును అరచేత గ్రుద్దెను. అప్పుడు స్వామి నరసింహ-స్వరూపముతో బ్రహ్మాదిపిపీలికాపర్యంతము నిండియుండుటచే, దెబ్బ వడిన స్తంభమునుండి ఫెళఫెళార్భటులతో భయంకరాట్టహాసంబుతో ఆవిర్భవించినం. గనుంగొని హిరణ్యకశిపుడు,

క॥ నరమూర్తి గాదు కేవల-
హరిమూర్తియుఁ గాదు మానవాకారముఁ గే-
సరియాకారము నున్నది
హరిమాయారచితమగు యథార్థము సూడన్

ఉ॥ తెంపున బాలుఁ డాడినను, ధీరత సర్వగతత్వముం బ్రతి
ష్ఠింపఁ దలంచి, యిందు నరసింహశరీరముఁ దాల్చి చక్రి శి-
క్షింపఁగ వచ్చినాఁడు, హరిచే మృతియంచుఁ దలంతు నైన. నా
సొంపును బెంపు నందఱును జూడఁ జరింతు హరింతు శత్రువున్

పలికెను.

(ఆంధ్ర. భా. స్క-7- పద్యం - 286, 287)

ఈ 287వ పద్యములో హిరణ్యకశిపుని జ్ఞానిత్వము వ్యక్తమగుచున్నది 'హరిచే మృతియంచు దలంతును' అన్న వాక్యములో. వాడు పూర్వము ఘోరతపముచేసి బ్రహ్మనుండి కోరినవరములను

శా॥ గాలిం గుంభిని నగ్ని నంబువుల నాకాశస్థలిన్ దిక్కులన్
రేలన్ ఘస్రములం దమఃప్రభల భూరిగ్రాహరక్షోమృగ-
వ్యాళాదిత్యనరాదిజంతుకలహవ్యాప్తిన్ సమస్తాస్త్రశ-
స్త్రాళిన్ మృత్యువులేని జీవనము లోకాధీశ! యిప్పింపవే

(పద్యం 90)

నిరూపించు పద్యమును ఒక్కసారి మననము చేయుదుమేని పంచభూతములు, తద్వికారములు, కాలము, దిక్కులు, వెలుపల, లోపల, పగలు, రాత్రి, పైన, క్రింద కాని ప్రదేశమునందును, ప్రాణము కలిగినవి, ప్రాణములేనివి కాని వస్తువులతో మరణమును కోరు-కొన్నాడు ఇన్నింటికి అతిరిక్తమైనఉత్తమవస్తువు శ్రీమన్నారా-యణమూర్తి కాక వేరొకటుండునె? కావుననే, సర్వము శ్రీమన్నారా-యణ అపరావతారమగు నృసింహునిచేత, స్వామిఒడిలోనే, ఏ ఆయుధములు లేక స్వామి గోళ్లచేతనే తనచావును కోరుకొన్నాడు భక్తుడు. భక్తుడు కోరుకొన్న కోరకను, వాని తపస్సుకు సంతుష్టుడైన పరమేశ్వరుడు కాదనక,

"వ॥ ఇట్లు కేవలపురుషరూపంబును, మృగరూపంబునుం గాని నరసింహరూపంబున, రేయునుం బవలునుంగాని సంధ్యాసమ-యంబున, నంతరంగంబును బహిరంగంబునుంగాని సభాద్వారంబున, గగనంబును భూమియునుంగాని యూరుమధ్యంబునఁ, బ్రాణసహి-తంబులును బ్రాణరహితంబులునుంగాని నఖంబులం, దైత్యలోక జన-హృదయ భల్లుండయిన దైత్యమల్లుని వధియించి, మహోదహనకీలా-కీలదర్శనుండును, గరాళవదనుండును, లేలిహానభీషణ జిహ్వుండును, శోణితపంకాంకిత కేసరుండును నై, ప్రేవులు కంఠమాలికలుగ ధరించి, కుంభికుంభవిదళనంబు సేసి చనుదెంచుపంచాననంబునుం బోలె దనుజ కుంజర హృదయకమలవిదళనంబు సేసి, తదీయ రక్త సిక్తంబులైననఖంబులు సంధ్యారాగరక్తచంద్రరేఖల చెలువు వహింప సహింపక లేచి, తనకెదురనాయుధంబు లెత్తుకొని తత్త్-అంబున రణంబునకు నరవరించురక్కసులఁ బెక్కుసహస్రంబులఁ జక్రాదికనిర్వక్రసాధనంబుల నొక్కనిఁ జిక్కకుండం జక్కడిచె"

దీనివలననే హిరణ్యకశిపుడు పరోక్షభక్తుడు ప్రహ్లాదుడు ప్రత్యక్షభక్తుడు ప్రహ్లాదునితల్లి కయాధు పరమపతివ్రతయని తెలినది.

శ్రీమద్రామాయణమున రావణునికథ సుప్రసిద్ధమే వాడు పతివ్రతలను, యజ్ఞములను, సాధువులను ఎందరినో భంగపరిచెను. వాడు చేయనిపాపమంటూ లేదు

ఇంకొకవైపు చూచినచో, వాడు గొప్పశాస్త్రవేదిత, మహా-మాహేశ్వర భక్తుడు ఆజ్ఞ చేసి దేవేంద్రునికూడ తనయొద్దకు రప్పించుకొనగలఅధికారము గలవాడు హేమమయమైన దివ్య-పత్తనము లంక వాని నివాసము, పుట్టినది బ్రాహ్మణవంశము ఇన్నిటికీ బిందెడుపాలలో ఒక ఉప్పుగల్లన్నట్టు, వాడు లోకములను వేధించినకారణముగ దశముఖుడు రావణాసురుడైనాడు.

వీనికి కూడ శ్రీమహావిష్ణువునందు అంతరంగికముగ అపారమైన భక్తి కాని బయటికి తనరావణత్వము మాత్రము విడువడు తుదకు రామావతారముననున్న స్వామిభార్యనే అపహరించుకొని పోయినాడు. ఇంతకంటె వేరొక పాపము వానివిషయమున చెప్పవలసినదే లేదు

భార్యను పోగొట్టుకొన్న రాముడు, కన్నీరు మున్నీరుగా ఏడ్చి లక్ష్మణ సహితుడై, సుగ్రీవునితో స్నేహము చేసుకొని, వానరులచే సీతను వెదకించి, లంకయందున్నట్లు తెలిసికొని, వారధిగట్టి దక్షిణ సముద్రము దక్షిణతీరమునకు చేరెను, ఇంతలో సాక్షాత్తు రావణుని-తమ్ముడు పరమభాగవతుడు మహాసత్త్వసంపన్నుడు అయిన విభీషణుడు సీతను రాముని కప్పగించుట మేలని అన్నకు బుద్ధి చెప్పి వానిచే తాడితుడై రాముని శరణు చొచ్చెను వెంటనే రాముడు విభీషణునకు లంకారాజ్య పట్టాభిషేకము చేయించెను రావణునితో యుద్ధము జరిగెను రాక్షసులందరు వరుసగ మడిసిరి

ద్విః శ్శరం నాభిసంధత్తే
ద్విః స్థాపయతి నాశ్రితాన్
ద్విర్దదాతి న చార్థిభ్యః
రామో ద్విర్నాభిభాషతే ॥

అని కీర్తి గడించిన శ్రీరాముడు రావణుని చంపుటకు మనసురాక, వానిని సంస్కరించి దొడ్డరాజుగా చేయవలెనను అభిప్రాయముతో, వానిని నాలుగుసార్లు గ్రుక్కత్రిప్పుకొననట్లు చేసి, యుద్ధభూమి నుండి లంకకు త్రిప్పి పంపెను కాని రావణుడు పట్టువిడువక ఐదవ సారి యుద్ధమునకే వచ్చెను. అప్పుడు రాముడు ఇంక వీనిని సంస్క-రించుట వీలుగాని పని అని దొడ్డగా విజృంభించి "అరావణ మరామం వా జగద్ద్రక్ష్యథ వానరాః" అని పలికి రావణునిపై యుద్ధమునకు తలపడెను. రావణుడు కూడ పట్టువిడువక యుద్ధమునకే ఉపక్రమించెను. అప్పుడు వీరిరువురిమనస్సులలోని భావములను సరిగా తూచి పసికట్టిన వాల్మీకి,

జేతవ్యమితి కాకుత్స్థః
మర్తవ్యమితి రావణః"

అని వారిరువురి అంతరంగిక అభిప్రాయములు వెలువరించినాడు. తుదకు తన కోరిక ప్రకారము అంతర్భాగవతుడగు రావణుడు చచ్చెనే కాని, రాముని కోరిక ప్రకారము సంస్కరింపబడలేదు. కావున పై చూపిన భారత భాగవత రామాయణములకు సంబంధించిన గాథలప్రకారము భగవంతునికంటె భక్తుడే గొప్ప.

ఈ నిర్ణయమే విశిష్టాద్వైత సిద్ధాంతమునందు ప్రబలముగ కానవచ్చును. దీనిని గురుతించేటటు అన్నమయ్య చూపిన ఈ సం-పుటములోని ఈ క్రింది 23, 42, 450 పాటలు ఉదాహరణముగ తీసి కొనవచ్చును.

శంకరాభరణం

అచ్యుత మిమ్ముఁదలఁచేయంతపని వలెనా
యిచ్చల మీవారే మాకు నిహపరా లియ్యఁగా ॥ పల్లవి ॥

మిమ్ము నెఱిఁగినయట్టిమీదాసుల నెఱిఁగే-
సమ్మతివిజ్ఞానమే చాలదా నాకు
వుమ్మడి మీసేవసేసుకుండేటివైష్ణవుల
సమ్ముఖాన సేవించుటే చాలదా నాకు ॥ అచ్యు ॥

నిరతి నీకు మొక్కేటిపిడింగరిలకు
సరవితో మొక్కుటే చాలదా నాకు
పరగ నిన్నుఁ బూజించే ప్రపన్నులఁబూజించే-
సరిలేనిభాగ్యము చాలదా నాకు ॥ అచ్యు ॥

అంది నీకు భక్తులైన యిలమహానుభావుల -
చందపువారిపై భక్తి చాలదా నాకు
కందువ శ్రీవేంకటేశ కడునిబంటుబంటుకు
సందిడి బంట నవుటే చాలదా నాకు ॥ అచ్యు ॥

(ఈ సంపుటము-పాట28)

దేసాళి

నీవే నేరవుగాని నిన్నుఁ బండించేము నేము
దైవమా నీకంటే నీదాసులే నేర్పరులు ॥ పల్లవి ॥

పట్టిభక్తి నీమీఁద వలుకువేసి నిన్నుఁ
బట్టితెచ్చి మతిలోనఁ బెట్టుకొంటిని
పట్టెఁడుదులసి నీ పాదములపైఁ బెట్టి
జట్టిగొనిరి మోక్షము జాణలు నీదా ॥ నీకే ॥

నీవు నిర్మించినవే నీకే సమర్పణసేసి
సోవల నీ కృపయెల్లఁ జూరగొంటిమి
భావించొక మొక్కు మొక్కి భారము నీపై వేసిరి
పావనపునీదాసులే పంతపుచతురులు ॥ నీవే ॥

చెరువులనీళ్లు దెచ్చి చేరఁ(రెఁ?)డు నీపైఁజల్లి
వరము వడసితిమి వలసినట్టు
యిరవై శ్రీవేంకటేశ యిటువంటివిద్యలనే
దరిచేరి మించిరి నీదాసులేపో ఘనులు ॥ నీవే ॥

(ఈ సంపుటము—పాట—49)

శుద్ధవసంతం

ఎందు వెదకనేల యే ప్రయాసాలునేల
యిందే వున్నది బ్రదు కిహపరములకు ॥ పల్లవి॥

ముక్కోటితీర్థములు ముకుందుదాసుల—
వొక్కపాదాంగుటమున నొలికీనిదె
మిక్కిలిజపతపాలు మించినప్రపన్నుల—
చిక్కనికృపాకటాక్షసీమ నున్నదిదివో ॥ ఎందు ॥

చేసేటిపుణ్యఫలాలు శ్రీవైష్ణవులచేత
దాసులై యిరుదెసల రాలీనిదె
ఆసల విజ్ఞానార్థ మదివో ప్రపన్నుల—
భాసురపుఁబెదవులఁ బాఁతి పైపై నున్నది ॥ ఎందు ॥

సకలదేవతలచే సాధించేవరములు
మొకరి తదియ్యులమూఁక నిదివో
వెకలి శ్రీవేంకటాద్రివిభునిమహిమలెల్లా
ప్రకటించి వీరసల్లాపాన నున్నదిదివో ॥ ఎందు ॥

(ఈ సంపుటము—పాట 450)

ఇంతమాత్రమేకాక తాళ్ళపాకకవులవాఙ్మయ మందంతటా "దాసాను దాసుడను" ఇత్యాది ప్రయోగములుకూడ ఈ భావమునకే సూచకములు.

ప్రాచీనుడు ఆళ్వారులలో నొకడునగు కులశేఖరాళ్వార్ రచించిన ముకుందమాలలోని

త్వద్భృత్యభృత్య పరిచారకభృత్యభృత్య ।
భృత్యస్య భృత్య ఇతి మాం స్మర లోకనాథ

అను పద్యమూ.

దాసానుదాసచరమావధిదాసదాసః ॥

ఇత్యాదులుకూడ ఈ సిద్ధాంతమునకు పరమోదాహరణములు కాగలవు.

ఈ సంపుటము నందు కొన్ని పదములు వ్యావహారిక దృష్టితో ప్రయోగింపబడి కొంత వివరణ మపేక్షించు చున్నట్లున్నవి. వానిలో మచ్చుకు కొన్ని

1. చెల్లపిళ్లలు. పాట 54 -1వ చరణం -2వ పాదం
   శెల్వప్పిళ్లై = ముద్దుబిడ్డ అని తమిళము అదియె చెల్లపిళ్లలుగా వ్యావహారికరూపము రించి వుండవచ్చు.
2. దూప పాట 133 - 2వ చరణం - 1 వ పాదం

తోడికి మింటికాపలు తుంచి దూప(?)దాఁకినమ్మ

ఈ సంపుటము అచ్చువేయుసందర్భమున ఈ పదమునకు ఏదో ఒకటి అప్పటికి తోచినఅర్థము ఇచ్చినాను తరువాత యోచింపగా ఈ క్రింది అర్థము గోచరించుచున్నది

సీతారామకల్యాణానంతరము దశరథుడు వశిష్ఠాదులతో కలిసి అయోధ్యకు బయలుదేరగా, మార్గమధ్యమున భార్గవరాముడు ఎదురుపడతాడు అప్పుడు అతడు శ్రీరామునిగూర్చి 'నీ పరాక్రమము విన్నాను, ఈ ధనుస్సును ఎక్కుపెట్టుము బాణము సంధింపుము, చూతము నీ బలము' అని అడుగగా అతడట్లు చేయును అప్పుడు రాముడు.

బ్రాహ్మణో౽సీతి పూజ్యో మే
విశ్వామిత్రకృతేన చ
తస్మాచ్ఛక్తో న తే రామ
మోక్తుం ప్రాణహరం శరమ్॥

ఇమాం పాదగతిం రామ
తపోబలసమార్జితాం
లోకా నప్రతిమాం వ్వా తే
హానిష్యామి యదీచ్ఛసి॥

నహ్యాయం వైష్ణవోదివ్యః
శరః పరపురంజయః
మోఘః పతతి వీర్యేణ
పరదర్పవినాశనః॥

(శ్రీమద్రామాయణము - బాలకాండ - 76 సర్గ శ్లో 6, 7, 8)

అంటాడు పరశురామునితో. దా.కి బదులుగా పరశురాముడు,

న చేయం మమ కాకుత్స్థ
వ్రీడా భవితు మర్హతి
త్వయా త్రైలోక్యనాథేన
యదహం విముఖీకృతః॥

II

శర మప్రతిమం రామ
మోక్తు మర్హసి సువ్రత
శరమోక్షే గమిష్యామి
మహేంద్రం పర్వతోత్తమమ్ ॥
స హతాన్ దృశ్య రామేణ
స్వాన్ లోకాన్ తపసాఽఽర్జితాన్
జామదగ్న్యో జగామాశు
మహేంద్రం పర్వతోత్తమమ్ ॥

శ్రీమద్రామాయణము - బాలకాండ - 76 సర్గ - శ్లోకం - 19, 20, 22.

ఈ పై వాక్యములు చెప్పినాడు.

ఇందు అభివ్యక్తమైన ఈగాథయే ఈపాదమునందు సూచితమైనదని నాయభిప్రాయము

మింటి తావలు = ఊర్ధ్వలోకపుమెట్లు, పరశురాముడు దీర్ఘ-కాల తపస్సుతో ఊర్ధ్వలోకములకు నడచిపోవుశక్తిని సంపాదించు-కొనియుండినాడు. ఆ ఊర్ధ్వలోకగతిని రామబాణము హరించినది. బాణము వ్యర్థము కాకూడదు కదా. అందువలననే నేటికిని పరశురాముడు చిరంజీవులలో ఒకడుగా ఇహలోక వాసిగా కీర్తింపబడు-చున్నాడు,

అశ్వత్థామా బలి ర్వ్యాసః హనూమాంశ్చ విభీషణః ।
కృపః పరశురామశ్చ సప్తైతే స్థిరజీవినః ॥

అని,

దూప = దప్పి, శ్రమ కావచ్చు. ఈ రెండర్థములు శ. ర. లో సూ. ని. లో ఇవ్వబడినవే

దూపతాఁకిన = దప్పిగొన్న, శ్రమగొన్న - కావచ్చు.

8. తిరుపళ్చి - పాట 298 – పల్లవి–1వ పాదం.

ఇది "తిరు పళ్లి ఎళుచ్చి" అను అరవపదమునకు సంగ్రహా రూపమైన వ్యావహారిక పదము కావచ్చు.

తిరుపళ్లిఎళుచ్చి = శ్రీ శయ్యోత్థాపనము = మంగళకరమైన పడకనుండి మేలుకొలుపు కావచ్చు.

ఈ సంపుటమునకు ఇంతమాత్రము పీఠిక తయారు చేసి, ఈ వాఙ్మయమున ఏయే పెద్దలు ఎంతెంత వరకు పనిచేసి ఎంతెంత కార్యము సాధించినారనువిషయమును ఏ సంపుటమున నైన ఇయ్యవలెనను ఆశ ఒకటి వుండినది. దానిని దీనికి అనుబంధముగా "తాళ్లపాకకవులవాఙ్మయము–పరిష్కర్తలు" అను శీర్షికతో ఇచ్చుచున్నాను.

తాళ్లపాకకవులవాఙ్మయము – పరిష్కర్తలు

అన్నమాచార్యప్రాజెక్టుక్రింద పరిష్కరణ శాఖ ఒకటి, ప్రచారశాఖ రెండుగా పనిచేయుచున్నవి. అందులో పరిష్కరణ శాఖకు సంబంధించిన విషయములను ఇందు తెలుపుచున్నాను.

1974 నుండి శ్రీ గౌరిపెద్దిరామసుబ్బశర్మ, శ్రీ వేంకటేశ్వర-ప్రాచ్యకళాశాల ఆంధ్రశాఖాధ్యక్షపదవినుండి పాక్షికముగాను, 1976 జూలైనుండి పూర్తిగ అన్నమాచార్యవాఙ్మయపరిష్కరణ చేయుటకు బదిలీ చేయబడిరి తదుపరి 1979 జనవరినుండి ఈ అన్నమాచార్య వాఙ్మయపరిష్కరణశాఖకు "స్పెషలాఫీసరు" హోదాతో శ్రీ గౌరిపెద్దిరామసుబ్బశర్మ, J బాలసుబ్రహ్మణ్యముM A. అను సహాయకునితో కలిసి పనిచేయుచున్నారు.

దీని సంగ్రహపూర్వచరిత్ర

ఈ [illegible] కవుల వాఙ్మయము 1922-23 ప్రాంతమునుండి. అప్పటి దేవస్థానపుటుద్యోగియగు కీ॥ శే॥ సాధుసుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి గారి [illegible], [illegible] రేకులను [illegible] పరిష్కరణ ప్రకటన కార్యములు ప్రారంభము [illegible] వారు [illegible] రేకులలోని వాఙ్మయమునంతా అప్పటి [illegible] తెలగుపండితులు కీ॥ శే॥ కలబరగి వేంకటరమణ శాస్త్రి [illegible] వ్రాయించినారు. వారు ఉద్యోగనియంత్రణ— ముల [illegible] కచోటికి బదలీకాగా, అప్పటిచెక్క పెట్టెలనిండా నింపిన [illegible] వాఙ్మయమంతా నష్టమైపోయినదని శ్రీ సాధుసుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రిగారె స్వయముగా నాతో చెప్పిరి. హతశేషమైన ఆ వాఙ్మయ మును [illegible] రాజశ్రీ రావుబహద్దూరు శ్రీ K సీతారామరెడ్డి. B A B [illegible] ([illegible]) గారి అధికారముక్రింద, కీ॥ శే॥ పండిత [illegible] చార్యులు (ఎపిగ్రఫిస్టు, [illegible]) వారిపరి— ష్కరణ [illegible] కవుల లఘుకృతులు (The Minorworks of [illegible]) [illegible] మొదటి సంపుటము (vol I) ను 1935 లో [illegible]. తరువాత "[illegible] ధ్యాత్మసంకీర్తనలు" గల రెండవ సంపుటము (vol II) ను 1936 లోను, "శృంగార సంకీర్తనలు" గల [illegible] సంపుటము (voll III) ను 1937 లోను శ్రీమాన్ [illegible] వేంకట రాఘవాచార్యులుగారు పరిష్కరించి ప్రకటించిరి. [illegible] ములందు ఎక్కువను రేకుల సంఖ్యగాని, నేటి [illegible] అచ్చు [illegible] టి [illegible] పై రెండవ, [illegible] లలో [illegible] తరువాతి [illegible] వచ్చి పోయినవి కావు [illegible] ఆ సంపుటములు [illegible] నవి లేదు.

[illegible] [illegible] వంశముకు

[illegible] గు [illegible]

ద్విపదకావ్యములు I) అష్టమహిషీ కల్యాణము (1937), II) ఉషా కల్యాణము (1938), (III) పరమయోగి విలాసము (1938) ప్రకటితములైనవి

1940-1941 విద్యాసంవత్సరమునందు తి తి దేవస్థానము వారిచే "శ్రీ వేంకటేశ్వర సంస్కృత పాఠశాల" "శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్యకళాశాల"గా రూపొందింపబడి, దానిలో తెలుగు, హిందీ, అరవము మొదలైన విద్వాన్ పట్టములు ప్రారంభింపబడినవి అట్లనే 1939వ సంవత్సరములోనే "శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనసంస్థ" కూడ ప్రారంభింపబడినది ఆ పరిశోధనాలయములో పలువురు ఉద్దండ పండితులు పరిశోధనలు సాగించినారు వారిలో శ్రీ॥ శే॥ మానవల్లి రామకృష్ణకవిగారు, శ్రీ॥ శే॥ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి గారు తెలుగునకు సంబంధించిన ప్రముఖులు శ్రీ॥ శే॥ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు తొలుత ప్రాచ్యకళాశాలలో ఆంధ్రశాఖకు అధ్యక్షులుగ పాఠములు బోధించుచుండిరి తరువాత కొంతకాలమునకు వారు పరిశోధనకంకితమైరి. అప్పుడు వారు తాళ్లపాక కవుల సాహిత్యమును పరిశోధించి ప్రకటింపబూనిరి

శ్రీ శాస్త్రిగారు పరిశోధనకు దిగిన వెంటనే తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యుల వైరాగ్యవచనగీతములను రేకులలో నున్నవాటితోపాటు తంజావూరులో లభించిన వానినికూడ చేర్చి, 1945 సంవత్సరమున "వైరాగ్యవచనమాలికలు" అను పేరుతో వెలయించిరి తరువాత కీర్తనల భండారమును వరుసగా ప్రకటించుటకు, కీర్తనల రేకులను శుద్ధి, ఇవి ఫలానా ఫలానా వారివి అని విభజించి 1947లో, శ్రీ॥ శే॥ పండిత విజయరాఘవాచార్యులు ప్రకటించిన లఘుకృతుల, కీర్తనల సంపుటముల సంఖ్యననుసరించి IVవ సంపుటముగ అన్నమయ్య శృంగారకీర్తనలు తొలిపది రేకుల లోని 31వ రేకులోని 3వ పాట మొదలు 60వ రేకు వరకు గల

పూర్తిపాటలను ప్రకటించిరి. తక్కినవి III సంపుటమున ముద్రితములు గనే భావించి వదలివేసిరి. తరువాత 1950వ సంవత్సరమున అన్నమాచార్యుల అధ్యాత్మకీర్తనల తొలివంద రేకులలోని 54 రేకులలోని 331 పాటలను V సంపుటముగ ప్రకటించిరి ఈ మధ్యలో 1949 వ సంవత్సరమున శ్రీ శాస్త్రిగారు, చిన్నన్న రచించిన అన్నమాచార్యచరిత్ర (ద్విపద) 47 పేజీలతో ముగియగా, దానికి 183 పేజీల విపులపీఠికను సంతరించి, ఆ చరిత్రకు సాక్ష్యములిచ్చు కీర్తనలను జోడించి, పై చరిత్రతో కలిపి ప్రకటించినారు. ఈ సందులో "శ్రీ వేంకటేశ్వరలఘుకృతులు" అను పేరుతో నానాకవులు నానావిధవృత్తములతో రచించిన గ్రంథము నొకదానిని ప్రకటించిరి.

ఈ 5 గ్రంథముల ప్రకటనతరువాత కాలపురుషుడు శాస్త్రిగారిని మనకు దూరము చేసినాడు శ్రీ శాస్త్రి గారు ఈ సంపుటములను ముద్రించి ప్రకటించడముతోపాటు, దేవస్థానము వారి సాహాయ్యముతో అన్నమాచార్యుల వర్ధంతి నొకదానిని సాగించుచువచ్చిరి అందు పండితప్రముఖులచేత తాళ్లపాక వాఙ్మయములోని సాహిత్యమును విమర్శింపజేయుచు, విజయవాడ ఆలిండియా రేడియోవారి సహాయముతో తాళ్లపాకవారి సంకీర్తనగానసుధను నలుమూలల వ్యాపింపజేయుచు వచ్చిరి. ఆ సాంప్రదాయ మీ నాటికిని సాగుచున్నది వారిసేవ ఈ వాఙ్మయమునకు 5 సంవత్సరములే ఐనను మరపురాని మహౌషధిగా పనిచేసినది

— —

ఈ శాఖలో ఎన్ని గ్రంథములు ఎప్పుడెప్పుడు ఎవరెవరిచేత పరిష్కరింపబడి ప్రకటింపబడినవో, వానిని వివరముగా తెలుపగలపట్టిక.

సంపుటము	సంవత్సరము	వివరములు	పరిష్కర్త
I సంపుటము	1935	తాళ్లపాకకవులలఘుకృతులు (రేకులసంఖ్యలేదు)	పండిత వి. విజయ రాఘవాచార్య
II సంపుటము	1936	అధ్యాత్మసంకీర్తనలు రేకుల సంఖ్యలేదు	,,
III సంపుటము	1937	శృంగార సంకీర్తనలు (రేకులసంఖ్య లేదు.)	,,
(1) ద్విపద	1937	అష్టమహిషీకల్యాణము (చిన్నన్న)	,
(11) ద్విపద	1938	ఉషాకల్యాణము (చిన్నన్న	,,
(111) ద్విపద	1938	పరమయోగి విలాసము (చిన్నన్న)	,,
వైరాగ్యవచన మాలికలు	1945	పెదతిరుమలయ్య వచనములు	వేటూరి ప్రభాకర శాస్త్రి
IV సంపుటము	1947	అన్నమాచార్యుల శృంగార కీర్తనలు (30 రేకులు)	,,
అన్నమాచార్యచరిత్ర	1947	చిన్నన్నద్విపద + పీఠిక	,,
V సంపుటము	1950	అన్నమయ్య అధ్యాత్మ కీర్తనలు (50 రేకులు)	,,
VI సంపుటము	1951	అన్నమయ్య అధ్యాత్మ కీర్తనలు (50 రేకులు)	ఏ. వి. శ్రీనివాసాచార్యులు
సంకలనము	150	ఉత్సవగాయకోవ యోగార్థముద్ధృతములు	,,
VII సంపుటము	1951 పాటలు	అన్నమయ్యఅధ్యాత్మ కీర్తనలు (50 రేకులు)	రా. అ. కృష్ణశర్మ ఏ. వి శ్రీనివాసా , చార్యులు
VIII సంపుటము	1952	,, (50 రేకులు)	,,
IX సంపుటము	1952	అన్నమయ్య అధ్యాత్మకీర్తనలు (50 రేకులు)	గాళ్లపల్లి అనంత కృష్ణశర్మ

ఈ శాఖలో ఎన్ని గ్రంథములు ఎప్పుడెప్పుడు ఎవరెవరిచేత పరిష్కరింపబడి ప్రకటింపబడినవో, వానిని వివరముగా తెలుపగలపట్టిక

సంపుటము	సంవత్సరము	వివరములు	పరిష్కర్త
X సంపుటము	1952	,, (50 రేకులు)	రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ
XI సంపుటము	1955	,, (70 రేకులు + కొన్ని విడురేకుల్లోని కీర్తనలు)	,,
(I) సంపుటము	1955	54 పాటలు స్వరపరచినవి	,,
(II) సంపుటము	1956	,, ,,	,,
XII సంపుటము	1956	అన్నమయ్య శృంగార సంకీర్తనలు (64 రేకులు)	
XIII సంపుటము	1960	,, (100 రేకులు)	,,
XIV సంపుటము	1961	,, (50 రేకులు) అ-శృంగారసంకీర్తనలు	రాళ్లపల్లి అనంత కృష్ణశర్మ ఏ వి శ్రీనివాసాచార్యులు
XV సంపుటము	1961	,, (50 రేకులు)	ఏ వి శ్రీనివాసాచార్యులు
XVI సంపుటము	1962	చి॥ తిరుమలయ్య అధ్యాత్మ + శృంగార కీర్తనలు (30 రేకులు)	,,
XVII సంపుటము	1963	అన్నమయ్య శృంగార కీర్తనలు (100 రేకులు)	
XVIII సంపుటము	1964	అన్నమయ్య శృంగారకీర్తనలు (100 రేకులు)	పి టి జగన్నాథ రావు
XIX సంపుటము	1965	అన్నమయ్య శృంగార కీర్తనలు (100 రేకులు)	రాళ్లపల్లి అనంత కృష్ణశర్మ గౌరిపెద్ది రామ సుబ్బశర్మ
XX సంపుటము	1965	,, (100 రేకులు)	,,
XXI సంపుటము	1975	పెద తిరుమలయ్య అధ్యాత్మ కీర్తనలు (100 రేకులు)	పి టి జగన్నాథ రావు

ఈ శాఖలో ఎన్నిగ్రంథములు ఎప్పుడెప్పుడు ఎవరెవరిచేత పరిష్కరింపబడి ప్రకటింపబడినవో, వానిని వివరముగా తెలుపగలపట్టిక

సంపుటము	సంవత్సరము	వివరములు	పరిష్కర్త
22 (XXII)	1975	అన్నమయ్యశృంగారకీర్తనలు (100 రేకులు)	రాళ్లపల్లి అనంత కృష్ణశర్మ గౌరిపెద్ది రామ సుబ్బశర్మ
12 (XII)	1976	అన్న-శృం-యూనివర్సిటి వారికై విపులమైనపీఠికతో	గౌ. రా శర్మ
23 (XXIII) సం	1976	పెదతిరుమలయ్యశృంగార కీర్తనలు (100 రేకులు)	పి టి. జగన్నాథ రావు
24 (XXIV) సం	1977	అన్నమయ్య శృంగారకీర్తనలు (100 రేకులు)	గౌరిపెద్ది రామ సుబ్బశర్మ
25 (XXV) సం	1977	,, (100 రేకులు)	
అన్నమాచార్యచరిత్ర పీఠిక	1978	మూడవ ముద్రణ	
26 (XXVI) సం	1979	,, (100 రేకులు)	,,
27 (XXVII) సం	1979	,, (100 రేకులు)	,,
28 (XXVIII) సం	1980	,, (100 రేకులు)	,
29 (XXIX) సం	1980	, (100 రేకులు)	
30 (XXX) సం	1983	,, (100 రేకులు)	,,
31 (XXXI) సం	1984	,, (100 రేకులు)	,,
1 వ సంపుటము	1980	ద్వితీయముద్రణ	,,
		అన్నమయ్య అధ్యాత్మకీర్తనలు (100 రేకులు)	,,
2 సంపుటము	1981	,, (100 రేకులు) ద్వితీయ ముద్రణ	,,

ఈ శాఖలో ఎన్ని గ్రంథములు ఎప్పుడెప్పుడు ఎవరెవరిచేత పరిష్కరింపబడి ప్రకటింపబడినవో, వానిని వివరముగా తెలుపగలపట్టిక.

సంపుటము	వివరములు	పరిష్కర్త
3వ సంపుటము	అన్నమయ్య అధ్యాత్మ కీర్తనలు (100 రేకులు) ఈ సంపుటమే	గౌరిపెద్ది రామ సుబ్బశర్మ
3౨ ,,	అన్నమయ్య శృంగార సంకీర్తనలు 100 రేకులు ముద్రణమునకు సిద్ధము చేయబడినది	,,
33 ,,	, (100 రేకులు)	,,
34 ,,	,, (100 రేకులు)	,
35 ,,	,, (100 రేకులు)	,
4 ,,	అన్నమయ్యఅధ్యాత్మకీర్తనలుద్వితీయ (100 రేకులు)ముద్రణకు సిద్ధము చేయబడినది.	,

శ్రీమాన్ ఏ వి శ్రీనివాసాచార్యులు తి తి. దేవస్థాన— వేంకటేశ్వరప్రాచ్యపరిశోధనాలయములో నుండియే VI వ సంపుటమును స్వతంత్రముగను, VII, VIII సంపుటములను కీ॥ శే॥ పూజ్యులు రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారితో కలిసియు వెలువరించిరి.

1956 లో వేంకటేశ్వరప్రాచ్య పరిశోధనాలయము, అందున్న పండితులు, సిబ్బందితోపాటు శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయము— నకు దేవస్థానము వారిచే దానము చేయబడిన తరువాత, విశ్వవిద్యా— లయమువారి అనుమతితో XV, XVI, XVII సంపుటములను శ్రీమాన్ శ్రీనివాసాచార్యులుగారు స్వతంత్రముగ వెలువరించిరి

వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారి చేతనే 'సంగీత సాహిత్యపుష్టి గలవా' రని పేర్కొనబడిన పూజ్యులు శ్రీరాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ

గారు మైసూరు ప్రభుత్వకళాశాలనుండి విశ్రాంతిగై కొన్న తరువాత. ఈ దేవస్థానములో దఫాలువారిగా కొన్ని సార్లు పనిచేసిరి. 1962లో శ్రీమాన్ రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారు దేవస్థానమునుండి విశ్రాంతిగై కొనగా, ఈ వాఙ్మయమంతయు కీ శే. పి టి జగన్నాథ రావు గారికి అప్పగింపబడి, వారు XVIII సంపుటమును ప్రకటించిరి XIX. XX సంపుటములను పూజ్యులు కీ॥ శే॥ రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణ శర్మగారు. గౌరం పెద్ది రామసుబ్బశర్మ కలిసి పరిష్కారముద్రణములు సాగించినారు కీ॥ శే. పి టి. జగనాథరావుగారు పెదతిరుమలాచార్యుల శృంగార, అధ్యాత్మసంకీర్తనలుగల XXI XXIII సంపుటములను కూడ వెలువరించిరి.

24 (XXIV) సంపుటమునుండి ఇప్పటివరకు జరిగిన జరుగుచున్న సంపుటముల పరిష్కరణమంతయు శ్రీ గౌరిపెద్దిరామసుబ్బశర్మ చేతిమీదుగనే సాగినది. సాగుచున్నది.

ఇది కాక ఎన్నడో అచ్చై చెల్లిపోయిన చిన్నన్న ద్విపద కావ్యములు కూడ ప్రస్తుతం శ్రీ గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ పరిష్కరించుచున్నారు అవి త్వరలో ముద్రణభాగ్యమునందగలవు.

* శ్రీ గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ ఉద్దేశము ప్రకారము అన్నమాచార్య అధ్యాత్మకీర్తనల సంపుటములు-4, అన్నమాచార్య శృంగార కీర్తనల సంపుటములు-20, పెదతిరుమలాచార్యుల అధ్యాత్మకీర్తనల సంపుటము-1. పెదతిరుమలాచార్యుల శృంగారకీర్తనల సంపుటము1. చినతిరుమలాచార్యుల శృంగారాధ్యాత్మకీర్తనల సంపుటము - 1 (అన్నికలిసి 80 రేకులు కాబట్టి) కాగా, తాళ్లపాక కవుల లఘు కృతుల సంపుటము-1 , చిన్నన్న రచించిన ద్విపదకావ్యములు 8, అన్నమాచార్య చరిత్రతోకూడ -4, వెరసి 32 సంపుటములు-అగును. నారసింహమంత్ర సంఖ్యతో "తాళ్లపాకకవుల వాఙ్మయనారసింహము" అను పేరుతో ఈ గ్రంథమండలిని అంతా ప్రకటింపవచ్చును.

పరమ భాగవతులు, మన వేంకటేశ్వరస్వామికే మీదుగట్టి భక్తిగలవారు అగు ఈ తాళ్ళపాకకవుల వాఙ్మయమును లోకను నందంతటా ప్రకాశింప జేయుటకు రాగిరేకులలో నున్నదాని పుస్తకరూపముగా ప్రచురించుటకు ఎంత ఖర్చైనను వెనుకాడక తి తి దేవస్థానముల కమిటీ చైర్మన్, శాసనసభ్యులునగు శ్రీ వి డి వి సత్యనారాయణరాజుగారికి, వారి ఆదేశమును ఇబ్బ ముబ్బడిగా పండింపగల తి. తి దేవస్థానముల కార్యనిర్వహణాధికా శ్రీ యస్. లక్ష్మీనారాయణ ఐ ఏ యస్ గారికిని నా ధన్యవాదములు తమది పై అజమాయిషీయే అయినా సొంతమగుశ్రద్ధతో ఈ పనికి తోడ్పడుచున్న తి. తి. దేవస్థానముల పౌరసంబంధశాఖాధికా డా॥ రావుల సూర్యనారాయణమూర్తిగారికి, మాపనియందు నిత సంబంధము గలిగి మాకడుగడుగున తోడ్పడుచున్న 'సప్తగిరి సంపాదకులు శ్రీ కాట్రపాటి సుబ్బారావు M A, గారికీ, అచ్చుపనిలో పనికి ముందుస్థానమిచ్చి నడిపించుచున్న తి. తి. దే ప్రెస్ మేనేజర శ్రీ యం విజయకుమారరెడ్డిగారికిని నాకృతజ్ఞతలు.

ఈ పరిష్కరణ కార్యములందు నాకు సర్వవిధముల చేదోడ వాదోడుగా పనిచేయుచున్న చి॥ జె బాలసుబ్రహ్మణ్యం. యం ఏ కు నామంగళాశాసనములు

అచ్చుపనిలో కడుజాగరూకులై మాకు తోడ్పడుచున్న దేవస్థానము అచ్చుకూర్పరులకు నా మంగళాశాసనములు. మాకన గప్పి దొంలిన తప్పులను సవరించి మాకను విప్పగలసహృదయులకు మా అభినందనములు

శ్లో॥ రంగనాథకవేః సత్తాం సహేతుం యోన్వరూపయత్
కట్టమంచిమతి క్రమ్య రాళ్లపల్లిగురుం స్తువే

తిరుపతి,
22—7—85

ఇట్లు
బుధవిధేయుడు
గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ,
తాళ్లపాక వాఙ్మయ పరిష్కర్త

పీఠిక

అన్నమాచార్యుల అధ్యాత్మకీర్తనలలో ౨౦౧-వ రేకు మొదలు ౨౫౦-వ రేకు వఱకును గల ౨౭౯ సంకీర్తనలు ఈ యెనిమిదవ సంపుటముగా ప్రకటింపఁబడినవి. ఇఁక మూఁడుసంపుటములలో ఆయనగారి అధ్యాత్మకీర్తనలన్నియు ముగిసి ముద్రణకెక్కఁగలవు. వాని సంశోధనకార్యము త్వరగా సాఁగుచున్నది. అందుపై వారిశృంగారసఁకీర్తనలసముద్రమునీఁదు ప్రయత్నము చేయవలసియున్నది ఈఁదించువాఁడు శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు. ఈఁదు కోరికమాత్రమే మాది

ఇందలి సఁకీర్తనలలో 'అటిమటిఁ జూడఁబోతే' అను ౧౨౬వ దియు, 'ఈతఁడే ముక్తిదోవ' అను ౧౭౩ వదియు అన్నమాచార్యునివి కావనుట స్పష్టము. కుమారుఁడు పెదతిరుమలయ్యగారిదో మనుమలదో కాఁగలదు చెప్పినవారిదో చెక్కినవారిదో అనవధానముచేత అన్నమాచార్యసంకీర్తనములలోఁ గలిసినవి. రేకులలోని క్రమమును మార్చు స్వాతంత్ర్యము వహింపలేదు గనుక ఉన్నరీతినే ప్రకటించుటయైనది.

కీర్తనలకన్నిటికిఁ గాకున్నను కొన్నిటికైనను లఘుటీక వ్రాసి ప్రకటించుట మేలని కొందఱు మిత్రులు సూచించిరి. కాని 'దీన్నిగడిచి దీర్ఘాయుష్మంతుడై తేగదా పెన్నదాటి పెరుమాళ్ళసేవ చేసేది' అను సామెత పదే పదే జ్ఞప్తికి వచ్చి నన్ను భయపెట్టుచున్నది ప్రస్తుత మీయుండుపరస్పరాప్రకృతులను ప్రకటింపఁ గల్గితిమేని అదే పదివేలు. అందుమీఁద అన్నమాచార్యుల భాష, కవిత, మతము మొదలగు విషయములచర్చ యెంతో చేయవలసియున్నది. అది నాచేతనే చేయించునో నాకంటె సమర్థతరుల కా-కైంకర్యమునిచ్చునో ఆ శ్రీనివాసులకే యెఱుక!

యథాపూర్వముగా ప్రాచ్యపరిశోధనాలయమందలి గ్రంథ-భాండాగార పండితులగు శ్రీ అర్చకం ఉదయగిరి శ్రీనివాసా-చార్యులు ఈ సంకీర్తనల సంశోధన కైంకర్యమందు చూపుచున్న అసాధారణశ్రద్ధాభక్తులు అభినందనీయములు. వారికి నాయనంత-మంగళాశాసనములు

శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య విద్యా
పరిశోధనాలయము.
తిరుపతి
15-3-52.

రాళ్ళపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ.

పీఠిక

ఈ తొమ్మిదవ సంపుటమున ౨౫౧-వ రేకు మొదలు ౨౯౯వ రేకు వఱకునుగల ౨౮౮ అన్నమాచార్యుల అధ్యాత్మసంకీర్తనలు ప్రకటింపఁబడినవి. ఒక్కొక్కసంపుటమందు ౫౦ రేకులసంకీర్తనములను క్రమముగా ప్రచురించుట యీవఱకు మేమవలంబించిన పద్ధతి. ౩౦౦-వ రేకు మాకు లభింపమిచే ౪౯ రేకుల సారస్వతము మాత్రమే ఇందు చేర్పఁబడినది. ౮-వ సంపుటమునఁగూడ ౨౧౬-వ రేకు లభింపమిచే ఇట్లే ౪౯ రేకులకే సంపుటము ముగింపఁబడినది. ఈ సంపుటమున ౨౯౬-వ రేకును పేర్కొనక పోవుట పొరఁబాటు. ౨౬౫-వ సంకీర్తనము మొదలు ఆఱు పదములు ఆ సంఖ్యగల రేకులోనివి.

౧౮౪-వ సంకీర్తనము 'ఆరీతిఁ తాళ్ళపాక అన్నమయ్య ఘనుఁడాయ—వారివారమై నేము వహికి నెక్కితిమి' అని ముగియుటచే, ౮ వ సంపుటమందలి ౧౨౬, ౧౮౩, సంఖ్యలసంకీర్తనములవలె, ఇదియు అన్నమాచార్యుల రచన కాదనియు, పుత్ర పౌత్రులలో ఎవరో రచించినదనియు, సంకలనముచేసినవారి పొరఁబాటున ఇందు చేరినదనియు ఊహింపవలసియున్నది.

యథాపూర్వముగా శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్యపరిశోధనాలయమందలి గ్రంథభాండాగారపండితులు శ్రీ అర్చకం ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులు ఈ సంపుటమును సిద్ధపఱుచుటయందు నాకు చేసిన తోడ్పాటు శ్రీ శ్రీనివాసుని పరమానుగ్రహమునకుఁ బాత్ర-

మైనది. తప్పొప్పులపట్టిక యావశ్యకత లేకుండవలెనను సంకల్పముతో చిత్తులు దిద్దుట జరిగినది. ఐనను అందందు కొన్ని చిల్లు తప్పులు కన్నుప్రీటి నిలిచినవి. సహృదయులు వానిని సులభముగా సవరించుకొందురు.

శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్యవిద్యా పరిశోధనాలయము. తిరుపతి.
18—6—1952

రాళ్ళపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ,
సంగీతవాఙ్మయ పరిశోధకుఁడు.

శుభమస్తు

శ్రీ తాళ్లపాక

అన్నమాచార్యుల అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు

స్వస్తిశ్రీ జయాభ్యుదయ శాలివాహనశకవరుషంబులు ౧౩౪౬ అగునేఁటిక్రోధిసంవత్సరమందు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు అవతరించినపదారుయేండ్లకు తిరువేంగళనాథుండు ప్రత్యక్షమైతేను అదిమొదలు-గాను శాలివాహన శకవరుషంబులు ౧౪౨౪ అగునేఁటిదుందుభి సంవత్సరఫాల్గుణ బ ౧౨*నిరుధానకు (నిరోధానకు? తిరోధానానకు) తిరు-వేంగళనాథునిమీఁదను అంకితముగాను తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు విన్నపముచేసిన అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు

రేకు 201 మాళవి

ఇట్టిప్రతాపముగలయీతనిదాసులనెల్ల
కట్టునా కర్మములెల్ల గాలిఁ బోవుఁగాక ॥పల్లవి॥

యెలమిఁ జక్రాయుధున కెదురా దానవులు
తొలఁగ కెందుచొచ్చినఁ దుండించుఁగాక
ఇల గరుడధ్వజుపై నెక్కునా విషములు
కలఁగి నీరై పారి గాలిఁ బోవుఁగాక ॥ఇట్టి॥

---

* ఈ శబ్దము, 'నిరోధ' 'నిరుద్ధ శబ్దములకు వ్యావహారిక రూపముగా గానవచ్చు-చున్నది అడ్డగింపు, అవధి అని యర్థము అనాఁడు కడపటిదినమని తాత్పర్యము "॥ శే॥ ప్రభాకరశాస్త్రిగారూహించిన 'సరియగు' అనునర్థము తాత్పర్యార్థము గావచ్చును అవధి' అను నర్థముకో "ఈ నిరుద్ధమునకుఁ పుశలంబు మాకు" అను తరిగొండవెంగ-మాంబగారిప్రయోగము దీనికి సహాయపడుచున్నది' సాహిత్య అకాడమీవారి 'విజ్ఞపారిజాతము' ౯౯ పుట నేనీప్రయోగ మిచ్చాగా శ్రీమాన్ రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారు 'నిఱుత్తం" అనునరవపదముగూడ 'నిలుపు అను నర్థముతో దీనికి సహాయపడుననిరి

గోవర్ధనధరునిపై కొలుపునా మాయలు
వేవేలుదునుకలై విరుగుఁగాక
కేవలుఁడచ్యుతునొద్దఁ గిడు చూపఁగలవా
కావరమై తాఁ దానె గాలిఁ బోవుఁగాక. ॥ఇట్టి॥

వీరనారసింహునకు వెరపులు గలవా
దూరాన గగ్గులకాడై తొలఁగుఁగాక
కోర యీ శ్రీవేంకటేశుఁ గొలిచితి మిదివో
కారుకొన్న పగలెల్ల గాలిఁ బోవుఁగాక. ॥ఇట్టి॥

బౌళి

ఎద నిజంబని యెటువలె నమ్మెదు
పొదితోడ నను బోధింపవే ॥పల్లవి॥

సత్తు నస త్తని సర్వము నీవని
చిత్తగించి శ్రుతి చెప్పెడిని
వుత్తమమధ్యమ మొగిఁ గలదని మరి
యిత్తల శాస్త్రము తేర్పరచీని. ॥ఏది॥

నానారూపులు నరహరి నీవని
పూనినవిధు లిటు పొగడెడిని
మానక హేయము మరి వుపాధే(దే?)యము
కానవచ్చి యిలఁ గలిగియున్నవి. ॥ఏది॥

భావాభావము పరమము నీవని
దైవజ్ఞులు నిను దలఁచెదరు
శ్రీవేంకటగిరిఁ జెలఁగిననీవే
తావుగ మదిలోఁ దగిలితివి ॥ఏది॥ 2

సాళంగనాట

గెలిచితి భవములు గెలిచితి లోకము
 యెలమి నీదాసుల కెదు రింక నేది. ॥పల్లవి॥

జయ జయ నరసింహ జయ పుండరీకాక్ష
జయ జయ మురహర జయ ముకుంద
భయహరణము మాకుఁ బాపనాశనము
క్రియతోడి నీసంకీర్తన గలిగె ॥గెలి॥

నమో నమో దేవ నమో నాగపర్యంక
నమో వేదమూర్తి నారాయణా
తిమిరి మమ్ముఁ గావఁగ దిక్కయి మాకు నిలువ
జమళిభుజముల [1]శంకుఁజక్రములు గలిగె. ॥గెలి॥

రక్ష రక్ష పరమాత్మ రక్ష శ్రీవేంకటపతి
రక్ష రక్ష కమలారమణ పతి
అక్షయసుఖ మియ్యఁగల న(వ?)టు దాపుదండగా
పక్షివాహనుఁడ నీభక్తి మాకుఁ గలిగె ॥గెలి॥ 3

దేసాళం

ఎక్కడ మాచిన వీరే యింటింటిముంగిటను
 పెక్కుచేఁతలు సేసేరు పిలువరే బాలుల. ॥పల్లవి॥

పిన్నవాఁడు కృష్ణుఁడు పెద్దవాఁడు రాముఁడు
వన్నె నిద్ద రమడలవలె నున్నారు
వెన్నలు దొంగిలుదురు వీఁడు వాఁడు నొక్కచే
పన్నుగడై వచ్చినారు పట్టరే యీబాలుల. ॥ఎక్క॥

1 శంఖచక్రములు' పూ ము, పా

నల్లనివాఁడు కృష్ణుఁడు తెల్లనివాఁడు రాముఁడు
అల్లదివో జోడుకోడెలై వున్నారు
వెలఁగై తిరిగేరు వేసు తేఁద్దరకిని
పెల్లుగ యశోదవద్దఁ బెట్టరే యీబాలుల ॥ఎక్క॥

రోఁలఁ జిక్కె నొకఁడు రోఁకలి వట్టె నొకఁడు
పోలిక సఁ బేసికిఁ బోంచి వున్నారు
మేలిమి శ్రీవేంకటాద్రి మించిరి తానే తానై
తలంచి నె(యొ?)వ్వర నేమి ననకురే బాలుల ॥ఎక్క॥ 4

నాట

దానోహ మనుబుద్ధిఁ దలఁచరు దానవులు
యీసులకే పెనఁగేరు యిప్పుడూఁ గొందరు ॥పల్లవి॥

హరిచక్రముదూషించే యట్టివారే యసురలు
అరయఁ దామే దైవమన్న వారు నసురలే
ధర నరకాసురుఁడు తానె దైవమని చెడె
యిరవై యిది మానరు యిప్పుడూఁ గొందరు. ॥దానో॥

పురుషోత్తముని పూజ పొంతఁ బోరు అసురలు
సరవి విష్ణుని జపించనివారు నసురలే
హిరణ్యకశిపుఁడును యీతని నొల్లక చెడె
ఇరవై యీతని నొల్ల రిప్పుడూఁ గొందరు ॥దానో॥

సురలును మునులును శుకాదియోగులును
పరమము శ్రీవేంకటపతి యనుచు
శరణని బ్రదికేరు సరి నేఁడు వైష్ణవులు
యెరపరికానఁ బోయ్యేరిప్పుడూఁ గొందరు. ॥దానో॥ 5

బౌళి

వెఱ్ఱి వాఁడ వెఱ్ఱివాఁడ వినియుఁ గనియుఁ మఱి
వెఱ్ఱి దెలిసి రోఁకలి వేరె చుట్టేఁగాక. ॥ పల్లవి ॥

పుట్టించినవాఁడవట పూఁచి నన్నుఁ బెంచలేవా
[1]కట్టఁగడ నమ్మని నాకడమే కాక
వొట్టి నాలో నుందువట వోగిఁ బాపము గాకేనె
గట్టిగాఁ బుణ్యము వేరే కట్టుకొనేఁగాక ॥ వెఱ్ఱి ॥

యేడనైనా నీవేయట యెదుట నుండఁగలేవా
వేడ(డె?)వెట్టి యేడనైనా వెదకేఁగాక
ఆడినదెల్లా నీవట అందులోఁ గప్పుంన్నవా
పీడుపడ్డతలఁపులో వెరచేఁగాక ॥ వెఱ్ఱి ॥

భావించితే మెత్తువట పరము నీవియ్యలేవా
[2] నీవాఁడనననినానేరమే గాక
శ్రీ వేంకటేశుఁడ నేను చేరి నీకు శరణంటి
దేవుఁడవై కావఁగా నే దిద్దుకొనేఁగాక ॥ వెఱ్ఱి ॥

రేకు-202 ఆహిరి

పూఁచినయీదేహము పువ్వుగాని పిందెగాని
చేచేత నెవ్వరికిఁ జెప్పనోపఁ బ్రియము. ॥ పల్లవి ॥

పుట్టించినదైవము పూరి మేపునా మమ్ముఁ-
బట్టినపూర్వకర్మము పాసిపోయ్యీనా
మెట్టినసంసారము మెదగినపాటే చాలు
తొట్టి కన్న వారినెల్ల దూఁకనోప మిందుకు ॥ పూఁచి ॥

1 అంటున్నవిచార్యము, 2 నీవాఁడను+అనని

నొసలఁ వ్రాసినవ్రాలు నసిగితే మానీనా
కొసర జగము నాకె కొత్తలయ్యీనా
వుసురుతోడిసుఖము వుండినపాటే చాలు
కొసరి జన్మము లింకాఁ గోరనోప నేను. ॥పూచి॥

యేలినవాఁడు శ్రీహరి యేమిసేసినా మేలె
వేళతో నాతఁడే శ్రీవేంకటేశుఁడు
పాలించె నాతఁడు మమ్ము పదివేలులాగులను
యీలాగులనే సుఖయించేము నేము ॥పూచి॥ 7

ధన్నాసి

పుట్టినట్టె వున్నవాఁడ పోలేదు రాలేదు
ఇట్టె నీదాసుఁడ నైతి యెంగిలెల్లఁ బాసె ॥పల్లవి॥

వెలినున్న జగమెల్ల విష్ణుఁడ నీమహిమే
అలరి నాలోన నీవే అంతరాత్మవు
కెలిపి నేనున్నచోటే దివ్యవైకుంఠము
వెలలేనినరకములవెరపెల్లఁ దీరె ॥పుట్టి॥

తనువుతోనుండేది నీతలఁచినతలఁపేనా
మనుపుసంసారము నీమాయచేతిదే
పనులనాకర్మము నీపంచినట్టిపనుపే
మనసులోపలియనుమానమెల్లఁ బాసె. ॥పుట్టి॥

తెరమరుగుదినాలు దేవుఁడ నీకల్పితమే
పొరిది యీసురలెల్ల చుట్టాలే నాకు
నిరతి శ్రీవేంకటేశ నీమరఁగు చొచ్చి నేఁడు
గురునియానతిచేతఁ గొంకులెల్లా బాసె ॥పుట్టి॥ 8

వరాళి

ఐనదయ్యీఁ గానిదెల్లా నటు గాకుండితే మాని
మానుపరా దివి హరిమాయా మహిమలు ॥ పల్లవి ॥

పుట్టేటి వెన్ని లేవు పోయేటి వెన్ని లేవు
వెట్టిదేహాలు మోచినవెడజీవులు
గట్టిగాఁ దెలుసుకొంటే కలలోనివంటి దింతే
పట్టి ఇందుకుఁగా నేల బడలేమో నేము ॥ ఐన ॥

కడచిన వెన్ని లేవు కాచుకున్న వెన్ని లేవు
సుడిగొన్నతనలోనిసుఖదుఃఖాలు
యెడపుల నివి రెండు యెండనీడవంటి వింతే
కడనుండి [1]నేమేలకరఁగేమో [2]ము ॥ ఐన ॥

కోరినవి యెన్ని లేవు కోరఁగల వెన్ని లేవు
తీరనిసంపదలతో తెందేపలు
ధారుణి శ్రీవేంకటేశుదాసుల మె యిన్నియును
చేరి కైకొంటిమి యేమిసేసేమో నేము ॥ ఐన ॥ 9

సాళంగం

భక్తసులభుఁడును పరతంత్రుఁడు హరి
యుక్తిసాధ్య మిదె యొకరికీఁ గాఁడు. ॥ పల్లవి

నినుపగులోకముల నిండినవిష్ణుఁడు
మనుజుఁడ నాలో మనికియయ్యె
మునుకొని వేదముల ముడిగినమంత్రము
కొననాలికలలోఁ గుదురై నిలిచె ॥ భక్త ॥

1 2 ఇట్టి పునరుక్తులక్కడక్కడ గలవు

యేమి దేవతలనేలినదేవుఁడు
నలుగడ నధముని నను నేలె
బలుపగు లక్ష్మీపతియగు శ్రీహరి
యిల మా యింటను యిదవో నిలిచె ॥ భక్తి

పొడవుకుఁ బొడవగుపురుషోత్తముఁ డిదె
బుడిబుడి మాచేతఁ బూజ గొనె
పిడుప కిదవో శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
బడివాయఁడు మాపాలిట నిలిచి. ॥ భక్తి ॥ 1

లలిత

జ్ఞానినైనా నీకుఁ బో దజ్ఞానినైనా నీకుఁ బోదు
నేను చేసిననేరమి నీకే సెలవయ్యా ॥ పల్లవి

గరిమ మాపుట్టుగు నీగర్భవాసములోనే
అరయ మామోహము నీయఁచేతిదె
వెరవు లెంచుకోఁబోతే వేరే మాకు గతి లేదు
నిరతి మాబదుకులు నీకే సెలవయ్యా. ॥ జ్ఞాని

నిండినమాకోరికలు నీపెరరేఁపులే
వుండఁ జోటు నీకు నావుల్లములోనే
చండిపెట్టి మాకైతే స్వతంత్ర మించుకా లేదు
నిండినమాచేఁతలెల్లా నీకే సెలవయ్యా ॥ జ్ఞాని

యిదె మాసంసారములు యిట్లె నీకల్పితములు
తుదమొదలును నీవే తోడునీడవు
యెదుట శ్రీవేంకటేశ యేలినవాఁడవు నీవే
నిదురమాదినములు నీకే సెలవయ్యా ॥ జ్ఞాని ॥ 1

సాళంగనాట

ఎక్కడి నరకములు యెక్కడి మృత్యువు మాకు
దక్కి నీదివ్యనామామృతము చూరగొంటిమి ॥పల్లవి॥

తమితో [1] శ్రీపతి నీదాసులఁ జేరినప్పుడే
యమకింకరభయము లణఁగిపోయ
జమళి నీయాయుధలాంఛనము మోచినప్పుడే
అమరఁ గాలదండము లవియెల్లఁ బొలిసె ॥ఎక్క॥

మును నీనగరి త్రోవ మొగమైనయప్పుడే
ఘనయామ్యమార్గము గట్టువడియ
వొనర నీతిరుపతి నొకరాత్రి వున్నపుడే
కనలు కాలసూత్రాదిఘాతలెల్లఁ బూడె ॥ఎక్క॥

యెడరై నీమంత్రజప మెంచుకొన్నయపుడే
కడుఁ జిత్రగుప్తునిలెక్కలు గడచె
వడిగా శ్రీవేంకటేశ్వర మీశరణనఁగా
అడరి వైకుంఠము మాయరచేత నిలిచె ॥ఎక్క॥ 12

రేకు-208 సామంతం

పురుషుల నీగతి బోధించి బోధించి
సురతసమాధియందుఁ జొక్కించే రదివో ॥పల్లవి॥

కొంకక సతులనేటిగురువు లందరికి
కంకిగా మర్మాలు సోఁకఁగ హర్షించి
అంకెలను బంచాంగుళహస్తమస్తకమున
వుంకువఁ దమయంగము వుపదేశించేరు ॥పురు॥

1 'శ్రీపతిదాసులఁ' పూ. ము పా

మదనమంత్రములెల్ల మరి చెవిలోనఁ జెప్పి
మొదల నఖాంకురపుముద్రలు వెట్టి
పదమారులుఁ దమ్ములప్రసాదములు వెట్టి
వుదుట సంసారబ్రహ్మ ముపదేశించేరు ॥ పురు

బడలించి అనంగసారవస్తువును జూపి
కడపట విరక్తిఁ గడు బోధించి
తడవి శ్రీవేంకటేశుదాసులఁ దప్పించి
వుడివోని జీవులకు నుపదేశించేరు ॥ పురు ॥ 1

గుజ్జరి

ఇంతేపో వారివారిహీనాధికములెల్ల
పంతాన తా మేపాటిభాగ్యము నాపాలే ॥ పల్లవి

అందరిలో దేవుఁడుండు అందధికులు గొందరు
కొందరు హీనులై కుందుదు రింతే
చెంది వీచేగాలొకటే చేసివంటా నొకటే
పొంది గట్టికొలుచుండి [1] పొల్లు కడఁబడును ॥ ఇంతే

పుట్టుగందరి కొకటే భూమిలో యేలికలును
వెట్టిబంట్లుఁ గొందరై వీఁగుదు రింతే
చుట్టి వరిగురుమతో జొన్నగింజ సరిదూఁగు
తెట్టెలై మేలొకటికి తీలొకటికాయ ॥ ఇంతే

కోరి శ్రీవేంకటపతికుక్షిలోనే లోకములు
ఆరయఁ [2] గిందెడు మీఁదెడై వున్నవింతే
యీరీతి నితనిదాసు లెక్కిరి పొడవులకు
తారి కిందికి దిగిరి దానవులై కొందరు ॥ ఇంతే ॥ 1

1 'పొల్లుగడఁ' రేకు 2. "గిందేడు మీఁదేడై" వూ ము పా కిందెడు= కిందికి దిగినవి మీఁదెడు=పైకెక్కినవి

లలిత

అన్నిటా నాపాలిటికి హరి యాతఁడే కలఁడు
యెన్నికగాఁ దుదిపద మెక్కితిమి మేలు ॥పల్లవి॥

కొందరుజీవులు నన్నుఁ గోపగించినా మేలు
చెంది కొందరట్టె సంతసించినా మేలు
నిందించి కొందరు నన్ను నేఁడే రోసినా మేలు
పొందుగ కొందరు నన్నుఁ బొగడినా మేలు ॥అన్ని॥

కోరి నన్నుఁ బెద్దసేసి కొందరు మొక్కినా మేలు
వేరే హీనుఁడని భావించినా మేలు
కూరిమిఁ గొందరు నన్నుఁ గూడుకుండినా మేలు
మేరతో విడిచి నన్ను మెచ్చకున్నా మేలు ॥అన్ని॥

యిప్పటికిఁగలపాటి యెంతపేదయినా మేలు
వుప్పతిల్లుసంపద నాకుండినా మేలు
యెప్పుడు శ్రీవేంకటేశు కే నిచ్చినజన్మ మిది
తప్పు లే దాతనితోడితగులమే మేలు, ॥అన్ని॥ 15

ధన్నాసి

ఊరకే నీశరణని వుండుటే నాపనిగాక
యీరీతి నావుపాయము లేడ కెక్కీనయ్యా ॥పల్లవి॥

ముందే అంతర్యామివై మొగి నాలో నుండఁగాను
చెంది నిన్ను లేనివానిఁ జేసుక నామనసులో
గొంది నీయాకారముగా కొంత నే భావించుకొంటా
ఇందుఁ గల్పితధ్యానము లెట్టు చేసేనయ్యా ॥ఊర॥

కన్నులఁ జూచినందెల్ల కమ్మి నీవై యుండఁగాను
అన్నిటాఁ బ్రత్యక్షమందు అభావన చేసుకొని
విన్ననై తెలియలేక వేరే యెందో వెదకుచు
పన్నినప్రయాసాలఁ బడనేఁటికయ్యా ॥ ఊర

శ్రీ వేంకటాద్రిమీఁద శ్రీపతివై కొలువుండి
ఆవటించి తలఁపులో నచ్చొత్తి నట్టుండఁగాను
దేవుఁ డెట్టివాఁడంటా తెగనిచదువులందు
సోవలుగా నింకనేమి సోదించేనయ్యా ॥ ఊర ॥

రామక్రియ

భూమిలోనఁ గొత్తలాయఁ బుత్రోత్సవ మిదివో
నేమపు[1]కృష్ణజయంతి నేఁడే యమ్మా ॥ పల్లవి

కావిరి బ్రహ్మాండము కడుపులోనున్నవాని
దేవకి గర్భమున నద్దిర మోచెను
దేవతలెల్ల వెదకి తెలిసి కాననివాని
యీవల వసుదేవుఁడు యెట్టు గనెనమ్మా. ॥ భూమి

పొడవుకుఁ బొడవైన పురుషోత్తముఁడు నేఁడు
అడరి తొట్టెలబాలుఁడాయ నమ్మ
వుడుగక యజ్ఞభాగ మొగి నారగించేవాఁడు
కొడుకై తల్లిచన్నుగుడిచీనమ్మా ॥ భూమి

పాలజలధియల్లుండె(డై ?) పాయకుండేయీతనికి
పాలవుట్లపండుగ [2]బాఁతే(తా ?)యనవే
ఆలరి శ్రీ వేంకటాద్రి [3]నాటలాడనే మరిగి
పేలరియై కడు పెచ్చువెరిగీనమ్మా ॥ భూమి ॥

1. 'క్రిష్ణ' రేకు 2 'బాఁతేయ' రేకు బాఁతి + అయ = బాఁతేయ ఇట్టి వ్యావహారికసంధు లీవాఙ్మయమున కొల్లలు. 3 నాటలాడ నే మరిగి। పూ ము. పా.

లలిత

అందాఁకా నమ్మలేక అనుమానపడు దేహి
అంది నీసొమ్ముగనక అదియుఁ దీరుతువు ॥ పల్లవి ॥

నీదాసుఁడననేటినిజబుద్ధి గలిగితే
అదెస నప్పుడే పుణ్యుఁడాయ నతఁడు
[1]వేస(దుః)తో నొక్కొక్కవేళ వెలుతులు గలిగితే
నీదయవెట్టి వెనక నీవె తీరుతువు ॥ అందా ॥

తొలుత నీశరణము దొరకుటొకటేకాని
చెలఁగి యాజీవునికిఁ జేటు లేదు
కలఁగి నడుమంత్రాన గతిదప్పనడచిన
నెలకొని వంకలొత్త నీవే నేరుతువు. ॥ అందా ॥

నివల్లఁ గొరత లేదు నీపేరు నొడిగితే
శ్రీవేంకటేశ యిట్టె చేరి కాతువు
భావించలేకుండఁగాను భారము నీదంటేఁ జాలు
నీవారి రక్షించ నీవె దిక్కాదువు ॥ అందా ॥ 18

రేకు 204 లలిత

కడునజ్ఞానపుకరవుకాల మిదె
వెడలదొబ్బి మావెరపు దీర్చవే. ॥ పల్లవి ॥

పాపపుపసురము బందెలు మేయఁగ
పోపులపుణ్యము పొలివోయ
శ్రీపతి నీకే చేయి చాఁచెదము
యేపున మమ్మిఁక నీడేర్చవే ॥ కడు ॥

1 'వేధ' కు 'వేద' అని ఈవాఙ్మయమున పలుతావుల గలదు

యిలఁ గలియుగమను యెండలు గాయఁగ
చెలఁగి ధర్మమనుచెరు వింకె
పొలసి మీకృపాంబుధి చేరితి మిదె
తెలిసి నాదాహము తీర్చవే ॥ కడు

వడిగొని మనసిజవాయువు విసరఁగ
పొడవగు నెలుకలు పుటమెగసె
బడి శ్రీ వేంకటపతి నీశరణము
విడువక చొచ్చితి వెసఁ గావఁగదే ॥ కడు ॥ 1

గుజ్జరి

భావించి నేరనైతి పశుబుద్ధి నైతిని
యీవల నాయపచార మిది గావవయ్యా ॥ పల్లవి

హరి నీవు ప్రపంచమందుఁ బుట్టించితి మమ్ము
పరము నే సాధించేది బలుద్రోహ మవుఁగాదో
సిరులనేలేటి వాఁడు చెప్పినట్టు సేయక
విరసాలు బంట్లకు వేరే సేయఁదగునా ॥ భావిం

పంచేంద్రియములు నాపైఁ బంపువెట్టితివి నీవు
యెంచి వాని నే దండించే దిది నేరమౌఁగాదో
పెంచేటితల్లిదండ్రులు ప్రియమై వడ్డించఁగాను
కంచము కాలఁదన్న సంగతియా బిడ్డలకు ॥ భావిం

మిక్కిలిసంసారము మెడఁగట్టితివి నాకు
అక్కర నే వేసారేది అపరాధ మవుఁగాదో
దిక్కుల శ్రీ వేంకటాద్రిదేవుఁడ నీవియ్యఁగాను
యెక్కడో జీవుఁడ నేను యెమరాడఁదగునా ॥ భావిం ॥ 2

రామక్రియ

గరుడధ్వజం బెక్కె కమలాక్షుపెండ్లికి
పరుష లదివో వచ్చెఁ బైపై సేవించను ॥ పల్లవి ॥

పాడిరి సోబాన నదె భారతియు గిరిజయు
ఆడిరి రంభాదులైన అచ్చరలెల్ల
కూడిరి దేవతలెల్ల గుంపులై శ్రీవేంకటాద్రి
వేడుకలు మీరఁగ శ్రీవిభునిపెండ్లికిని ॥ గరు ॥

కురిసెఁ బువ్వులవాన కుప్పలై యెందు చూచిన
మొరసె దేవదుందుభిమోఁతలెల్లను
బెరసె సంపదలెల్ల పెంటలై శ్రీవేంకటాద్రి
తిరమైమించిన దేవదేవునిపెండ్లికిని ॥ గరు ॥

వేసిరి కానుకలెల్ల వేవేలు కొప్పెరల
పోసి రదే తలఁబాలు పుణ్యాసతులు
ఆసల శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగఁ దాను
సేసలువెట్టినయట్టిసింగారపుపెండ్లికి. ॥ గరు ॥ 21

గుండక్రియ

ఇతరచింత లిఁక నేమిటికి
అతఁడే గతియై అరసేటివాఁడు. ॥ పల్లవి ॥

కర్మమూలమే కాయము నిజ—
ధర్మమూలమే తనయాత్మ
అర్మిలి రెంటికి హరియొకఁడే
మర్మ మితఁడే మనిపేటివాఁడు ॥ ఇత ॥

బహుభోగమయము ప్రపంచము
నిహితజ్ఞానము నిజముక్తి
ఇహపరములకును యీశ్వరుఁడే
సహజపుఁగర్త జరపేటివాఁడు ॥ఇత॥

అతిదుఃఖకరము లాసలు
సతతసుఖకరము సమవిరతి
గతి యలమేల్మంగతో శ్రీవేంకట-
పతి యొకఁడన్నిటఁ బాలించువాఁడు ॥ఇత॥ 22

శంకరాభరణం

అచ్యుత మిమ్ముఁదలఁచేయంతపని వలెనా
యిచ్చల మీవారే మాకు నిహపరా లియ్యఁగా ॥పల్లవి॥

మిమ్ము నెఱిఁగినయట్టిమీదాసుల నెఱఁగే-
సమ్మతివిజ్ఞానమే చాలదా నాకు
వుమ్మడి మీసేవసేసుకుండేటివైష్ణవుల-
సమ్ముఖాన సేవించుటే చాలదా నాకు ॥అచ్యు॥

నిరతి నీకు మొక్కేనీడింగరీలకు
సరవితో మొక్కుటే చాలదా నాకు
పరగ నిన్నుఁ బూజించేప్రపన్నులఁ బూజించే-
సరిలేనిభాగ్యము చాలదా నాకు ॥అచ్యు॥

అంది నీకు భక్తులైనయలమహానుభావుల-
చందపువారిపై భక్తి చాలదా నాకు
కందువ శ్రీవేంకటేశ కడు నీబంటుబంటుకు
సందడిబంట నవుటే చాలదా నాకు. ॥అచ్యు॥ 23

నవనీతచోర నమో నమో
నవమహిమార్ణవ నమో నమో ॥ పల్లవి

హరి నారాయణ కేశవాచ్యుత శ్రీకృష్ణ
నరసింహ వామన నమో నమో
మురహర పద్మనాభ ముకుంద గోవింద
నరనారాయణరూప నమో నమో. ॥ నవ ॥

నిగమగోచర విష్ణు నీరజాక్ష వాసుదేవ
నగధర నందగోప నమో నమో
త్రిగుణాతీత దేవ త్రివిక్రమ ద్వారక –
నగరాధినాయక నమో నమో. ॥ నవ ॥

వైకుంఠ రుక్మిణీవల్లభ చక్రధర
నాకేశవందిత నమో నమో
శ్రీకరగుణనిధి శ్రీ వేంకటేశ్వర
నాకజనననుత నమో నమో. ॥ నవ ॥ 24

రేకు 205 శంకరాభరణం

అతఁడే సకలము అని భావింపుచు
సీతతో నడవక నిలుకడ యేది ॥ పల్లవి ॥

యెందునుఁ జూచిన యీశ్వరుఁ డుండఁగ
విందుల మనసుకు వెలితేది
సందడించే హరిచైతన్య మిదివో
కందువలిఁక వెదకఁగ నేది ॥ అతఁ ॥

అంతరాత్ముఁడై హరి పొడచూపఁగ
పంతపుకర్మపుభయ మేది
సంతత మాతఁడే స్వతంత్రుఁ డిదివో
కొంత గొంత మరి కోరెడి దేది. ॥ ఆతఁ ॥

శ్రీవేంకటపతి జీవుని నేలఁగ
యీవల సందేహ మిఁక నేది
భావం బితఁడు ప్రపంచ మితఁడు
వేవేలుగ మరి వెదకెడి దేది ॥ ఆతఁ ॥ 25

సాళంగనాట

అద్దిరా వోయయ్య నే నంతవాఁడనా। వోక-
కొద్ది నీదాసులసేవ కోరఁగలఁగాక ॥ పల్లవి ॥

హరి నీమాయలకు నే నడ్డము చెప్పేవాఁడనా
అరిదైన దదియు రాచాజ్ఞ గనక
పరఁగ పదాన గాసపడుటయు ద్రోహము
సొరిది నీభండారము సొమ్ము గనక ॥ అద్ది ॥

పంచేంద్రియముల నేఁ బారఁదోలేవాఁడనా
ముంచి నీవు వెట్టినట్టిముద్రకర్తలు
అంచల నావిజ్ఞాన మది దంచవచ్చునా
నించి నీవు పాఁతినట్టినిధాన మది ॥ అద్ది ॥

వొట్టి సంసారపుమోపు వోపనేవాఁడనా
వెట్టి మమ్ముఁ జేయించేటివేడుక నీది
గట్టిగా శ్రీవేంకటేశ [1]కదిసి నీశరణంటి
అట్టుగ నేఁ జెప్పేదా మిఱుఁగ నీరహస్యము ॥ అద్ది ॥ 26

1 కదిసి—రేకు

రామక్రియ

ఇచ్చులోఁ గోరేవల్లా ఇచ్చేధనము
అచ్యుతనామ మెపో అధికపుధనము. ॥ పల్లవి ॥

నారదాదులువొగడేనాలుకపయిధనము
సారపువేదములలో చాటేధనము
కూరిమిమునులు దాఁచుకొన్నట్టిధనము
నారాయణనామ మిదే నమ్మినట్టిధనము ॥ ఇచ్చు ॥

పరమపదవికి సంబళమైనధనము
యిరవై భక్తులకెల్లా నింటిధనము
పరగ నంతరంగాన పాఁతినట్టిధనము
హరినామ మిదియపో అరచేతిధనము. ॥ ఇచ్చు ॥

పొంచి శివుఁడు కాశిలో బోధించేధనము
ముంచినఆచార్యులమూలధనము
పంచి శ్రీవేంకటపతి పాలించేధనము
నించి విష్ణునామ మదే నిత్యమైనధనము ॥ ఇచ్చు ॥ 27

శ్రీరాగం

ఇతనికంటె ఘను లిఁక లేరు
యితరదేవతలయిందరిలోన ॥ పల్లవి ॥

భూపతి యీతఁడె పొదిగి కొలువరో
శ్రీపతి యీతఁడే చేకొనరో
యేపున బలువుఁడు నీతఁడే చేరరో
పైపై వేంకటపతి యైనాఁడు

మరుగురుఁ డితఁడే మతి నమ్మఁగదరో
పరమాత్ముఁ డితఁడె భావించరో
కరివరదుఁ డితఁడె గతి యని తలఁచరో
పరగ శ్రీవేంకటపతి యై వాఁడు. ॥ ఇత ॥

తల్లియు నితఁడే తండ్రియు నితఁడే
వెల్లవిరై యిఁక విడువకురో
చల్లగా నితని శరణని బ్రతుకరో
అల్ల శ్రీవేంకటహరి యయినాఁడు. ॥ ఇత ॥ 28

లలిత

చూడ వేడుకలు నొరిది నీమాయలు
తోడనే హరి హరి దొరసీ నిదివో. ॥ పల్లవి ॥

పుట్టేటిజీవులు పొదలేటిజీవులు
జట్టిగొని రిదియే జగమెల్లా
కట్టిడికర్మము కాయజుమర్మము
నెట్టుకొన్న దిదె నిఖిలంబెల్లా ॥ చూడ ॥

ములిగేటిజనములు మోచేటిధనములు
కలిమి మెరసె లోకంబెల్లా
పొలసి వేగుటలు పొద్దు గుంకుటలు
కలిగిన విదివో కాలంబెల్లా ॥ చూడ ॥

తగిలేటిపురుషులు తమకపుకాంతలు
బగివాయని దీబదుకెల్లా
అగపడి శ్రీవేంకటాధిప నీకృపఁ
దెగనిజీవనము దినదినమెల్లా ॥ చూడ ॥ 29

దేవగాంధారి

ఎన్నఁడోకో నేఁ దెలిసి యెక్కుడయి బ్రదికేది
పన్నిననాగుణమెల్లా భ్రమతపాలాయ ॥పల్లవి॥

ధనమద మిదె నన్ను దైవము నెఱ గనీదు
తనుమద మెంతయిన తపముఁ జేయనీదు
ఘనసంసారమదము కలుషముఁ బాయనీదు
మనెడినామనువెల్లి మదముపాలాయ ॥ఎన్న॥

పొంచి కామాంధకారము పుణ్యము గానఁగనీదు
కంచపుజన్మపుచిక్కు గతి చూపదు
పెంచి యజ్ఞానతమము పెద్దఁ నెరఁగనీదు
చించరానినాబుద్ధి చీఁకటిపాలాయ. ॥ఎన్న॥

శ్రీ వేంకటేశ్వరుమాయ చిత్తముఁ దేరనీదు
యేవంకా నీతఁడే గతి యిన్నిటా మాకు
యేవుపాయమును లేక యీతనిమఱఁగు చొచ్చి
దేవుఁ డంతర్యామి యని తేజముఁ బొందితిమి ॥ఎన్న॥ 80

రేకు 206 సాళంగనాట

అని రావణుతల లట్టలుఁ బొందించి
చెనకి భూతములు చెప్పె బుద్ధి ॥పల్లవి॥

కట్టిరి జలనిధి కపిసేన లవిగో
చుట్టు లంక కంచుల విడిసె
కొట్టిరి దానవకోట్లతల లదే
కట్టిడిరావణ గతియో నీకు ॥అని॥

యెక్కిరి కోటలు యిందరు నొకపరి
చిక్కిరి కలిగినచెరయెల్ల
పక్కన సీతకుఁ బరిణామమాయ
[1]నిక్కె(క్క?)ము రావణ నీకో బ్రదుకు. ॥ అని ॥

పరగ విభీషణుఁ బట్టము గట్టెను
తొరలి లంకకును తొలఁ (దొలు)తే
గరిమెల శ్రీ వేంకటగిరి రాముఁడు
మెరసెను రావణ మేలాయఁ బనులు. ॥ అని ॥ 81

దేవగాంధారి

దైవము నీవే యిఁక దరి చేరుతువుగాక
జీవులవసము గాదు చిక్కిరి లోలోననే ॥ పల్లవి ॥

పుటుట సహజ మిది పోదలేజీవులకెల్ల
గట్టిగా జగమునందు కలకాలము
నటేటివరదవలె నానాటినిమాయ
కొట్టుక పారఁగఁజొచ్చె కూడినవిజ్ఞానము ॥ దైవ ॥

పాపమే సహజము బద్ధసంసారులకెల్ల
కాఁపురపువిధులలో కలకాలము
తేపలేనిసముద్రముతెరఁగున కర్మమెల్లా
మాపు రేపు ముంచఁజొచ్చె నుతిలోనిధైర్యము. ॥ దైవ ॥

లంపటమే సహజము ఇలి దేహధారులకు
గంపమోపు [2]కోరికెలకలకాలము
యింపుల శ్రీవేంకటేశ ఇదె నీదాసులని
పంపుసేసి బ్రదికించె బ్రపన్నులగతి ॥ దైవ ॥ 82

1 'నిక్కము' వంటిప్రయోగములు ఈ వాఙ్మయమున వందిగ గలవు
2. 'కోరికలు కలకాలము' కావచ్చు.

గుండక్రియ

ఇట్టి నాస్తికులమాట యేమని నమ్మెడి దీక
పెట్టి సముల మంటానే భక్తుల దూషింతురు. ॥ పల్లవి ॥

వేదములు చదువుతా విశ్వమెల్లాఁ గల్లనేరు
ఆదెస తాము పుట్టుండి అదియును మాయనేరు
పొందగు బ్రహ్మముఁడుండఁగ బయలు తత్త్వమనేరు
లేదు జీవత్వమంటా లేములఁ బొందుదురు ॥ ఇట్టి ॥

తిరమై తమ ఇండ్ల దేవపూజలు సేసేరు
ధరలోన తముఁ దామే దైవమనేరు
అరయఁ గర్మమె బ్రహ్మము యాచరించేరు
సరి నదే కాదని సన్యసించేరు. ॥ ఇట్టి ॥

అందుకు పురుషసూక్తమర్థముఁ జెప్పుదురు
కందువ నప్పటి నిరాకారమందురు
యిందులో శ్రీవేంకటేశ యిటు నీదాసులుగాక
మందపురాతనులా డేమతము నడతురు. ॥ ఇట్టి ॥ 33

వసంతవరాళి

ఇహముఁ బరముఁ జిక్కె నీతనివంక
అహికయనునిదాసులంతవారు వేరి ॥ పల్లవి ॥

సిరికలిగినవారు చింతలిన్నిటనుఁ బాసి
నిరతపువర్గ(గర్వ?)ముతో నిక్కేరటా
సిరికి మగఁడయిన శ్రీపతి యేలి మ—
న్నించయుచున్నాఁడు మాయింట

బలవంతుఁడైన వాఁడు భయములిన్నిటఁ బాసి
గెలిచి పేరువాడుచుఁ గెంలీనటా
బలదేవుఁడైన శ్రీపతి మా యింటిలోన
అలరివున్నాఁడు మాయంతవారు వేరీ

భూమితేలేటివాఁడు భోగములతోఁ దనిసి
కామించి యానందమునఁ గరఁగీనటా
సేమముతో భూపతైన శ్రీవేంకటేశుఁడు మాకు
ఆముకొనివుండఁగా మాయంతవారు వేరీ

మాళవిగౌళ

అన్నియు నీతనిమూల మాతఁడే మాపాలఁ జిక్కె
కన్నుల మా వేడుకకు కడయేది యిఁకను

కామధేను [1]గలి(గి?)తే గర్వించు నొక్కరుఁడు
భూమి యేలితే నొకఁడు పొదలుచుండు
కామించి నిధి గంటె కళలమించు నొకఁడు
శ్రీమంతుఁడగుహరి చిక్కె మాకు నిదివో

పరుసవేదిగలి(గి?)తే పంతములాడు నొకఁడు
ధరఁ జింతామణబ్బితే దాఁటు నొకఁడు
సురలోక మబ్బితేను చొక్కుచునుండు నొకఁడు
పరమాత్ముఁడే మాపాలఁ జిక్కెనిదివో.

అమృతపానముసేసి యానందించు నొకఁడు
భ్రమసు దేహసిద్ధిఁ బరగొకఁడు
తమి శ్రీవేంకటేశుఁడే దాఁచినధనమై మాకు
అమరి నామతిఁ జిక్కె నడ్డములే దిదివో.

---

1 'కలిగితే' అనుటకు 'కలితే' ఈ వాఙ్మయమున కొకొల్లలుగ కలవు

దేవగాంధారి

పట్టరో వీదులఁ బరువులువెట్టి
పుట్టుగులతో హరి పొలసీ వీఁడే ॥పల్లవి॥

వేవేలు నేరాలు వెదకేటిదేవుఁడు
ఆవులఁ గాచీ నలవాఁడే
పోవుగ బ్రహ్మలఁ బుట్టించుదేవుఁడు
నోవల యశోదసుతుఁడట వీఁడే ॥పట్ట॥

ఘనయజ్ఞములకుఁ గర్తగుదేవుఁడు
కినిసి వెన్న దొంగిలె వీఁడే
మునులచిత్తములమూలపుదేవుఁడు
యెనసీ గొల్లెతలయింటింట వీఁడే ॥పట్ట॥

నుడిగి నారదుఁడు నుతించుదేవుఁడు
బడిరోలఁగట్టువడె వీఁడే
వుడివోనివరము లొసఁగెడుదేవుఁడు
కడఁగినశ్రీ వేంకటగిరి వీఁడే ॥పట్ట॥ 36

రేకు 207 భైరవి

వెట్టివారిఁ దెలుపుట వేవేలు సుకృతము
ముట్టుఁబాలఘుంకే కాని ముందు గాన దైవమా ॥పల్లవి॥

ఇంతకతొల్లిటిజన్మ మెటువంటిదో యెరఁగ
పొంతనే ఇటమీఁదటిపుట్టు వెరఁగ
అంతరానఁ బెరిగేకాయమే నాకు సుఖమై
సంతసాన మురిసేను సంసారమందును ॥వెట్టి॥

వొడలిలోపలిహేయ మొకఇంతాఁ దలఁచను
బడి నెదిటిదేహాలపచ్చి దలఁచ
సుడిసి పైపచారాతే చూచి సుగతసుఖాన
పడఁతులఁ బొంది పొంది పరిణామించేను ॥ వెట్టి ॥

పాపమూలమున వచ్చేబలునరకము లెంచ
యేపునఁ బుణ్యపుబుద్ధి ఇంచుకా నెంచ
దీపనపుజంతువునుఁ దెచ్చి పావనుఁ జేసితి
చేపట్టి నన్ను రక్షించు శ్రీ వేంకటేశుఁడా ॥ వెట్టి ॥ 8

సామంతం

ఎందరితోఁ బెనఁగేను యెక్కడని పొరలేను
కందర్పజనక నీవే గతిగాక మాకు ॥ పల్లవి ॥

నిక్కి నాబలవంతాన నేనే గెలిచేనంటే—
నొక్కపంచేంద్రియముల కోపఁగలనా
తక్కనసంసారవార్ధి దాఁటఁగలనో మరి
దిక్కుల కర్మబంధము తెంచివేయఁగలనో. ॥ ఎంద ॥

పన్ను కొన్నపాయమున పరము సాధించేనంటే
యెన్న నీమాయ కుత్తర మియ్యఁగలనా
పన్నెలనామనసే వంచుకోఁగలనో మరి
కన్నట్టి యీప్రపంచమే కడవఁగఁగలనో ॥ ఎంద ॥

వుల్లములో నిన్ను ధ్యాన మొగి నేఁ జేసేనంటే
తొల్లిటియజ్ఞానము తోయఁగలనా
ఇల్లిదే శ్రీవేంకటేశ యెదుటనే నీకు మొక్కి
బల్లిదుఁడ నౌదుఁగాక పంద నేఁ గాఁగలనా. ॥ ఎంద ॥ 88

ఆహిరి

అయ్యో నానేరమికే అప్పై యేమని వగతు
    ముయ్యంచుచంచలాన మోసపోతిఁగాక ॥పల్లవి॥

కానవా నావంటివారే కారా యీజంతువులు
    నానాయోనులఁ బుట్టి నడచేవారు
మానక నాగర్వమున మదాంధవుఁగా ముందు
    గానక భయపడినకర్మి నింతేకాక ॥అయ్యో॥

చదువనా నేఁ దొల్లి జన్మజన్మాంతరముల
    ఇది పుణ్య మిది పాప మింతంతని
వదలక నాభోగవాంఛలే పెంచి పెంచి
    తుదకెక్క వెదకనిదుష్టుఁడ నేను ॥అయ్యో॥

వినవా నేఁ బురాణాల వెనకటివారినెల్ల
    మనెడిభాగవతులమహిమలెలా
యెనయుచు శ్రీవేంకటేశుకృపచేత నేఁడు
    ఘనుఁడ నయితిఁగాక కష్టుఁడఁగానా ॥అయ్యో॥ 39

సాళంగనాట

తాము స్వతంత్రులు గారు 'దాసోహము' నన లేరు
    పామరపుదేహులకు పట్టరాదు గర్వము ॥పల్లవి॥

పరగుబ్రహ్మాదులు బ్రహ్మమే తా మనలేరు
    వారికే మొరవెట్టేరు ఆపదైతేను
ధరలో మనుజులింతే తామే దయివమనేరు
    పొరిఁ దాము చచ్చిపుట్టే పొద్దెరఁగరు ॥తాము॥

పండిన వ్యాసాదులు ప్రపంచము కల్లనరు
కొండలుగాఁ బురాణాలఁ గొనియాడేరు
అండనే తిరిపెముతో అందఁ జడిగి తా-
ముండుండి లేదనుకొనే రొప్పినన్నా మానరు ॥తాము॥

సనకాది యోగులు శౌరిభక్తి సేసేరు దు-
ర్జనులు భక్తి వొల్లరు జ్ఞానులమంటా
ఘనుపయి శ్రీవేంకటేశ నిన్నుఁ జేరి మొక్కుతానె
అనిశము నిరాకారమనేరు యీ ద్రోహులు ॥తాము॥ 40

శంకరాభరణం

ఎట్టు మోసపోతి నేను యిన్నాళ్లు నిజమని
నెట్టన వారిచే నమ్మనేర నయితిఁగా ॥పల్లవి॥

దేహమిది నాదని తెలిసి నమ్మివుండితే
ఆహా నే నొల్లనన్నా నదే ముదిసె
వూహల సంభోగమెల్లా వొళ్లఁబట్టెనంటా నుంటే
దాహముఁ బండ నికుముదాగిన నీరాయఁగా ॥ఎట్టు॥

మనసు నాదని నమ్మి మది మది నే పెంచితి—
ననుఁగుఁబంచేంద్రియములందుఁ గూడెనా(ను?)
యెనసి ప్రాణవాయువు లివి నావ్వని నమ్మితి
మొనసి లోను వెలినై ముర్కువాత నున్నవి ॥ఎట్టు॥

ఇందుకొరకె నేను ఇన్నాళ్లు పాటువడితి
ముందు వెనకెంచక నే మూఢుఁడ నైతి
అంది శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ డంతటా నుండి నా—
చందము చూచి కావఁగ జన్మమే యీడేరె. ॥ఎట్టు॥ 41

నాట

ఎందరైనఁ గలరు నీ కింద్రచంద్రాదిసురలు
అందులో నే నెవ్వఁడ నీ వాదరించే దెట్టో ॥పల్లవి॥

పెక్కుబ్రహ్మాండములు నీపెనురోమకూపములఁ
గిక్కిరిసున్న వందొకకీటము నేను
చక్కఁగా జీవరాసులసందడిఁ బడున్నవాఁడ
ఇక్కువ నన్నుఁ దలఁచి యెట్టు మన్నించేవో ॥ఎంద॥

కోటులైనవేదములు [1]కోనాడీ [2]నిన్నందులో నా—
నోటివిన్నపము లొక్క నువ్వుగింజంతే
మాటలు నేరక కొఱమాలి వాకిట నుండ
కాటగా నీదయ నాపైఁ బారు టెట్టో ॥ఎంద॥

అచ్చపునీదాసులు అనంతము వారలకు
రిచ్చల నే నొకపాదరేణువు నింతే
ఇచ్చగించి (శ్రీ)వేంకటేశ నిన్నుఁ దలఁచుక
మచ్చికఁ గాచితి నన్ను మఱవనిదెట్టో ॥ఎంద॥ 42

రేకు 208 ముఖారి

పుట్టించేవాఁడవు నీవే పోరులు వెట్టేవు నీవే
యెట్టు నేరుచుకొంటి విది నీవినోదమా ॥పల్లవి॥

కొందరు దేవతలును కొందరు రాక్షసులును
ఇందరి కంతర్యామి వెప్పుడు నీవు
అంది కోప మొకరిపై నర్లై ప్రసాద మొకరి—
కిందులోనే పక్షపాత మిది నీకే తగును ॥పుట్టిం॥

1. 'కోనాడీ' పూ. ము. పా కొని+ఆడి=కొనాడి
2 'నిన్నందులోన' పూ. ము పా

నరకమనుచుఁ గొంత నగి స్వర్గమని కొంత
నిరతి గురిసేసేవు నీకుక్షిలోనే
ధరఁ జీఁక టొకవంక తగ వెన్నె లొకవంక
నెరపేవు నీమాయ నీకే తెలుసును ॥పుట్టిం॥

దాసపరిపాలనము తగు దుష్టశిక్షణము
వాసిఁ గైకొంటివి నీకు వశమై రెండు
దోసము నీవల్ల లేదు తొలుతే శ్రీవేంకటేశ
సేసినవారిపుణ్యమే చిత్తానఁ బెట్టితివి ॥పుట్టిం॥ 43

దేవగాంధారి

ఇతరదేవతల కిది గలదా
ప్రతి వేరీ నీప్రభావమునకు ॥పల్లవి॥

రతిరాజజనక రవిచంద్రనయన
అతిశయశ్రీవత్సాంకుఁడవు
పతగేంద్రగమన పద్మాసతిపతి
మతి నినుఁ దలఁచిన మనోహరము. ॥ఇత॥

ఘనకిరీటధర కనకాంబర పా—
వన క్షీరాంబుధివాసుఁడవు
వనజచక్రధర వసుధావల్లభ
నినుఁ జేరుకొనిన నిర్మలము ॥ఇత॥

దేవపితామహ త్రివిక్రమ హరి
జీవాంతరాత్మక చిన్మయుఁడా
శ్రీవేంకటేశ్వర శ్రీకర గుణనిధి
నీవార మనుటే నిజసుఖము ॥ఇత॥ 44

మాళవిగౌళ

ఎట్టు వలసినాఁ జేయు మేఁటి విన్నపము లిఁక
కట్టుకో పుణ్యమైనాఁ గాక మరేమైనాను ॥పల్లవి॥

నన్ను నెంచి కాచేనంటే నా యవగుణి నేను
నిన్ను నెంచి కాచేనంటే నీవు లక్ష్మీపతివి
యిన్నిటా నాకంటే హీనుఁ డిఁక మరెవ్వఁడూ లేఁడు
వున్నతి నీకంటే ఘను లోకరూ లేరు ॥ఎట్టు॥

నిలువెల్లా నెంచుకొంటే నివ్వరిముల్లంత నేను
బలువుఁడ నీవైతే బ్రహ్మాండము
యెలమి నే నుపకార మెవ్వరికిఁ జేయలేను
మెలఁగి నీవే తృణము మేరువు సేయుదువు ॥ఎట్టు॥

భావించ నీ వేలికవు బంటుమాత్ర మింతే నేను
నీవు సర్వాంతరాత్మవు నే నొకఁడను
సావధానమున నేను సర్వభక్షకుఁడ నింతే
(శ్రీ) వేంకటేశ నీవు జీవరక్షకుఁడవు. ॥ఎట్టు॥ 45

శంకరాభరణం

వేవేలు బంధములు విడువ ముడువఁబట్టె
దైవమా నిన్నెట్టు తగిలేమయ్యా. ॥పల్లవి॥

పారి ముందటిభవపాశములు
తీరిఁ దొల్లిటితిత్తిలో పుణ్యము
వూరిఁ గోరిక లొకటొకటే
ఏరితి సుజ్ఞాన మెరిఁగేనయ్యా. ॥వేవే॥

పట్టి నాకొంగు పంచేంద్రియములు
తొట్టిఁ బాపము తోడుతనే
పెట్టీ భ్రమలఁ బెరిగి నీమాయలు
అట్టె మోక్ష మెన్నఁ డందేమయ్యా ॥ వేవే ॥

విందై యిహాము వెనకకుఁ దీసీ
అందీ వై[1]రాగ్య మరచేతికి
కందువ శ్రీవేంకటపతి యీ రెండు
బొందించితి వేది భోగింతునయ్యా ॥ వేవే ॥ 46

కన్నడగౌళ

ఎట్టు గెలుతుఁ బంచేంద్రియముల నేఁ
బట్టరానిఘనబలవంతములు ॥ పల్లవి ॥

కడునిసుమంతలు కన్నులచూపులు
ముడుఁగక మిన్నులు ముట్టెడిని
విడువక సూక్ష్మపువీనులు యివిగో
బడిబడి నాదబ్రహ్మము మోచె ॥ ఎట్టు ॥

అదె తిలపుష్పంబంతనాసికము
కదిసి గాలి ముడెగట్టెడని
పొదిగి నల్లెఁడే పొంచుక నాలికె
మెదలుచు సర్వము మింగెడిని ॥ ఎట్టు ॥

ఒచ్చెనదేహపుపైపొర సుఖమే
యిచ్చఁ బ్రపంచం బీనెడిని
కెచ్చెర మనసిది శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ
దచ్చి తలఁచఁగా దరిఁ చేరెడిని. ॥ ఎట్టు ॥ 47

1. 'వయిరాగ్య' రేకు

బౌళిరామక్రియ

నే నొక్కఁడ లేకుండితే నీకృపకుఁ బాత్ర మేది
పూని నావల్లనే కీర్తిఁ బొందేవు నీవు. ॥పల్లవి॥

అతిమూఢులలోన నగ్రేసరుఁడ నేను
ప్రతిలేనిఘనపగర్వపర్వతమును
తతిఁ బంచేంద్రియములధనవంతుఁడను నేను
వెతకి నావంటివాని విడువఁగఁ జెల్లునా ॥నేనొ॥

మహిలో సంసారపుసామ్రాజ్యమేలేవాఁడ నేను
యిహమునఁ [1]గర్మవహికెక్కితి నేను
బహుయోనికూపసంపదఁ దేలేవాఁడ నేను
వహించుక నావంటివానిఁ దేనోపేవా. ॥నేనొ॥

భావించి నావంటినీచుఁ బట్టి కాచినప్రభుఁడవు
యేవంక నీకీర్తి గడు నెంతురు భువి
నావల్ల నీకుఁ బుణ్యము నీవల్ల నే బ్రదుకుదు
శ్రీవేంకటేశుఁడ యింత చేరెఁ జుమ్మీ మేలు ॥నేనొ॥ 48

రేకు 209 దేసాళి

నీవే నేరవుగాని నిన్నుఁ బండించేము నేము
దైవమా నీకంటే నీదాసులే నేర్పరులు ॥పల్లవి॥

వట్టిభక్తి నీమీఁద వళుకువేసి నిన్నుఁ
బట్టితెచ్చి మతిలోనఁ బెట్టుకొంటిని
పట్టెఁడుదులసి నీపాదములపైఁ బెట్టి
జట్టిగొనిరి మోక్షము జాణలు నీదాసులు. ॥నీవే॥

1 'కర్మివహి' లేక 'కర్మమహి' కావచ్చునేమో?

నీవు నిర్మించినవే నీకే సమర్పణసేసి
సోవల నీకృపయెల్లఁ జూరగొంటిమి
భావించి మొక్కు మొక్కి భారము నీపై వేసిరి
పావనపునీదాసులే పంతపుచతురులు ॥ నీవే ॥

చేరువులనీళ్లు దెచ్చి చేరఁ(రె ?)డు నీపైఁజల్లి
వరము వడసితిమి వలసినటు
యిరవై శ్రీవేంకటేశ యిటువంటివిద్యలనే
దరిచేర మించిరి నీదాసులే పో ఘనులు ॥ నీవే ॥ 49

దేసాళం

ఎన్నఁడు దీరీ నీతెందేపలు
పన్నినజీవులబంధములు ॥ పల్లవి ॥

భారపుఁజిత్తము ప్రవాహరూపము
పూరేటిమదములు పూచెత్తె
తీర ఐంద్రియపుదేహభ్రాంతులు
కోరేటికోర్కులఁ గొండలు వెరిగె ॥ ఎన్నఁ ॥

[1]ఉడికేటిపాపము లుగ్రనరకములు
తొడికేటికర్మము తోడంటు
విడువవు భవములు వెంటవెంటనే
చిడుముడిఁ జిత్తము చీఁకటి వడెను ॥ ఎన్నఁ ॥

రపణపుభవములు రాట్నపుగుండ్రలు
చపలపుబుద్ధులు జలనిధులు
ఇపుడిదె శ్రీవేంకటేశుఁడ నీవే
కపటము వాయఁగఁ గరుణించితివి. ॥ ఎన్నఁ ॥ 50

1 'ఉడికేటిపాతము' పూ ము పా

ముఖారి

నీవెంత నేనెంత నీకు నాకు నెంతదవ్వు
దైవమా సిగ్గువడక తగిలే నేఁ గాకా. ॥పల్లవి॥

చెంది నీకు బ్రహ్మాదులు సేవలు సేయఁగాను
యిందు మాసేవలు నీకు నేడకువచ్చు
పొంది [1]వసిష్ఠాదు లట్టె పూజలు సేయఁగాను
సందడి మాపూజలు సరకా నీకు ॥నీవెం॥

సనకాదియోగులు సారె నిన్నుఁ దలఁచఁగా
యెనసి మాతలఁపు నీ కేడకెక్కును
నునుపుగా శేషాదులు నుతులు నిన్నుఁ జేయఁగా
పనివడి మానుతులు [2]బాఁతేయనా నీకు ॥నీవెం॥

కిట్టి నారదాదులు నీకింకరులై వుండఁగాను
యిటె నీదాసుఁడనను టెంత కెంత
వొట్టి (శ్రీ)వేంకటేశ మాకొకవుపాయము గద్దు
పట్టి నీదాసులబంటుబంటు నయ్యేనికను ॥నీవెం॥ 51

లలిత

అద్వైత వికల్పవాదులంతటా సిగ్గువడరు
యిద్యేడ నెట్టుగలిగె నీయసురమతము. ॥పల్లవి॥

నీముద్రలూ నొల్లరు నీదాసోహము నొల్లరు
కామించి నీమీఁదిభక్తి కడు నొల్లరు
నామమంత్రము నొల్ల రనామయుండ [3]వనెందురు
తాము వైష్ణవుల మంటాఁ దర్కింతురు. ॥అద్వై॥

1 'వసిష్ఠా' రేకు 2 'బాఁతేయ', రేకు "బాఁతి+ఆయనా = బాఁతేయనా, ఇట్టిసంధులీవాఙ్మయమున కొల్లలు 3 అని+అందురు=అనెందురు, ఈవాఙ్మయమున ఈ సంధులు కొల్లలు

పైతృకవేళ నీప్రసాదమూ నొల్లరు
ఘాతలనూర్ధ్వపుండ్రము గాదందురు
జాతరదైవాల నిన్ను సరిగాఁ బూజింతురు
ఆతల వైష్ణవులు దామనుకొందురు ॥ అయో

శ్రీవైష్ణవులఁ గంటేఁ జేతులెత్తి మొక్కరు
భావింతురు పగవారిఁబలెఁ గన్నట్లు
అవల వైకుంఠమూ ననిత్యమందురు
కావించి వైష్ణవులము కామా నే మందురు ॥ అయో

వరుస రావణాదులవలె నెజ్ఞాలు సేతురు
సరుస నట్టే వేదమూఁ జదువుదురు
నిరతి శ్రీవేంకటేశ నీమహిమ లెఱఁగక
అరిది వైష్ణవులమే యని యాడుకొందురు ॥ అయ్యో॥

గుండక్రియ

నీయంతవారు గారు నిండుసామర్థ్యము లేదు
యీయహంకారపుముక్తి యీడేరీనా తమకు ॥ ప॥

నీసేవలే సేసి నీకృప రక్షించఁగాను
ఆసలఁ బొందేముక్తి అదిచాలక
నీసరివారలై నీవే తా మనుకొని
యీసులఁ బొందేముక్తి యీడేరీనా తమకు ॥ నీయ

పొంచినరాక్షసులెల్ల పూర్వదేవతలమంటా
యెంచుక పెట్టినమద మీగర్వము
అంచెలఁ గర్మమే సేసేరాయాదేవతలఁ గూర్చి
ఇంచుకంతలోనే ముక్తి యీడేరీనా తమకు. ॥ నీయ

హరిలాంఛనవుభక్తి కందుకు నోడఁబడరు
సరి రోగికిఁ బథ్యము చవిగానట్టు
గరిమ శ్రీవేంకటేశుఁ గని మనవివారికి
యెరవులనే ముక్తి యీడేరీనా తమకు. ॥నీయం॥ 53

బౌళి

పట్టిమోపు మోయనేల వడిఁ ములుగఁగనేల
పట్టిన నేమముతోడ బ్రదుకఁగవలదా. ॥పల్లవి॥

తల్లిదండ్రిగలవారు తమలేము లెఱఁగక
చెల్లపిళ్లలై యాటలఁ జెందినయట్టు
వుల్లములో హరినమ్మివుండినప్రపన్నులెల్ల
పల్లదాన నిర్భరులై బ్రతుకఁగవలదా. ॥పట్టి॥

మగఁడుగలసతులు మంచి ముత్తైదువలై
యెగువ నితరమార్గా లెరఁగనట్టు
నగుతా లక్ష్మీపతి నమ్మినప్రపన్నులెల్ల
పగటుఁ గర్మము మాని బ్రదుకఁగవలదా. ॥పట్టి॥

యేలికె నమ్మినబంటు లేరికిఁ బ్రియము చెప్ప—
కోలిఁ బతివాకిలి గాచుండినయట్టు
తాలిమి శ్రీవేంకటేశుదాసులై నప్రపన్నులు
పాలించినాతని నమ్మి బ్రతుకఁగవలదా. ॥పట్టి॥ 54

రేకు 210 భూపాళం

నీయాధీనము లింతే నిఖిలప్రపంచమును
మాయాకృతము నీవు మానుమంటే మానదా ॥పల్లవి॥

నీకు నరుహంబైన నిండినయీమనసు
కాకువిషయాలపాలుగా నరుహమా
చేకొని నీవు పెరరేఁచినయీచైతన్యము
పైకొని అకర్మములపాలు సేయఁదగునా. ॥ నీయా

అంచల నీవంతర్యామివైనయీదేహము
పంచేంద్రియముల కొప్పనసేతురా
యెంచఁగ నీకుఁబిలోన నెత్తినయీజన్మము
కొంచెపుభోగములకు గురిసేయవలెనా ॥ నీయా

శ్రీవేంకటేశ నీకుఁ జిక్కినయీదాస్యము
యీవల సంసారమున కియ్యవలెనా
దేవుఁడవు నీవేయని తెలిపితి విదే మాకు
జీవులము మమ్ము నిఁక చిమ్మిరేఁచనేఁటికి ॥ నీయా ॥ ౯౹

నాళంగనాట

ఈమాట విని నిన్ను నిందుకే నవ్వితి నేను
నేమమెంత నేమెంత నీకరుణ యెంత ॥ పల్లవి ॥

సకలకర్మముచేత సాధ్యముగానినీవు
వొకఇంచుకంతభక్తి కొంగి లోనైతి
ప్రకటించి బహువేదపఠనఁ జిక్కనినీవు
మొకరివై తిరుమంత్రమునకుఁ జిక్కితివి ॥ ఈమా ॥

కోటిదానములచేత కోరి లోనుగానినీవు
పాటించి శరణంటేనే పట్టి లోనైతి
మేటి వుగ్రతపముల మెచ్చి కైకొననినీవు
గాటపుదాసులైతేనే కైకొని మన్నించితి ॥ ఈమా ॥

పెక్కుతీర్థములాడిన ఫేదించ రాఁగ నీవు
చొక్కి నీముద్రవారికి సులభుఁడవు
గక్కన దేవతలకుఁ గానరానినీవు మాకు
నిక్కడ శ్రీవేంకటాద్రి నిరవైతివి ॥ ఈమా ॥ ౫౬

లలిత

వేళొకచోట లేఁడు వీఁడివో హరి
వీటిడియై చేరువనే వీఁడివో హరి. ॥ పల్లవి ॥

మునుకొని వెదకితే ముక్కుసూర్పుగాలికొన
వెనవెనకఁ దిరిగీ వీఁడివో హరి
పెనఁగి వెదకఁబోతే పెడచెవులమంత్రమై
వినవచ్చీ మాటలలో వీఁడివో హరి. ॥ వేళొ ॥

సోదించి వెదకితేను చూపులకొనలనే
పొదుల నెందు చూచినా వీఁడివో హరి
ఆదిగొని వెదకితే నట్టే నాలికకొన
వేదమై నిలిచినాఁడు వీఁడివో హరి ॥ వేళొ ॥

తెలిసి వెదకఁబోతే దేహపుటంతరాత్మయై
వెలుపలా లోపలాను వీఁడివో హరి
వెలఁగి శ్రీవేంకటాద్రిఁ జేకొని మమ్ము రక్షించ
వెలసె నిందరుఁ జూడ వీఁడివో హరి. ॥ వేళొ ॥ 57

బౌళి

బోధింపరే యెఱిఁగినబుధులాల పెద్దలాల
శ్రీధరునిమాయలలోఁ జిక్కితిమి నేము. ॥ పల్లవి ॥

ద్రవమును నొల్లము ధర్మమును నొల్లము
దావతిసంసారముతో తగులేకాని
భావపుభవబంధాలభయమూ నెరఁగము
వేవేలు విధులే కాని వెగిలేచి నేము. ॥బోధిం॥

ము[1]ందు విచారించము [2]మొదల విచారించము
పొందేటిసతులతోడిభోగమేకాని
చెందినమనసులోనిచింతలను బాయము
మందపుమదమే కాని మాపుదాఁకా నేము. ॥బోధిం॥

పరమూఁ దడవము భక్తీఁ దడవము
అరిది ధనముమీఁది ఆసలేకాని
ఇరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డేలుకొనెఁ దానే నన్ను
నిరతి నెరఁగనైతి నే నించుకంతాను. ॥బోధిం॥ 58

శ్రీరాగం

మఱి యేపురుషార్థము మావంక లేదు మీకు
అఱువడము మాకెంత అత్తువో నీవు ॥పల్లవి॥

హరి నీవు నాకు నంతర్యామివైనఫలము
తిరిగినందే మావెంటఁ దిరిగెదవు
ఇరవుగ నీవు మాకు నేలికవైనఫలము
గరిమె మాపాపమెల్లఁ గట్టుకొంటివి ॥మఱి॥

భువిలోన నీవు నన్నుఁ బుట్టించినఫలము
ఇవల రక్షించేతోడుసిదొకటాయ
తివిరి నన్ను నీకుఱఁ దెచ్చిడుకొన్నఫలము
ఇవళ నానేరములు చక్కఁబెట్టఁబడెను. ॥మఱి॥

1. ముందు=కార్యప్రారంభమునకుముందు 2 మొదల=కార్యప్రారంభమునందు.

గారవాన నన్ను వెనకవేసుకొన్నఫలము
చేరి నన్ను బుణ్యునిఁగాఁ జేయవలసె
ఆరసి నాకుఁ బ్రత్యక్షమైనఫలమున నన్ను
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ ఇముడుకోఁబడెను ॥మంచి॥ 59

ఆహిరి

పనోరువెట్టుక నిన్ను నేమని కావుమందును
నే నిన్నుఁ దలఁచినది నిమిషమూ లేదు ॥పల్లవి॥

పాయమెల్ల సంసారముపాలే పడితిఁగాని
చేయార నీసేవ నేఁ జేసిట లేదు
కాయమెల్ల కాంతలకే కడుశేషమాయఁగాని
నీయవసరములందు నే నొదుగలేదు ॥పనో॥

చిత్తము ఆసలపాలే సేసి బదికితిఁ గాని
హత్తి నిన్ను ధ్యానము సేయఁగలేదు
సత్తెపునానాలుకెల్ల చవుల కమ్మితిఁగాని
మత్తిలి నీకీర్తనము మరపుటా లేదు ॥పనో॥

పుట్టుగెల్లా నజ్ఞానముపొంతనే వుంటిఁగాని
వొట్టి నీవిజ్ఞానము నొల్లనై తిని
యెట్టు నన్ను మన్నించితి విందుకే పో వెరగయ్యీ
నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నిన్నడుగా లేదు ॥పనో॥ 60

రేకు 211 దేసాళం

తనసొమ్మీడేరించక తా మానీనా
పెనఁగుచు నే మూరకే విగిసేముగాక. ॥పల్లవి॥

భూమిలోఁ బ్రపంచమెల్లఁ బుట్టించినదేవుఁడు
ఆమీఁదిపారుపత్యాన కందుకోపఁడా
నామమాత్రజీవులము నడుమంతరాల వచ్చి
నేము గర్తలమనుచు నిక్కేము గాక ॥ తన ॥

యెనలేక యెదిరికి ఇనుమడిచేవానికి
తనతగర మడువఁ దడవయ్యీనా
గునిసి సంసారపుకొండనే మోచేనంటా
తినికేమిదియు వట్టి దీమసముగాక ॥ తన ॥

చిత్తములో నున్నట్టిశ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
మత్తిల్లి ననుఁ గావక మానఁబోయ్యీనా
కొత్తగా నీతని నేఁడు కొలిచేమనుచు నేము
తత్తరపుస్వతంత్రానఁ దగిలేముగాక ॥ తన ॥ 61

ముఖారి

తాము స్వతంత్రులు గారు తమయంతను
ఆమీఁదటిగురి అది నీవు ॥ పల్లవి ॥

యెలమి స్వర్గమేలేటిఇంద్రునికినైనాను
అలమి కోరేటిఫల మది నీవు
బలిమిఁ గైలాసమేలేపశిరుద్రునికినైనా
నిలుకడైనపదము నీపదము. ॥ తాము ॥

యెక్కుడు సత్యలోకము యేలేబ్రహ్మకునైనా
ఇక్కువఁ జేరేచోటు యెందును నీవు
వెక్కసపుఁబుణ్యముల వేదములకైనాను
అక్కరతో ముఖ్యమైన అర్థమెల్లా నీవు, ॥ తాము ॥

నాఁడు నాఁడే ముక్తులైన నారదశుకాదులకు
నేఁడును విహారించేనెలవు నీవు
పోఁడిమి శ్రీవేంకటేశ పోలించ నెవ్వరూ లేరు
మూఁడులోకముల నీవే మూలము నీవే ॥ తాము ॥ 62

గౌళ

చింతలు రేఁచకు మమ్ము చిత్తమా నీవు
పంతముతో మముఁగూడి బతుకుమీ నీవు పల్లవి ॥

తల్లి శ్రీమహాలక్ష్మి తండ్రి వాసుదేవుఁడు
ఇల్లు మాకు బ్రహ్మాండమింతా నిదె
బల్లిదపుహరిభక్తి పాఁడీఁ బంటా నాకు
వొల్లము కర్మఫలము లొకటి నేము. ॥ చింత ॥

జ్ఞానమే మాకు ధనము సర్వవేదములు [2]సొమ్ము
పూనినవైరాగ్యమే వుంబళి మాకు
ఆనినగురుసేవలు [3]ఆఁడుబిడ్డలు నాకు
మేనితోనే తగులాయ మేలు మాకుఁ జేరెను ॥ చింత ॥

యేలికె శ్రీ వేంకటేశుఁ డింటిదేవపూజ మాకు
పాలుగలబంధువులు ప్రపన్నులు
కీలు మాకు నీతనిసంకీర్తన మోక్షమునకు
యేలా ఇంకా మాకు నేమిటితో గొడవ. ॥ చింత ॥ 63

ఆహిరి

ఎక్కడ నున్నారో సురలెవ్వరు భూమికి దిక్కో
తొక్కులఁబడె జీవుఁడు దుండగీలచేతను ॥ పల్లవి ॥

---

1. 'మూఁడులోకములు' వ్రా. ప్ర.
2 ఈ "సొమ్ము" పూర్వముద్రితములో తప్పిపోయినది
3 "ఆఁడుబి(లుబి?)డ్డలు" వ్రా. ప్ర.

ఆసలని యెడివెట్టి యంగడివెంటాఁ దిప్పె
దోసిలొగ్గించె దైన్యము దొరలెదుట
యీసుల నాఁకటి(లి?) విషమేమైనాఁ దినిపించె
గాసిఁబడె జీవుఁడిదె కన్నవారిచేతను. ॥ఎక్క॥

కడుఁగోపపుభూతము కాయమెల్లా మఱపించె
వడి నజ్ఞానపుటేరు వరతఁగొట్టె
నడుమఁ బాపపుచొక్కు నరకపుగుంటఁద్రోసె
గిడుసాయ జీవుఁ డిదె కన్నవారిచేతను ॥ఎక్క॥

భవము సంసారపుబందెలదొడ్డిఁ బెట్టించె
[1]తగి(వి?)లింద్రియపుతాళ్లు [2]దామెనఁ గట్టె
యివల శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలో దిక్కయి కాచె
కవదువాసె జీవుఁడు కన్నవారిచేతను ॥ఎక్క॥ 64

సాళంగనాట

ఏదెస మోక్షము లేదు యెవ్వరికి ననేరు మీ-
వేదాంతశ్రవణము వెట్టికిఁ జేసేరా ॥పల్లవి॥

అంతా బ్రహ్మమైతే [3]నాతుమా వొక్కటియైతే
చింతింప గురుఁడు లేఁడు శిష్యుఁడూ లేఁడు
బంతినే ముక్తుఁడూ లేఁడు బద్ధుఁడూ లేఁడిట్లయితే
వంతుల సత్కర్మమెల్ల వఱతపాలాయఁబో ॥ఏదె॥

యిహమెల్లాఁ గల్లనేరు యేఁటికిఁ బుట్టినవారు
సహజమే యిదనేరు చావనేఁటికి
మహి మీకు బోధించినమహాత్మ శంకరాచార్యుఁ-
డహరహ [4]మేమైయున్నా నాతనికేది గతి (?) ॥ఏదె॥

1. 'ప్రాసభంగము' 2. 'దామేనఁ' పూ. ము. పా. 3. 'నాడుమా' రేకు.
4. ఏమైయున్నాఁ డాతనికేదిగతి" కావచ్చు.

కొందరికి సుఖమిది కొందరికి దుఃఖమది
యిందుఁ జిక్కి బ్రహ్మాముస కీఘోర మేలా
అందిన శ్రీ వేంకటేశుఁ డంతరాత్ముఁ డొక్కఁడింతే
మందలించికొలువరు మంటికా మిజ్ఞానము ॥ ఏదె ॥ 65

పాడి

వాఁడివో వీఁడివో హరి వలసినవారికెల్లా
మూఁడులోకముల మరి మొరఁగఁ జోటేది ॥ పల్లవి ॥

బహిరంతరాన హరి ప్రత్యక్షమై యుండఁగాను
సహజానఁ బ్రత్యక్షవిచార మేల
ఇహములోఁ గలవెల్లా యీతనిలీలై యుండఁగా
విహరించేలీల వేరే వెదకనేలా ॥ వాఁడి ॥

మనికై యన్నిటా నుండి మాటలాడుచుండఁగాను
వెనక హరి మాటలు వేరేవున్నవా
కనుచూపతఁడంతటా కలగొనఁ జూడఁగాను
చనవిచ్చి [1]కృపాదృష్టి చల్లుమనఁ నేలా. ॥ వాఁడి ॥

నెలవై యాతఁ డిన్నిటా నిండుకొనియుండఁగాను
అలరి వేరే వచ్చీననే నేలా
యెలమి శ్రీ వేంకటేశు యిచ్చకొలఁదే [2] యింతా
పలుమారు నిట్టట్టని భావించఁదగునా ॥ వాఁడి ॥ 66

రేకు 21 ఒ లలిత

చెలఁగి నాకిందుకే చింతయ్యీని
తెలిసిసదాఁకా నిది దిష్టమయ్యీనా ॥ పల్లవి ॥

---

1 'ద్రిష్టి' రేకు 2. ఈ 'యింతా' పూర్వముద్రితములో తప్పిపోయినది

హరి పుట్టించినదేహి హరినే కొలువక
నరులఁ గొలుచుట అన్యాయమయ్యా
గరిమ నేరు గుడిచి కాలువఁ బొగడఁబోతే
యెరవెరవేకాక యితవయ్యీనా ॥ చెలఁ ॥

దేవుఁడిచ్చినట్టిబుద్ధి దేవునిపయిఁబెట్టక
ళావ మింద్రియాలకియ్యఁ బాపమయ్యా
జీవిత మొకరిసొమ్ము జీవించి యొకరివెంట
ఆవలఁ బరువులిడు టందమయ్యీనా ॥ చెలఁ ॥

అరిది శ్రీ వేంకటేశుఁ డంతరాత్మయి వుండఁగాను
శరణనకుండు టనాచారమయ్యా
ధరఁ దనయింటఁ గోటిధన మట్టేవుండఁగాను
మరలి తిరియఁబోతే మట్టుపడీనా ॥ చెలఁ ॥ 67

పాడి

కాకుంటే యీశూన్యవాదకఠినచిత్తులచేత
పై కొని వివేకులకు బ్రదుకఁగవచ్చునా. ॥ పల్లవి ॥

అల్ల నాఁడు నిరాకారమనెడిమాటలచేత
వెల్లిఁబోయ లోకములో విజ్ఞానమెల్లా
కల్లని మీత్రివిక్రమాకారము చూపి మీరు
చెల్లఁబెట్టితిరి వేదశిఖలందు మరియు. ॥ కాకుం ॥

ఆలకించి యహంబ్రహ్మమనెడిబుద్ధులచేత
గాలిఁబోయ భక్తి [1]యెల్లా కాలమందే
యేలి ప్రహ్లాదునికిఁగా హిరణ్యకశిపునొద్ద
యేలికబంటువరుస లిందె చూపితిగ. ॥ కాకుం ॥

1. 'యల్లకాలమందే' వ్రా. ము. పా.

అంతా నొక్కటియనే అపర్మాఘులచేత
గుంపాయ డెఁ బుద్ధులెల్లాఁ గొల్లఁబోయి
ఇఁటట శ్రీవేంకటేశుఁ డెక్కుడు నేఁగని కొండ
పొంతగాఁగఁ గొండవెక్కి సఖిఁగిలిపు ॥ కాకుం ॥ 68

శుద్ధవసంతం

చేకొనువారికి చేరువిదే పైకొనుజీవుల భాగ్యమిదే
యేకడఁ జూచిన యితరము లేదు ॥ పల్లవి ॥

అలపులోన చింతరాప్ర మిదివో
తెలిసిచూచితే ద్రిష్టంబు
చలమున దనమతి సందేహించిన
కలఁగి మిను దుఃఖంబులు రేఁడు ॥ చేకొ ॥

వెసఁ గనుదెఱచిన విశ్వాత్మకుఁ డిదె
దెసల నింతటా ద్రిష్టంబు
పసిగొని తనుఁ బాపములు భ్రమించిన
కసరి స్మృషి చీఁకటివడు నపుడే ॥ చేకొ ॥

చేర కొలిచితే శ్రీవేంకటపతి
వారె బ్రతుకునకు శాసనము
వైరగుతనలో భక్తి వదలితే
కూరిమి తెరమఱుగునకును మఱుఁగు ॥ చేకొ ॥ 69

వరాళి

పెంచి తమపెట్టుఁజెట్టు పెరికివేయ రెవ్వరు
మంచివాఁడఁ గాకున్న మన్నించకుండేవా ॥ పల్లవి ॥

తెరువు దప్పి యడవిఁ దిరిగేటివారిఁ దెచ్చి
తెరువునఁ బెట్టుదురు తెలిసినవారలు
నరుఁడనై నేరక నడచేటినన్ను నీవు
మరిగించి కావక మానవచ్చునా. ॥ పెంచి ॥

దిక్కుమాలినట్టివారిఁ దెచ్చి దయగలవారు
దిక్కయి కాతురు వారి దిగఁదోయరు
తక్కక మాయలోఁ బడి దరిదాపులేనినన్ను
నెక్కసాన రక్షించక విడిచేవా నీవు. ॥ పెంచి ॥

ఆవల భయపడ్డవా రంగడిఁబడితే దొర—
లోవల విచారించి వూరడింతు రంతలోనే
శ్రీవేంకటేశ నీవు [1]సృష్టికల్లా నేలికవు
వేవేలు మామొర నీవు విచారించకుండేవా. ॥ పెంచి ॥ 70

సామంతం

ఎన్నఁడు మంచివాఁడ నయ్యేను నేను
నన్ను నీవే మన్నించి నడుపవే దయివమా ॥ పల్లవి ॥

వేఁపమానికిని చేఁదు విడువక వుండేది
యేపొద్దు సహజమే యెంతైనాను
పాపపుణ్యాలంపటానఁ బరగివుండేటినేను
చాపలదుర్గుణినౌట సహజమే. ॥ ఎన్నఁ ॥

పాముకు విష మెప్పుడు పండ్లఁ బెట్టుకుండేది
భూమిలో సహజమే వోరి నెంతైనా
కామక్రోధుఁడ నాకుఁ గరుణ యించుక లేక
సామజపుదుర్మదము సహజమే. ॥ ఎన్నఁ ॥

1 ‘స్రిష్టి’ రేకు

అటుగాన శ్రీవేంకటాధిప నాకిఁక వేరె
తటుకన నేఁడు శాంతము వచ్చినా
ఘటన నీకృపయందుగలిగిన మేలు నాపై
తటుకన ముంచి నన్ను దరిచేర్చవే. ॥ఎన్నఁ॥ 7

గుజ్జ-

వెట్టి మానుప రెవ్వరు వేఁదురు నాయంత విడువదు (ను?)
ముట్టిఁజాలలోఁ బుట్టిన ముంచిన వెట్టె య్యా ॥పల్ల॥

జగములు రక్షించఁ జాల్పడి సర్వేశ్వరుఁడే వుండఁగ
అగణితుఁ డాతనిశక్తి యల్పముగాఁ దెలిసి
జిగి[1] నాసంసారరక్షణ నేసెదనంచునుఁ దిరిగెద
నగుఁబాట్ల యల్పుఁడ నే నావె ట్టిదేయయ్యా. ॥వెట్టి॥

అంతర్యామై దేవుఁడు అటు సుఖదుఃఖము లొసఁగఁగ
అంతయు మనుజులు నేసేరని నేఁ దిరిగితిని
బంతినే నావంటిజీవులబడిఁ దిరిగాడుచుఁ గర్మపు-
దొంతులఁ జిక్కిననా[2] వెట్టితోడనే యిదేయయ్యా. ॥వెట్టి॥

శ్రీవేంకటపతి యెదుటనే చేకొని వరము లొసఁగఁగ
దావతిపడి యితరుల నేఁ దగులుచు నడిగితిని
యీవేళనే నాగురుఁడును యీదైవము నిటు చూఁపఁగ
తో వెరిఁగిటు నే బతికితి తొల్లెల్ల వెట్టినయ్యా ॥వెట్టి॥ 7

రేకు 213 దేసాక్షి

ఇతనికంటె నుపాయ మిఁక లేదు
మతిలోననున్నవాఁడు మర్మ మిదే సుండీ. ॥పల్ల॥

1. ఈ 'నా' పూర్వముద్రణమున తప్పినది 2. 'వెట్టి' రేకు.

ఇన్నిలోకసుఖములు ఇంద్రియప్రీతులే
తన్నుఁ గనినతల్లిదండ్రి తనుపోషకులే
కన్న లెదిటిధనాలు [illegible]ర్థములే
వున్నతి నిష్టార్థసిద్ధి కొక్కఁడే దేవుఁడు ॥ ఇ ॥

కలదేవత లిందరు కర్మఫల [illegible]తే
ఒలి విద్యలెల్ల ఖ్యాతిలాభపూజలకొరకే
పలుమంత్రములెల్లను [1] బ్రహ్మలోక మీసందివె
వొలిసి ఇష్టార్థసిద్ధి కొక్కఁడే దేవుఁడు ॥ ఇత ॥

అనుదినరాజసేవ ఉల్లార్థహేతులే
కొనఁ గల్పవృక్షమైనఁ గోరినవిచ్చేటిది
ఘనశ్రీవేంకటేశుఁడు కల్పించె జీవునిఁ గావ-
నొకర నిష్టార్థసిద్ధి కొక్కఁడే దేవుఁడు ॥ ఇత ॥ 7

బౌళి

నన్ను నెవ్వరు గాచేరు నాఁటిపగేతురుగాక
నిన్ను నేఁ డిరోఁతలైతే నీకియ్యానా నాకును ॥ పల్లవి ॥

దేవుఁడ నేనేయంటా తిరిగే నాస్తికుఁడనా
దేవతలకు మొక్కఁబోతే నీక నగరా
[illegible]పించి యింద్రియముల గెలిచి యున్నానంటి నుండి
ఆవల జితేంద్రియుఁడనంటే నవి నగవా. ॥ నన్ను ॥

కర్మము దొల్లి సేయక కడుదూరమై ఇఁక నా -
కర్మము సేయఁగఁబోతే కర్మమే నగదా
దుర్మతి సంసారినై తొయ్యలులకు మోహించి
అర్మిలి దూషించితేఁ అటె వారు నగరా. ॥ నన్ను ॥

1. "బ్రహ్మలోకమిసందివె(?) పూ ము. పా.

నేనే స్వతంత్రుఁడనంటా నిందుదానాలెల్ల మాని
పూని యుఁకఁ జేయఁబోతే పొంచి యవి నగవా
నే నిన్నిటా సిగ్గువడి నీమఱఁగు చొచ్చితిని
అనకొని శ్రీవేంకటాధిపుఁడ కావవే ॥నమ్ము॥ 74

సామంతం

సరుసము నోఁచక పసిఁడౌనా
పురుషోత్తముఁడే బుద్ధిచ్చుఁగాక ॥పల్ల॥

ఘని భోగములకుఁ బుట్టినదేహము
వివరపుమోక్షము వెదకీనా
యివల సకలమును గేలేటిదేవుఁడు
తవిలి రక్షింపుట ధర్మముగాక ॥పరు॥

తెరని యాసలనే పెరిగేటిదేహము
ధరఁ గొంతయుఁ దానఁ దనసీనా
అరుదుగ నంతర్యామగు దేవుఁడు
పొరిఁ జెర రేఁచులే పొందౌఁగాక ॥పరు॥

ఘనమగుసంసార కారణజీవుఁడు
తనసుజ్ఞానముఁ దలఁచీనా
వెనక మునుప శ్రీవేంకటపతి యే
కనుఁగొని యిమ్మటు కాచుటగాక ॥పరు॥ 75

లలిత

నిమిషా మది [1] యెంచి నీవు చేసేచేఁత లెంత
దిమసపునీమాయలు తెలియరాదయ్యా.

1. 'యంత' రేకు

నిపాదతీర్థము నెత్తి మోచె నొకఁడు
పూఁపకొడుకై యొకఁడు బొడ్డునఁ బుట్టె
యేపున నింతటివారి కెక్కుడైనదైవమవు
మోపుచు ధర్మరాజుకు మొక్కుబెట్టయ్యా ॥నీమ॥

నీలీల జగమెల్లా నిండియున్న దొకవంక -
నోలి నీలో లోకా లున్న వొకవంక
యేలీలఁ జూచినాను యింతటిదైవమవు
బాలుఁడవై రేపల్లెలోఁ బారాడితి వెట్టయ్యా. ॥నీమ॥

శ్రీసతికి మగఁడవు భూసతికి మగఁడవు
యీసరుస శ్రీవేంకటేశుఁడవు
రాసికెక్క నీవింతటిరాజసపుదైవమవు
దాసులము మాకెట్ల దక్కితివయ్యా ॥నీమ॥ 76

ఆహిరి

కలకాల మిట్లాయఁ గాఁపుర మెల్లా
అలదైవ మెందున్నాఁడో అలకించఁడుగా ॥పల్లవి॥

తనకే సంతసమైతే తనభాగ్యము వొగడు
తనకుఁ జింతవుట్టితే దైవము దూరు
మనుజునిగుణమెల్లా మాపుదాఁకా నిట్లానె
ఘనదైవ మెందున్నాఁడో కరుణఁ జూడఁడుగా ॥కల॥

విరివిఁ బాపాలు సేసేవేళ నాదాయము లెంచు
నరకమఁది పుణ్యము నాఁడు వెదకు
తిరమైనజీవునితెలివి యెలా నీలాగె
ధర దైవ మెందున్నాఁడో దయఁ జూడఁడుగా ॥కల॥

వేళతో నిద్దిరింపుచు విరక్తునివలె నుండు
మేలుకొన్న వేళ నన్ని మెడఁ బూనును
యీలీల దేహిగుణము యెంచి శ్రీవేంకటేశుఁడు
యేలీ(లే?)దైవ మెందున్నాఁడోయిట్టే మన్నించఁడుగా. ॥కల॥ 77

శంకరాభరణం

ఉన్నచోనే మూఁడులోకా లూహించి చూచితే నీవే
కన్నచోటనే వెదకి కానఁ డింతేకాక. ॥పల్లవి॥

యెక్కడ వోయ్యోడి జీవుఁ డేఁటి వైకుంఠము
యిక్కడ హరి యున్నాఁడు హృదయమందె
ముక్కున నూరుపు మోచి ముంచి పుణ్యపాపాల-
కక్కసానఁ జిక్కి తమ్ముఁ గానఁ డింతేకాక ॥ఉన్న॥

యేమి విచారించీ దేహి యేఁదు దేవుని వెదకీ
కామించి యాతఁ డిన్నిటాఁ గలిగుండఁగా
దోమటిసంసారపుదొంతికర్మములఁ జిక్కి-
కాముకుఁడై కిందుమీఁదు గానఁ డింతేకాక ॥ఉన్న॥

యేవిధులు తాఁ జేసీ యెవ్వరి నాడఁగఁబోయీ
శ్రీవేంకటేశ్వరుసేవ చేతనుండఁగా
భావ మాతఁడుగాను బ్రతికె నిదవో నేఁడు
కావరాన నిన్నాళ్లు కానఁ డింతేకాక. ॥ఉన్న॥ 78

రేకు 214 ధన్నాసి

కటకటా యేమిటాను కడవర గానఁడిదే
నిటిఃపు వాఁత యెట్టో నిజము దెలియదు. ॥పల్లవి॥

బాదలసంసారము పరవంటుకొని తొల్లి
యేది నమ్మి పాటువడె నీజీవుఁడు
గాదెలకొలుచుగాఁగఁ గట్టుకొని కర్మములు
యేదెస చొచ్చినోకాని యీప్రాణి. ॥ కట ॥

కాఁపురమై తమతల్లికడుపున వచ్చి పుట్టి
యేపని గలిగెనో యీదేహి
కాపాడీ నిత్తేపాలు కడునాసతోఁ బాఁతి
యేపదవిఁ బా నుండునో యీజంతువు ॥ కట ॥

దవ్వుల యమబాదలు దలఁచి వెరవఁ డీదె
యెవ్వరి సలిగెనమో యీజీవి
రవ్వగా శ్రీవేంకటాద్రిరాయఁడు మన్నించఁగాను
యివ్వల బతికెఁగాక యెవ్వఁడోయి తాను. ॥ కట ॥ 79

కాంబోది

ఎవ్వరు దిక్కింక నాకు నేది బుద్ధి
యివ్వేళ విచారించవే ఇందిరారమణా ॥ పల్లవి ॥

వెంటఁబెట్టి కామక్రోధపితతులు చుట్టి [1] నన్ను
బొంటి మీసేవకు [2] నన్ను దూరము సేసె
కంటకపుటింద్రియాలు కడుహితశత్రులై
అంటిన మోక్షముత్రోవ నంటకుండాఁ జేసెను ॥ ఎవ్వ ॥

తిప్పి తిప్పి నాయాసలు తెగ వైష్ణవధర్మానఁ
దెప్పలఁ దేలకుండాను తీదీప్ప సేసె
వొప్పగుసంసార మిది వున్నతి నాచార్యసేవ
చొప్పు మాపి పుణ్యానకుఁ జొరకుండాఁ జేసెను. ॥ ఎవ్వ ॥

1. 2. ఇట్టిపునరుక్తులక్కడక్కడ గలవు.

మచ్చరపుదేహ మిది మనసట్టె పండనిక
తచ్చి యజ్ఞానమునకుఁ దావు సేసె
ఇచ్చట శ్రీవేంకటేశ ఇంతలో నన్ను నేలఁగ
నిచ్చలు నీకృపే నన్ను నిర్మలము సేసెను. ॥ఎవ్వ॥ 80

దేసాళం

అనంతమహిముఁడవు అనంతశక్తివి నీవు
యెనలేనిదైవమా ని న్నేమని నుతింతును. ॥పల్లవి॥

అన్నిలోకములు నీయందు నున్న వందురు నీ-
వున్నలోక మిట్టిదని వూహించరాదు
యెన్న నీవు రక్షకుఁడ విందరిపాలిటికి
నిన్ను రక్షించేటివారి నే నెవ్వరి నందును. ॥అనం॥

తల్లివి దండ్రివి నీవు తగుబ్రహ్మాదులకు
యెల్లగా నీతల్లిదండ్రు లెవ్వరందును
యిల్లిదె వరములు నీ విత్తు విందరికిని
చెల్లఁబో నీకొకదాత చెప్పఁగఁ జోటేది. ॥అనం॥

జీవులకెలికవు శ్రీవేంకటేశుఁడవు నీ-
వేవలఁ జూచిన నీ కేయేలికే లేఁడు
వేవేలు మునులును వెదకేరు నిన్నును
నీ వెవ్వరి వెదకేవు నిర్మలమూరితివి. ॥అనం॥ 81

శ్రీరాగం

పాటించి నమ్మిన వారభాగ్యముగాదా
కోటిసుద్దులేల యిదె కోరి చేకొనేది. ॥పల్లవి॥

స్వామిద్రోహియైనచండిరావణాసురుఁడు
కామించి శరణంటేను కాచే నంటివి
యేమని నీదయ యెంతు నెంతని నీమహిమెంతు
ఆమాటకు సరియా నఖిలవేదములు ॥ పాటిం ॥

దావతి సీతాద్రోహమ్ము దలఁచి కాకాసురుఁడు
కావుమని శరణంటేఁ గాచితివి
ఆవల నీపని యెట్టు అట్టె నీమన్నన యెట్టు
యీావల నీశరణనే ఇందుసరే తపము ॥ పాటిం ॥

చిక్కి లిన్ని నిఁకనేల చేరి యేపాటివాఁడైన
గక్కన నీశరణంటేఁ గాతువు నీవు
అక్కరతో నిన్ను శరణంటిమి శ్రీవేంకటేశ
యెక్కువ నీబిరుదుకు యీాడా పుణ్యాములు. ॥ పాటిం ॥ 82

వాడి

నేఁడు దప్పించుకొంటేను నేరుపున్నదా
వేఁడుక భోగించుతానే వెనఁగఁ జోటున్నదా ॥ పల్లవి ॥

తనువుమోచిననాఁడే తప్పులెల్లాఁ జేసితిని
వెనక మంచితనాలు వెదక నేది
ననిచి సంసారినైననాఁడే నిష్టూరానకెల్ల
మునుప నే గురియైతి మొరఁగఁ జోటున్నదా. ॥ నేఁడు ॥

సిరులు చేకొన్ననాఁడే సిలుగెల్లా గట్టుకొంటి
తరవాతిపను లింకఁ దడవనేల
నరలోకముచొచ్చిననాఁడే పుణ్యాపాపముల—
పొరుగుకు వచ్చితిని బుద్ధు లింక నేల ॥ నేఁడు ॥

వూపిరి మోచిననాఁడే వొట్టికొంటి నానలెల్లా
మాపుదాఁకా వేసరిన మానఁబొయ్యీనా
యేపున శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలో నన్నుఁ గావఁగా
పైపై గెలిచితిఁగాక పంతమాడఁగలనా ॥ నేఁడు ॥ 83

దేసాళం

ఇన్ని దేహములఁ బుట్టి యేమిగంటిమి
వున్నతపుహరిదాస్య మొక్కటేకాక ॥ పల్లవి ॥

హీనజంతువైననాఁడు యేనుగై పుట్టిననాఁడు
ఆనంద మొక్కటే అంగాలే వేరు
యీనేటియజ్ఞానము యీజీవుల కొక్కలాగే
జ్ఞానమే యెక్కుడుగాక సరిలేదిదొకటే ॥ ఇన్ని ॥

నరలోకభోగానకు నరకానుభవానకు
సరేకాని [1] మిగులదు చనెఁ దొల్లె (?)
గరిమ నేర్పడ నందు ఘనమేమి కొంచమేమి
హరిదాసుఁడై బ్రదుకుటదియే లాభము ॥ ఇన్ని ॥

బాలుఁడైనయప్పుడూను పండి ముదిసినప్పుడు
కాలమొక్కటే బుద్ధి కడు లేదు
ఆలకించి శ్రీవేంకటాధిపతి సేవించి
యేలికంటా మొక్కుచుండే దిదియే భాగ్యము ॥ ఇన్ని ॥ 84

రేకు 215 గుజ్జరి

ఎన్నఁడు మానవు యీదుర్గుణములు యేది అవుపథము యిఁదుకును
కన్నులఁ జూచుచుఁ జెవుల వినుచు [1] నేఁ గనియు వినియునిదె కష్టుఁడ
[నయ్యా [2] నేను ॥ పల్లవి ॥

---

1. "మిగులదంచనెఁ దొల్లె" కావచ్చు
1. 2. ఇట్టిపునరుక్తు లక్కడక్కడ గలవు

హృదయములోపల దేవుఁ డుండఁగా నెఱఁగక భ్రమయుచుఁ
గన్న చోటనే
వెదకియుఁ గానక అనుమానించేటివేఁదుఁ నయ్యా నేను
చెదరినజననము దుఃఖరూపమని చెప్పఁగ విని యది సుఖమని కోరుచు
మది దీపమువట్టుక నూఁతఁబడినమత్తుని లెనవయ్యా నేను ॥ ఎన్నఁ ॥

పరమగురువులదె భక్తిమార్గ మిటు ప్రాణులకెల్లనుఁ బెట్టివుండఁగా
విరసపుటింద్రియమార్గములఁ దిరుగువీరిడినయ్యా నేను
దరిచేర్పఁగ హరినామము గలిగియు దైన్యము నొందితి సంసారములో
పరుసము చేతఁబట్టుక తిరిసేటిభ్రాంతునివలెనయ్యా నేను. ॥ ఎన్నఁ ॥

శ్రీవేంకటపతి యెదుటనుండఁగా సేవింపఁగ సంసారములోపల
దావతిఁ బొరలుచు వేసరుచుండేటితగనిజడుడనయ్యా నేను
కైవశమై యీదేవుఁడే యిటు ననుఁ గరుణింపుచు రక్షింపుచు నుండఁగ
పూవునుఁ బరిమళమునువలనే నేపొదలుచు నుండెదనయ్యా[2] నేను. ॥ ఎనఁ ॥ 85

దేవగాంధారి

ఎంతగాలమునకైనా యీయర్థమే కలది
యింతటిలోననే హరి నెంచఁగఁగవలయు. ॥ పల్లవి ॥

యెంచి నూరేండ్లమీఁగ యెప్పుడో మరణము
ముంచి యిట్టె మోచినదె మురికిదొక్క
యించుకంత యిందుకుఁగా నేఁ కోరేమో సుఖము
కాంచన మెవ్వరికిఁగా గడియించేమో. ॥ ఎంత ॥

కలిగిసదనములు కాఁపుగానకే సెకను
తలఁపెల్ల నాపకంతటఁ [3]గొలఁది(?)
ఫల మిందు నేమిగద్దో ప్రాణి ఇందేమిటివాఁడో
తెలిసి పాపఁగలేము తీరని యీ చిక్కు ॥ ఎంత ॥

---

1 2. ఇట్టిపునరుక్తు లక్కడక్కడ గలవు. 3. కొలఁదిచాలినది కావచ్చు

సేసినకర్మములెల్లా చెప్పరాని మోపులాయ
రాసికెక్కి యింద్రియాలరపమాయను
వేసరి యిన్నిటికి శ్రీవేంకటేశుఁ గొలిచితి
నూసినదే మణుఁగాయ మాకు నేడ జన్మము ॥ఎంత॥ 86

నాళంగనాట

ఇన్నియు ముగిసెను ఇటు నీలోననె
పన్ని పరులఁ జెప్పఁగఁ జోటేది ॥పల్లవి॥

కుందనినీరోమకూపంబులలో
గొందుల బ్రహ్మాండకోట్లట
యెందరు బ్రహ్మలో యెంత ప్రపంచమో
యిందుఁ బరులమని యెంచఁగనేది ॥ఇన్ని॥

నీకోనచూపున నెటిఁ గోటిసూర్యు—
లేకమగుచు నుదయింతురటా
నీ కాయ మెంతో నీవునికేదో
నీకంటెఁ బరుఁని నిక్కఁగనేది ॥ఇన్ని॥

జీవకోటి నీచిన్నిమాయలో
బ్రోవులగుచు నటు పొడమెనటా
శ్రీవేంకటేశ్వర చెప్పఁగ నీ వెంతో
ఆవలఁ బరులకు నాధిక్యమేది ॥ఇన్ని॥ 87

బౌళి

ఎన్నఁడు నే నిఁక బుద్దెరిఁగేది యీశ్వర నిను నేఁ దగిలెడిది
విన్నప మిదియే నీకే భారము వీని గెలువ నావశమౌనా ॥పల్లవి॥

తగిలెడి నీనయనేంద్రియములు తగఁ జూచినయందెల్లను
తగిలెడి నీశ్రవణేంద్రియములు తగినలోకవార్తలకెల్లా
మగుడఁగనేరవు జన్మజన్మముల మనసు వీనికే సహాయము
తెగ వెన్నటికిని యింద్రియసంపద తీగెలుసాగుచు నొకటొకటి. ॥ఎన్నఁ॥

యెక్కుడిని నానాఁటికి మదమెంతైనా నజ్ఞానమున
యెక్కెడి నీసంసారమే హరియెదుటనే మత్తాయిగొన్నట్లు
చిక్క డెంతయిన మోక్షమార్గమున జీవుఁ డిందుకే లోలుఁడు
దిక్కమెకమువలెఁ గిందికి మీఁదికిఁ దిప్పెడిఁ గర్మము దేహమును. ॥ఎన్నఁ॥

మెఱయుచుఁ బెరిగెడి నీయాసలు గడు మీఁదమీఁద లంపటమగుచు
మఱియునుఁ బెరిగెడి పుణ్యపాపములు మలసి రాసులై పెక్కగుచు
యెఱఁగను శ్రీవేంకటేశ్వర [1] యెంతో ఇఁక నాలోపలిదుర్గ (ర్గు?) ణములు
మఱఁగుచొచ్చితిని నే నిన్నాళ్లకు మరి నాభాగ్యము నీ చిత్తము.॥ఎన్నఁ॥88

సామంతం

దేవా [2]నీమాయ తెలియ నలవిగాదు
భావభేదముల భ్రమసితిని. ॥ పల్లవి ॥

జననంబొకటే జంతుకులమొకటే
తనువికారములే తగఁ బెక్కు
దినములు నివియే తివిరి లోకమిదె
పనులే వేరయి పరగీని ॥ దేవా ॥

మాఁటలు నొకటే మనసులు నొకటే
కోటులసంఖ్యలు గుణము లివి
కూటము లిట్లనె గుఱిఁ గామిఁ డొకఁడె
మేటివలపులకె మేరలే లేవు. ॥ దేవా ॥

1 యంతో' రేకు 2 "నీమహిమ" వ్రా. పా

జ్ఞానమొకచే యజ్ఞానము నొకచే
నానామతములు నడచీని
ఆనుక శ్రీవేంకటాధిప నీకృప
తానే మమ్మిటు తగఁ గాచీని ॥ దేవా ॥ 89

216 వ రేకు లేదు.

రేకు 217 దేశాళి

కన్నవిన్నవారెల్లా కాకుసేయరా
వున్నతుఁడవైననీ కీవొచ్చములేలయ్యా ॥ పల్లవి ॥

దేవతలఁగాచినట్టిదేవుఁడ నీకుఁ బసుల
నీవలఁ గాచితివనే హీనమేలా
కావించి పాలజలధిఁ గాఁపురముండినయట్టి—
నీవు పాలదొంగవనే నింద నీకేలయ్యా ॥ కన్న ॥

కాలమందు బలిదైత్యుఁ గట్టివేసినట్టినీకు
రోలఁ గట్టువడినట్టిరోఁత నీకేల
పాలించి లోకాలకెల్ల పొడవైనదేవుఁడవు
బాలుఁడవై రేపల్లెలోఁ [1]బారాడనేలయ్యా. ॥ కన్న ॥

పాముమీఁదఁ బవ్వళించి పాయకుండినట్టినీకు
పాముతల దొక్కినట్టిపగ కేలా
కామించి శ్రీవేంకటాద్రికడపరాయఁడ నీవు
భూమి మాయలణఁచి నేర్పులమాయలేలయ్యా ॥ కన్న ॥ 90

వరాళి

చేసినట్టె సేసుఁగాక చింత మాకేలా
వాసీ వంతూ నటనిదే వట్టిజాలియేలా. ॥ పల్లవి ॥

1 'బారేచ' రేకు పారి + అడన్ = పారేడన్. ఈవ్యావహారికసందు లీ-
వాఙ్మయమున కొల్లలు.

కర్మమూలమైనవి యీ కాయపువర్తనలెల్లా
ధర్మమూలమైనది యీ దైవికము
మర్మమైనవాఁ డొక్కఁడే మనసులోనున్న హరి
నిర్మిత మాతనిదింతే నేర నే నెంతవాఁడ. ॥ చేసి ॥

ధనమూలమైనది యీతగిన ప్రపంచమెల్లా
తనువుమూలమైనది యీతపసులెల్లా
ననిచి యీ రెంటికిని నారాయణుఁడే కర్త
కొనమొదలాతనిదే కొసరు మాకేల ॥ చేసి ॥

భోగమూలమైనది యీ పొందైనసంసారము
యోగమూలము విరతి కొక్కటైనది
యీగతి శ్రీవేంకటేశుఁ డెట్టువేసినఁ జేసు
బాగులుగా నీతని శ్రీపాదమే మాదిక్కు. ॥ చేసి ॥ 91

పాడి

ఎదురేది యెంచిచూడ నితని ప్రతాపానకు
పదిదిక్కులను భంగపడిరి దానవులు ॥ పల్లవి ॥

యెక్కువగా వినోదాన నితఁడు తేరెక్కితేను
యెక్కిరిదైత్యులు గొబ్బు లింగరుఁ గూడి
చక్కఁగా నితఁడు చేత చక్రమెత్తినమాత్రాన
దిక్కులఁ బరువెత్తిరి దిమ్మరిఅసురులు ॥ ఎదు ॥

దట్టమై యీ అనిభేరిఁ దగ నాదువుట్టితేను
పట్టైన ఉత్పాతాలు వైరిపురములందు
అట్టె గరుడధ్వజ మటు మిన్నుముట్టితేను
కిట్టి దనుజుల కపకీర్తి తుదముట్టెను ॥ ఎదు ॥

అలమేలుమంగవిభుఁ డిటు వీధు లేఁగితేరు
ఖులు లేఁగిర ంగమునిక్కైదిరికి
యెలమి శ్రీవేంకటేశు దేవుమీరఁ జొచ్చితేను
నులిగి దైత్యసంఘాలు పటు లమూ ల చొచ్చిర ॥ఎదు॥ 92

సాళంగనాట

కన్నులపండుగలాయఁ గడిమిరాయనితేరు
మిన్ను నేల శృంగారము మితిమీరినట్లు ॥పల్లవి॥

కదలెఁ గదలె నదె గరుడధ్వజునితేరు
పొదిగి దేవదుందుభులు మ్రోయఁగా
పదివేలు సూర్యబింబము లుదయించినట్లు
పొదలి మెరుపు వచ్చి పొడచూపినట్లు ॥కన్ను॥

వచ్చె వచ్చె నంతనింత వాసుదేవునితేరు
అచ్చుగ దేవకామిను లాడిపాడఁగా
ముచ్చటతో గరుడఁడు ముందట నిలిచినట్టు
మెచ్చులమెరుఁగులతో మేఘము వాలినట్టు. ॥కన్ను॥

తిరిగెఁ దిరిగె నదె దేవదేవోత్తముతేరు
సరుస దేవతలెల్ల జయవెట్టఁగా
విరివిఁ గడపలో శ్రీవేంకటేశుఁడు తేరుపై—
నిరవాయ సింహాసన మిదేయన్నట్లు. ॥కన్ను॥ 93

బౌళి

రామా దయాపరసీమా అయోధ్యపుర—
ధామా నూవంటివారితప్పులు లోఁగొనవే ॥పల్లవి॥

పరాధీనమైనట్టియాతనితమ్ముని నే
కృపఁజూపితివి నీవు కింకలు మాని
తపియించి యమ్ముమొన దాఁకుఁజిక్కినవాని
నెపాన(గాచి విడిచి నీవాదరించితివి ॥ రామా ॥

సేయరానిద్రోహము సేసినపక్షికి నీవు
పాయక అప్పటి నభయమిచ్చితి
[1] చాయ సేసుకొని వుండి స్వామిద్రోహిఁ జెప్పనట్టి -
తోయపుచేలి మంచితోవనే పెట్టితివి(?). ॥ రామా ॥

నేరము లెంచవు నీవు నీదయే చూపుదుగాని
బీరపు శరణాగతబిరుద(వు?) నీవు
చేరి నేఁడు నిలుచుఁడి శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదఁ
గోరినవరములెల్లా కొల్ల లొసఁగితివి ॥ రామా ॥ 94

ఆహిరి

ఎట్టయినాఁ జేసుకో ఇఁక నీచిత్తము నన్ను
పట్టిచ్చె మాగురుఁడు నీపాదాలు విడువను. ॥ పల్లవి ॥

పోఁడిమి నానామములు పొద్దువొద్దు నుడిగిని
వీఁడేమడుగునోయని వెఱవకుమీ
నాఁడే నాయాచార్యుఁడు నాకు నన్ని యిచ్చినాఁడు
నేఁ డిదేలంటే నతనినేసుము నే మానను ॥ ఎట్ట ॥

ప్రేమతో వీఁడు నన్నింటఁ బెట్టుక పూజించీని
యేమిగారణమోయని యెంచుకోకుమీ
కామించి యాచార్యుఁడే కారణము నీకు నాకు
యీ మరులేలంటే నాతఁడిచ్చినసొమ్మే నేను ॥ ఎట్ట ॥

1. ఇది దర్పశయనవృత్తాంతమా?

పలుమారు వీఁడు నాపై బత్తిచేసీ నేఁటికని
వెలయ శ్రీవేంకటేశ వేసరకుమీ
యేఁమి నాచార్యుఁ డదేపని చేసినాఁడు
నిలిచెఁ గలకాలము నీకు నాకుఁ బోదు ॥ఎట్ట॥ 95

రేకు 218 గుండక్రియ

వివరము మాలినట్టివెఱ్ఱిదేహి తొల్లి
జనకట్టినంతే కాక చండపోరనేఁటికే ॥పల్లవి॥

మనసంతే మంగళము మరి యెంత పొరలినా
తనువుకొలఁదియే సత్వములెల్లాను
తనకలి మెంచుకోక తగనిమురిపెముల
పెనఁగఁబోతే తీపు పిప్పిలోనఁ గలదా ॥వివ॥

చెంది విత్తినకొలఁదె చేరి మొలచేటిపైరు
అంది ఆఁకటికొలఁదే ఆహారమెల్ల
ముందువెనక చూడక మొక్కలపువరువేల
అందనిమానిపంటికి నాసపడవచ్చునా. ॥వివ॥

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ గొలిచినకొలఁదియే మేలు
భావించ నాతఁడిచ్చేది భాగ్యమెల్లాను
వేవేలు మొక్కులేల వెస నానాఁటికినెల్ల
తోవగానితోవఁ బోతే తుదకెక్కఁగలదా. ॥వివ॥ 96

సామంతం

ఈతగవె నాకు నీకు నెంచి చూచితే
కాతరపుజీవులకుఁ గలదా వివేకము. ॥పల్లవి॥

భారము నీదిగనక పలుమారుఁ బాపములే
 చేరి మొక్కలాన నేఁ జేసితిని
 పేరడిఁ దల్లిదండ్రులు బిడ్డ లేమి సేసినాను
 వోరుచుక ముద్దు సేసుకుందురు లోకమున. ॥ ఈత ॥

కావ నీవుగలవని కడదాఁకా నేరములే
 వేవేలు సేసితిని వెఱవక
 భావించుక యింటిదొర పసురము దెంచుకొని
 యేవిధిఁ బైరుమేసినా నెగ్గుసేయఁ డతఁడు. ॥ ఈత ॥

పుట్టించేవాఁడవు నీవు పాదలేవారము నేము
 యెట్టుండినా నీకుఁ బోదు యెన్నటికిని
 వొట్టుక శ్రీవేంకటేశ వోడఁగట్టినదూలము
 ఱటునిట్టుఁ బొరలినా నండవాయ దెపుడు. ॥ ఈత ॥ 97

లలిత

ఏఁటినేను యేఁటిబుద్ధి యెక్కడిమాయ
 పీటఁబొయ్యే వెట్టిఁ గాను వివేకిఁ గాను. ॥ పల్లవి ॥

అరసి కర్మముసేసి అవి(ది?)నన్నుఁ బోదిగితే
 దూరుదుఁ గర్మము గొంది దూరుచు నేను
 నేరక లంపటములు నేనే కొన్నిగట్టుకొని
 పేరడిఁ బరుల నందుఁ బెట్టరంటాను. ॥ ఏఁటి ॥

యెక్కుడు నాదోషములు యెన్నైనా వుండఁగాను
 వొక్కరిపాపము లెంతు వూరకే నేను
 తిక్కవట్టి నాకునాకే దేవతలకెల్లా మొక్కి
 వొక్కరివాఁడ గాకుందు వుస్సురనుకొంటాను ॥ ఏఁటి ॥

విరతిఁ బొందుటుఁ గొంత వేరే సంసారముఁ జేతు
యెరవుల [illegible]డనే యెప్పుడు నేను
అరిది శ్రీవేంకటేశుఁ డంతలో నన్ను నేలఁగా
దొరనైతి నధముఁడఁ దొల్లే నేను ॥పంటి॥ 98

భైరవి

ఆతఁడు భక్తసులభుఁ డచ్యుతుఁడు
రాతిగుండెవాఁడు గాఁడు రంతు మానుఁ డికను. ॥పల్లవి॥

జీవుఁడా వేసరకు చిత్తమా జడియకు
దైవము గరుణించఁ దడవుగాదు
త్రోవచూపె మనకుఁ దొల్లే ఆచార్యుఁడు
కావలసినట్లయ్యీఁ గలఁగకుఁ డికను. ॥ఆతఁ॥

కాలమా వేగిరించకు కర్మమా నన్నుమీరకు
పాలించ దైవానకు నే భార మికను
ఆలించి తిరుమంత్రమే ఆతని నన్నుఁ గూరిచె
వేళగానిఅందాఁకా వేసరకుఁ డికను. ॥ఆతఁ॥

వెలివకు దేహమా వేసరకు ధ్యానమా
యెలిఁగి శ్రీవేంకటేశుఁ డెడసిపోఁడు
తలి నిహపరము లితనిదాసు లిచ్చిరి
గుట్టయొతి నిన్నిటికిఁ గొంకకుఁడీ ఇఁకను. ॥ఆతఁ॥ 99

సాళంగం

పలువిచారములేల పరమాత్మ నీవు నాకు
గలవు కలవు వున్న కడమలేమిటికి. ॥పల్లవి॥

నీపాదములచింత నిబిడమైతేఁ జాలు
యేపాతకములైన నేమిసేసును
యేపార నీభక్తి యింత గలిగినఁజాలు
పైపై సిరు లచ్చటఁ బాదుకొనినిలుచు ॥పలు॥

సారిది నీ శరణము చొచ్చితినంటేఁ జాలు
కరుణించి యప్పుడట్టే కాతువు నీవు
సరుస నీముద్రలు భుజముల నుంటేఁజాలు
అరుదుగాఁ జేతనుండు అఖిలలోకములు. ॥పలు॥

నేరక వేసినఁ జాలు నీమీఁద నొకపువ్వు
కోరినకోరికలెల్లఁ గొనసాగును
మెరతో శ్రీవేంకటేశ మిమ్ము ౧గొలిచితి నేను
యేరీతి నుండినఁగాని యిన్నిటా ఘనుఁడను. ॥పలు॥ 100

బౌళి

ఇందుకంటే మరి యిఁకలేదు హితోపదేశము వోమనసా
అంది సర్వసంపన్నుఁడు దేవుఁడు ఆతనికంటే నేరుతుమా. ॥పల్ల॥

కల దొకఁటే ధర్మము కల్పాంతమునకు నిలిచినది
తలఁకక మీశరణుచొచ్చి మీదాసుఁడ ననెడి దొకమాఁట
వలవనిజోలే యింతాను వడి నిదిగాక యేమిసేసినను
సులభ మిందునే తొల్లిటివారలు చూరలుగొనిర దెమోహంబు ॥ఇందు॥

మొదలొకటే యిన్నిటికి ముందర వెనకా వచ్చేది
వొదుగుచు గోవిందునిదాసులకు నొక్కమాటే మొక్కినఁజాలు
తుదకెక్కనివే యితరములు దొరకొని మరేమిసేసినను
బదికి రిరిందునే పరమవైష్ణవులు పలుచదువులలో వినరాదా. ॥ఇందు॥

౧. 'గొలిచిరి' రేకు.

తగులోకశే విడువరానిది తతి నెన్నటికినిఁ జెడనిది
వొగి శ్రీవేంకటపతినామజపము వొకమాశే అబ్బినఁ జాలు
నగుబాశే యింతాను నానాఁటి కేమేమిసేసినను
తగునీబుద్ధుల నడచిరి మున్నిటిదైవజ్ఞులు పూర్వాచార్యులును
॥ ఇందు ॥ 101

రేకు 219 దేసాళి

ఏలోకమున లేఁడు యింతటిదైవము మరి
జోలి దవ్వి తప్పై రెంత సోదించినాను. ॥ పల్లవి ॥

మంచిరూపున నెంచితే మరునిగన్నతండ్రి
ఇంచుకంత సరిలేదు ఇతనికిని
మించుసంపదల నైతే మేటిలక్ష్మీకాంతుఁడు
పొంచి యీతనికి నీడు పురుఁడించఁగలరా ॥ ఏలో ॥

పగఁ బ్రతాపమునను దానవాంతకుఁ డితఁడు
తగుల నీతనిమారుదైవాలు లేరు
పొగరుమగతనానఁ బురుషోత్తముఁ డితఁడు
వెగళైు యీతనిపాటి వెదకిన లేరు. ॥ ఏలో ॥

ఒట్టి మొదలెంచితేను బ్రహ్మఁగన్నతండ్రితఁడు
పుట్టున నింతటివారు మరి వేరి
గట్టి శ్రీవేంకటేశుఁ డిగికి పరదుఁడు
ట్టఁగొన నితరుల గురిసేయఁగలరా ॥ ఏలో ॥ 102

బౌళి

ఆనా ప్తసకలకాముఁ డనుమాట నీకుఁ జెల్లె
వివేకించఁ బురుషార్థవీధి మాయందేది. ॥ పల్లవి ॥

మఱగి నీపై భక్తి మాకుఁ గలుగుటెల్లాను
అరసి నీవు రక్షించే ఆసకొరకే
హరి నీవు భక్తవాత్సల్యము మాపైఁ జేయుటెల్ల
ఇరవైననీకు నిరుహేతుకమే ॥అవా॥

కొసరుచు నిన్ను నేము కొలిచినదెలాను
వెస మాభారము నీపై వేయుకొరకే
వసముగా నీవు నన్ను వలెనని యేలుటెల్ల
యిసుమంతైన నిరుహేతుకమే. ॥అవా॥

శ్రీవేంకటేశ్వర నీకుఁ జేయెత్తి మొక్కుటయెల్ల
నీవే మావాఁడవై మన్నించుకొరకే
ఆవటించి అంతర్యామివై నీవుండుటయెల్ల
యేవలఁ జూచిన నిరుహేతుకమే ॥అవా॥ 103

బౌళి

మఱచిన వెఱచిన మఱి లేదు
యెఱిఁగినసులభుఁడు యీ హరి యొక్కఁడే ॥పల్లవి॥

ఆతుమ తొల్లిటిదే అంతరాత్మ తొల్లిటిదే
నీతితో యీదేహములే ౧ నిత్యకొత్తలు
యీతల నేర్పరులకు నిందే యిహపరములు
చేతిలో నున్నవి యిది చింతించరో జనులు ॥మఱ॥

కాలము నెందూఁ బోదు కర్మము నెందూఁ బోదు
జాలిఁబడ్డమనసే సావివోయను
పోలింప వివేకులకు పుణ్యమునుఁ బాపమును
వేళవేళనే వున్నవి వెదకరో జనులు ॥మఱ॥

౧ 'నిత్యకొత్తలు' వంటి సమాసములు ఈ భాషకు భూషలు.

ఆఁకలినిఁ దీరదు అన్నమునుఁ దీరదు
తేఁకువ తనధైర్యమే తీరెఁ గాని
తాఁకక శ్రీవేంకటేశుదాసులై తేఁ జాలుఁగాని
జాఁక దీరు నిందరికిఁ గనుఁగొనరో జనులు. ॥మఱి॥ 104

రామక్రియ

చవులకుఁ జవి సంసారము
భవము నానాఁటికి పచ్చిదే. ॥పల్లవి॥

దైవికము మాస్వతంత్రముతోఁ గూడె
సావి వోదెన్నఁడు సంసారము
పూవుపిందెవలెఁ బొడమివున్నవి
యేవల యీరెండు నేకమే ॥చవు॥

పాపముఁ బుణ్యము పైపైఁ గూడుకొని
చాపకిందినీరు సంసారము
రేపుమాపువలె రెట్టించి వున్నవి
యేపొద్దు నీరెండు నేకమే. ॥చవు॥

మాయ గొంత నిజమార్గమునుఁ గొంత
చాయ దప్పదిదే సంసారము
చేయిచ్చి వున్నాఁడు శ్రీవేంకటేశుఁడు
యీయెడ నీరెండు నేకమే ॥చవు॥ 105

దేవగాంధార

ఒరసి చూడఁగఁబోతే నొకటీ నిజములేదు
పొరలమేను ధరించి పొరలఁగఁ బట్టెను ॥పల్లవి॥

పాతకములట కొన్ని బలుపుణ్యాలట కొన్ని
యీతల స్వర్గనరకాలిచ్చేవట
యేతుల నందుఁగొన్నాళ్లు యిందుఁగొన్నాళ్లు గహిక
పోతరించి కాతరించి పొరలనే పట్టెను ॥ఒర॥

పొలఁతులట కొందరు పురుషులట కొందరు
వెలుఁగును జీఁకట్లు విహారమట
కలవరింతలు గొంత ఘనసంసారము గొంత
పొలసి జీవులు రెంటాఁ బొరలఁగ బట్టెను. ॥ఒర॥

వొక్కవంక జ్ఞానమట వొక్కవంకఁ గర్మమట
మొక్కి ఇహపరాలకు మూలమిదట
తక్కక శ్రీవేంకటేశు దాసులై గెలిచిరట
పుక్కట నిన్నాళ్లు రెంటాఁ బొరలఁగఁ బట్టెను ॥ఒర॥ 10౮

భూపాళం

మదించినయేనుగను మావటీఁడు దిద్దినట్టు
త్రిదశవంద్యుఁడ నీవే తిప్పఁగదే మనసు ॥పల్లవి॥

నేరమి సేసినవాఁడు నిక్కపుటేలికఁ గని
తారి తారి యిందు నందు దాఁగినయట్టు
తీరని పంచేంద్రియాలదిమ్మరియై తిరిగాడి
కోరి నీపై భక్తియంటే కొలుపదు మనసు ॥మదిం॥

పగసేసుకొన్నవాఁడు బలుమందసములోన
వెగటుజాగరముల వేగించినట్టు
మిగుల వేదమార్గము మీరి పాపమునఁ జిక్కి
జిగి నిన్నుఁ జేరుమంటేఁ జింతించీ మనసు. ॥మదిం॥

నిరుఁజేదయైనవాఁడు నిధానము పొడగని
గరిమ భ్రమసి యట్టె కాచుకున్నట్టు
యిరవై శ్రీవేంకటేశ యిట్టె నిన్నుఁ బొడగని
వెరవున నిగుణాలు వెదకీని మనసు ॥ మది ॥ 107

రేకు 220 గుజ్జరి

అయ్యో సదా మత్తుఁడను హరి నీదాసులు నన్ను
ఇయ్యెడనే దయఁజూచి యీడేర్చిరిగాక. ॥ పల్లవి ॥

తెగక కన్నులుమూసి దేహము మఱచేవాఁడ
నిగిడి దేవుఁడవని నిన్నెఱఁగేనా
తగఁ బసిఁడిచూచి నే ధర్మము మరచేవాఁడ
జగతి విజ్ఞానము సరవెఱఁగేనా ॥ అయ్యో ॥

వలచి సతులనేటివలలఁ బడేటివాఁడ
మలసి తప్పించుక నీమాయ దాఁటేనా
వెలయ నన్నిఁ జదివి వికేకమొల్లనివాఁడ
చలివాసి నీభక్తి చవిగొనేనా. ॥ అయ్యో ॥

మించుసంసారము చొచ్చి మీఁదు దెలియనివాఁడ -
నంచ నీ వంతర్యామి వని మొక్కేనా
యెంచక శ్రీవేంకటేశ ఇటు నన్ను నేలితివి
మంచిదాయ నిఁక నిది మానలొయ్యేనా ॥ అయ్యో ॥ 108

గుండక్రియ

గోవింద హరి గోవింద గునిసి యాడుదం బిటురారో
ఆవటించి మన మెట్లు గడచెదము ఆశ్చరియం బిది హరిమాయా ॥పల్లవి॥

కర్మానుగుణము కాలము
ధర్మానుగుణము దైవము
మర్మము రెంటికి మనుజుఁడు
అర్మిలిఁ బొదిగీ హరిమాయా. ॥ గోవిం ॥

అజ్ఞానహేతువు లాసలు
విజ్ఞానహేతువు విరతొకటి
౧ తజ్ఞుల రెంటిఁదగిలిరి (?)
జిజ్ఞాను (సు?) గప్పెను శ్రీహరిమాయా. ॥ గోవిం ॥

సకలకారణము సంసారము
ప్రకటకారణము ప్రపంచము (?)
అకటా శ్రీవేంకటాద్రీశుదాసులు
వొకరిఁ దడవదువో హరిమాయా ॥ గోవిం ॥ 109

శంకరాభరణం

ఉడివోనిసంసారాస నున్నారము ౨ నట్ట -
నడుమాయ నవ్వులకు నాబ్రతుకు ॥ పల్లవి ॥

పుట్టనిజన్మము లేదు పొందనిభోగము లేదు
నెట్టన మాయలఁ జిక్కి నేఁ దొల్లి
కొట్టఁగొన కెక్కలేదు కోరి మొదలను లేదు
నట్టనడుమ నున్నది నాబ్రదుకు ॥ ఉడి ॥

చొరనిలోకము లేదు చూడనివిద్యలు లేదు
నిరతి మాయలఁ జిక్కి నేఁ దొల్లి
దరిచేరుటా లేదు తగులు లేదు నానాఁడు
నరకమే కురిసీని నాబ్రదుకు. ॥ ఉడి ॥

---

౧. ప్రాసభీతితో 'తద్జులు' 'తజ్ఞులు' అయినట్టున్నది
౨. ఈ 'నట్ట' పూర్వముద్రితములో తప్పిపోయినది

చేయనికర్మము లేదు చెందని ఫలము లేదు
సీయిచ్ఛామాయలఁ జిక్కి నేఁ దొల్లి
యీయెడ శ్రీ వేంకటేశ యిట్టె నీవు నన్నేలఁగా
నాయిచ్ఛ సఫలమాయ నాబ్రదుకు. ॥ ఉడి ॥ 110

గుండక్రియ

ఒక్కటితరువాత వేరొకటై కాచుకుండు
చక్కఁ దెరనాటకమువంటిది సంసారము. ॥ పల్లవి ॥

వొంటె నాపద దీరితే నొంటె సంపదైనా వచ్చు
అంద నెన్నఁడుఁ దీరదు హరిఁ దలఁచ
తండోపతండములై తలమోపులు పనులు
చండిపెట్టి పనిగొను సంసారము. ॥ ఒక ॥

పాప మొల్లనంటేను బలుపుణ్యమై తగులు
యేపొద్దుఁ దీరదు హరి నిటు దలఁచ
వోపనన్నాఁ బోనీదు వూరకైనఁ బనిగొను
చాపకిందినీరువలె సంసారము. ॥ ఒక ॥

పగలెల్లా నలసితే పైకొను రాతిరి నిద్ర
అగపడ దెప్పుడును హరిఁ దలఁచ
తగిలి శ్రీవేంకటాద్రిదైవమే పొడచూపఁగా
జగడము [1] సంతమాయ సంసారము ॥ ఒక ॥ 111

ముఖారి

ఆడరమ్మ పాడరమ్మ అందరు మీరు
వేడుక సంతసములు వెల్లవిరియాయను. ॥ పల్లవి ॥

---

1. శాంతశబ్దభవము కావచ్చు. అర్థమూ అదే.

కమలనాథుఁడు పుట్టెఁ గంసునిమదమణఁచ
    తిమిరి దేవకిదేవిదేహమందును
    అమరులకు మునుల కభయమిచ్చె నితఁడు
    కొమరెగొల్లెతలపైఁ గోరికలు నిలిపె ॥ ఆడ ॥

రేయిఁ బగలుగఁ జేసి రేపల్లెఁ బెరుగఁజొచ్చె
    ఆయెడ నావులఁ గాచె నాదిమూలము
    యీయెడ లోకాలు చూపె నిట్టే తనకడుపులో
    మాయసేసి యిందరిలో మనుజుఁడై నిలిచె ॥ ఆడ ॥

బాలలీలలు నటించి బహుదైవికము మించె
    పాలువెన్నలు దొంగితెఁ బరమమూర్తి
    తాళి భూభార మణఁచె ధర్మము పరిపాలించె
    మేలిమిశ్రీవేంకటాద్రిమీఁద నిట్టె నిలిచె ॥ ఆడ ॥ 116

ధన్నాసి

అంతవాని కింతసేయ నమరునటే
    వింతలు యీసుద్దులకే వెరగయ్యీ మాకు. ॥ పల్లవి ॥

కదిసి బ్రహ్మాండములు గర్భములోనున్న దేవుఁ—
    డిదె దేవకిగర్భాన నెట్టు పుట్టెనే
    అదె మఱ్ఱాకుమీఁదట నటు పవ్వళించువాఁడు
    యెదుట యశోదచేత నెట్టు వినోదించినే. ॥ అంత ॥

అడుగులుమూఁట లోకా లటు గొలచినవాఁడు
    బడిబడి రేపల్లెఁ బారాడీని
    అడరి యజ్ఞభాగము లారగించేదేవుఁడు
    నడితో వెన్న ముచ్చిలి చపిగొనీ నిదివో ॥ అంత ॥

వేదపల్లవములందు విహరించేదేవుఁడు
సాదుగొల్లెతల రతిసంగడిఁ జిక్కె
మోదపువైకుంఠాన ముదమందేకృష్ణుఁడు
యీదెస శ్రీవేంకటాద్రి నిరవాయ నిదివో ॥ అంత ॥ 113

రేకు 221 లలిత

చూడ నరుదాయనమ్మ సొరిది నందరికిని
వేడుకతో వచ్చి సేవించేరు బ్రహ్మాదులు ॥ పల్లవి ॥

కోరి చంద్రుఁడుదయించ గోకులచంద్రుఁడు వుట్టె —
నేరితి నీతఁడు నాతఁ డేమౌదురో
వారిధికొడు కతఁడు వారిధియల్లుఁ డీతఁడు
యీరీతి నీతఁ డాతని కేలికాయఁగాని ॥ చూడ ॥

నల్లనివాఁ డీతఁడాయ తెల్లనివాఁ డతఁడాయ
యెల్లవారికిఁ జూడ వీ రేమౌదురో
అల్లాతఁడే యమృతము అమృతనాథుఁ డీతఁడు
చల్లనైనహరితోడ సరిగాఁడుగాని. ॥ చూడ ॥

ఆతఁడు పూర్వాద్రిమీఁద నమరెఁ నిందరుఁ జూడ
నీతఁడు శ్రీవేంకటాద్రి నిరవైనాఁడు
యేతుల వుబ్బుసగ్గులు యిలమీఁద నాతనికి
చైతన్యమెప్పు డీతఁడు సింగారవిభుఁడుగాని ॥ చూడ ॥ 114

దేసాక్షి

దేవత లెందున్నవారో దిష్ట మెవ్వారిఁ గానము
యీవలఁ దామే కలితే నేమని రావలదా ॥ పల్లవి ॥

పరమేదో ఇహమేదో బదికేజీవులకెల్ల
నరకపుదేహాలలో నానుచున్నారు
అరసి పుట్టించినట్టిఅజుఁ డెందు దాఁగినాఁడో
సరి గాన మెవ్వరిఁ గొసరేమంటేను. ॥ దేవ ॥

యేమి గలి గేమి సెల వెన్నటికో తమమేలు
యీమేరఁ బ్రాణులు మాయ నీఁదుచున్నారు
భూమికి దిక్కైనవారు పొడచూపి కావవద్దా
దీముగా నిలువలేరు తెలిసేనంటేను. ॥ దేవ ॥

తుదయెడ మొదలేడ ౧తొంగిచూచేవా రెవ్వరు
అదె సంసారానఁ బ్రాణు లాడుచున్నారు
ఇదె శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ డింతలో విచ్చేసి కాచె
యెదుట రక్షకుఁడైతే నిట్టుండవలదా. ॥ దేవ ॥ 115

సామంతం

నీవు దేవుఁడవు నేనొక జీవుఁడ
యీవిధి నిద్దరి కెంతంతరువు. ॥ పల్లవి ॥

పొడమినజగములు పుట్టెడిజగములు
గుడిగొనె మీరోమకూపముల
యెడయక నీరూప మేమని ధ్యానింతు
అడరి మీవాఁడ నే ననుటేకాక ॥ నీవు ॥

మునుపటిబ్రహ్మలు ముందరిబ్రహ్మలు
మొనసి మీనాభిని మొలచేరు
ఘనుఁడవు ని న్నేగతి నేఁ దెలిసెద
అనువుగ మిము శరణనుటేకాక ॥ నీవు ॥

---

౧. 'తొఁగి' రేకు ఈ 'తొఁగి' రూపము ఈ వాఙ్మయమున పలుతావుల గలదు.

సహజానందము సంసారానంద-
మిహముఁ బరముగా నిచ్చేవు
అహిపతి శ్రీవేంకటాధిప నీకృప
మహిలో సేవించి మనుటే కాక ॥నీవు॥ 116

ధన్నాసి

శరణాగతవజ్రపంజరుఁ డీతఁడు చక్రధరుఁ డసుర సంహారుఁడు
వెరవుతోడఁ దను శరణనువారివెనుబల మీతఁడే రక్షకుఁడు. ॥పల్లవి॥

హరినామోచ్చారణఁ దెగనికర్మ మవల వేరొకటున్నదా
అరసి యెందు నమ్మికచాలక ప్రాయశ్చిత్తంబులు చెప్పెదురు
ధర నెరఁగనివా రేమనినాఁ దామసులగొడవ యేమిటికి
హరి హరి యంటే దురితము లణఁగెను అతఁడే మాకిఁక రక్షకుఁడు. ॥శర॥

శ్రీపతి దిక్కయి కావఁగ మరియునుఁ జేరనిసంపద లిఁకనేవి
చాపలబుద్ధుల(లు?) నది నమ్మక విచ్చనవిడి నోములు చెప్పెదురు
తీపులు వుట్టించి యెవ్వరేమనినఁ దెలిపి వాదడువ నేమిటికి
శ్రీపతిఁ గొలిచితి చేరె సంపదలు జిగి నితఁడే మారక్షకుఁడు ॥శర॥

అంతరాత్మ శ్రీ వేంకటేశ్వరుఁడు అన్యము భజించఁ జో టేది
యింతట నమ్మక దేవతాంతరము లేఁటేఁటివో మరి చెప్పెదురు
యెంత లేదు ప్రాకృతజనములభ్రమ యెవ్వరిఁ గాదన నేమిటికి
యింతకు శ్రీవేంకటేశుదాసులము యీతఁడే మా కిఁక రక్షకుఁడు.
॥శర॥ 117

లలిత

వెదకినఁ దెలియదు వెనకముందరలు
పదమున నిలుపవె పరమాత్మా. ॥పల్లవి॥

కోరిక లూరక కొనలు సాగఁగా
జారలు చాఁచీఁ బ్రపంచము
యీరీతి జీవులు ఇలఁ బొడమఁబొడమ
దూరం జాయను తొలుతటిరాక. ॥ వెద ॥

కాయపుమదములు కప్పఁగఁగప్పఁగ
ఆయము లంటీ నదె మాయ
పాయక ఇందే పనుపడ పనుపడి
చాయలు మరచిరి జంతువులు. ॥ వెద ॥

బలుశరణాగతి ప్రాణులు దలఁచఁగ
నెలవున నిలిపెను నీకరుణ
ఇలపై శ్రీవేంకటేశ్వర యిహాపగ—
మలవడి దొరకెను అరచేతికిని. ॥ వెద ॥ 118

బౌళి

కనకము కనకమే కడు నినుమినుమే
వెనక సరిదూఁగితే వెలువకురాదు. ॥ పల్లవి ॥

హరిఁ గొలిచినవారి కమరు నన్నిసుఖాలు
గరిమతో వారలభాగ్యమే భాగ్యము
తెంమరఁగుల కర్మదేహులెల్ల వీరితోడ
పురుఁడు వెట్టుకోఁబోతే పోలికలు రావు. ॥ కన ॥

భాగవతులైనవారు పట్టినదెల్లా నీడేరు
నెగదేర వారలు ససినదే చేత
౧ తిరిగేసంసారమత్తులు తెలియక వీరివలె
వెగిసంజా నయ్యేమంటే వెరవులఁ బడవు (?) ॥ కన ॥

౧ వెగనిసంసారములో తిరిగేమత్తులు, హరిదాసులవలె ప్రతామంటే సరిపడ-
వని భావమా?

శ్రీవేంకటేశు దాసులు చేసినదెల్లా సృష్టి
యేవంకా ధ్రువపట్టమే ఇటు వారికి
కావరఘ సనుజులు గతిగనేమని వారి—
తోవల నడవఁబోతేఁ దూఁగదు తమకును ॥కన॥ 119

రేకు 222 సామంతం

ఇందునే వున్నది యెఱుకయు మఱపును
చందమిదివో ఇకఁ జదివెడిదేది ॥పల్లవి॥

అంది కర్మముల ననుభవింపుచును
ముందర మరి సుఖములు గోరు
కందువ నీదేహి కనియుం గానఁడు
౧దిందుపడ(?)నొరులు తెలిపెడి దేది ॥ఇందు॥

నొకచేత పోయ ముడుగక కడుగును
నొకచేత భుజించు నొగి రుచులు
అకటా దృష్టం బరచే నుండఁగ
సకలము నుపదేశము లిఁక నేవి ॥ఇందు॥

మలయుభోగములు మాయలని యెరుఁగు
నిలిచిన మోక్షపునిజ మెరుఁగు
యిలపై శ్రీవేంకటేశుఁడు గలఁడిదె
కలిమి గలిగె నిఁకఁ బదరెడిదేది. ॥ఇందు॥ 120

లలిత

పురుషోత్తముఁడ నీవే పుణ్యము గట్టుక నన్ను
దరిచేర్చి రక్షించి దయఁజూడఁగదవే. ॥పల్లవి॥

---

౧. దిందుపడన్=" అజ్ఞానము మాసిపోవునట్లుగా " కావచ్చునేమో.

ధరలో యాచకునకు ధర్మాధర్మము లేదు
పికులఁ గాముకునికి సిగ్గు లేదు
పరమపాతకునకు భయ మించు కలేదు
విరసపుచాకైతే వివేకమె లేదు ‖ పురు ‖

మించినకృతఘ్నునికి మే లెప్పుడును లేదు
చంచలచిత్తునకు నిశ్చయమే లేదు
అంచల నాస్తికునకు నాచారమే లేదు
కొంచవిమార్గుఁడ నాకు గుణమే లేదు ‖ పురు ‖

మదించినసంసారికి మఱి తనివే లేదు
పొదిగొన మూర్ఖునకు బుద్ధే లేదు
అదన శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగదాసుఁడ—
నిదివో చనవరి నాకెదురే లేదు ‖ పురు ‖ 121

నాళ౦గనాట

తిరువీధు లేఁగీని దేవతలు జయవెట్ట
హరి వాఁడె పెండ్లికొడుకై ప్రతాపమున. ‖ పల్లవి ‖

కనకపుఁగొండవంటిఘనమైనరథముపై
దనజమర్దనుఁడెక్కె దరుణులతో
వినువీధిఁ బడెగె(డగ?)లు వేవేలు కుచ్చులతోడఁ
బెనగొనఁగఁ గదలె భేరులు మ్రోయఁగను. ‖ తిరు ‖

వరుసఁ జంద్రసూర్యులవంటిబండికండ్లతోడ
గరుడధ్వజుఁ డొరసిఁ గడు దిక్కులు
పరగువేదరాసులే పగ్గాలు వట్టితియ్యఁగ
సరుగ దుష్టులఁ గొట్టి జయము చేకొనెను. ‖ తిరు ‖

ఆటలుఁ బాటలు వింటా నలమేల్మంగయుఁ దాను
యీటున శ్రీవేంకటేశుఁ డెదురులేక
వాటపుసింగారముతో వాకిటవచ్చి నిలిచీ
కోటానఁగోటివరాలు తొమ్మగా నిచ్చుచును ॥ తిరు ॥ 122

వరాళి

ఇన్నిటికి నీశ్వరేచ్ఛ యింతేకాక
తన్నుఁదానే హరి గాచు దాసుఁడై తేఁ జాలు ॥ పల్లవి ॥

ప్రకృతిఁ బుట్టినదేహి ప్రకృత(తి?)గుణమే కాని
వికృతి బోధించబోతే విషమింతేకాదా
వొకవిత్తు వెట్టితే వేరొకటేల మొలచును
ప్రకటమైనవట్టిప్రయాసమె కాక. ॥ ఇన్ని ॥

పాపానఁ బుట్టినమేను పాపమే సేయుంచుఁగాక
యేపునఁ బుణ్యముతోవ యేమి పట్టును
వేపచేఁదు వండితేను వెస నేల బెల్లమవును
పైపై బలిమి సేసేభ్రమ యింతేకాక ॥ ఇన్ని ॥

ప్రపంచమైనపుట్టుగు ప్రపంచమున కె కాక
వుపమించ మోక్షమున కొడఁబడునా
ప్రపన్నుఁడైనవేళ భాగ్యాన శ్రీవేంకటేశుఁ-
డపుడు దయఁజూడఁగ నధికుఁడౌఁగాక ॥ ఇన్ని ॥ 123

సాళంగం

ఎక్కడిసుద్ది యీభ్రమనేల పడేరు
అక్కటా వో దేహులాల హరినే తలఁచరో. ॥ పల్లవి ॥

బలుదేవతలకునుఁ బాయదట వ్యామోహము
యిలపై నరులము నే మెంతకెంత
కలదట మునులకుఁ గడ(ఢు?) రాగద్వేషాలు
చలనచిత్తులము మాజాడ యిఁక నేది ॥ ఎక్క ॥

పరగఁ దొల్లిటివారు పంచేంద్రియబద్ధులట
నెరవుగా ముక్తులమా నేఁటివారము
అరిదిఁ బ్రపంచము మాయామయమట నేము
దురితవర్తనులము తొలఁగేమా ॥ ఎక్క ॥

ఘనసిద్ధగంధర్వులు కడ గానలేరట
దినమత్తులము మా తెలివేఁటిది
యెనలేని శ్రీవేంకటేశ్వరు శరణుచొచ్చి
మనువార మింతే కాక మరి గతియేది ॥ ఎక్క ॥ 124

దేసాళి

దేవదుందుభులతోడ తేటతెల్లమైనాఁడు
సేవించరో యిదే వీఁడే సింగారదేవుఁడు. ॥ పల్లవి ॥

బంగారుమేడలలోనఁ బన్నీట మజ్జనమాడి
అంగముతడి యొత్తఁగా నదే దేవుఁడు
ముంగిటఁ బులుకడిగినముత్యమువలె నున్నాఁడు
కుంగనిరాజసముతో కొండవంటిదేవుఁడు. ॥ దేవ ॥

కాంతులుమించినమాణికపుదోరణముకింద
అంతటఁ గప్పురముచాతు కదే దేవుఁడు
పొంతల నమృతమే పోగై నట్టున్నవాఁడు
సంతతము సంపదలసరిలేనిదేవుఁడు ॥ దేవ ॥

తట్టుపుణుఁగు నించుక దండిసొమ్ములెల్లాఁ బెట్టి
అట్టెలమేల్మంగ నురుతఁ గట్టి
నెట్టన నమ్మిన వారినిధానమై వున్నవాఁడు
పట్టపుశ్రీవేంకటాద్రిపతియైన దేవుఁడు ॥ దేవ ॥ 125

రేకు 228 సామంతం

ఒడఁబడఁగదవో వో మనసా
పెడరేఁచి యతఁడే పెనఁగీఁగాక ॥ పల్లవి ॥

అంతయుఁ జూచిన హరిసంకల్పమే
చింతలు సిలుగులు జీవులవి
భ్రాంతివట్టి యిఁకఁ బదరఁగనేఁటికి
చెంతనతఁడు దయసేసీఁగాక. ॥ ఒడఁ ॥

౧ ఘనవిశ్వకుటుంబిని(?)కమలాక్షుఁడే
జననమం(మా?)త్రములే జంతులవి
గొనకొని యిందుకుఁ గోరికలేఁటికి
వొనరించి యతఁడె వొపగీఁగాక ॥ ఒడఁ ॥

సిరు లందించఁగ శ్రీవేంకటేశుఁడు
పరగు భోగములె ప్రాణులవి
మరుగక యీమేలు మఱవఁగనేఁటికి
గరిమ నీతఁ డెపుడు గలిగీఁగాక. ॥ ఒడఁ ॥ 126

దేవగాంధారి

౨ అలిమిఁ జూడఁబోతే నజ్ఞాని నేను
మఱఁగు చొచ్చితి మీకు మహిలో నారాయణా ॥ పల్లవి ॥

౧. 'ఘనవిశ్వకుటుంబి—యీకమలాక్షుఁడే' అని కావచ్చునేమో ?
౨ ఈపాటకూడ పెదతిరుమలయ్యదో చినతిరుమలయ్యదో అయి—యుండవచ్చు.

నిన్ను ధ్యానము సేసీని నిచ్చ నిచ్చఁ దాళ్లపాక—
అన్నమయ్యఁగా రెదుట నదిగోవయ్యా
పన్ని యాతనినే చూచి నాతికులమైనమమ్ము
మన్నించవయ్యా వో మధుసూదనా ॥ అటి ॥

సంకీర్తనలు సేసీ సారెఁ దాళ్లపాకన్నయ్య
అంకెల నీసన్నిధినే అదిగోవయ్యా
అంకించి నే వాఁ వాఁడనని దుష్టుఁడనై గా నా—
సంకెదీరఁ గావవయ్యా సర్వేశ్వరా. ॥ అటి ॥

పాదాలం దున్నాఁడు దాళ్లపాకన్నమయ్య మీకు
ఆదరాన ముక్తుఁడై అదిగోవయ్యా
యీదెస శ్రీవేంకటేశ యీసమ్మంధాననే ౧నన్ను
నీదయవెట్టి రక్షించు నెమ్మది భూరమణా. ॥ అటి ॥ 127

సాళంగనాట

తప్పదు యీయర్థము ధరణిలోన
వొప్పుగ యేకచిత్తాన నుండవచ్చు నిఁకను ॥ పల్లవి ॥

కాకాసురుదోషము కడకుఁ బరిహరించి
చేకొంటివి శరణంటే చేరి మగుడ
యీకడ మానేరములు యింతకంటే నెక్కుడా
నీకే నే శరణంటి నీవు మమ్ముఁ గాతువు ॥ తప్ప ॥

౨అమ్ముననేసినవాఁడు అట్టె దండము వెట్టితే
నిమ్మల నిహపరము లిచ్చితివి
యెమ్మెల మావంకనైతే నింతేసిచేఁతలు లేవు
నెమ్మి నీకే మొక్కితిమి నీవే మమ్ముఁ గాతువు. ॥ తప్ప ॥

౧. ఈ 'నన్ను' పూర్వముద్రణములో తప్పిపోయినది.
౨. ఇది కృష్ణావతారవిషయము.

నెరులఁ గొలిచి వచ్చి ప్రాణాచాగాలువడితె
సిరుల వలాలిచ్చేవు శ్రీవేంకటేశా
వారులఁ గొలువము నే మొగి నీసొదాలే నమ్మి
నిరతిఁ గొలిచేమి నీవే మమ్ముఁ గాతువు ॥ తప్పు ॥ 128

కాంబోది

ఏడ పెద్దల మెచ్చైతిమో మర
తోడనే నవ్వేము దొరకొని మమ్మును. ॥ పల్లవి ॥

పంచేంద్రియములఁ బట్టగ లేమట
యెంచఁగ వివేక మెన్నటికి
అంచెల మమతల నణచఁగలేమట
పొంచినబుద్ధుల శుభ మెన్నటికి ॥ ఏడ ॥

వెడవెడ నాసలు విడువఁగలేమట
యెడయనిధైర్యం బెన్నటికి
తొడుసగుబంధముఁ దుంచఁగలేమట
బెడిదపుతనలో విరుదెన్నటికి ॥ ఏడ ॥

కామక్రోధములఁ గడవఁగలేమట
యీమానుషములు యెన్నటికి
కామించ శ్రీవేంకటపతి గలఁడట
నేమపుతపముల నే మెన్నటికి ॥ ఏడ ॥ 129

లలిత

ఇదిగాన తనధర్మ మించుకా వగలు రాదు
వుదుటున హరవారై వుండవలెఁగాసి. ॥ పల్లవి ॥

జాతిచండాలము దీరు జన్మాంతరములను
యేతులఁ గర్మచండాల మెన్నఁడూఁ బోదు
యీతల స్వర్గము చొరనియ్యకుండఁగాఁ ద్రిశంకుఁ —
డాతలఁ దాఁ బ్రతిస్వర్గమందు నున్నాఁ డదివో ॥ ఇది ॥

ఆస్తికులయినవారు అట్టె రామునిఁ గూడిరి
నాస్తికు లసురకుఁ బ్రాణము లిచ్చిరి
ఆస్తికనాస్తికుఁడై తా నం దెవ్వరివాఁడూఁగాక
కస్తిఁబడి వాలి వృథాకలహానఁ బొలిసె. ॥ ఇది ॥

యింక నొక్కటి గలదు యెదుటనే వుపాయము
అంకెల శ్రీవేంకటేశుఁ డందే వున్నాఁడు
సంకెదీర నీతనికి శరణుచొచ్చి వరాలు
పొంకముగాఁ జేకొనరు పూజనులు నేఁడును ॥ ఇది ॥ 130

౧ శంకరాభరణం

నలినాక్ష నీకు నమస్కరించిన —
ఫలము వొగడ నిఁక బ్రహ్మకు వశమా. ॥ పల్లవి ॥

పూర్వదోషములఁ బోఁదోలి మఱియు
సర్వాపచారము క్షమియించి
గర్వితమదముల కసటు వాపి నను
నిర్వహించె నిదె నీనామము ॥ నలి ॥

నేఁడునుఁ జేసిననేరము లణఁచి
వేఁడికర్మముల విడిపించి
వాఁడిదుఃఖముల వడిఁ బరిహరించె
నాఁ డెలుఁగఁగ నీనామము. ॥ నలి ॥

వుమ్మడి సుఖముల నొనరించీ మాకు
సమ్మతిశుభములు జయమొసఁగీ
యిమ్ముల శ్రీవేంకటేశ్వర యిదివో
నెమ్మది రక్షించె నీనామము. ॥ వలి ॥ 131

రేకు 224 దేసాళి.

జాలి ౧మోహినిగజము సంసారమిది
లోలుఁడఁ గాకపోదు లోకముసహజము(?) ॥ పల్లవి ॥

నేరమెల్లా జీవునిది నేరుపెల్లా దేవునిది
దారదప్పి విట్టువీఁగఁ దనకేల
కారణ మాతఁడు దాఁ గార్యమాత్ర మింతే
శూరుఁడై వెంటాఁ జోరక చూచుటే సుఖము. ॥ జాలి ॥

ప్రకృతి కాతుమ దాను పరమాత్మఁ డాతఁడు
తకపికలై మురియఁ దనకేల
సకలము నాతఁడు సత్తామాత్రము దాను
వొకటిఁ గోరక వూరకుండుటే సుఖము ॥ జాలి ॥

సేవించఁ దనకుఁ గద్దు శ్రీవేంకటేశుఁ డాతఁడు
దావతిఁ గర్మపుఁబాటు తనకేల
శ్రీవిభుఁ డాతఁడు దాను చేతనమాత్ర మింతే
కేవల మాతనివాఁడై గెలుచుటే సుఖము ॥ జాలి ॥ 132

నాట

బాపు బాపు రాఘవ నీప్రతాప మేమనిచెప్ప
పైపై నీపేరు విని పారేరు రాకాసులు ॥ పల్లవి ॥

---

౧. పెద్ద మోహశక్తి అని యర్థమా?

వాలినెత్తుర నీటను వాఁడిపదనిచ్చినమ్ము
కూలిచె నొక్కమాటునఁ గుంభకర్ణుని
యీలకొని మాయామృగ మెమ్ముల నొరసినమ్ము
రాలించె నుత్తరగోపురముపై గొడగులు ॥బా॥

తొడిక మింటితాపలు తుంచి *దూప(?)దాఁకినమ్ము
జలధిమరుదేశాల జల మింకించె
యెడయక కౌశికునియజ్ఞముగాచినమ్ము
అడరి రావణుని పూర్ణాహుతిగఁ జేసెను ॥బా॥

జెరసి యేపొద్దును నీపిడికిటిలోనియమ్ము
సిరుల భయముఁ బాపి సూటికెక్కెను
ఒరవై శ్రీవేంకటాద్రి నిటు మునీంద్రుఁడవై
పరగఁగ నీయమ్ము పగయెల్ల నీఁగెను ॥బాపు॥ 1

లలిత

ఎలమారు వాదమేల వంతమేమివచ్చె ని(మీ?)కు
చలమో ఫలమో సాధించుకోరయ్యా ॥పల్లవి॥

ధరమీఁదఁ జేయఁబోతే తగు పుణ్యాలు లేవా
హరిదాసుఁడయ్యేపుణ్య మందుటగాక
సురలు బ్రహ్మాదులును చూడఁగా నేపొడవున
తిరమై యున్నారో తెలుసుకోరయ్యా ॥పలు॥

ఇప్పుదాఁకా సరిగెలు మహిమలు లేవా
శ్రీపతిదాసులై యంత చెల్లదుగాక
చేపడినమాత్రమున చేటులేనిపదవుల
యేపున నెవ్వరున్నారో యెరుఁగరయ్యా ॥పలు॥

*'దూపి' కావచ్చునా? దూప=దాహము కలుగునట్లు కావచ్చునా?

యేవలఁ గొలువఁబోతే నెందరు దైవాలు లేరు
శ్రీవేంకటేశువలె రక్షించరుగాక
కేవలమై యేఁటనేఁటఁ గోరి నరను లకుఁగాఁ
కావించి పరుషవచ్చేకత చూచుకోరయ్యా ॥పలు॥ 134

శుద్ధవసంతం

౧నగుఁబాట్లకు లోనై నడచుఁగాక
అగపడి పరసుఖ మందఁబోయీనా ॥పల్లవి॥

కడిగేది వొకచేత కష్టమే దినదినము
కుడిచేది వొకచేతఁ గోరినవెల్లా
యెడయక తనసిగ్గు యెరఁగని యీదేహి
అడరి హరిసుహిమల నెరఁగీనా ॥నగు॥

పొద్దనుండి రాతిరెల్లా వొడలేమి నెరఁగఁడు
పొద్దువొడచినమీఁద భోగమే కోరు
గొద్దిమాలిగట్టితన ఘోరము విచారించఁడు
సుద్దులైనహరిభక్తి సోదించీనా ॥నగు॥

అనుభవించేటి యిచ్ఛా సంగతులమూలమే
అనిశము సేయఁబోయ్యే నాచారములే
తనివోక మనసులో ఆసవెట్టి గానఁడు
మనుఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ గానబోయ్యీనా ॥నగు॥ 135

దేవగాంధారి

ధర్మధర్మములాల దైవములాల
నిర్మిత మాత్రుఁడే కాని నే నేమి నెఱఁగ ॥పల్లవి॥

౧ ఈపాటలో మొదటిచరణము భావమే కుడి ఎడమగ 120 వ పాట–
రెండవచరణమున దొరలినది.

పుట్టించేటివాఁడు హరి పుట్టెడువాఁడ నేను
నెట్టన నున్నపనులు నే నెఱఁగ
వెట్టివాఁడ నే నింతే విష్ణుఁడు నాకేలికె
చుట్టిననడుమంత్రాలసుద్దులూ నెఱఁగ ॥ధర్మా॥

లోకము దేవునిమాయ లోనైనవాఁడ నేను
చేకొని కర్మములలో చేఁతలెరఁగ
సాకిరిమాత్రము నేను సర్వజ్ఞుఁడాతఁడు
దాకొని నేఁ దలఁచేటితలఁపూ నెఱఁగ. ॥ధర్మా॥

౧అంతరాత్మ యాతఁడు ఆతనిబంటు జీవుఁడ
సంతాన నాలోపలిభావ మెరఁగ
యింతయు శ్రీవేంకటేశుఁ డిటువంటివాఁడ నేను
చెంతల నానంద మిది చెప్ప నేమీ నెఱఁగ ॥ధర్మా॥ 136

శంకరాభరణం

పట్టి పిసుక నిఁక బనిలేదు
గుట్టుదెలిసితే గులగులలు. ॥పల్లవి॥

ఆలకించితే నంతా హేయమె
నోలి భోగములు సుజ్ఞానికి
మేలు దెలుసుకొని మెచ్చెదమంటే
ననాలికెఁ గడచితే నరకములు ॥పట్టి॥

యెంచి చూచితే నింతా నెరవె
పొంచి ప్రపంచము పుణ్యునికి
దించక తిరిగేతిమ్మటలన్నియు
అంచల వెఱ్ఱులఅలమటలు. ॥పట్టి॥

౧. ఈ పాదమంత సుబోధముగా లేదు.

పట్టినదెల్లా బ్రహ్మానందమె
గట్టిగ శరణాగతునికిని
యిట్టె శ్రీవేంకటేశుకరుణ నీఁక
పుట్టినప్పుడే భోగ్యములు. ॥పట్టి॥ 137

రేకు 225 రామక్రియ

అన్నిటా నేరుపరి హనుమంతుఁడు
పిన్ననాఁడే రవినంటె పెద్దహనుమంతుఁడు. ॥పల్లవి॥

ముట్టినప్రతాపపురాముని సేనలలోన
అట్టె బిరుదుబంటు శ్రీహనుమంతుఁడు
చుట్టి రా నుండినయట్టిసుగ్రీవుప్రధానులలో
గట్టియైనలావరి చొక్కపుహనుమంతుఁడు. ॥అన్ని॥

వదలక కూడినట్టివనచరబలములో—
నదె యేకాంగవీరుఁడు హనుమంతుఁడు
చెదరక కుంభకర్ణుచేతిశూలమందరిలో
నదరాన విరిచె భీషణహనుమంతుఁడు ॥అన్ని॥

త్రిజగములలోపల దేవతాసంఘములోన
అజునిపట్టాన నిల్చె హనుమంతుఁడు
విజయనగరాన శ్రీవేంకటేశు సేవకుఁడై
భుజబలుఁడై యున్నాఁడిప్పుడు హనుమంతుఁడు. ॥అన్ని॥ 138

గౌళ

వివరించుకోనివారికెట్టితన మింతేకాక
తవిలి రెంటికి గురి తామేకారా. ॥పల్లవి॥

కడుఁబాపకర్మానకుఁ గలిగినట్టిబలిమి
నడుమఁ బుణ్యకర్మమునకు లేదా
అడరి నరలోకమందు గలిగినవిధి
కడు మంచిస్వర్గలోకమునను లేదా. ॥వివ॥

తప్పక బంధములను తగిలించేకొరకె
ముప్పిరిఁగొనెటిమోక్షమునకు లేదా
కప్పి యట్టె కల్లలాడఁగలిగినపాలికె
దప్పిదీర శ్రీహరిఁ దలఁచఁగలేదా ॥వివ॥

పంచుకొన విషయాలబారిఁ జిక్కె జీవుఁడు
అంచెలవైరాగ్యమునందు లేఁడా
పంచల నరులవెంటఁ బారాడీ చేమనసు
కొంచక శ్రీవేంకటేశుఁ గొలిపింగలేదా ॥వివ॥ ౧౬౯

దేసాక్షి

తలఁచినప్పుడు వచ్చు దయ యెప్పుడూఁ దాఁచు
కలసినబంధువుఁడు కలిలాగమణుఁడే ॥పల్లవి॥

ఆతుమలోననే వుండు నన్నిటాఁ బాయనివాఁడు
యీతలనాతలఁ దానే యేమైనా నిచ్చు
౧చేతిలోఁ జేసేకర్మాలు చెడనియ్యఁ డెన్నఁడును
ఆతురబంధువుఁడు వారి యొక్కఁడే ॥తలఁ॥

నిచ్చలు విందులు వెట్టు నెలఁతల నొడఁగూర్చు
యిచ్చెరఁగి కప్పఁ గోక తెల్లైనాఁ దెచ్చు
మెచ్చు నేమిటికైనా యిచ్చినది గైకొను
ముచ్చటైనబంధువుఁడు ముకుందుఁడే ॥తలఁ॥

౧. "చేతితో" కావచ్చు.

తోడునీడై వచ్చి మరి దొరతనము సేయించు
పాడితోఁ బంచేంద్రియాలఁ బనుపు సేయించు
మేడెపు సంసారములో మించినన్నిద్ర దెలుపు
వేడుకబంధుఁడు శ్రీవేంకటేశుఁడే ॥తలఁ॥ 140

సామంతవరాళి

నారాయణుఁడితఁడు నరులాల
మీరు శరణనరో మిమ్ముఁ గాచీని ॥పల్లవి॥

తలఁచినచోటను తానే వున్నాఁడు
వలెననువారికై వచ్చు నెపుడు
కొలచెను మూఁడడుగుల జగమెల్లాను
కొలిచినవారిఁ జేకొనకుండునా ॥నారా॥

యెక్కడఁ బిలి(చి)నా నేమని పలికీ
మొక్కిన మన్నించు మునుముగను
రక్కసుల నణఁచి రక్షించు జగములు
దిక్కనినమ్మినఁ దిరముగా నేలఁడా. ॥నారా॥

చూచినయందెల్ల చూపును రూపము
౧వోచికఁ (?)బొగడిన వుండు నోటను
యేచిన శ్రీవేంకటేశుఁడే యితఁడట
చేచేతఁ బూజింప సేవలు గొనఁడా. ॥నారా॥ 141

సాళంగనాట

కొమ్మలు చూడరే గోవిందుఁడు
కుమ్మరించీ ముద్దు గోవిందుఁడు. ॥పల్లవి॥

---

౧. 'వాచిక'మనట వ్యావహారికమా?

దిట్టబాలులతోఁ దిరిగి వీధుల
గొట్టి నుట్లు గోవిందుఁడు
పట్టినకోలలు పైపైఁ జాఁపుచు
౧కుట్టీఁ దూంట్లుగా గోవిందుఁడు ॥ కొమ్మ

నిలువుఁగాళతో నిడిగూఁతలతో
కొలకోలమని గోవిందుఁడు
వలసినపాలు వారలువట్టుచు
కులికి నవ్వీ గోవిందుఁడు ॥ కొమ్మ

వారలు చాఁపుచుఁ బట్టఁగ నింతులఁ
గూరిమిఁ గూడీ గోవిందుఁడు
చేరి జవ్వనుల శ్రీవేంకటాద్రిపై
గోరఁ జెనకీ గోవిందుఁడు. ॥ కొమ్మ ॥ 1

సాళంగనాట

అంజనాతనయుఁడైనహనుమంతుఁడు
రంజితపుమతంగపర్వతహనుమంతుఁడు. ॥ పల్లవి

కాఁకానునెల్లాఁ గొట్టి రావణుని భంగపెట్టి
౨ఆకాసము మోచె నదే హనుమంతుఁడు
చేకొని యుంగరమిచ్చి సీతకు సేమము చెప్పె
భీకరప్రతాపపుపెద్దహనుమంతుఁడు ॥ అంఞ

రాముని మెప్పించి మధ్యరాతిరి సంజీవి దెచ్చి
ఆముకొని యున్నాఁడు హనుమంతుఁడు
స్వామికార్యమునకే సరిఁ బేరువడ్డవాఁడు
ప్రేమముతోఁ బూజగొనీఁబెద్దహనుమంతుఁడు ॥ అంఞ

౧. 'కొట్టీ' కావచ్చు. ౨. 'ఆకసము' కావచ్చునేమో!

ఉదయాస్తశైలములకొక్కజంగగాఁ జాఁచి
అదె సూర్యుతోఁ జదివె హనుమంతుఁడు
యెదుట శ్రీవేంకటేశు కిష్టుఁడై రామజపానఁ
బెదవులు గదలించీఁ బెద్దహనుమంతుఁడు ॥అంజ॥ 143

రేకు 226 సాళంగనాట

అవధారు దేవ హరికులరామ
వివిధమై నీబంటు వెలయుచున్నాఁడు ॥పల్లవి॥

అదె కలశాపురముహనుమంతరాయఁడు
కదనములోన రక్కసులఁ గొట్టి
యెదుట నిందరిలోన నేకాంగవీరుఁడై
కొదలేక ప్రతాపించి కొలువై వున్నాఁడు ॥అవ॥

చల్లనివనాలనీడ సాగుడుఁగొండలోన
వల్లెగా వేసుకొన్న వాలముతోడ
పల్లదాన వలకేలు పంతమున నెత్తుకొని
కొల్లున మంటపములోఁ గొలువై వున్నాఁడు ॥అవ॥

పెక్కుపండ్లగొలలు పిడికిటఁ బట్టుకొని
చక్కఁగాఁ బెరిగి పెద్దజంగ చాఁచి
యిక్కువ శ్రీవేంకటాద్రి నిరవైనసర్వేశ
గుక్కక నీపై భక్తిఁ గొలువై వున్నాఁడు ॥అవ॥ 144

మాళవిగౌళ

రెక్కలకొండవలె మీరినబ్రహ్మాండమువలె
వెక్కసమైనతేరుపై వెలసీని దేవుఁడు. ॥పల్లవి॥

బిఱబిఱఁ దిరిగేటి పెనుబండికండ్లతో
గుఱుతైన పడగెలగుంపులతో
తటితో ధరణి గ్రక్కదలఁ గదలెను తేరు
మెఱసీ వీధివీధుల మేటియైన దేవుఁడు ॥ రెక్క ॥

ధగధగమను నాయుధపు మెఱుఁగులతోడ
జిగిమించుఁ బగ్గములచేరులతో
సగటురాజసులపైఁ జారీదె తేరు
నిగిడి నలుదిక్కుల నీటు చూపీ దేవుఁడు ॥ రెక్క ॥

ఘణఘణమనియెడిగంటలరవముతోడ
ప్రణుతి నలమేల్మంగపంతాలతోడ
రణములు గెలిచి సురలె నదే తిరుతేరు
గణుతికెక్కెను శ్రీవేంకటగిరిదేవుఁడు. ॥ రెక్క ॥ 146

దేసాళం

ఇందిరయుఁ దానుఁ గూడి యిట్టె వరాలొసఁగుతా
సందడించి దిక్కులెలా సాధించీ నిదివో ॥ పల్లవి ॥

వేదములే గుఱ్ఱములు విష్ణురథమునకు
వాదపుశాస్త్రములే శ్రీవిభుఁబగ్గాలు
పాదగు పంచభూతాలే పరగబండికండ్లు
ఆదిగొని మనోవీధులందు నేఁగీ నదివో ॥ ఇంది ॥

జీవులెల్లా సారథులు శ్రీనాథుని తేరునకు
కావించుఁ నెజ్జాలు పడిగలగుంపులు
భావించఁ దనప్రకృతి పట్టపుసింహాసనము
వేవేలుసంపదలతో వెలసీ నేఁ డిదివో. ॥ ఇంది ॥

చందురుఁడు రవియును సరుసఁ బైఁడికుండలు
చెందినపుణ్యములెల్ల సింగారాలు
అందపు శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగఁ దాను
కందువల మెరయుచు కరుణించీ నిదివో ॥ ఇంది ॥ 146

ఆహిరి

పన్నవము లేమిసేసే వేగినంతాను
మన్నించి రక్షించేనీమహిమలే ఘనము ॥ పల్లవి ॥

నీవంక నేరమిగద్దా నేనే అపరాధిని
దేవ నే జడుఁడఁగాన తెలుసుకోను
వావాత మీగురుఁ డాడేవాక్యము నీయాధీనము
పావనమైననీపలుకెల్లా సత్యాను. ॥ విన్న ॥

మంచితనమల్లా నీదె మాయదారవాఁడ నేను
చంచలుఁడఁ గనక విచా(చా?)రించుకోను
అంచల నీదాసునిఆనతి యమోఘము
యెంచ నీవిచ్చినవర మెం(మిం?)దుకంటే బలువు. ॥ విన్న ॥

కరుణెల్లా నీసొమ్ము కఠినచిత్తము నాది
నరుఁడఁగనక అట్టె యరసుకోను
పరగ మాజనకునిప్రతిజ్ఞయు నీపంపు
నిరతి శ్రీవేంకటేశ నీపంతము సతము ॥ విన్న ॥ 147

రామక్రియ

మొక్కరయ్యా అన్నిటికి మూల మీతఁడు
చుక్కలు మొలపూసలై సొంపుమీరి నితఁడు. ॥ పల్లవి ॥

అదె కలశాపురహనుమంతుఁడు
వుదయార్క ఫలమని వొగ్గుచున్నాఁడు
వుదుటు బాలక్రీడ నుబ్బుచున్నాఁడు
మదించి రామునిబంటై మలయుచున్నాఁడు. ॥ మొక్క

జలనిధి కొకజంగ చాఁచుకున్నాఁడు
యిలఁ బ్రతాపమునఁ జేయెత్తుకున్నాఁడు
బలువాల మల్లార్చి పట్టుకున్నాఁడు
వెలయఁగఁ గీలుగంటు వేసుకున్నాఁడు ॥ మొక్క

సరుగ లంకారాజ్యము సాధించినాఁడు
అరిది సీతకు సేమ మందించినాఁడు
నిరతి శ్రీవేంకటాద్రినిలయునికి
పరగినసేవలనుఁ బ్రబలుచున్నాఁడు ॥ మొక్క ॥ 14

శంకరాభరణం

అక్కలాల చూడుఁ డందరును
నిక్కి వారవట్టి నేఁడు కృష్ణుఁడు ॥ పల్లవి ॥

ఆనవాలవుట్టి అడుకులవుట్టి
పానకపుటుట్టి జలిమి నే
ఆనుక కోలల సందియంది కొట్టి
౧తేనెవుట్టి(?)గొట్టీ దేవకీసుతుఁడు ॥ అక్క

పెరుగువుట్టి మంచిపేరిననేతివుట్టి
సరివెన్నవుట్టి చక్కెరవుట్టి
వెరవుతోఁ గొట్టి వెస బాలులతో
౨పొరుగువుట్టి(?)గొట్టీ పొంచి రాముఁడు ॥ అక్క ॥

౧ 'తేనెవుంచినవుట్టి' కావచ్చు ౨ 'పొరుగింటివారివుట్టి' కావచ్చు

మక్కువ నలమేలుమంగఁ గూడి నేఁడు
  చొక్కి శ్రీవేంకటేశుఁడు వీధుల
నిక్కి వుట్లెల్లా నిండాఁగొట్టి ౧ వుట్టి(?)–
  చక్కిలాలు గొట్టీ జగతీశుఁడు. ॥ అక్క ॥ 149

రేకు 227 దేసాళం

పచ్చిదేరుచు నుట్ల పండుగాయను
  గచ్చులకు గొల్లెతలు కాఁగిలించిపట్టఁగా. ॥ పల్లవి ॥

పీతాంబరముమీఁద పెద్దకిరీటముమీఁద
  నేతిపాలచారలెల్ల నిండె నదివో
జాతిగొల్లెతలవుట్లు సారెఁ గోలలెత్తి కొట్టి
  చేతులు చాఁచారగించి చిమ్మిరేఁగఁగాను ॥ పచ్చి ॥

సొరిది సొమ్ములమీఁద సోయగపుచెక్కులపై
  పెరుగులు మీఁగడలు సేరుకొనెను
అరుదుగ వీధులను అందరివుట్లు గొట్టి
  దొరతనములతోడ దొమ్మిసేయఁగాను ॥ పచ్చి ॥

పూని శ్రీవేంకటేశుపై ౨ పొందె(దియ?)లమేలుమంగపై
  తేనెలునుఁ జక్కెరలుఁ దెట్టెగట్టెను
నానావిధములను నడును నుట్లు గొట్టి
  ఆనందాన నారగించి అలరుచుండఁగను. ॥ పచ్చి ॥ 150

ధన్నాసి

వీఁడె వీఁడె కూచున్నాఁడు వేడుకతో గద్దెమీఁద
  వాఁడి|ప్రతాపముతోడి వరదానసింహము. ॥ పల్లవి ॥

---

౧ 'వుట్టిలోనున్నచక్కిలాలు' కావచ్చు పాటలో అంతటా వుట్టిశబ్దమును సమాసాంతములో వాడి ఇక్కడమాత్రము పూర్వపదముగా వాడుట వింత.

౨ పొందెలమేలుమంగి' రేకు పొంది + అలమేలుమంగ = పొందెలమేలుమంగ ఈ సంధు లీవాఙ్మయమున కొల్లలు

అరయఁ బ్రహ్మాదులకు౧ఆపదో ద్ధారసింహము
గిరిపై యిందిరకును క్రీడాసింహము
నిరతి ౨ సురలభయనివారణసింహము
సరి హిరణ్యాకసిపుసంహారసింహము. ॥ వీఁ॥

ఇన్నిటా విశ్వమునకు నేలికైనసింహము
గట్టిగ శరణాగతులఁ గాచేసింహము
దిట్టయై వేదాలలోని తెరవేఁటసింహము
నెట్టుకొనినదురితనివారణసింహము ॥ వీఁ॥

అంచల మూఁడుమూర్తులకాధారమైనసింహము
పంచల మునులభాగ్యఫలసింహము
పొంచి శ్రీవేంకటాద్రికి భూషణమైనసింహము
చెంచుల అహోబలపుశ్రీనారసింహము ॥ వీఁడె ॥ 1

లలిత

సర్వసులభుఁ డితఁడు సర్వేశ్వరుఁడు
గర్వముఁ బాసితేను కానవచ్చు నితని ॥ పల్లి॥

చింతలెల్లా నుడిగితే శ్రీపతి యందేవుండు
మంతనాన నుండితేను మరి నాతఁడే
పంతపువుబ్బు మానితే పరమాత్ముఁడు దోడాను
వింతలు దలఁచకుంటే విశ్వరూపమే ॥ సర్వ॥

వెడకర్మాలు దోసితే విష్ణునిసాన్నిధ్య మబ్బు
కడునాస లొల్లకుంటే కలఁ డాతఁడు
వొడలోముకొనకుంటే వుపేంద్రుఁడు రక్షించు
పొడిఁబడకుంటేనే పూర్ణభావ మలరు. ॥ సర్వ॥

౧ 'ఆపదుద్ధార' కావచ్చు 'ఆపదోద్ధార' వ్యావహారిక ప్రయోగము.
౨ "సురలకభయ నివారణసింహము" పూ ము పా

ఇతర మెఱఁగకుంటే నిందిరానాథుఁడు మెచ్చు
సతిజారిఁ బడకుంటే జంటౌ నాతఁడు
హితవులు గోరకుంటే నెదుట ౧శ్రీపతి నిల్చు
జితేంద్రియవ్రతమందే శ్రీవేంకటేశుఁడు. ॥సర్వ॥ 152

నాట

నానాటికిఁ బెరిగీని నరసింహము
అనుఁగు వరములిచ్చీ నౌభళపుసింహము ॥పల్లవి॥

వేఁడిప్రతాపముతోడ విభవాలు మెఱయుచు
మూఁడుమూర్తులలోనెక్కుడైనముఖ్యసింహము
వాఁడివాఁడికోరలతో పెడ నసుగఁ జక్కాడి
తీఁడెటి౨మీసాలతోడిదేవ దేవసింహము ॥నానా॥

పరుస శంఖచక్రాదిసకలాయుధాలు పట్టి
పరబ్రహ్మమే తానైనపటుసింహము
వరుసఁ గొలువులు దేవతలెల్లాఁ జేయుఁగాను
తిరమైనకృపతోడి దివ్యసింహము ॥నానా॥

కేలిసింహాసనముపై కిరీటము ధరియించి
చాల వేయిచేతు కాంచనసింహము
పాలించి ప్రహ్లాదుఁ భక్తుఁ బాలిటి ౩కీలు—
వేలుపై శ్రీసతితో శ్రీవేంకటాద్రిసింహము ॥నానా॥ 153

మాళవి

ఎందుఁజూచినా నీవే యిదివో నీప్రతాపము
నందకధరుఁడ నీకు నమో నారసింహా ॥పల్లవి॥

---

౧. 'శ్రీసతి' పూ. ము. పా.
౨. 'మీసాలతోడి దేవసింహము' పూ. ము. పా. ఈ పాఠములో ఒక 'దేవ' శబ్దము తప్పిపోయినది. ౩ 'కీలువేలుపు' పూ. ము. పా.

అచ్చలపుబ్రహ్మాండ మది నీకుఁ బెద్దగుహ
చెచ్చెర నహోబలాద్రి సింహాసనము
అచ్చుటఁ గనకదైత్యుఁ డాహారపుమెగము
విచ్చనవిడిఁ జెలఁగు విజయనారసింహా ॥ ఎంద

జలధు లేడును నీకు జలకపుమడుగులు
అలరి భూమెల్లా విహారదేశము
కెలన రెలుఁబగళ్లు కిందిమీఁదిరెప్పలు
వెలయఁగ విహరించు విజయనారసింహా. ॥ ఎందు

చక్కటిశ్రీమహాదేవి జంటైనఆడుసింహము
నిక్కపుదేవతలెల్లా నీపిల్లలు
యెక్కువై శ్రీవేంకటాద్రి నిన్నిటా భోగించేవు
వెక్కసమై మమ్మేలుకో విజయనారసింహా ॥ ఎందు ॥ 1౬

శ్రీరాగం

శరణు వేఁడెద యజ్ఞసంభవ రామ
అరసి రక్షించు మమ్ము నయోధ్యారామా. ॥ పల్లవి

ధారుణిలో దశరథతనయ రామ
చేరినయహల్యను రక్షించినరామ
వారిధిబంధన కపివల్లభరామ
తారకబ్రహ్మమైనసీతాపతిరామా. ॥ శర

ఆదిత్యకులాంబుధిమృగాంక రామ। హర—
కోదండభంజనముచేకొనినరామ
వేదశాస్త్రపురాణాదివినుతరామ
ఆదిగొన్నతాటకాసంహార రామా ॥ శర ।

రావణునిఖండించినరాఘవ రామ
వావిరి విభీషణవరద రామా
సేవ నలమేల్మంగతో శ్రీవేంకటేశుఁడవై
యీవల దాసులనెలా నేలినట్టిరామా ॥ శర ॥ 155

రేకు 228 సామంతం

ముందరఁ గలదని మోసపోతి నిదె
యిందునే తుదిపద మెక్కితినా. ॥ పల్లవి ॥

కాయము మోచితి ౧ఘడన గడించితి
చేయారఁబుణ్యము సేసితినా
పాయము గైకొంటి పలురుచు లెరిఁగితి
రోయఁదగిన విల రోసితినా ॥ ముంద ॥

నిదుర మేల్కనితి నిక్కల గంటిని
హృదయపువిజ్ఞాన మెఱిఁగితినా
చదువులు చదివితి జపములు సేసితి
మది చంచలములు మానితినా ॥ ముంద ॥

అందరిఁ గొలిచితి నన్నియుఁ జూచితి
నెందునైన మే లెఱిఁగితినా
కందువ శ్రీవేంకటపతి నీవే
చెంది కాచితివి చెదరితినా ॥ ముంద ॥ 156

శంకరాభరణం

సీతారమణ వో శ్రీరామచంద్ర దా—
దాత లక్ష్మణుఁ డదే తగు రామచంద్ర ॥ పల్లవి ॥

౧ 'గడన' కావచ్చు

చెలువపుసింగారాల శ్రీరామచంద్ర నీ—
సెలవుల నవ్వుగారీ శ్రీరామచంద్ర
చెలఁగీ చెక్కులఁ గళ శ్రీరామచంద్ర
మొలచె మోహనము నీమోమున రామచంద్ర. ॥సీతా॥

ఎక్కనిమురిపెదవుల శ్రీరామచంద్ర
చిక్కలేదు పెద్దకొప్పు శ్రీరామచంద్ర
చిక్కె నీచే మగనుఁడు శ్రీరామచంద్ర
చొక్కపునున్నని మేనిసొంపు రామచంద్ర. ॥సీతా॥

చేవదేరీసిగ్గుల శ్రీరామచంద్ర
శ్రీవేంకటాద్రిపైఁడి శ్రీరామచంద్ర
యీవల దాసరిపల్లెనిరవుకొని మీ—
సేవకుల మమ్మునేలే శ్రీరామచంద్ర ॥సీతా॥ 167

దేవగాంధారి

యెందునైనా మీరఁబోతే నెవ్వరికిఁ జవిగాదు
యిందరిలోఁ దనకొలఁ దెంచుకొనవలెను ॥పల్లవి॥

మంచితనమె వలె మాటలాడేయప్పుడెల్లా
కొంచి కొంచి యుండవలె కోపపువేళ
వంచన యెప్పుడూవలె నరుల ఘనులఁ గంటే
చంచలము గానవలె సతతము దేహికి. ॥ఎందు॥

భ్రమయకుఁ డఁగవలె పడఁతులఁ గంటేను
తహకించకుండవలె అన్నఁ దిట్టితే
సుముఖుఁడై యుండవలె చూచినవారికినెల్ల
అణఁగియుండఁగవలె నిస్పటాను దేహికి ॥ఎందు॥

కైవశమై యుండవలె ఘనపుణ్యములకెల్ల
దైవము నమ్మఁగవలె తను వెత్తితే
యీవల శ్రీవేంకటేశుఁ డితనికే శరణని
భావించి బ్రతుకవలె పనివడి దేహికి ॥ఎందు॥ 158

బౌళి

సర్వేశ్వరా నీకు శరణుచొచ్చితి మిదె
పుర్వులోన నేమెంచేవునము లేకున్నాఁ ॥పల్లవి॥

వెలయు నేమిటికైనా వెరవకుండేనంటే
యెలమి ధైర్యము నీయ్యక లేదు
బలిమి చూపెద నేపట్టుననైనా నంటే
చెలఁగి నీవే లోనిచేతనాత్మకుఁడవు. ॥సర్వే॥

జగములోపల నేనెచ్చరికై వుండేనంటే
అగపడి బుద్ధి నీవియ్యక లేదు
పగటుసంసారము(భమ విడిచేనంటే
మగటిమిగల నీవు మాయానాధుఁడవు ॥సర్వే॥

కేవల మీపుట్టుగును గెలిచివుండేనంటే
ఆవేళ నీవు ముక్తియ్యక లేదు
శ్రీవేంకటేశ్వర నీకు చేకానుకిచ్చేనంటే
లావుసంపదల నీవు లక్ష్మీనాథుఁడవు ॥సర్వే॥ 159

భైరవి

ఆఁడె యిన్నియు నిచ్చు నడిగినవల్లాను
చేతిలోనే వుండఁగాను చింతించరు హరి ॥పల్లవి॥

వలెనంటే సంపదలు వట్టి యలమటఁబెట్టు
అలసి వోపనంటేను అండనే వుండు
తలఁచి యిందరు నీతరతీపులఁ జిక్కి
తలఁచ రెండును బరతత్వమైనహరిని ॥ ఆత ॥

ఆసపడితే నింతులు అన్నిటాను బిగుతురు
వాసితో నుంటేనే తామే వత్తు రొద్దికి
పోసరించి యిందరు నీపొందులభ్రమలఁ బడి
పాసివున్నారదే తమపతియైనహరిని. ॥ ఆత ॥

గట్టిగా రాతిరెల్లాను కలయై యుండు జగము
పట్టపగలైతే తమపాల నుండును
బట్టబయలు పందిలి పెట్టేరుగాని చే
పట్టరు శ్రీవెంకటాద్రిపై నున్నహరిని ॥ ఆత ॥ 160

సాళంగనాట

పైకొని చూడరో పుట్టపండుగ నేఁడు
ఆకడ గొల్లెతలకు నానందము నేఁడు ॥ పల్లవి ॥

ఆదికాలమునఁ గృష్ణుఁ డవతరించినయట్టి
ఆదట శ్రావణబహుళాష్టమాయను
దాదాత రోహిణినక్షత్రము ౧గూడె నడురేయి
సాదించ లోకులకెల్లా జయంతియాయను. ॥ పైకొ ॥

వసుదేవునిని దేవకిని మన్నించి కృష్ణుఁ—
డెసఁగి రేపల్లెకు నేతెంచుటాయను
కొసరి యశోదానందగోపులకుఁబుత్రోత్సవ—
మసమున నిచ్చి మించె నన్నిటా మేలాయను ॥ పైకొ ॥

---

౧. 'గూడినరేయి' పూ. ము పా.

తొట్టినరాకాసులతోడఁ గూడ భువిమీఁద
నట్టె కంసునిమదము హతమాయను
రట్టడి శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె వీధులనెల్ల
జట్టిగా మెరసేయట్టిసంభ్రమము లాయను. ॥పైకొ॥ 161

రేకు 229 దేవగాంధార

ఒకరి కొకరు వొద్దు దప్పులనే
పకపకనవ్వఁ పచరించేరు ॥పల్లవి॥

కొట్టీ నుట్లదె గోవిందుఁ డంతలో
తిట్టేరు గోపసతీమణులు
పట్టీఁ జన్నులట్టే పైపై గోవిందుఁడు
మెట్టెలపాదాల మెట్టీఁ రింతులు ॥ఒక॥

వారపట్టీఁ జాలు వంచి గోవిందుఁడు
గోర గీరే రదే గొల్లెతలు
చీర లంటీ నట్టె చెంది గోవిందుఁడు
మేరతోఁ గొప్పు వంచి మించే రింతులు. ॥ఒక॥

కెలసి వెన్నారగించీ గోవిందుఁడు
తొలఁగఁ ద్రోసేరు దొడ్డివారు
కలసెను శ్రీవేంకటాద్రిగోవిందుఁడు
అలమేరు మరి నంగనలు. ॥ఒక॥ 162

శంకరాభరణం

మదనజనకునికి మజ్జనవేళ
పదివేలుభోగములు పరగీనదె ॥పల్లవి॥

వున్నతివేదఘోషాలు నరిగ్గధరునిపైఁ
పన్నిటికాలువలు పారీనదె
మున్నిటిమునులహస్తములఁ గప్పురపుధూళి
కన్నులపండుగగాఁ గప్పీనదె ॥ మగ ॥

సేసలుగా నెలవంక శ్రీపతివిభునిమీఁద
వాసన తట్టుపుణుఁగు వడిసీనదె
భాసురపుఁ జంద్రగావిపట్టుగట్టి కాంతలెల్లా
ఆసల మొలఁ గట్టఁగా నమరీనదె ॥ మద ॥

చెలరేఁగి సొమ్ములెల్లా శ్రీవేంకటేశ్వరుమేన
నెలకొని కాంతులతో నిండీనదె
అలమేలుమంగ వురమందు నెలకొని యుక్కై
నలగె గ్నాప రసము చల్లీనదె ॥ మద ॥ 168

సాళంగనాట

భీకరపుచక్ర మదె పిడుగులు రాలీ నదె
వైకొని నిలువరాదు పారరో దిక్కులకు. ॥ పల్లవి ॥

బండికండ్లరవమదే బంగారు మెఱుఁగులవే
కొండవంటిరథమదె గొడుగులవే
మెండుగ దేవుఁడు వీధి మెరసి యేతెంచీ వాఁడే
బంటుబంటై యసురలు పారరో దిక్కులకు ॥ భీక ॥

గరుడధ్వజమదే ఘంటారవములవే
సొరిది ముత్యాలకుచ్చులు నవే
బిరుదుశంఖము మ్రోఁత బెరయించీ దేవుఁడదే
పరగ దానవులెల్లఁ బారరో దిక్కులకు ॥ భీక ॥

ముంగిట బలములవే మొరసీ భేరులవే
సంగతిఁ బ్రతాపమదే సాకారమదె
కుంగ కలమేలుమంగఁ గూడి శ్రీవేంకటేశుఁడు
భంగపెట్టి దైతేయులు పారరో దిక్కులకు ॥ భీక ॥ 164

శ్రీరాగం

భావించరే చెలులాల పరమాత్ముని
చేవదేరి చిగురులో చేఁగయై యుండెను. ॥ పల్లవి ॥

మలసి పన్నీట హరి మజ్జనమాడే వేళ
కలశాబ్ధిఁదేలే మాణికములవలె నుండెను
అలరి కప్పురకాపు అవధరించేటి వేళ
మొలచిన వెన్నెల మొలకయై యుండెను ॥ భావిం ॥

అంచలఁ దట్టుపుణుఁగు అవధరించేటి వేళ
యెంచ నంజనాద్రిపై యేనుగై వుండెను
మించిన హారములెల్ల మేన నించుకొన్న వేళ
మంచి మంచి నక్షత్రమండలమై యుండెను ॥ భావిం ॥

వున్నతి నలమేల్మంగ నురముననుంచు వేళ
పెన్నిధై పూచినట్టి సంపెంగవలె నుండెను
వన్నె శ్రీవేంకటేశుఁడు వరములిచ్చేటి వేళ
తిన్ననై యందరిభాగ్యదేవతయై యుండెను. ॥ భావిం ॥ 165

సామంతం

చెప్పరానిమహిమల శ్రీదేవుఁ డితఁడు
కప్పి కన్నులపండుగగాఁ జూడరో ॥ పల్లవి ॥

అద్దుచుఁ గప్పురధూళి యట్లై మేన నలఁదఁగా
వొద్దిక దేవునిభావ మూహించితేను
ముద్దులు పిరిచినట్టి మంచి బాలకృష్ణునికి
ముద్దులకాంతి మేన మలసినటుండె ॥ చెప్ప ॥

అమరఁ దట్టుపుణుఁగు అవధరించఁగాను
తమితోఁ బోలికెలెల్లఁ దచ్చిచూడఁగా
యమునానది నాఁగేట నండకుఁ దీసుకొనఁగా
యమునానదినలుపు అంటినయట్లుండె ॥ చెప్ప ॥

అంగముల శ్రీవేంకటాధిపున కింతటాను
సింగారించి సొమ్ములెల్లఁ జెలరేఁగఁగా
బంగారపుటలమేలుమంగ నురాన నుంచఁగా
బంగారము మేననెల్లాఁ బరగినట్లుండె ॥ చెప్ప ॥ 166

పాడి

నేరనైతి నింతెకాక నే నిన్నాళ్లు
యేరితి విచారించినా నిదివో నిశ్చయము ॥ పల్లవి ॥

నాకుఁగా వేరొకరు విన్నపము సేసేరా నీకు
వాకుచ్చి నేనే ఆడవలెఁగాక
యీకడ నాకంటే హీను నిఁక నీవు ౧గా(౦)చేవా
శ్రీకాంతుఁడ యిఁక నీచిత్త మింతే కాక. ॥ నేర ॥

నీవల్ల బతుకలేక నే నొకరి వేఁడేనా
వావిరి నిన్నే కొసరవలెఁగాక
నీవితరణగుణము నీలోనే దాఁచుకొనేవా
సోవ నావంటివారికిఁ జూపవలెఁగాక. ॥ నేర ॥

---

౧. 'గాచేవా' రక్షించేవా? అనునర్థమే బాగున్నది.

తల్లికిలేనిముద్దు దాదికిఁ గలదా మరి
చెల్లుబడి నీవే దయసేయుటగాక
తొల్లె శ్రీవేంకటేశ్వర తూరి నాలో నున్నాఁడవు
చల్లఁగా నీచనవిచ్చి జరుపుటగాక ॥నేర॥ 167

రేకు 230 లలిత

ఎట్టున్నదో నీచిత్త మెదురాడ నే నెఱుఁగ
గట్టిగా హరి నీమాయ కడవఁగరాదు. ॥పల్లవి॥

నిచ్చ పతితులఁజూచి నేను సంసారినై యుందు
అచ్చపుసన్న్యాసులఁ జూచ చటువలె నయ్యేనందు
హెచ్చి మోచివచ్చితేను యెక్కుడిగోడవ యందు
ఇచ్చట నిశ్చలబుద్ధి యెంచుగా నేఁ గానను. ॥ఎట్టు॥

కర్ములఁ జూచొకవేళ కర్మము నేఁ జేయఁబోదు
మర్మపుజ్ఞానులఁ జూచి మంచిదందును
అర్మిల రెండూఁ జూచి అంతలో సందేహింతు
నిర్మలమయినబుద్ధి నే నెందుఁ గానను. ॥ఎట్టు॥

వారణాసి వోఁజూచి వారివెంటఁ దగులుదు
తేరి కొంతదవ్వు వోయి తిరుగుదును
నేరిచి శ్రీవేంకటేశ నీవే నన్నుఁ గాచితివి
యీరీతిఁ దేరినబుద్ధి యెందూ నేఁ గానను ॥ఎట్టు॥ 168

లలిత

శ్రీపతి యీతఁడుండగాఁ జిక్కినవారి నమ్మట
తీపని మీసాలమీఁదితేనె నాకుటసుండీ. ॥పల్లవి॥

తలఁచినంతటిలోనె దైవ మెదుటఁ గలఁడు
    కొలువనేరనియట్టికొంతే కాని
ఇల నరులఁ గొలుచు టెందో కోకలు వేసి
    బలుకొక్కెరలవెంటఁ బారాడుటసుండీ ॥ శ్రీప ॥

శరణన్న మాత్రమున సకలవరము లిచ్చు
    నిరతి మరచినట్టినేరమే కాని
పొరి నితరోపాయానఁ బొరలుట గాజుఁబూస
    గరిమ మాణికమంటాఁ గట్టుకొంటసుండీ ॥ శ్రీప ॥

చేత మొక్కితేఁ జాలు శ్రీవేంకటేశుఁడు గాచు
    కాతరాన సేవించనికడమే కాని
యీతల నిది మాని మరెన్నిపుణ్యాలు సేసినా
    రీతి నడవిఁగాసినరిత్తవెన్నెలసుండీ ॥ శ్రీప ॥ 169

బౌళి

కొండదిపుణ్యాపాపాలే కొంగురొక్కములు వెట్టి
    వెలదెంచి బేరమాడ వేగింమే రారో ॥ పల్లవి ॥

జననాలు మరణాలు సంసారభోగములును
    అనిశము భూమిమీఁద నగ్గువలు
కొనేవారుఁ దినేవారు కూడి కూడి మూఁకలై
    దినసంతలెక్కె నిదే దేహులాల రారో ॥ కొలఁ ॥

౧ అంగనలవలపులఅంగళ్లు వెట్టి రదే
    చెంగట వయసులనేచింతలకింద
సంగతిఁ గాయమనేసంచుల నించుకొందము
    చెంగి పోరాదు మనకు జీవులాల రారో ॥ కొలఁ ॥

౧. 'అంగనలు' కావచ్చు.

లంపటాలు సంపదలు లలి [౧]నంబారాసు లాయ
ఇంపుల ముంచి తలల కెత్తుకొరో
దింపక ఇందులోననె తిరిగి శ్రీవేంకటేశు—
పంపున లాభము చేరె బ్రాణులాల రారో. ॥ కొలఁ ॥ 170

ముఖారి

దైవమా వోదైవమా నన్ను దయఁజూడఁదగదా
నే వెట్టివాఁడనైతే నీవు వెట్టివా ॥ పల్లవి ॥

చవిగొంటి నెత్తురెల్లా చన్నుఁబాలనుచు నేను
భువిఁ దొల్లె నోఁచితి పుట్టె నంటాను
యివల గడుపులోన హేయమౌతాఁ గూడవుతా
నివిరి న న్నెరఁగను ని న్నెఱఁగేనా ॥ దైవ ॥

మొగిఁ జావుకు వెరతు ముందర గాన నేను
వెగటులంపటమైతే వేసరుకొందు
వగపును నగవును పడి నొక్కమొకమందే
తగులైనవాఁడ నీపై తలఁపు వాకున్నదా. ॥ దైవ ॥

మతి భ్రమసితిఁ గొంత మన్ను నాకు రాజ్యమని
సతులంటా సుతులంటా సంసారినైతి
గతియై శ్రీవేంకటేశ కాచితి వింతటిలోనే
యితరుఁడ నింతే నీకు నేమి కాఁత నేను. ॥ దైవ ॥ 171

లలిత

హరి నిను నెరఁగనియలమట లింతేకాయ
శరణంటి నిదె నీకే పరేశ కావవే. ॥ పల్లవి ॥

౧. 'అంబారాసులు' 'అంబార' మనే యర్థములోనేనా? అంబారము = ధాన్యరాశి అని శ-ర.

చొచ్చితి స్వర్గము దొల్లి సుకృతములెల్లాఁ జేసి
ఇచ్చఁ గొలిచితి సుర లిందరిని
గచ్చులఁ బుణ్యము దీరఁ గమ్మటిజన్మములకే
వచ్చితి పురుషార్థము వడి నెందూఁ గానను ॥ హ

వెదకితి ధర్మములెల్లా విశ్వకర్తెవ్వడోయంటా
చదివితిఁ బుస్తకాలు సారె సారెకు
తుద ననుమానమున దొమ్మి సేకలు దెల్లఁగా
ముదిసితి నింతేకాని ముంద రేమీఁ గానను. ॥ హ

చింతలెల్ల నుడిగితి శ్రీవేంకటేశ్వర నిన్ను
వింత లేక శరణని వెలసితిని
చెంతల నిన్నాళ్లదాఁకా చిక్కి కర్మముల నట్టి
గంతులు వేసితిఁగాని కడ గాననైతిని ॥ హరి ॥ 1

మాళవిగౌళ

నీకు నాకు నెట్టుగూడె నీ వెట్టు నన్నేలితివి
యీకరుణకే మొక్కితి నిందిరారమణా. ॥ పల్లవి

కమలాక్ష నీ వనంతకల్యాణగుణనిధివి
అమితదుర్గుణరాసి నన్నిటా నేను
అమరఁగ స్వతంత్రుఁడ వటు నిన్ను నెంచితేను
తమి నించుకంతా స్వతంత్రుఁడ నేఁ గాను. ॥ నీకు

దేవ నీవైతే సర్వదేవరక్షకుఁడవు నే
జీవుఁడ నింద్రియాలఁ బెంచేవాఁడను
ఆవల బ్రహ్మాండాల కన్నిటాఁ బొడవు నీవు
భావించ నే నణువై పరగేటివాఁడను ॥ నీకు

నానార్థసంపన్నుఁడవు నావల్ల నేమి గంటివి
అనుక నాయంతర్యామివై పాయవు
శ్రీనిధివి నీవైతే శ్రీవేంకటాద్రిపతివి
దీనుఁడ నొకఁడ నేను దిష్టించి కాచితివి. ॥నీకు॥ 178

రేకు 231 ధన్నాసి

వెట్టిదెలిసి రోఁకలి వెసఁ జుట్టుకొన్నట్టు
యిట్టిదీముభోగముల నెనసేము. ॥పల్లవి॥

మురికి దేహము మోచి మూలల సిగ్గువడక
పొరిఁ బరిమళములు పూసేము
పరగ పునుకతల పావనము సేసేమంటా
నిరతితోడ దినము నీట ముంచేము. ॥వెట్టి॥

పుక్కట పంచేంద్రియపుపుట్టు వుట్టి యందరిలో
మొక్కించుక దొరలమై మురిసేము
అక్కర నజ్ఞానమనే అంధకారముననుండి
దిక్కుల నెదిరివారిఁ దెలిపేము ॥వెట్టి॥

దిససంసారమే మాకు దేవుఁడని కొలుచుక
వెనకొని ఘనముక్తి వెదకేము
యెనలేక శ్రీవేంకటేశ మమ్ముఁ గావఁగాను
తనిసి తొల్లిటివాటు దలఁచేము. ॥వెట్టి॥ 174

రామక్రియ

ఇంకా నో దైవమా యేల వెట్టి దప్పించేవు
కొంకి తెంచి ముడిగొంటే కుఱుచే కాదా. ॥పల్లవి॥

పైకొని నీదాసులు బ్రహ్మాదులఁ గొల్వమని
లోకులఁ గొల్చితే వారు లోఁగో నవ్వరా
కోక చాకిఁయుంట వేసి కొక్కెరాలవెంటఁ బోతే
ఆకడ పురుషార్థము నందీనా జీవుఁడు ॥ ఇంకా

పుమ్మడిఁ గర్మఫలము పొల్లమని పసిఁడికి
నమ్మిక చేయి చాఁచితే నవ్వదా అది
కమ్మి శిరసుండఁగా మోకాల పేసవెట్టఁబోతే
సమ్మతి నిందలోన జాణౌనా జీవుఁడు. ॥ ఇంకా

సారెకు మాయాప్రపంచమునకు లోను గాక
నారులకు లోనైతే నవ్వరా వారు
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ ఇన్నిటా నీశరణని
కూరవండి కప వేఁగోరినా జీవుఁడు ॥ ఇంకా ॥ 176

బౌళి

అమ్మో దొకటియును అసిమలోని దొకటి
ఇమ్ములల మాగుణములు యెంచఁ జోటేదయ్యా ॥ పల్లవి ॥

యెప్పుడు నేము చూచిన నింద్రియకింకరులము
ఇప్పుడు నీకింకరుల మెట్టయ్యేమో
తప్పక ధనమునకు దాస్యము నేము సేసేము
చెప్పి నీదాసుల మన సిగ్గుగాదా మాకు. ॥ అమ్మో ॥

పడఁతుల కెప్పుడును పరతంత్రులము నేము
వడి నీపరతంత్రభావము మాకేది
నడుమ రచులకే నాలుక అమ్ముడవోయ
యెడయేది నిన్ను నుతియించే అందుకును ॥ అమ్మో ॥

తనువులంపటానకు తగ మీఁదె త్రితిమిదె
వానరి నీవూఁడిగాన కొడిగేదెట్టు
ననిచి శ్రీవేంకటేశ నాఁథే నీకు శరణంటి
వెనక ముందెంచక నీవే కావవయ్యా. ॥ అమ్మే ॥ 176

దేసాళి

వెట్టి దెలిసి మరియు వేఁడురు దప్పేము నేము
ముట్టుఁబాలముంకు వాఁడ మూలమా శరణు ॥ పల్లవి ॥

తోలు నెముకలు ముట్టి దోసమంటాఁ దీర్థమాడి
తోలునెముకల మేనితోడ నున్నాఁడ
వాలినజీవహింస వద్దని చైతన్యముతో
తేలించి శాకపాకాల దిగమింగేము. ॥ వెట్టి ॥

భూతునఁ బుట్టినందుకు పుణ్యములెల్లాఁ జేసి
భూతులసంసారమే భోగించేము
పాతకములెల్లాఁ బోను బహుదానము లొసఁగి
ఆతల నొరులఁ బోయి అడిగేము నేము. ॥ వెట్టి ॥

కర్మము లన్నియుఁ దోసి ఘనముక్తిఁ బొందేనంటా
కర్మాచరణములే కడుఁ జేసేము
నిర్మించి శ్రీవేంకటేశ నేరాలు నన్ను నెంచక
ధర్మము దలఁచి నీవే దయఁ జూడవే. ॥ వెట్టి ॥ 177

దేసాళం

ఏమనఁగవచ్చునమ్మ ఇటువంటి వారిఁ జూచి
కామించి గోపికలెల్లాఁ గాచుకున్నా రదివో. ॥ పల్లవి ॥

రోలఁ గట్టుపడ్డవాఁడు రోఁకలివట్టినవాఁడు
వేళ లేదు వెన్న లెల్ల ౧వెరఁజాడేరు
వేలఁ గొండె త్తినవాఁడు వేరే యేరుసేసేవాఁడు
బాలులవలెనే వీధిఁ బారాడేరు వారివో ॥ ఏమ ॥

కాటుకమైచాయవాఁడు కప్పురపుఁపన్నెవాఁడు
కూటము గూడుక జోడుకోడెలై నారు
నీటుఁబై ఁడికోకవాఁడు నీలికాళతోడివాఁడు
తేటలై దూడలఁ గాచి తిరిగేరు వారివో ॥ ఏమ ॥

చేరి చీరలిచ్చువాఁడు చెలిఁ గుంగిఁచినవాఁడు
ధీరులై రేపల్లలోనఁ దిరిగే రదే
యీరీతి శ్రీవేంకటాద్రి నిద్దరును నేకరూపై
కోరనవారివరాలు కొల్ల లిచ్చే రదివో ॥ ఏమ ॥ 178

పాడి

చేరి యంచెలమోఁతతో చెన్నకేశవా
యీరీతి మాడుపూరలో నిట్లాడేవా. ॥ పల్లవి ॥

మున్ను యశోదవద్దను ముద్దు ౨గునిశాడితివి
పన్ని రేపల్లెవీధులఁ బారాడితివి
పిన్నవై గోపాలులతోఁ బిల్లదీపులాడితివి
యెన్నిక మాఁడుపూరిలో యిట్లాడేవా. ॥ చేరి ॥

గాళింగుపడిగెలపై కడు నాట్యమాడితివి
కేలి యమునలో రాసక్రీడ లాడితి
చేలలంటి గోపికల చెట్టాపట్టాలాడితివి
యీలీల మాఁడుపూరిలో యిట్లాడేవా. ॥ చేరి ॥

---

౧. వెరఁజి+అదేరు

౨. గునిసి+ఆడితివి=గునిశాడితివి-వ్యావహారికసంధి.

తగువిభాండకునితో దాఁగిలి ముచ్చలాడితి
అగడుగా బండివిరిచాటలాడితి
వొగి శ్రీవేంకటగిరినుండి వచ్చి మాఁడఁపూర—
నెగనెగసి ౧గతుల కిటులాడే వా(?) ॥చేరి॥ 179

రేకు 232 లలిత

వెన్న చేతఁబట్టి నేయి వెదకనేలా
యిన్నిటా నెంచిచూచితే నిదియే వివేకము. ॥పల్లవి॥

నీదాసులున్నచోట నిత్యవైకుంఠ మిదె
వేదతో వేరొకచోట వెదకనేలా
ఆదిగొని వారిరూపు లవియే నీరూపులు
పోది నిన్ను మదిఁ దలపోయనేలా ॥వెన్న॥

వారలతోడిమాటలు వడి వేదాంతపరన
సారె వట్టిచదువులు చదువనేల
చేరి వారికరుణే నీచేపట్టినమన్ననలు
కోరి యింతకంటే ౨మిమ్ముఁ గొసర నేలా ॥వెన్న॥

నావిన్నపము నిదె నారదశుకాదులును
యీవిధముననే ఆనతిచ్చినారు
శ్రీవేంకటేశ నీవు చేపట్టినదాసులకు
కైవశమౌ యీబుద్ధి కడమేలా ॥వెన్న॥ 180

దేవగాంధారి

హీనుఁడైననన్నుఁ దెచ్చి యింతగా మన్నించితివి
దానవారి నీవు సేసే తగ విట్టిదయ్యా. ॥పల్లవి॥

---

౧. 'గతులు' = నాట్యప్రక్రియలేమో?
౨. 'మమ్ముఁ' పూ. ము పా.

విరతిబొందినయట్టివిమలచిత్తుఁడఁ గాను
  ధరణి నెక్కుడయిన తపసిఁ గాను
  అరుదుగ గెంటులేనిఆచారవంతుఁడఁ గాను
  హరి నీకరుణ నాపై నంటుటెట్లయ్యా ॥హీనుఁ॥

చేముంచి యిందరిలోన జితేంద్రియుఁడఁ గాను
  భూమెల్లా దానమిచ్చినపుణ్యుఁడఁ గాను
  దోమటికర్మాలు సేసి తుదకెక్కే వాఁడఁ గాను
  యేమిటికిఁ గాచితివో యిది సోద్యమయ్యా. ॥హీనుఁ॥

వివరించి తెలిసినవిజ్ఞాని తొలుతఁ గాను
  తవిలి నీభక్తిగలధన్యుఁడఁ గాను
  భవసాగరములోనిప్రాణిమాత్ర మింతే నేను
  యివల శ్రీవేంకటేశ యెట్లేలితివయ్యా ॥హీనుఁ॥ 181

మంగళకౌశిక

ఇదె నీకన్నులయెదిటికి వచ్చితి
  కదియుచు నెట్టయినఁ గావకపోదు. ॥పల్లవి॥

పరమపురుష నీభక్తి దొరకకే
  యిరవగుజన్మము లెత్తితిని
  హరి నీకరుణకు నరుహము లేకే
  దురితవిదులసందులఁ బడితి ॥ఇదె॥

జగతీశ్వర నీశరణము లేకే
  వొగి సంసారపుపురిఁ బడితి
  భగవంతుఁడ నీపదములు గనకే
  తెగనిపాపముల తిదీపు లైతి ॥ఇదె॥

గోవిందుఁడ నినుఁ గొలువఁగనేరకే
ధావతి యాసలఁ దగిలితిని
శ్రీవేంకటేశ్వర చేరి నీవు నా—
దైవమువుగాఁగ ధన్యుఁడనయితి ॥ఇదె॥ 182

౧ దేసాళం

౧ ఈతఁడే ముక్తిదోవ యీతఁడే మాయాచార్యుఁ
డీతఁడు గలుగఁబట్టి ఇందరు బదికిరి. ॥పల్లవి॥

అదివో తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
యిదె వీఁడె శ్రీవేంకటేశు నెదుట
వెదవెట్టి లోకములో వేదములన్నియు మంచి—
పదములు సేసి పాడి పావనము సేసెను ॥ఈతఁ॥

అలరుచుఁ దాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
నిలిచి శ్రీవేంకటనిధియే తానై
కలిదోషములు వాప ఘనపురాణములెల్ల
పలుకుల నించి నించి పాడినాఁడు వారిని ॥ఈతఁ॥

అంగవించెఁ దాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
బంగారు శ్రీవేంకటేశుపాదములందు
సంగుమీర శ్రీవేంకటరమణుని యలమేలు—
మంగను యిద్దరిఁ బాడి–మమ్ముఁ గరుణించెను ॥ఈతఁ॥ 183

లలిత

నేఁడు నిమహిమ నెరపెడిసమయము
వాఁడి మెరసి యిటు వరదుఁడ రావే ॥పల్లవి॥

---

౧ ఈపాటకూడ పెదతిరుమలాచార్యులదో, చినతిరుమలాచార్యులదో కావలయును 'మమ్ముఁ గరుణించెను' అనుదానితో ఇది ఇతరులదనుట స్పష్టము. ౨ "మమ్ముఁ" కావలెను

అల చక్రపాణివై యసురలతల—
లిలఁ గూల్చిన జగదీశ్వరుఁడ
చలమున హిరణ్యాక్షుఁ జక్కాడి యిటు భూ—
వలయుము నిలిపిన వరాహామా ॥ నేఁడు ॥

పంచల నీదాసుఁ బఱచినకశిపునిఁ
జించిన శ్రీనరసింహామా
యెంచి విభీషణు కిటు లంక యొసగి
కొంచనిప్రతాప కోదండరామా ॥ నేఁడు ॥

నరకాసురు నటు నఱకి కామినుల
సిరులఁ జెఱగొన్న శ్రీకృష్ణ
పొరిఁబొరి బలిచే భూదాన మడిగి
సిరి నిటుగూడిన శ్రీవేంకటేశా ॥ నేఁడు ॥ 184

శంకరాభరణం

కని ౧గుడ్డును నదె విని చెవుడును నిదె
ననిచి జగత్తు గడచీనదివో ॥ పల్లవి ॥

వుదయాస్తమయము లొకదినమునవే
యెదుటనె వున్నవి యెంచినను
యిదివో జీవులు యెంచక తమతమ—
బ్రదుకులు సతమని భ్రమసెదరు. ॥ కని ॥

వెలుఁగును జీఁకటి వెసఁ గనుఁగొనలనె
నిలిచీ నూరక నిమిషములో
కలవలె నుండినగతి సంసారము
బలువుగ సతమని భ్రమసెదరు. ॥ కని ॥

---

౧. 'గుడ్డియు' కావచ్చు.

కాంతలుఁ బురుషులు కాయ మొక్కటనె
పొంతనే పుట్టుచుఁ బొదలెదరు
యింతయు శ్రీవేంకటేశ్వరుమహిమల—
పంతము దెలియక భ్రమసెదరు. ॥కని॥ 185

రేకు 288 రామక్రియ

౧ఎదిరించి పోట్లాడ నెవ్వరితరము లేక
త్రిదశవంద్యుఁడు హరిఁ దేరిచూడఁగలరా ॥పల్లవి॥

ఘాత మీస మదరితే గగ్గులకాడవుదురు
ఘాతఁడు దలచూపితే నెదిరించ రరులు
ఆతురాన గొరిశరాయడికి నోపఁగ లేరు
చేతిగోరు మీటితేనే ఛిన్నభిన్న మవుదురు. ॥ఎది॥

పైపై నితఁ డడుగిడ పాతాళానఁ గుంగుదురు
కోపించినంత నెత్తురుగుండాలపాలౌదురు
తూపు చేత నంటితేనె తుత్తుమురై పారుదురు
రాపుపిలికాళ గంటే రణభీతి గొందురు. ॥ఎది॥

మంతన మీతఁ డాడితే మానముగోలుపోదురు
కొంత గుఱ్ఱ మెక్కితేనే గుంటఁగూలిపోదురు
యింతటా శ్రీవేంకటేశుఁ డెక్కడఁ జూచినఁ దానే
వింతప్రతాపముతోడ వెలుపిఁగీ నిదివో. ॥ఎది॥ 186

వరాళి

కలిమి గలిగియు నధమగతి యదేల
బలిమిగలిగియు లోఁగి బతిమాలనేల. ॥పల్లవి॥

---

౧. ఇందు దశావతారసమన్వయము కలదు.

ఇలువేలుపొకఁడు హరి ఇంటనే వుండఁగా
పలువేలుపులతోడిభ్రమ కేల
మెలఁగి సూర్యుఁ డొక్కఁడు మిక్కిలిని వెలుఁగఁగా
వెలలేనిదీపములు వేయు నేమిటికి ॥కలి॥

హరిభక్తి యొక్కటే ఆత్మలో నుండగా
పరయుక్తు లెంచేటిపను లేల
సిరులఁ జింతామణటు చేతిలో నుండఁగా
సరి గాజుఁబూస మెచ్చఁగ నదేమిటికి. ॥కలి॥

నాలుకను మంచి హరినామ మొకటుండఁగా
గాలిఁ బోయెటిపూరగాథ లేల
యీలీల శ్రీవేంకటేశుఁ డెదుటనె వుండగా
మూలలకుఁ జేచాఁచి మొక్క నిఁక నేలా ॥కలి॥ 187

గుండక్రియ

నీవే యెరిఁగి సేయు నీచిత్తము వచ్చినట్టు
తావులఁ గొసరేనన్నా తనివోదు నాకు. ॥పల్లవి॥

హరి నిన్ను నమ్మితి నే ౧నననెట్టు వచ్చు నాకు
ఇరవైన బుద్ధి నా ఇచ్చగాదు
వెరవున నొకటి నే విన్నవించెదనంటేను
సరి నీవు వెలిగాను స్వతంత్రుఁడఁ గాను. ॥నీవే॥

యిట్టె నీపై భారము నే నెట్టు వేయఁగవచ్చు
పట్టి నీకుఁ బురుషార్థపరుఁడఁ గాను
గుట్టుతోడ నే నిన్నుఁ గొలువఁగఁ గొలువఁగ
యెట్టైనాఁ గానిమ్ము యెరఁగ నెవ్వరిని. ॥నీవే॥

౧. 'ననక' పూ. ము. పా.

యింతటిదైవమవు నిన్నిఁక నేఁదు వెదకేను
చెంత శరణాగతులచేతి వాఁడవు
వింతగాదు నీకును శ్రీవేంకటేశ నాకును
అంతర్యామివి నీయానతిలో వాఁడను ॥నీవే॥ 188

బౌళి

ఇట్టియవివేకబుద్ధి యేపనికివచ్చు నిఁక
జట్టిగొని నాగుణము చక్కఁజేయఁగదవే ॥పల్లవి॥

హరి నీయిచ్చఁ బ్రపంచమంతా నీవు నడపఁగ
అరసి నీశక్తి దెలియక నమ్మక
౧వెర వెరఁగనియట్టి వెట్టివాఁడ నే నొక్క—
దొరనంటాఁ బనుల కుద్యోగించేను ॥ఇట్టి॥

అంతరాత్మవై నీవు అన్నియుఁ బెరరేఁచఁగ
బంతినే నీమహిమెల్లా భావించక
చెంత నిసంసారము సేసేవాఁడ నే నంటా
దొంతులకోరికలతోఁ దూరిపారేను ॥ఇట్టి॥

ఆదినుండి స్వతంత్రుఁడవై యేలినట్టినిన్ను
సోదించి శరణు వాఁడే చొరఁగలేక
యీదెస శ్రీవేంకటేశ యిప్పుడు నీదాసుఁడనై
నీదయకలిమితోడ నేఁడు మొక్కేను. ॥ఇట్టి॥ 189

లలిత

ఒపితేఁ దానే తగిలి వోపకున్నఁ దానే మాని
మాపు రేపునలయించేమాయ మాకేలా. ॥పల్లవి॥

---

౧. వెరపెరఁగని' పూ. ము పా.

చింతాయకుఁడగు(?)హరి చిత్తములో నుండఁగాను
వింతవింతవిచారాలవెట్టి మాకేలా
చెంతల పరుసవేది చేతిలోనే వుండఁగాను
దొంతరవిద్యలతోడిదోవ మాకేలా. ॥ ఓపి ॥

తోడు నీడై యచ్యుతుఁడు తొలఁగక వుండఁగాను
జాడదప్పితిరిగేటిజాలి మాకేలా
యేడనో కోకలు వేసి యేమియు నెరఁగలేక
వేడుకతో కొక్కరాలవెంట మాకేలా. ॥ ఓపి ॥

వెల్లవిరై యెదుట శ్రీవేంకటేశుఁ డుండఁగాను
బల్లిదుఁ డితనిఁ జూసి భ్రమ మాకేలా
యెల్లధాన్యములు మాయింటిలో నుండఁగాను
పొల్లికట్టుదంచేమని బుద్ధి మాకేలా ॥ ఓపి ॥ 190

గుజ్జరి

మాకేమి నీకరుణ మహాప్రసాదమునేము
నీకు నీదాసులచేతినిండ బెట్టుగాదా. ॥ పల్లవి ॥

పమ్మి మిమ్ముఁ గొలిచినబంట్లఁ బరులు దమ—
నొమ్మనుచుఁ దియ్యగాఁ జూచేదా
వుమ్మడి నీవిందుకెల్లా నూరకున్నఁగన మిమ్ము
నమ్మమన్న వేదాలయానతి కొంచెపడదా ॥ మాకే ॥

నీముద్ర మోచినవారి నీచులు దడవఁగాను
యీమేర నడ్డమురాక యిట్లుండేదా
వోమక నీవీవేళ నూరకున్న నల్లనాఁటి —
సామజముఁ గాచినది సందేహించఁబడదా. ॥ మాకే ॥

మీరుమన్నించినవారు మీవాకిలి గావ కేడో
వారివాకిలి గావఁగా వద్దనరాదా
నేరిచి శ్రీవేంకటేశ నేఁడు నన్నుఁ గావకున్న
ధారుణి మీఁదయే మిమ్ముఁ దప్పులెంచుకొనదా ॥మాకే॥ 191

రేకు 234 సాళంగనాట

౧నే సింతసేసినయట్టినేరమి మరవవయ్యా
అనుకొని తాళ్లపాక అన్నమయ్యఁ జూచి ॥పల్లవి॥

నావొళ్లియపరాధా లెన్నక ౨నిన్ను సారె సారె
వేవేలు దూరితి విచారించక
కావించి కన్నులలోనికి శంకు దెలియలేక
ఆవలఁ జందురు నలు పణఁకించినట్లు. ॥నేని॥

పాయక నేఁ జేసినట్టిపాపము లెంచుకొనక
అయాలు మోవనాడితి నడివో నిన్ను
మాయల నా దేహమిది మలినమే తలఁచక
చాయలేదని యద్దము సారెఁ దోమినట్లు ॥నేని॥

మదమత్సరాలు నాలో మానకిట్టే వుండఁగాను
అదియే నీచేఁతంటా నాడుకొందును
యెదలో శ్రీవేంకటేశ యిరవై నీ వుండఁగాను
వెదకి వెదకి నీకే వెట్టిగొన్నయట్లు ॥నేని॥ 192

లలిత

ఆదివిష్ణు వీతఁడే యటరమ్మా.
ఆదిగొని భూభారం మణఁచీనోయమ్మా ॥పల్లవి॥

---

౧ ఈపాటకూడ పెదతిరుమలాచార్యులదో చినతిరుమలాచార్యులదో కావలసి యున్నది ౨ ఈ 'నిన్ను' మూ ము. పా.లో తప్పిపోయినది

చందురునుదయవేళ నవరేతిరి కాడ
కందువ దేవకి బిడ్డఁ గనెనమ్మా
పొందుగ బ్రహ్మాదులు పురుఁటింటివాకిటను
చెంది బాలుని నుతులు సేసేరోయమ్మా ॥ అది ॥

వసుదేవునియెదుట వైకుంఠనాథుఁడు
౧సిసువై యవతరించి చెలఁగీ నమ్మా
ముసిముసినవ్వులతో మునులకు ఋషులకు
యిసుమంత వాఁడభయమిచ్చీనమ్మా ॥ అది ॥

కన్నతల్లిదండ్రులకు కర్మపాశము లూడిచి
అన్నిటా రాకాసిమూఁక లణఁచీనమ్మా
వున్నతి శ్రీవేంకటాద్రినుండ లక్ష్మీదేవితోడ
పన్ని నిచ్చకల్యాణాలఁ బఁగీనమ్మా ॥ అది ॥ ౧౯౩

సామంతం

పసిఁడియక్షంత లివె పట్టరో వేగమే రారో
దెసలఁ బేరటాండ్లు దేవుని పెండ్లికిని ॥ పల్లవి ॥

శ్రీవేంకటేశ్వరునికి శ్రీమహాలక్ష్మికి
దైవికపుఁ బెండ్లిముహూర్తము నేఁడు
కావించి పేరులు మ్రోసె గరుడధ్వజం బెక్కె
దేవతలు రారో దేవుని పెండ్లికిని ॥ పసి ॥

కందర్పజనకునికిఁ గమలాదేవికిఁ బెండ్లి
పందిలిలోపలఁ దలఁబాలు నేఁడు
గందమూ విడె మిచ్చేరు కలువడాలు గట్టిరి
అందుక మునులు రారో హరిపెండ్లికిని ॥ పసి ॥

౧. 'శిసువై' రేకు.

అదె శ్రీవేంకటపతి కలమేలుమంగకును
మొదలితిరునాళ్లకు మొక్కేము నేఁడు
యెదుట నేఁగేరు వీరె యిచ్చేరు వరము లివె
కదలి రారో సరుస ఘనులపెండ్లికిని ॥ పసిఁ ॥ 194

సాళి

ఇందుకే కాలమందే యీతని శరణంటిమి
ముందు ముందే దయఁజూచి మొగిఁ గాచుఁగాక ॥ పల్లవి ॥

పుడమి గుంగిన నెత్తె పురుషోత్తముఁ డితఁడు
యెడసి కొండ గుంగితే నెత్తె నితఁడు
అడరి సంసారవార్ధి నడఁగినదాసులను
యిడుమలఁ బొందకుండా యెత్తి కాచుఁగాక. ॥ ఇందు ॥

పట్టి ప్రహ్లాదుబాధలు పాపినదేవుఁ డితఁడు
రెట్టిగా వేదము లుద్ధరించె నితఁడు
వట్టిదుష్టులలో సహవాసమైతే దాసులను
దిట్టయై వెళ్లఁదీసి తా దిక్కై కాచుఁగాక ॥ ఇందు ॥

లంకలో సీతఁదెచ్చినలావరి తానే యితఁడు
మంకు అహల్యశాపము మాన్పె నితఁడు
అంకెల శ్రీవేంకటేశుఁ డతిథితిఁ జూపి మమ్ము
గొంకక తనదాసులఁ గూడి కాచుఁగాక ॥ ఇందు ॥ 195

దేసాళం

ఒడవిడిచి వదర వూరకేల పల్లేవు
గోడ గడుగ నడుసే కురిసీ నోమనసా ॥ పల్లవి ॥

చిత్తములోపలనున్న చింతామణి యీహరి
యిత్తలఁ గోరినవెల్లా నియ్యఁగాను
తత్తరించి తలఁచక దవ్వవోయి పరులకు
దెత్తివై యేల నోళ్లు దెరిచే వోమనసా ॥ ఓడ ॥

కన్నుఁ లెదుటనే హరి కల్పవృక్షమై యుండి
మన్నించి లోకమెరఁగ మనుపఁగాను
యెన్నివలసిన మరి యీతనినే యడుగక
కన్నవారి నేలడుగఁ గటకటా మనసా ॥ ఓడ ॥

శ్రీవేంకటేశుఁడే మనచేతిపరుసమై యుండి
తావున నిహపరాలు తా నియ్యఁగాను
భావించి మొక్కక వేరే బద్ధులై నజీవులను
దావతిపడుచు నేల తగిలే వోమనసా. ॥ ఓడ ॥ 196

లలిత

మంగళసూత్ర మొక్కటే మగువాలికిఁ గట్టేది
అంగవించే మీఁదిపన్నులన్ని యు విభునివే ॥ పల్లవి ॥

తలఁపులోపల నిన్నుఁ దలఁచినానుఁ గలవు
తలఁచకున్నా నంతరాత్మవై కలవు
పలుపూజ లిఁకనేల భక్తిసేయనేల నీవు
గలవని నమ్మేదొక్కటే బుద్ధిగాకా ॥ మంగ ॥

మొక్కినా రక్షింతువు మొక్కకున్నా జగములో
యెక్కువతో రక్షింతువు యెపుడు నీవు
పెక్కు విన్నపాలేల పిలిచి యలయనేల
తక్కక నమ్మేటిది నీదాస్య మొక్కటే ॥ మంగ ॥

కడుసుజ్ఞానినైనా నీగర్భవాసమే వునికి
వెడ నజ్ఞానినైనాను విడిదక్కడే
బడినే శ్రీవేంకటేశ పలునావుద్యోగాలేల
నిడివి నిన్ను నుతించేనేమమే నాది ॥ మంగ ॥ 197

రేకు 235 సామంతం

ఏడ ధర్మ మేడ కర్మ మిన్నియు నీసేవే కాక
యీడనే యిందుకు సాక్షి ఇట్టె నిలిపితివి ॥ పల్లవి ॥

తెగువసేసి నీకుఁ దెచ్చిరి బోనములు
మగండ్లమాటదోసి మౌనిసతులు
తగ నిన్నుఁ జేపట్టుటే ధర్మముగా నిలిపి
జగ మెరఁగఁగ వేదసమ్మతి సేసితివి ॥ ఏడ ॥

బల్లిదాన నిన్నుఁ బొందె బలుసాహసము సేసి
తల్లిదండ్రిమాట దోసి తానే రుక్మిణి
యొల్లగా నీకు మోహించు టెక్కుడుతగవు సేసి
వెల్లవిరి నాపె నీవు వీధుల నేఁగితివి ॥ ఏడ ॥

శ్రీవేంకటేశ నిన్ను సేవించవచ్చితేఁ జాలు
భావించి రక్షింతువు నీపరుషలను
యీవల నీకు మొక్కుటే యిన్ని పుణ్యములూఁ ౧ జేసి(?)
కావించి హీనుల మమ్ము ఘనులఁ జేసితివి ॥ ఏడ ॥ 198

లలిత

నమో నారాయణ నావిన్నప మిదివో
సమానుఁడఁ గాను నీకు సర్వేశ రక్షించవే ॥ పల్లవి ॥

---

౧. ఈ 'చేసి' క్త్వాంతము హేత్వర్థకము కావచ్చు.

మనసు నీయాధీనము మాటలు నీ వాడేటివే
తనువు నీపుట్టించినధన మిది
మును నీపంపున నిన్ని మోచుకున్నవాఁడ నింతే
వెనక నన్ను నేరాలు వేయక రక్షించవే ॥నమో॥

భోగములెల్లా నీవి బుద్ధులు నీ విచ్చినవి
యీగతి నాబతుకు [1]నీవిరవైనది
చేగదేర నీవు నన్నుఁ జేసినమానిసి నింతే
సోగల నాయజ్ఞానము చూడక రక్షించవే. ॥నమో॥

వెలి నీవే లో నీవే వేడుకలెలా నీవే
కలకాలమును నీకరుణే నాకు
యిల శ్రీవేంకటేశ నీవేలుకొన్నబంట నింతే
నెలవు దప్పించక నీవే రక్షించవే. ॥నమో॥ 199

ఆహిరి

ఏమి సేయఁగలవాఁడ నిదివో నేను
నీమఱఁగు చొచ్చితిఁగా నీచిత్త మిఁకను ॥పల్లవి॥

పుట్టినవాఁడను నేను భోగించేవాఁడను నేను
గట్టిగా నిప్పుడు నాకుఁ గర్తవు నీవు
పట్టరాదు జవ్వనము పాయరాదు సంసారము
యిట్టివెల్ల నీమాయ యేమీ ననరాదు ॥ఏమి॥

కడుఁగాంతలు నాసొమ్ము కర్మములు నాసొమ్ము
నడుమ నంతర్యామివి నాకు నీవు
పుడివోవు కోరికలు వొందుగదు కోపము
కడదాఁకా నీమహిమ కాదనరాదు. ॥ఏమి॥

---

౧. 'నీకిరవైనది' పూ. ము. పా. నీవిరవైనది=నీవే నిండుకొన్నది లేక, నీవే స్థానముగాకలది కావచ్చు.

భావించలేనివాఁడను ప్రకృతిలోనివాఁడను
శ్రీవేంకటేశ దయసేసితివి నీవు
తోవదప్పదు జ్ఞానము తొలఁగదు వివేకము
దేవుఁడవు నీమర్మము తెలియఁగరాదు ॥ఏమి॥ 200

కాంబోది

ఏమిసేయఁగలవార మెందుకు నోపము నేము
శ్రీమాధవ నీవే దయఁ జిత్తగించు మమ్మును ॥పల్లవి॥

వేపరక పుణ్యాలు గావించేదే యరుదుగాని
సేసేనంటే పాపములు చేతిలోనివే
గాసిలక చూచితేఁ జీఁకటైనా వెలుఁగౌఁగాని
వీసమంత మఱచితే వెలుఁగైనాఁ జీఁకటే. ॥ఏమి॥

తెలివితో మోక్షము సాధించేదే యెక్కుడుగాని
అలయించేలోకము లెన్నైనా గలవు
తలఁచితే నీరూపము తానే యెదుట నుండు
యిలఁ బరాకై వుండితే నెచ్చోటాఁ జిక్కదు ॥ఏమి॥

యీవల నీదాసుఁ డయ్యేదే ఘనముగాని
దావతి రాజసా లంతటా నున్నవి
శ్రీవేంకటేశ్వర నీసేవే ధ్రువపదము
దేవతాంతరమెల్లా దిగ్గుడుకు దిగ్గుడు. ॥ఏమి॥ 201

నాట

కాదనేటివా రెవ్వరు కడలనుండి
సేదదేరిచి నీవేమి సేసినానుఁ జెల్లును. ॥పల్లవి॥

తక్కక బ్రహ్మాదిదేవతలకు నాయకుఁడవు
మక్కువ శ్రీసతికి మగఁడవు
చక్కనివాఁడవు మరి చంద్రసూర్యనేత్రుఁడవు
వుక్కుమీరి నీవెట్లానుండినా నమరును. ॥ కాద ॥

కామునిఁ గన్నతండ్రివి కడుఁజక్కఁదనమున
ఆముకొన్నయట్టిచక్రాయుధుఁడవు
కామించి యెందుఁజూచినా గరుడవాహనుఁడవు
వేమరు నీవెటువలె వెలసినా నమరును. ॥ కాద ॥

అందరిలోపల నుండే అంతర్యామివి నీవు
చందమైనపరబ్రహ్మస్వరూపుఁడవు
యెందును శ్రీవేంకటాద్రి నిరవైనవాఁడవు
అంది మమ్ము నేలితేను అన్నిటా నమరును. ॥ కాద ॥ 202

లలిత

తెగక పరమునకుఁ దెరువులేదు
పగయెల్లా విడువక భవమూఁ బోదు. ॥ పల్లవి ॥

కన్నులయెదుటనున్నకాంచనముపై మమత
వున్నంతదడవు మోక్ష మొనగూడదు
అన్నముతోడిరుచులయలమట గలదాఁకా
పన్నినసుజ్ఞానము పదిలము గాదు. ॥ తెగ ॥

పక్కనున్నకాంతలభ్రమగలకాలము
మిక్కిలి శ్రీహరిభక్తి మెరయలేదు
వెక్కసపుసంసారవిధి నున్నంతదడవు
నిక్కి పరమధర్మము నిలుకడ గాదు ॥ తెగ ॥

చిత్తములోపలిపలుచింతలు మానినదాఁకా
సత్తుగా వైరాగ్యము సమకూడదు
యిత్తల శ్రీవేంకటేశుఁ డేలినదాసులకైతే
హత్తి వైకుంఠపదవి అప్పుడే కలదు ॥తెగ॥ 203

రేకు 236 వరాళి

ఎన్నఁడు వివేకించే దీడేరె దెన్నఁడు
యెన్ని లేవు జీవిహా శ్లేమిచెప్పే దిఁకను ॥పల్లవి॥

నరజన్మమునఁ బుట్టి నానాభోగాలు మరిగి
హరి నెరఁగక మత్తుఁడై వుండును
సురలోకము చొచ్చి సుకృతఫలములంది
గరిమ విజ్ఞానమార్గము విచారిఁ చఁడు. ॥ఎన్నఁ॥

పెక్కుగాలము బ్రతికి పెనుఁగోరికలే కోరి
అక్కడ విష్ణుఁ గొల్వక అఁసుఁడౌను
మిక్కిలిఁ దపము చేసి మించైనఘనత కెక్కి
తక్కక పరమమైనతత్త్వము దెలియఁడు ॥ఎన్నఁ॥

వేవేలుబుద్ధులు నేర్చి వేడుకసంసారియై
శ్రీవేంకటేశుఁ జెందక చింతఁ గుందును
దైవమాతడే దయదలఁచి మన్నించుఁగాని
భావించి తనంతనైతే భవములఁ బాయఁడు ॥ఎన్నఁ॥ 204

దేశాఁకు

నివొక్కఁడవే యిత్తువు నిన్నుఁ గొల్చినవారికి
శ్రీవల్లభుఁడవు రక్షించవే నారాయణా ॥పల్లవి॥

[illegible] కుమతి బెరిగేటి మోక్షము
వొక్కరమున దెబ్బ లుయ్యనో[illegible] రెవ్వరు
అక్క[illegible] లంగళ్ల[illegible] నున్నవి
[illegible] మంటే మోక్షము గోరరాదు ॥ నీవో ॥

[illegible] వొడ్డి యుండే మోక్షము
మిన్నక యె[illegible]మంటే మెట్లు గావు
యెన్నఁగ సంసారధర్మ మిదివో మోక్షము చూప
చన్నమన్నవారికెల్లా సాధనము గాదు ॥ నీవో ॥

పదునాల్గులోకములు పన్నివున్నవి మోక్షము
తుదకెక్కించ నవైనా దోడుగావు
యిదివో శ్రీవేంకటేశ యిహపరము లొసఁగి
హృదయములో నున్నాఁడ వింక నేల చింత ॥ నీవో ॥ 205

ఆహిరి

అక్కటా నీమాయ కగపడె జీవుఁడు
యెక్కువ తక్కువ లివి యేమీఁ దలపోయఁడు. ॥ పల్లవి ॥

గొందినున్న స్వర్గము గోరి పుణ్యము సేయును
యెందో తన ప్రాంతఫల మెరఁగడు
సందడించి మరునాఁటిచవులకే కూడపెట్టు
పొంది మింగినకళ్ళపులుసర మెంచఁడు ॥ అక్క ॥

అప్పటిదేహాసమ్మంధపాలికే మనసు పెట్టు
తప్పిపోయినవారలఁ దగులఁడు
కప్పుకొనేశోకలకే కడఁగి చేతులు చాఁచు
చిప్పిఁ దొల్లి చించివేసిన వెన్నో యెంచఁడు ॥ అక్క ॥

యెదిటిగృహారామా లివే తన కాణాచను
చెదరి కలలోనివి చేపట్టఁడు
వెదకు వైకుంఠపువిష్ణుమూర్తిఁ గనేనని
హృదయములో శ్రీవేంకటేశుఁ జూడ నెంచఁడు ॥అక్క॥ 206

దేవగాంధారి

నీవే నన్ను దయఁ గావు నీవు స్వతంత్రుఁడవు
జీవుఁడ నింతే నేను శ్రీమన్నారాయణా ॥ పల్లవి ॥

నిను నామనసుఁ గొని నేఁ దలఁచేనంటినా
మనసు ప్రకృతిఁ బుట్టె మరి నిన్నెట్టు దలఁచీ
తనువుఁ గొని నీసేవ తగిలి సేసేనంటినా
తనువు కర్మాధీనము తగిలీనా నిన్నును. ॥ నీవే ॥

గరిమ సర్ధమిచ్చి నీగతి గనేనంటినా
హిరణ్య మజ్ఞానమూల మెట్లు నీకు నియ్యనిచ్చీ
సిరుల నాజన్మము నీసెలవు సేసేనంటినా
సరిఁ బుట్టుగు సంసారసాధ్యము నిన్నంటీనా ॥ నీవే ॥

యిలఁ బుణ్యఫలము నీకిచ్చి మెప్పించేనంటినా
ఫలము బంధమూల మెర్పడనియ్యనిచ్చీనా
నిలిచి శ్రీవేంకటేశ నే నీశరణు చొచ్చితి
యెలమి నీకరుణ నన్నే దయనిచ్చీనా ॥ నీవే ॥ 207

సామంతం

మాయామయము లివి మాయకు నీ వెలికవు
చాయకుఁ దెచ్చేనంటే స్వతంత్రుఁడ నయ్యేనా. ॥ పల్లవి ॥

తెగనికోరిక తానే తీఁగెవలె నల్లుకోఁగా
తగదని మానుప నాతరమయ్యీనా
పగలఁ గోపము పామువలె నాలుక చాఁచఁగ
పగటుతోడఁ దొడికి పట్టఁగనేరుతునా ॥మాయా॥

వయసు తానే మేఘమువలె సోన గురియఁగా
జయించి నే దాని నణఁచఁగ నోపేనా
లయించక లోభము జలఁగవలెఁ బీరుచఁగా
నియమించి మట్టుపెట్ట నేఁడు నాకు వసమా ॥మాయా॥

యేపున గర్వము దానే యేనుగవలె మీరఁగా
చేపట్టి చిక్కించుకో నాచేత లోనౌనా
యేపొద్దు శ్రీవేంకటేశ యివి వానిస్వభావాలు
కాపాడవే నన్ను నే నెక్కఁడా నీదాసుఁడను ॥మాయా॥208

శ్రీరాగం

చిత్తగించవే దేవ శ్రీపతి నావిన్నపము
హత్తి నీదాసుఁడనైతి నపరాధా లున్నవా. ॥పల్లవి॥

జగములు నడచేటిసహజ మింతేకాక
వెగటు నాచేఁతలు వేరే వున్నవా
జిగిఁ గర్మములఁ జేయించేకాఁపురమేకాక
నిగిడి నావల్ల వేరే నేప్పునేరా లున్నవా. ॥చిత్త॥

పంచమహాభూతాలస్వభావము లింతేకాక
అంచెల నాకు వేరే జన్మాదు లున్నవా
కొంచక పనిగొనేటిగుణత్రయ మింతేకాక
పంచివేయ నాకు వేరేపాపపుణ్యా లున్నవా ॥చిత్త॥

సరి(గౌమారయవ్వనజరాలచందాలే కాక
గరిమ నాకు వేరేవికారా లున్నవా
యిరవై శ్రీవేంకటేశ యింతా నీకల్పితమే
కరుణించు మీయాత్మ కొ(గాము లిక నున్నవా. ॥చిత్త॥ 209

రేకు 237 ధన్నాసి

ఇది కల్లయనరాదు యిది నిశ్చయింపరాదు
పదిలాన(గొలువ(గా ప్రత్యక్షమయ్యీవు ॥పల్లవి॥

మొదలో నుండుదువని యిన్నివేదాలు చెప్ప(గా
వెదకి ధ్యానము సేతు వెస(గను(గొంట లేదు
చెదర కందే పరి జీవు(డు నున్నా(డందురు
పదిలము గా(జూతు భావించరాదు ॥ఇది॥

అంతటా నుందువని ప్రహ్లాదు(డు చెప్పెనన(గా
చింతించి పట్ట(దల(తు చేతికి(జిక్కుట లేదు
సంతతజ్ఞానాన నిసాకారమున్నదందురు
మంతనాన(బిల్తు నొకమాట విన(బడదు ॥ఇది॥

రవిలో నుందువని సురలు నిన్ను(గొలువ(గా
తవిలి పూజించేనంటే దగ్గరి వచ్చుట లేదు
యివల శ్రీవేంకటాద్రి నిరవై నీవున్నా(డవు
తివిరి సేవించితిమి ద్రిష్టమాయ మాకు ॥ఇది॥ 210

దేసాక్షి

ఆత్మజ్ఞానమాత్రమున నెవ్వరైనా ముక్తులే
పుట్టుగులు మరి లేవు పొందుదురు మోక్షము. ॥పల్లవి॥

అతిసూక్ష్మ మీయాత్మ అందులో హరి యున్నాఁడు
కతలే వినుటగాని కానరాదు
క్షితి దేహాలు ప్రకృతిఁ జెందినవికారములు
మతి నిది దెలియుటే మహితసుజ్ఞానము. ॥ ఇట్టె॥

లోకము శ్రీపతియాజ్ఞలో తత్త్వా లిరువదినాల్గు
కైకొని సేఁతలు సేసీఁ గర్తలు లేరు
సాకిరింతే జీవుఁడు స్వతంత్రుఁడు దేవుఁడు
యీకొలఁది గని సుఖయించుటే సుజ్ఞానము. ॥ ఇట్టె ॥

కాలము దైవముసృష్టి కలి మన్మ్యలభాగ్యము(?)
వాలాయించి యెవ్వరికి వదిలపరాదు
యీలీలలు శ్రీవేంకటేశునివి ఆచార్యుఁడు
చాలిమిఁ జెప్పఁగా విని తలఁచుటే సుజ్ఞానము ॥ ఇట్టె ॥ 211

భూపాళం

పరమయోగీశ్వరులపద్ధతి యిది
ధరణిలో వివేకులు దలపోసుకొనుట ॥ పల్లవి ॥

మొదల నాత్మజ్ఞానము దెలిసి పిమ్మట
హృదయములోనిహరి నెరుఁగుట
వుదుటైనయింద్రియాల నోడిసి వంచుకొనుట
గుదిగొన్నలనలో కోరికె లుడుగుట ॥ పర ॥

తనపుణ్యఫలములు దైవము కొసగుట
పనివడి యతనిపై భక్తిచేసుట
తనివితో నిరంతర ధ్యానయోగపరుఁడౌట
మనసునఁ బ్రకృతిసంబంధము మరచుట. ॥ పర ॥

నడుమ నడుమ విజ్ఞానపుకథలు వినుట
　చిడుముడి నాచార్యసేవసేయుట
　యెడయక శ్రీవేంకటేశుపై భారమువేసి
　కడు వైష్ణవులకృప గలిగి సుఖించుట ॥పర॥ 212

శుద్ధవసంతం

లే దంనువల్లఁ దెలివి యెన్నటికిని
　నీదయ నాపై నించినఁ గాని ॥పల్లవి॥

అరయఁగఁ బ్రపంచ మలవడినటువలె
　అరుదగువైరాగ్య మలవడదు
　తరుణులరతి మతిఁ దలఁచినయటువలె
　ధర నీసాకారము దలఁచదు మనసు ॥లేదం॥

గొనకొన్నయర్థము గోరినయటువలె
　కొనయగు మోక్షము గోరదు
　తనుభోగములకుఁ దగిలినయటువలె
　తనిసి నీకథలకుఁ దనియదు మనసు. ॥లేదం॥

చలమును బాపము చవియైనటువలె
　ఫలితపుణ్యము చవి గాదు
　సులభ శ్రీవేంకటేశుఁడ నీమహిమిది
　గలిగితివి నాకుఁ గలఁగదు మనసు. ॥లేదం॥ 213

ముఖారి

పామరుల కెంతైనా ఫలియించనేరదు
　శ్రీమాధవ నీవు దయసేసితే నీడేరును ॥పల్లవి॥

అన్నిటా దైవముఁ దమ్ము నందరు నెరుఁగుదురు
యెన్నఁక నావివర్తన లెరుఁగుదురు
పన్ని జననమరణభయము లెరుఁగుదురు
వన్నెల నెరిఁగెరిఁగి వలలఁ జిక్కుదురు ॥ పాము ॥

విందురు పురాణాలు విందు రుపదేశాలు
విందురు తొల్లిటివారివిచారాలు
విందురు స్వర్గనరకవిభవము లన్నియును
మందలించి విని విని మాయకు లోనౌదురు ॥ పాము ॥

నడతు రాచారమున నానాదానాలుఁ జేతురు
విడువక తీర్థయాత్ర వెసఁ జేతురు
యెడయక శ్రీవేంకటేశ నీవుండఁగఁ దప-
మడవులఁ జేసి చేసి అలయుచుండుదురు ॥ పాము ॥ 214

నాగవరాళి

ఎట్టు వేగించీ జీవుఁ డిన్నిటిలోనా చే—
పట్టిరక్షింతువు గాక పరమేశ్వరా ॥ పల్లవి ॥

బల్లిదుఁడై వైరాగ్యాన పదార్థము లన్నియును
వొల్లనంటే నే నోరూరించును
వొల్లనే కావలెనని వొడిసి పట్టఁజూచితే—
నల్లంతనుండి యాసల నలయించును ॥ ఎట్టు ॥

యించుక మొదలువెట్టు యిచ్ఛాద్వేషాలు ముందు
మించు రాఁగా రాఁగా ౧ బెట్టిమీఁదఁ గప్పును
పొంచి యంతలోఁ దెలిసి పొంగణఁగి వుండితేను
వంచిం చొక్క కారణాన వచ్చి ప్రవేశించును ॥ ఎట్టు ॥

---

౧ ‘బెట్టెమీఁదఁ’ పూ ము పా ‘మీఁదఁబెట్టి’ అని యుంటే సందేహమే గలిగియుండదు.

వేసరి యెడవినువాన్నా వెంటనే సుఖదుఃఖాలు
పాసిపోక కొంగ యనుభవింపించును
రోసి పాయలే రెవ్వరు రుచులయ్యీ తోఁచు నివి
శ్రీపతి కనుఁగొను శ్రీవేంకటేశ్వరా ॥ఎట్టు॥ 215

రేకు 238 ౧కన్నడగౌళ

ఏమిసేతు నాభాగ్య మిట్లున్నది
నేమమేమీ నెరఁగను నీవే గతి యిఁకను ॥పల్లవి॥

అగపడి నిరంతర మున్నవాఁడవై జగత్తు
మొగముఁ గట్టినట్టు మలఁగి మరచీదు
తగిలి నిన్నెట్టువలె ధ్యానము సేతు నేను
అగడు సేసి సహాయముగాదు మనసు ॥ఏమి॥

విడువక యెల్లప్పుడూ విడిదలైన దేహము
మెడఁగట్టినట్టున్నది మెలఁగీ సురులదు
వాడయుఁడ నీవుండఁగ మొదిగి నే నెట్టుసేతు
అడరి కప్పిననీమాయాఁ దోడుగాదు ॥ఏమి॥

వొద్దనే పెక్కుగాలము పూనినపుణ్యకృతము
చద్దిమూఁకలై యనుభవించఁ జేసీ మానదు
అద్దుక శ్రీవేంకటేశ అంతర్యామివి నీవు
వొద్దికతో రక్షించు నావోజఁ దోడుగాదు ॥ఏమి॥ 216

రామక్రియ

ఏలికె వీఁ డెరికి యీదేహభూమి నీది
మేలు అన్ని మట్టుపెట్టి మించరాదా జీవుఁడ ॥పల్లవి॥

---

౧ 'రామక్రియ' పూ. ము. పా.

వెలిఁబడ్డయింద్రియాల వెలయ లోనికిఁ దిప్పి
కొలువులు సేయించుకోనరాదా
కలఁచెడిలోలోని కామాదిశత్రువుల
తెలకనీ కడ్డపెట్టించపించరాదా జీవుఁడ ॥ వెలి ॥

అట్టె పరువుదోలినఆసలనేగు ఱములు
గట్టిగ లోలాయమునఁ గట్టుకోరాదా
వొట్టి యెదుట పోఁజూతె వుండినభోగములను
ముట్టి యంతర్యామి కిచ్చి మొక్కరాదా జీవుఁడ ॥ వెలి ॥

పంపువెట్టి దండంపినబలువిపుద్యోగాల——
గుంపు గూర్చి ముక్తి చూరగొనరాదా
ఇంపుల శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడే సర్వకర్త
సొంపుగ భావించి చక్కఁజూడరాదా జీవుఁడ. ॥ వెలి ॥ 217

ధన్నాసి

తప్పించుకోరా దిఁక దైవమే గతి
యెప్పుడు నుద్ధరించేవా రెవ్వరును లేరు. ॥ పల్లవి ॥

మలసి దేహానందమే మరిగినయాత్మకు
తొలుత బ్రహ్మానందము దొరకదు
అలవాటై తుద్రభోగాలందుఁ జిక్కినయాత్మకు
బలిమి విరతిఁబొంద బలపడదు ॥ తప్పి ॥

సర్వదా బ్రహ్మాండములోఁ జరియించేయాత్మకు
నిర్వహించి వెడలఁగ నేరుపు లేదు
వుర్విలోపలిచింత లుడుగనియాత్మకు
నిర్వికారభావము నెలకొనదు. ॥ తప్పి ॥

పరసువర్తనానే వెలసేటియాత్మకు
పరగఁ౧ బేసలమీఁది భక్తి వుట్టదు
ధరలో శ్రీ వేంకటేశుదాసుఁడుగాఁనియాత్మకు
వెర పేమిటా లేదు వెదకి చూచి ను ॥తప్పి॥ 218

సాళంగనాట

నీవారైనవారికి నిన్నెపై భక్తేకాక
భావించనేరక వట్టిభ్రమఁ బడవలెనా ॥పల్లవి॥

కరుణానిధి నీవు గలిగివుండఁగాను
తిరుమంత్రమే నాకు దిక్కయివుండఁగా
వరుస నాచార్యుఁడు వహించుక వుండఁగాను
పరగఁ దపము చేసి బడలఁగవలెనా. ॥నీవా॥

కమలాక్ష నీముద్రలే కాచుక వుండఁగాను
అమరి దాస్యము కాణాచై వుండఁగా
తమితోడ వైష్ణవులు దాపుదండై వుండఁగాను
తెమలి తీర్థాలెల్లా దిష్ఠించవలెనా. ॥నీవా॥

శ్రీవేంకటేశ్వర నీసేవే గతియై యుండఁగా
ఆవటించి నుతి వుపాయమై వుండఁగా
తావులనే శరణనేధర్మము రక్షించఁగాను
వేవేలు దానాలు చేసి వేఁడుకొనవలెనా ॥నీవా॥ 219

ముఖారి

పరమాత్మ నిన్నుఁ గొల్చి బ్రదికేము
విరసపుజాలిఁ జిక్కి వెతఁబడనోపము. ॥పల్లవి॥

౧. 'బెద్దల' కావచ్చు.

మగఁడు విడిచినా మామ విడువనియట్లు
నగి నామనసు రోసినా లోకులు మానరు
తగిలేరు పొగిలేరు దైన్యమే చూపేరు
మొగమోటలను నేను మోసపోవనోపను. ॥పర॥

పొసఁగ దేవుఁడిచ్చినా పూజరి వరమీఁడు
విసిగి నే విడిచినా విడువరు లోకులు
కొసరేరు ముసరేరు కోరిక దీర్చుమనేరు
పసలేనిపనులకు బడల నే నోపను ॥పర॥

నుడుగులు దప్పినా నోముఫల మిచ్చినట్టు
కడఁగి వేఁడుకొన్నాఁ గానిమ్మనరు లోకులు
తడవేరు తగిలేరు తామే శ్రీవేంకటేశ
బుడిబుడి సంగాతాలఁ బొరల నే నోపను. ॥పర॥ 220

భైరవి

కరుణానిధి నీవే కనుఁగొంచు నున్నాఁడవు
యిరవై నాలో నున్నాఁడ వేది గతి యిఁకను. ॥పల్లవి॥

పెరుచున్నవి నాలోనఁ బెక్కువికారములు
వూరుచున్న వెన్నైనా వూహలెల్లాను
చేరుచున్న వొక్కొక్కటే సేనాసేనకోరికలు
యీరీతి నున్నాఁడ నాకు నేది గతి యిఁకను ॥కరు॥

పట్టుచున్నవి నానాప్రకృతులవోజలు
పుట్టుచున్నవి యనేకభోగేచ్ఛలు
చుట్టుకొనుచున్నవి సులభపువేడుకలు
యిట్టివి నానడతలు యేది గతి యిఁకను. ॥కరు॥

సందడింపుచున్నవి సారెకు నామమితలు
ముందు వెనకై వున్నవి మోహాలెల్లా
చెందె నీపై భక్తి నేఁడు శ్రీ వేంకటేశ్వర
యెందునూ నీవే కాక యేది గతి యిఁకను ॥కరు॥ 221

రేకు 239 బౌళి

నీ వొక్కఁడవే సర్వాధారము నిన్నే యెరిఁగిన నన్నియు నెఱుఁగుట
భావించి యింతయుఁ దెలియఁగవలసి బ్రహ్మవేత్తలకు గతి దెవువు ॥పల్లవి॥

నీయందె బ్రహ్మయు రుద్రుఁడు నింద్రుఁడు నీయందె దిక్పాలకులు
నీయందె మనువులు వసువులు రుషులు నీయందె విశ్వాదేవతలు
నీయందె వురగులు యక్షరాక్షసులు నీయందె గరుఁడగంధర్వులు
నీయందె ౧పితరలు సిద్ధసాధ్యులు నీయందె ద్వాదశాదిత్యులు ॥నీవొ॥

నీవలననె కిన్నరకింపురుషులు నీవలననె విద్యాధరులు
నీవలననె యచ్చరలు చారణులు నీవలననె నక్షత్రములు
నీవలననె గ్రహములు చంద్రుఁడును నీవలన(నె?) నభోంతరిక్షములు
నీవలననె జలధులు పవమానుఁడు నీవలనె చెగిరులును భూమి యును॥నీవొ॥

నీలోననె నదులును నగ్నియు నీలోననె సచరాచరములును
నీలోననె వేదశాస్త్రము మొదలుగ నిఖిలశబ్దమయము
నీలోననె అన్నియు నిన్నర్చించిన నిఖిలతృప్తికరము
శ్రీలలనాధిప శ్రీవేంకటేశ్వర శ్రీవైష్ణవులకు నిది మతము ॥నీవొ॥

మలహరి

దేహముసమ్మంధము యిది దేహాకేఁ బనిలేదు
వూహించనేర్చిన వారలే వోరుచుకుఁగురయ్యా. ॥పల్లవి॥

---

౧ పితరులు' కావచ్చు.

విడువవు శీతోష్ణంబులు విడువవు సుఖదుఃఖంబులు
వెడ వెడ మరణభయంబులు విడిచినయందాఁకా
వుడుగవు కాంతులు మమతలు నుద్యోగంబులు చింతలు
పొడవగువిరక్తి వగలోఁ బొడమినయందాఁకా ॥ దేహ ॥

మానదు చిత్తవికారము మానదు దుర్గుణదోషము
మానదు భోగములన్నియు మానినయందాఁకా
పోనీదు సేసినదురితము పోనీదు ప్రాఁతఫలంబును
పూనినతనయజ్ఞానము పోయినయందాఁకా ॥ దేహ ॥

తెగవటు భవబంధంబులు తెగ వెడ యహగర్వంబులు
నిగిడినయీయాత్మజ్ఞానము నిలిచినయందాఁకా
జగదేకవిభుఁడ శ్రీవేంకటేశ్వర సత్యము నీయానతికొలఁదే
తగులుచుండు సిరి సిశ్చలముగ నీదాస్యము గలిగినయందాఁకా ॥223॥

దేసాళం

చూడవే గోవిందు సౌదర్యము లిట్లయు
యేడాఁ గర్త లున్నిటి నాకు ॥ పల్లవి ॥

చీరినఁ దునుఁగక చేసినదురితము
సారవలెనే కడు నారటిలీ
కాడుకొని తలఁపు కలఁగగ వంబుల
వారక వెనునదివలెఁ జారీని ॥ చూడ ॥

యెట్టిఁగాఁ గ్రూరత్వ మెప్పుడుఁ గొలిమిలో
కట్టువలెనే కడుఁగాఁగీని
వొట్టియై ముక్కతి వొరసి వేఁటలో
యిట్టివలెనే యెల ముఁచీని ॥ చూడ

వీడక వీమూర్తి వెంటవెంటనే
తోడునీడయై తొరలీని
యీడనే శ్రీవేంకటేశ నీమహిమ
వాడనివనములవలెఁ జిగిరించీని. ॥ చూడ ॥ 224

ముఖారి

ఎవ్వరివసము గెల్వ నింతా వీనిమయమే
యివ్వల నీవు గాచితే నేమోకాని. ॥ పల్లవి ॥

వొక్కలోభము పెంచితే వొగి లోకమెల్లాఁ దానే
యెక్కడ చూచినాఁ దానే యీదీపనము
వెక్కసమైనది తానే వేగిలేచి సేసేపని
తక్కక యిన్నిటా నెట్టు తప్పించుకోవచ్చును. ॥ ఎవ్వ ॥

పలుమారు వచ్చీఁ దానే పనిలేనిపరాకు
వళచుకొన్నది తానే వట్టిభీతి
నిలుచుకున్నది తానే నిలువుననే సిగ్గు
మెలుపున నెటువలె మెదలఁగవచ్చును. ॥ ఎవ్వ ॥

కనుగొంటే నెందూఁ దానే కార్పణ్యము దైన్యము
అనిశము మించీఁ దానే యాచకత్వము
నను నేలుకొంటి విదే నమ్మితి శ్రీవేంకటేశ
జనుఁడను యివి నేను సాధించుటెట్టు. ॥ ఎవ్వ ॥ 225

మాళవిగౌళ

ఇంత రెరిఁగినపని కిఁకఁ దప్పించుకోరాదు
పొందుగానిమాయలఁ బొరలఁగనేఁటికి. ॥ పల్లవి ॥

గతియై బ్రహ్మాండాలు కల్పించ నేరిచి
సుతులై బ్రహ్మాదులు చూపట్టఁగా
శ్రుతి వేదశాస్త్రాలచేతఁ బొగడించుకొంటా
నితరు లెరఁగకుండా నింత దాఁగనేఁటికి ॥ ఇంద ॥

వున్నతపరమపద మొసఁగ నీవు గర్తవై
అన్నిటా లక్ష్మీనాథుఁడవనఁ బెంపొంది
పన్నిక యిన్నివిద్యలాఁ బ్రసిద్ధుఁడవై వుండి
కన్నులకుఁ బ్రత్యక్షము గాకుండ నేఁటికి ॥ ఇంద ॥

సురల యాపదలెల్లా సులభాన నే తీర్చి
పరగ ధర్మములెల్లాఁ బరిపాలించి
పరుషలకు వరాలు పలుమారుఁ గృపచేసి
మరిగి శ్రీవేంకటేశ మాటాడ వదేఁటికి ॥ ఇంద ॥ 226

రేకు 240 సామంతం

ధర నీవే తల్లియును దండ్రియునై యుండఁగాను
యిరవుగ నెవ్వరూ వగచుకోనేమిటికి ॥ పల్లవి ॥

పుట్టినజీవులు తొల్లి భువిపై ననేకులు
అట్టె వారిచరితలు ననేకములు
వట్టిజాలిఁ దమతమవారలంటాఁ గంచుక
బట్టబయలే నానాశాస్త్రాలఁ బొందుదురు ॥ ధర ॥

సరవి నందరుఁ జేసేసంసారములు పెక్కు
సిగులవారిగుణాలు చేష్టలు పెక్కు
అరసి తమవారినో యని యెల్లాఁ జెప్పుకొంటా
దరినుండే వగరించి తలఁకింప నేఁదురు ॥ ధర ॥

వడి నెన్నైనాఁ గలవు వావు తెంచిచూమకొంటే
గడియించేపదార్థాలు కల వెన్నైనా
యెడయక శ్రీవేంకటేశ నీదయ ౧గలి(గి?)తే
జడియక నీదాసులు సంతసమందుదురు. ॥ధర॥ 227

దేశాక్షి

నారాయణ నీదాసుల నడకలివి
ధారుణి నిదేవైనై రగులఁగవలెను ॥పల్లవి॥

ఆతుమలో హరిమీఁది అందోళమే వలె
చేతికి లోఁగాకుంటేను చింతించవలె
ఆతనిఁ జూచేయందుకు నాసటఁ బొరలవలె
రీతి నెవెప్పుడు విచారించుకొనవలెను ॥నారా॥

నీలవర్ణుకథలకు నివ్వెరగు నొందవలె
ఆలకించి యందు భ్రమయఁగవలెను
తాలిమితో మహిమలు దలపోసుకొనవలె
వేళ వేళ ధ్యానించి వెదకఁగవలెను ॥నారా॥

చేరి శ్రీవేంకటేశు సేవించుకుండఁగవలె
గారవాన సదా మరుగఁగవలెను
ఆరసి పెద్దల నన్ని నడుగుచుండఁగవలె
నోరునిండా నేపొద్దూ నుతియించవలెను ॥నారా॥ 228

ముఖారి

జగము లేలేనాఁడవు జనార్దనుఁడవు
తగ నీవారిమై(మే?) నేసు ధర నెట్టుండితేనాను, ॥పల్లవి॥

---

౧. 'కలుగు' ధాతువుకు బదులు 'కలు' ధాతువు ఈవాఙ్మయమున పలుతావుల కలదు ఈనాటికి పామరులనోట కడపజిల్లాలో వినవచ్చు

గతి నీవు మతి నీవు కాణాచిచోటు నీవు
పతమై యన్నిటికిని సాక్షివి నీవు
చతురత వలసితే జరతుము కొలుతుము
తతి నేము సేసినతప్పులు లోఁగొనవే ॥ జగ ॥

తల్లియుఁ దండ్రివి నీవు దాత దైవము నీవు
యెల్లవారికిఁ బరము నిహము నీవు
మల్లడి నొకొక్కవేళ మఱతుము తలఁతుము
చల్లఁగా మానేరములు సైరించుకొనవే ॥ జగ ॥

దరి నీవు దాపు నీవు దయామూర్తివి నీవు
పరగ శ్రీవేంకటేశ పతివి నీవు
విరివిగా నేమైనా వేఁడుకుము నుతింతుము
శరణుచొచ్చితి మిఁక క్షమియించుకొనవే. ॥ జగ ॥ 229

పాడి

ఏకాలము నామనే యెరిఁగినదాసులకు
దాకొని శ్రీహరి భక్తిధారణ గలిగితేను ॥ పల్లవి ॥

తొడుకు మేయఁగరాదు తూర్పెత్తితేఁ బొల్లు వోదు
బడినే శ్రీహరిభక్తిపంట వండితే
వుడివో దేకాలము ౧వొకతతి రావద్దు(?)
చెడని శ్రీహరిభక్తి చెట్టుకట్టితేను. ॥ ఏకా ॥

వలువదీసితేఁ బోదు వాడుకొంటే వెల్తిగాదు
కొలచి శ్రీహరిభక్తి కుప్పచేసితె
యెలుకకుఁ దినరాదు యెన్నాళ్లున్నాఁ జివుకదు
తలఁచి హరిభక్తి చిత్తపుగాదెఁ బెట్టితె. ॥ ఏకా ॥

౧. ఒకతతి రావద్దు = పూచుటకో కాచుటకో ఒక ఋతువే కావలెనను పద్ధతివద్దు అని కావచ్చునేమో.

కలువుకుఁ లోఁగాదు సుంకరవారి బ్రదుకు
యెలుకతో హరిభక్తి యిలు నిండితే
నెలవై శ్రీవేంకటేశ నీకృపగలవారికి
గిలిగాఁగ హరిభక్తి కూడపెట్టుకొంటేను. ॥ పకా ॥ 230

దేసాళం

విశ్వరూప ౧నీమూర్తి వివేకించలేను నేను
శాశ్వతుఁడ నీవున్నచందమేమీ నెఱఁగ. ॥ పల్లవి ॥

నిబ్బరమై లోకమెల్లా నిండి వుండుదువట
దొబ్బుకొంటాఁ దిరిగేము తోవల నిన్ను
వుబ్బి సముద్రము వలెనున్న నీప్రకృతియందు
గబ్బినై యీఁదుచున్నాఁడఁ గలఁగకుమీ. ॥ విశ్వ ॥

కడయు మొదలులేనికాలము నీతనువట
నడుమ నందుతోనె పెనఁగుచున్నాఁడ
అడరి నీసొమ్ములైనఆత్మలలో నొకఁడనై
చిడుముడి నున్నవాఁడ చిక్కువలచకుమీ ॥ విశ్వ ॥

పరమున నీహామునఁ బ్రబలియున్నాఁడవట
గరిమ సోదించేము కమ్మటి నిన్నుఁ
ఇరవై శ్రీవేంకటేశ నిన్నిటా నిన్ను నేము
శరణు చొచ్చితి మిఁక చనవిచ్చి కావుమీ. ॥ విశ్వ ॥ 281

నాట

కొలిచినవారికిఁ గొమ్మని వరములిచ్చీ
వెలయఁ గలశాపురవీధిహనుమంతుఁడు. ॥ పల్లవి ॥

---

౧ ఈ 'నీమూర్తి' పూ. ము పా. లో తప్పి పోయినది ఇదిలేకుంటే వాక్యములో కర్మ కుదురదు

బెట్టుగా నొకచేతఁ జూపెడి సన్నప్రతాపము
పట్టుకున్నాఁ డొకచేతఁ బండ్లగోల
మెట్టుకొన్నవి రాకాసి మెదడుతోడితలలు
రట్టడి కలశాపురిదిట్టహనుమంతుఁడు ॥కొలి

చెచ్చెర పీనుల నాలించేది సురలనుతులు
కొచ్చి కొచ్చి తోఁకఁ జుట్టుకొన్నది సింగి
తచ్చి చూచేది సన్నుల దాసులమీఁదికరుణ
రచ్చ కెక్కెఁ గలశాపురముహనుమంతుఁడు ॥ కొలి

వసుధ మతిలోనిది స్వామికార్యవిశ్వాసము
వెసఁ దనపనైనది విష్ణుభక్తి
పసగా శ్రీవేంకటేశు బలు నీబంట్లలోన
రసికుఁడు కలశాపురముహనుమంతుఁడు. ॥ కొలి ॥ 2౬

రేకు 241 రామక్రియ

రాముఁడు లోకాభిరాముఁడు
ఆముక ఏజనగరమందు నున్నవాఁడు. ॥ పల్లవి

చక్కఁదనములవాఁడు జానకీవల్లభుఁడు
గక్కన శబరిపూజ గైకొన్నవాఁడు
వెక్కసమైనవైఁడివిల్లునమ్ములవాఁడు
రక్కసులవైరి దశరథనందనుండు ॥ రాముఁ

శరధిగట్టినవాఁడు చాయనల్లనివాఁడు
యిరవై సుగ్రీవాదుల నేలినవాఁడు
సరి భరతశత్రుఘ్నసౌమిత్రిసేవితుఁడు
అరిది మునుల కభయమిచ్చినవాఁడు. ॥ రాముఁ

అట్టె కౌసల్యాత్మజుఁడు అయోధ్యాపతైనవాఁడు
వొట్టి తారకబ్రహ్మమై వుండేటివాఁడు
గుట్టుతో వరములిచ్చే కోనేటిదండవాఁడు
పట్టపు శ్రీవేంకటాద్రిఁ బరగినవాఁడు ॥రాము॥ ౨౩౩

సాళంగనాట

కంటిరా వో జనులాల కరుణానిధి యితఁడు
జంట లక్ష్మీదేవితోడ సరుస నున్నాఁడు ॥పల్లవి॥

వాఁడివో ప్రతాపసుగ్రీవనరసింహుఁ డట్టె
మూఁడుమూర్తు లొకరూపై ముంచివున్నాఁడు
వేఁడిరక్కసులనెల్ల విదళించివేసినాఁడు
పోఁడిమి సురలఁ గాచీ భువనాధీశుఁడు. ॥కంటి॥

ఇరవై రవిచంద్రు లితనికన్ను లివిగో
ధరణి ననంతవేదము లూర్పులు
అరుదై చెలఁగె బ్రహ్మాండ మితని నెలవు
నిరతి సనకాదులు నిత్యసేవకులు ॥కంటి॥

ఘనమైనశంఖుచక్రములతో మెరసీని
మనిపె ప్రహ్లాదుని మన్నించె నిదె
ఒనరలేని శ్రీవేంకటేశుఁడై వున్నవాఁడు
అనిశము సకలాంతరాత్మ తానై నాఁడు ॥కంటి॥ 234

ముఖారి

ఉవిదలాల చూడరే వుద్దగిరికృష్ణుఁడు
నవకపు నెలవుల నవ్వుచున్నాఁడు. ॥పల్లవి॥

అచ్చపుబాలుఁడై శకటాసురు మర్దించినాఁడు
కుచ్చి కాఁగిళ్ల నింతులఁగూడినాఁడు
మచ్చిక ౧ దోఁగెడుతాను మద్దులు విరిచినాఁడు
పిచ్చిలఁ బూతకిచన్ను పిరిచినాఁడు ॥ ఉవి ॥

పిన్న నాఁడే కోడెలతోఁ బెనఁగి గెలిచినాఁడు
యెన్నికగా వేలఁ గొండ యెత్తినాఁడు
వెన్నడిని కొండపాము వెస రెండు సేసినాఁడు
పన్ని కంసునిమదము భంజించినాఁడు ॥ ఉవి ॥

పొంచి పెద్దవాఁడై భూభారము దించినాఁడు
అంచెఁ బాండవులకు దిక్కైనవాఁడు
మించి శ్రీవేంకటగిరిమీఁద నిదె వున్నవాఁడు
వంచించక దాసులకు వరాలిచ్చేవాఁడు ॥ ఉవి ॥ 285

ఆహిరినాట

అరుదరు దీగతి యహోబలేశ్వర
పొరిఁబొరి దాసులు పొగడుట యెట్టు ॥ పల్లవి ॥

యెదుటఁ జించితివి హిరణ్యకశిపుని
అదె ప్రహ్లాదుఁడు బంటగుటెట్లు
కదిసినరుద్రునిగర్వ మడఁచితివి
గుదిగొనదివిజులు కొలుచుట యెట్టు ॥ అరు ॥

ఘనసింహాకృతి నైకొనివుంటివి
యెనయఁగఁ గరిఁ గాచినదెట్లు
పనివడి కంబమువగుల వెడలితివి
మనుజులు పూజించి మరుగుట యెట్లు ॥ అరు ॥

---

౧. 'దొంగెడు' రేకు. "తొంగు తోఁగు" ధాతువులు ఈ వాఙ్మయమున నున్నట్లే, 'దోఁగు దొంగు' ధాతువులుకూడ ఉండవచ్చు.

సరవితో వీరరసమున మించితివి
అరయఁగ శృంగారి వౌఁబెట్టు
సిరి పుర మెక్కెను శ్రీవేంకటాద్రిని
యిరవుగ నీతోడ యెక్కుట యెట్టు ॥ అరు ॥ 286

దేసాళం

నిండు కంతటా నున్నది నీమాయ
వొండొకరు జనులకు నుపదేశించనేలా ॥ పల్లవి ॥

నేరకుంటే సంసారము నేరుపును నీమాయ
చేరకుంటే గడులోనుచేసుకొను నీమాయ
వూర కోడఁబడకుంటే వోడఁబరచు నీమాయ
పోరి బిడ్డలకు తండ్రి బుద్ధి చెప్పవలెనా ॥ నిండు ॥

నాలికె కారుచులు నలిఁ దెలుపు నీమాయ
బేలుఁడై విరక్తుఁడై భిక్షమెత్తించు నీమాయ
పాలుమాలేమంకునై ఆ పని సేయించు నీమాయ
కేలుఁబగ నొకరు ప్రేరేఁపుచుండవలెనా ॥ నిండు ॥

చొక్కించి నోరుఁ జేతికి సూటి చూపు నీమాయ
పెక్కులాగుల నన్నిటాఁ బెరగించు నీమాయ
వెక్కసపలమేల్మంగవిభుఁడ శ్రీవేంకటేశ
తక్కక నీమహిమిది తలపించవలెనా ॥ నిండు ॥ 287

లలిత

మనుజు లూరకే తాము మరఁగులంటా నుందురు
యెనసి దేవుఁడు సేసే నిందరికి మాయ. ॥ పల్లవి ॥

వీని కందరి కొక్కటే వివరములే వేరు
కనుచూపులు నొక్కటే కాంతులే వేరు
మనసూ నొక్కటే సోనిమర్మములే వేరు
తనివాయు నొక్కటే తనువులే వేరు. ॥మను॥

లోకమును నొక్కటే లోనువెలుపల వేరు
వాకు లొక్కటే భాషలవరుసే వేరు
జోక నాహార మొక్కటే సారిది రుచులే వేరు
కైకొన్నరతి యొక్కటే కందువలే వేరు ॥మను॥

పరిమళ మొక్కటే భాగించుకొనుటే వేరు
యిరవైన దొక్కటే యింపులే వేరు
అరిది శ్రీవేంకటేశ అన్నిటా నీదాసుఁడు(ల?)
శరణాగతి యొక్కటే జాతులే వేరు ॥మను॥ 28

రేకు 242 సాళంగనాట

శరణని బ్రదుకరో జనులాల
గరిమ మెరసె నిదె ఘననృసింహము. ॥పల్లవి॥

అహరహమును బ్రహ్లాదుఁడు దొరకొని
బహువిధముల హరిమహిమలు వొగడఁగ
కహకహ హిరణ్యకసిపుఁడు నగి హరి
సహజ మెదియని చలిచెఁ గంభము ॥శర॥

అటమరి పెటపెటమని బెండ్లెగసి
చిటచిటరవములఁ జిరుతపొగ లెగసి
తటతట మనుచును తరళి బ్రయ్యాలై
పటపమనుచును పగిలెఁ గంభము. ॥శర॥

బెడిదపుచూపులమిడుఁగురు లెగయఁగ
పుడమి యదర నూర్పులు చెలఁగ
గడగడ వడఁకి దిక్తటము లల్లాడఁగ
వెడలెఁ గంభమున విజయసింహము ॥ శర ॥

నగవుల నుడివడె నభోంతరంబులు
పొగ లెగసెను పెనుబొమముళ్ళ
పగటుచార్పులను పగిలెనుఁ గొండలు
వెగటుగ వెడలెను వీరసింహము. ॥ శర ॥

తెలిచినవోరఁ బ్రతిధ్వను లెసగఁగ
కలికుగతుల చుక్కలు చెదర
నెఱిహుంకృతులను నిఖిలము బెదరఁగ
వెలిచలివఁ గెరలె విమలసింహము. ॥ శర ॥

పటువిహారముల బ్రహ్మాండ మగల
గుటగుటరవళి నాకులు వొగడ
నిటలనేత్రమున నెలిమంట లడర
పటుగతి మెరసెను భయదసింహము. ॥ శర ॥

పెదపెదకోఱల పిడుగులు రాలఁగ
తుదనఖముల నెత్తురు దొరుగ
గుదిగొనుకసరుల కులగిరు లూఁటాడ
వుదయించె నదివో వుగ్రసింహము ॥ శర ॥

అట్టహాసమున నసురలు వారఁగ
ముట్టి వాయువులు మొగతిరుగ
దట్టములై జలధరములు ముసరఁగ
దిట్టయై వెడలె ధీరసింహము ॥ శర ॥

జలధులు గలఁగెను జడిసె లోకములు
తలఁకె సప్తపాతాళములు
వులికిపడఁదొడఁగె నూర్ధ్వలోకములు
కొలువున నిలిచెను ఘోరసింహము ॥ శర ॥

అచ్చట హిరణ్యు నదరంటఁబట్టి
యిచ్చలఁ దొడపై నిడి చించి
కుచ్చి వానిపేగులు జందెములుగ
విచ్చి వేసుకొనె విష్ణుసింహము ॥ శర ॥

పొగడిరి దివిజులు భువనములు వెలసె
పగయుడిగి చెలఁగెఁ బ్రహ్లాదుఁడు
మిగులశాంతమున మించె శ్రీవేంకట-
నగమున నహోబలనారసింహము ॥ శర ॥ 239

బౌళి

దేవా నీవే యిన్నిచందముల తిరముగ మహోపకారి వైతివి
యేవలనైనా నీవేకాక భువి నింతటివారలు యిఁకఁ గలరా ॥పల్లవి॥

జనులకు నీవే వాక్యకచోటను శాస్త్రార్థములై కడఁగుదువు
తనియక నీవే మరి వారికి బోధకులఁ గొందరినిఁ గల్పింతువు
మనసులో నంతలో వొడఁబడికె చేసి మలయుచు నీవే నిలుతువు
కనుఁగొన నీవే సుజ్ఞానమార్గము ౧కైవసముగాఁ దెలుపుదువు ॥ దేవా

కడఁగి యప్పటి నీవే యజ్ఞాదికర్మఫలములై వుండుదువు
తడయక నీవే తిరుపతుల దేవతామూర్తులై పొడచూపుదువు
యెడయక నీవే తపోమహిమలై యెదుటనే తార్కాణ లౌదువు
వొడలై నీవే యిహపరములకును వొడిగట్టి సాధింపింతువు. ॥ దేవా ॥

౧ 'కైవశము' రేకు.

ఆవేళ నీవే తత్త్వనిర్ణయము సాధారమునై యేశ్వరతువు
నీవే కమ్మటి ఆచారవిధులకు నియమములెల్లా నేర్పుగుదువు
భావింప నీవే అలమేల్మంగకుఁ బతివై శ్రీవేంకటేశ రక్షింతువు
జీవుల కంతర్యామివె నీవే శిష్టులఁ బరిపాలింతువు. ॥ దేవా ॥ 240

సన్నాసి

విచారించుకోరో యిదె వి కలాల మెండు-
పచారాలు చూచి మీరు భ్రమయకురో ॥ పల్లవి ॥

భావింప నారదునికి బ్రహ్మపట్ట మురుదా
వేవేలైనాఁ గొంచెమని విడిచెఁగాక
దేవతలు తన్నుఁ జూచి దిగ్గన లేచి మొక్కేటి-
ఆవైభవపుపద మందెఁగాక ॥ విచా ॥

మిక్కిలి జ్ఞానము గల్గి మించి తనుసేరుపెల్లా
చిక్కి సంసారముపాలు సేయవలెనా
యెక్కువ హరిదాసుఁడై యిట్లానే వైకుంఠ-
మెక్కుడితోప సాధించే దిది మేలుగాక. ॥ విచా ॥

మూలమని నుడిగితే ముంచి యెవ్వఁడు గాచెను
పోలించ నెవ్వనినాభిఁ బుట్టె లోకాలు
చాలి యెవ్వనికుక్షి నీజగము లున్నవి మరి
కాలమందే ఆదేవునిఁ గానవలెఁగాక. ॥ విచా ॥

యిదియే శ్రీవైష్ణవులు యిలఁ బూర్వాచార్యులు
వెదకి చదివి కన్న వివరమెల్లా
తుదమొద లెరఁగనిదుష్టులకతలు మాని
పదిలమై యిట్టే నమ్మి బ్రదుకుటగాక. ॥ విచా ॥

సంకుఁజక్రములు మా (నూ?)ని సమానభోగముతోడ
అంకెల శ్రీవేంకటేశునండ నుండరో
పొంకపుబుద్ధు లిమ్మని పొంచి గాయత్రి జపించి
ఇంక బ్రహ్మవేత్త లెంచే దిందుకే కాక ॥ విచా ॥ 2

రేకు 243 శంకరాభరణం

కలిగినమీఁదాఁ గడమేలా
పలులంపటములఁ బడుటే కాక. ॥ పల్లవి

దురిత మణఁగె నిటు తుదకెక్కె సుఖము
హరి యొక్కఁడె గతియన్నపుడే
పొరి నికఁ జేసేటిపుణ్యములెల్లా
వరుసతోడ నెవ్వరికో కాని ॥ కలి

సార మెరిఁగె తనజన్మము గెలిచెను
శ్రీరమణునిఁ దలఁచినయపుడే
సైరణతో నికఁ జదివేటిచదువు
మేరమీఁద నేమిటికో కాని ॥ కలి

శ్రీవేంకటపతి చిత్తాన నిలిచెను
కావించి గురునిఁ గన్నపుడే
భావించి యుతరప్రార్థన లన్నియు
యీవలావలను యెందుకో కాని ॥ కలి ॥ 24

వసంతవరాళి

వట్టిస్వతంత్ర మిందు లేదు వావాద మిందు లేదు
గుట్టు దెలియక లోలో గునిసేరు వీరివో ॥ పల్లవి

నేరిచి బ్రదుకువారు నేరక వీఁగేటివారు
యేరీతిఁ జూచినాను యెవ్వరు లేరు
తీరుగాఁ దమలో నుండేదేవుఁడు పెరరేఁచఁగా
మేరతోనే జీవులెల్లా మెరసేరు వీరివో ॥ వట్టి ॥

కొందరు గొప్పజీవులు కొందరు చిన్నజీవులు
యెందుఁ జూచినా భూమి నెవ్వరు లేరు
పొందులే వెరు వేరుగాఁ బుట్టించె దేవుఁడే
అందాలు సేయఁగ లోకు లమరేరు వీరివో ॥ వట్టి ॥

అసుర కాణాచివారు అమర కాణాచివారు
యెసఁగ విచారించుకో నెవ్వరు లేరు
వెస శ్రీవెంకటేశుఁడు వినోదించినయట్టు
వసుధమీఁదటఁ గానవచ్చేరు వీరివో ॥ వట్టి ॥ 248

కన్నడగౌళ

పరవులు దెలియఁగఁ జనుఁగాకా
పరమార్థములో భంగము గలదా ॥ పల్లవి ॥

హరి స్వతంత్రుఁడట హరిసంకల్పము
విరసంబౌనా విశ్వమున
పరవిఁ బ్రపంచపుసకలమతంబులు
వరుస నెంచఁ గొదువలు మఱికలవా ॥ పర ॥

యితఁడు పూర్ణుఁడట యితనివిహారము
వెతకఁగవలెనా వేమరును
కతకరచినయీకన్ను లెదిటివే
మతిఁ దోఁచీ నిఁక మఱఁగులు గలవా ॥ పర ॥

అంతరాత్మయట ఆతని వేరే
చింతించవలెనా సిలుగులను
చెంతనే యిదివో శ్రీవేంకటేశుఁడు
యెంతదెలిసినా యితరము గలదా ॥ సర ॥ 244

దేసాళం

అచ్యుతుక్కపాలబ్ధ మతియుఁగాక
మచ్చిక నాతఁడు సేసేమతకముఁగాక ॥ పల్లవి ॥

నానాపాట్లఁ బడె నాఁడు కరి మకరిచే
హీనదెస ప్రహ్లాదుఁడు హిరణ్యుచేఁ బాటువడె
పానిపట్టి హరి యది పరిహరించని గాఁడా
ఆనుక హరిదాసుల కంటేటనే భంగమా ॥ అచ్యు ॥

తగిలి భీష్ముఁడు శరతల్పమందు నుండఁడా
అగడై విభీషణుఁడు అన్నచేఁ దన్నువడఁడా
పగవాడే చూచుచుండ భాగవతులను ౧ హరి(?)
తగినపుణ్యుల నిందు తప్పు లెంచవచ్చునా ॥ అచ్యు ॥

మంతనాన నారదుఁడు మగాయలకుఁ లోనుగాఁడా
చెంతల నర్జునునకు చేతులు దెగిపడవా
ఇంతలో శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె వీని మన్నించఁడా
ఇంతటిమహానుభావు లిఁదుకు జడుతురా ॥ అచ్యు ॥ 245

దేసాళి

పుట్టుగు నీయాధీనమె భోగము నీయాధీనమె
అట్టె యీభావనకు నరుదయ్యా నాకు. ॥ పల్లవి ॥

---

౧. ఈ 'హరి' సంబోధనమా?

కానని ట్టుండ వచ్చు నీకల్పితసుఖదుఃఖాలు
మేను మోచి మీయాజ్ఞ మీరవచ్చునా
నానాజీవులు వడేవాలిఘోరములు చూచి
దీనికెంత వగతువో దేవ నీచిత్తానను ॥ పుట్టు ॥

తొట్టినపాపపుణ్యాలు తొల్లె నఘలుతే
పుట్టినమీమాయలెల్లాఁ బోదో బ్రేమా
వొట్టుకొన్న జీవులు వొందుచుండఁగఁ జూచి
యెట్టు నీవోరచేవో యీవేదనకిపుడు ॥ పుట్టు ॥

చెప్పరా యీజన్మములు శ్రీవేంకటేశ్వర నీవే
యిచ్చినవి నీతోడ నేగుగాదేమా
నిచ్చలు మూవంటివారినేరుపునేరాలు చూచి
వచ్చి నె శరణనఁగా వహించుకోవలసె ॥ పుట్టు ॥ 246

దేవగాంధారి

అంతటిదైవమ వటుగాఁగా
చెంత నిన్నుఁ గూర్చినదే ఘనము ॥ పల్లవి ॥

వెరవునఁ బంచమవేదసారములు
సిరుల నినునుతించినసంతులు
సరవితోడి బహుశాస్త్రసంతతులు
నిరతిఁ జెప్పెడిని నీకథలు ॥ అంత ॥

కొంగుపైఁడియగుగురుమంత్రాంబులు
సంగడి వైష్ణవసంభాషలు
నింగికి భూమికి నిజపురాణములు
సంగతిగల నీసంకీర్తనలు ॥ అంత ॥

వూనినవిధుల మహోపనిషత్తులు
నానాగతి నీనామములు
వీనులకును శ్రీవేంకటేశ మీ—
జ్ఞానార్థములు మిముఁజదువుచదువులు ॥ అంత ॥ 247

రేకు 244 భైరవి

ఏపాటిగలవాఁడ నిదివో నేను
నాపాటు చూచి హరి నన్నుఁ గావఁగదవే ॥ పల్లవి ॥

౧నిలువు నూరు వండీని(?)నిచ్చలు నీదేహ మైతే
వొలిసీ దుఃఖములకు నోరువ లేదు
కులము గోటిసేసును గుంపుల జన్మాదులైతే
అలరి వోరులఁబోయి అడిగేదే యెపుడు ॥ ఏపా ॥

పట్టితే పసిఁడి రాలీ బచ్చనసంసారము
గుట్టుదెలియఁ బ్రాణము కూటిచేతిది
పుట్టిపడీ మానుషము వొకనాటి కొకనాఁడు
షట్టికాంతలయెదుట భంగపడే మిదివో ॥ ఏపా ॥

చేరి చెట్టడిచితెను చేటఁడు చుట్టరికాలు
యీరీతి నిన్నాళ్లదాఁకా నెందుండిరో
ఆరిచితే మూరెఁ డెక్కినదే నామకీర్తనము
కూరిమి శ్రీవేంకటేశ కొననాలికెకును ॥ ఏపా ॥ 248

౧ వరాళి ౨౧ ౫౧

దైవమా నీచేతిదే మాధర్మపుణ్యాము
పూవువంటికడులేఁతబుద్ధి వారము ॥ పల్లవి ॥

౧ 'నిలువు నూరువండీని' మనిషిపొడవే నూరువిధములపంటలు పండుతుంచి అని యర్థమా?

యేమిటివారము నేము యిదివో మాకర్మ మెంత
భూమి నీవు పుట్టించఁగఁ బుట్టితిమి
నేమముతో నడచేటినేరుపేది మావల్ల
దీముతో మోచిన తోలుదేహులము ॥ దైవ॥

యెక్కడ మాకిఁక గతి యెరిఁగే దెన్నఁడు నేము
చిక్కినట్టినీచేతిలో జీవులము
తక్కక నీమాయలెల్లఁ దాఁటఁగలమా మేము
మొక్కలపుటజ్ఞానపుముగ్ధలము ॥ దైవ॥

యేది తుద మొదలు మాకిఁక నిందులో నీవే
ఆదిమూర్తి నీకు శరణాగతులము
యీదెస శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
నీదయ గలుగఁగాను నీ వారము ॥ దైవ॥ 249

బౌళి

శరణు నేఁ జొచ్చినది సరి నీవు మన్నించేది
యిరవై నగురుతుగా కిందుఁ గూడ పెట్టేవా ॥ పల్లవి ॥

యెంగిలినోరు వెట్టుక యేమాటలాడినాను
సంగతిగా నవి నేఁడు సత్యమయ్యీనా
అంగనలమోహము నాయంతరంగాన బెట్టుక
ముంగిటిఆచారాలు ముఖ్యమయ్యీనా ॥ శర ॥

ఆసలు మెడఁగట్టుక అన్నియుఁ జదివినాను
దోసములెల్లా మాని దొరనయ్యీనా
రోసాలు మదిఁ బెట్టుక రోఁత మేను గడిగితే
వేసాలయ్యీ తోఁచుఁగాక వేరే పుణ్యా మున్నదా. ॥ శర ॥

ఘనసంసారము మోచి కర్మ మెంత సేసినాను
తను దా జన్మించినట్టితప్పు దీరీనా
యెనలేక శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
తనిసితి నిఁక నేను తమకించేనా. ॥ ౫౭ ॥ 250

సాళంగనాట

ఇంక నేల నాకు వెగ పింతమాట గలిగియు
సంకెలెల్లఁ బాసె నాస్వతంత్రము లొక్కచే ॥ పల్లవి ॥

నే నెంతపాపబుద్ధినై నేర మెంత సేసినాను
కానిలే నన్నేలేవాఁడు కావఁగలఁడు
ఆనతిచ్చెఁ దొల్లె యాతఁ డదె చరమార్థమందు
మేసిదోసమెల్లఁ బాపి మే లొసఁగేననుచు. ॥ ఇంక ॥

మట్టు లే కతని నెంతమరచి నే వుండినాను
పుట్టించినదేవుఁడే ప్రోవఁగలఁడు
గుట్టు చూపె తొల్లె తనగుణము పాండవులందు
గట్టిగాఁ దనవారై తే కాచుకుందు ననుచు. ॥ ఇంక ॥

తప్ప నే నడచినాను తగిలి శ్రీవేంకటేశుఁ—
డొప్పులు సేసి రక్షింప నొద్దఁగలఁడు
చెప్పనేల గోపికలు సేసినదోసాలు దొల్లి
కప్పుక పుణ్యాలు సేసె ఘనుఁడఁ దాననుచు. ॥ ఇంక ॥ 251

భూపాళం

నిత్యానందులము నిర్మలుల మిదే నేము
సత్యముగ మమ్మాతఁడు సరిఁ బుట్టించఁగను ॥ పల్లవి ॥

యెక్కడవోయి వెదకే మిటమీఁద దైవమును
వొక్కటి నంతర్యామై వున్నాఁడదె
ఇక్కడ నాతనిగునా లెన్నేసి చదవే మిఁక
పక్కన తనదాసులభక్తికి సులభుఁడు ॥ నిత్యా ॥

యేమేమి వేఁడుకొనేము యిటమీఁద నాతని
నామములు నాలికపై నటించీనదే
నేమమున నింకా నెట్టు నిచ్చలు భుజించేమో
కామించి సంసారపుకైంకర్య మాతనిదె ॥ నిత్యా ॥

ధ్యాన మేమని సేసేము తలఁచినందెల్లాను
పూని శ్రీవేంకటేశుఁడే వుండఁగాను
నానాఁట నిఁక నేమి నమ్మితి మనేదేమి
పేని మమ్ముఁ దనకుతిఁ బెట్టి పెంచఁగాను. ॥ నిత్యా ॥ 252

మాళవిగౌళ

ఏమని చెప్పఁగవచ్చు నీసంతోషపుసుద్ది
నామము శ్రీకృష్ణుఁడట నారాయణునికి ॥ పల్లవి ॥

జనని దేవకిదేవి జనకుఁడు వసుదేవుఁ—
డనఘుఁడై నయట్టిఆదిపురుషునికి
ఘనలోకరక్షణ కంసునిమామగండనును
తనకుఁ గారణమట దైవశిఖామణికి ॥ ఏమ ॥

పుట్టినది మధుర పెంపుడుఁజోటు రేపల్లె
వొట్టినమాయలపురుషోత్తమునికి
పట్టినపాండవపక్షపాతము కౌరవవైర—
మిట్టి ప్రాఁతఫలమట యీశ్వరేశ్వరునికి. ॥ ఏమ ॥

గోవులఁ గాచేదియు గొల్లెతలఁ బొందేదియు
ఆవేళ గుణము యీయచ్యుతునికి
శ్రావణబహుళాష్టమి చంద్రోదయము రోహిణి
కావింప జన్మమిదివో శ్రీవేంకటపతికి ॥ పను ॥ 253

రేకు 245 గుజ్జరి

వెనుబల మైననుఁ గావఁగ వేరీ విష్ణుఁ డొకఁడే కాక
అనుమానములన్నియు నుడిగితిని అలసితి నిఁక నేను ॥ పల్లవి ॥

పట్టినచలము మానదు ప్రకృతి స్వతంత్రమున
పెట్టెడ మాయలనే కమ్మర పెట్టదు వివేకము
పుట్టితి నిన్నాళ్లాయను పొదలితి [1] బుద్దెరిఁగి
దిట్టనై అది కాదని తొసేటిదీమసమూ లేదు ॥ వెను ॥

తగిలెడిఅనుబంధము మానదు తలఁపును నొకవంక
తెగనియ్యదు కర్మము తేమిటిని తెగించుఁ బుణ్యముల
నగుచునే ముదిమికి లోనైతి నానాఁటికి నేను
మగటిమి నే దాని నణఁచను మరిగెడిదేకాని ॥ వెను ॥

చేసినఅలవాటు మానఁడు జీవుఁడు తనగుణము
వేసరదు అనుభవించుటకు వేసరు ముక్తికిని
దాసునిఁగా శ్రీవేంకటేశుఁడు దయఁజూచెను నను నీవేళ
మోహములన్నియును దేరెను మునుపు వెనక యేదో. ॥ వెను ॥ 254

సామంతం

హరియే యెరుఁగును అందరిబ్రతుకులు
యిరవై యీతని యెరుఁగుటే మేలు. ॥ పల్లవి ॥

---

[1]. 'బెద్దెరిఁగి' పూ. ము. పా

వెనకటిబ్రహ్మలు వేవేలసంఖ్యలు
ఎనసి బ్రహ్మాండము లేలిరట
పెనగొని వారలపేరులు మరచిరి
మనుజకీటముల మరెవ్వఁ డెఱఁగు ॥ హరి ॥

ఆఁడ దొల్లి మును లనంతకోట్లు
చేసిరి తపములు సేనలుగా
యేసిరు లందిరి యెఱఁగ రెవ్వరును
వేసపునరులకు విధి యేదో ॥ హరి ॥

కల వనేకములు కర్మమార్గములు
పలుదేవత లిటు పాటించిరి
బలిమి శ్రీవేంకటపతికి మొరఁగడి
తెలిసిరి తుద నిదే తెర విందరికి ॥ హరి ॥ 265

పాడి

హరివారిసహజపుచరుప లివి
కారణము తొల్లే హరికల్పితమిది ॥ పల్లవి ॥

వేరే విరుద్ధము లేదు వివేకించిచూచితేను
శూరుఁడై వుండిన మహాసుజ్ఞానికి
యేరీతిఁ జూచినాను యేకసమ్మతి లేదు
సారము తెలియరానిసంసారికి ॥ హరి ॥

సకలభావములును చక్కనయ్యేతోఁచివుండు
ప్రకటించి నేంచినప్రౌఢలకును
అకటా జగడములే అన్నిటా వెంటనేవచ్చు
వికలులైనమూఢవిచారులకు ॥ హరి ॥

సేయఁగలకర్మమెల్లా సేసి తొల్లె ఫలించెను
దాయిదండగల హరిదాసులకును
రాయడిఁ బుణ్యపాపాలు రాఁగాఁపులై యుండు
యేయెడ శ్రీవేంకటేశు నెరఁగనివారికి ॥వారి॥ 256

బౌళి

కమ్మరను జీవునికిని ఇది కారణ మేమియు లేదట
ఇమ్మల రాజూ నెరఁగని ౧వెట్టెటి యెవ్వరికెక్కను నారాయణా
॥ పల్లవి ॥

యిలలో జీవునివిషయభోగముల నెందునుఁ బొరయనివాఁడవట
చలమా యేల పుట్టించితి వీసంసారవారధిని
కలకాలము నీగర్భగోళములఁ గాఁపురముండఁగ నిటు చేసి
ఫల మేమిగట్టుకొంటివి భావము దెలుపవే నారాయణా ॥ కమ్మ ॥

నడపెడి యీజగము లన్నియును నటనలు నీవట తొలుతనే
యెడయక యుండే వినోదించెదవు యెడ్డతనంబా నీ కేమి
జడియక నీవే సేసినచేఁతలు సర్వమును నిలుపఁగవలదా
కడుగఁగ నేఁటికి నెగిలిబూరెట౨కడవేయునేల(?)నారాయణా ॥కమ్మ

పరగినయీకర్మమార్గములు బంధహేతువని చెప్పితివి
యిరవుగను వేదమార్గములు నేలా కాచుక తిరిగెదవు
గరిమల శ్రీవేంకటేశ్వర యిచ్ఛాకల్పితములు యిన్నియు నీకు
సరి నెరిగించితి విఁక నీచిత్తము పరమేశ్వర వో నారాయణా ॥కమ్మ॥ 257

పాడి

శిష్టరక్షణమును దుష్టనిగ్రహమును
౩సృష్టించె నొక్కవేళనే శ్రీజయంతినాఁడు ॥ పల్లవి ॥

౧ వెట్టి+అట=వెట్టెట. ౨. కడవెయుట=పారవేయుట ౩. 'సృష్టించ' రేకు

హరి కృష్ణావతార మందినయంతలోనే
పరమమునులకెల్ల భయముడిగెను
తెరలి దైత్యులగుండె దిగులు చొచ్చె నత్తరి
సిరులమించినయట్టి శ్రీజయంతినాఁడు. ॥ శిష్ట ॥

గోవిందుఁడు వసుదేవుకొడుకైనయప్పుడే
గోవులు రంకెలువేసె గొల్లపల్లెను
నోవితోడఁ గంసునికి నూరునిండెఁ జూడఁగానె
చేవలుమీరినయట్టి శ్రీజయంతినాఁడు ॥ శిష్ట ॥

నారాయణుఁడు భువి నరుఁడు దాఁ గాఁగానే
మేరఁ బాండవు లెచ్చిరి మేసవానిని
కౌరవులపని దీరె కమ్మి శ్రీవేంకటేశుఁడు
చేరువనే మెరయఁగ శ్రీజయంతినాఁడు. ॥ శిష్ట ॥ 258

సామంతం

ఇంతకంటె ఘన మిఁక లేదు
సంతతసౌఖ్యము జనార్దనుఁడే ॥ పల్లవి ॥

భయనివారణము పరమాత్మునినుతి
జయకారణ మీశ్వరచింత
అయుతపుణ్యఫల మచ్యుతునిసేవ
క్రియతో నిజ మెఱిఁగినవారికిని. ॥ ఇంత ॥

కర్మహరము శ్రీకాంతుదరిశనము
ధర్మరాసి మాధవుశరణు
అర్మిలిసంపద లనంతునితగులు
నిర్మలముగఁ బూనినదాసులకు ॥ ఇంత ॥

ఆగమోక్త మీహరికైంకర్యము
భోగము విష్ణునిపూజ యిది
యోగము శ్రీవేంకటోత్తమునికొలువు
బాగులునేర్చినప్రపన్నులకును ॥ ఇంత ॥ 25

రేకు 246 దేసాళి

ఎటువంటివెట్టినో యేమని విన్నవింతును
ఘటనలు నావంటా గర్వింతునయ్యా. ॥ పల్లవి

తలఁచేతలఁపు నీది తనువు నీ విచ్చినది
నిలిచినజగమెల్లా నీమయము
వలవంత నే నిందులో వట్టియహంకారినై
తెలియక నేనేయంటాఁ దిరిగేనయ్యా. ॥ ఎటు ।

నేనేచేఁత నీయాజ్ఞ చిత్తమెల్లా నీయిచ్చ
రాసులకర్మములు నీరపము లివి
ఆసపడి నే నిందులో అన్నియు నావనుచును
పోసరించి మాయలలోఁ బొరలెదనయ్యా. ॥ ఎటు ॥

ఇహము నీవినోదమే యెన్నఁ బరము నీసొమ్మే
సహజము నీకు మాలోచైతన్యాలు
మహిలో శ్రీవేంకటేశ మరి నీదాసుఁడనై తి
బహుభక్తి నీమీఁదఁ బచరించేనయ్యా ॥ ఎటు ॥ 260

లలిత

ఇందరు నెఱుఁగుదు రియర్థమే భువి
కందువఁ దగులుట కర్మముకొలఁది. ॥ పల్లవి ॥

ఆదికి ననాది హరిదాస్యం బిది
వేదాంతంబుల వెలసినది
సోదించి కనిరి శుకనారదాదులు
పాదుగ నీఁకఁ దమభాగ్యముకొలఁది. ॥ ఇంద ॥

అతిరహస్య మిది అచ్యుతుపై భక్తి
ప్రతిలేనిపరమపావనము
చతురులై తెలిసిరి సనకాదిమునులు
తతి దొరకుట సుకృతఫలముకొలఁది ॥ ఇంద ॥

పరము శ్రీవేంకటపతిసంకీర్తన
సొరిది గురుఁ డొసఁగుసూక్ష్మ మిద
చిరపుణ్యులు మును చేకొన్ననిజ మిది
మరిగి మనుట తమమనసులకొలఁది ॥ ఇంద ॥ 261

హిందోళవసంతం

ఎన్నికై శ్రీవేంకటేశుఁ డితడు గలుగఁగానె
అన్నిటా నందరిలోనిఅజ్ఞానాలుఁ బాసెను. ॥ పల్లవి ॥

సకలశాస్త్రములందు సందేహమే కాని
వొకరు దైవముహిమ కొడఁబడరు
అకటా బాసచేసినయందుకైనా నమ్మరు
వికలచిత్తులెల్లాను విష్ణుదాస్యమునకు ॥ ఎన్ని ॥

గక్కనఁ గర్మము చేసి కడునలయుటే కాని
వొక్కమాటు హరిఁ బాడ నొడఁబడరు
తక్కక పెద్దలుగాఁగ తలవంచుటే కాని
పుక్కటికాండ్లు హరిఁ బూజించనేరరు ॥ ఎన్ని ॥

చిత్తములో వివేకించి చింతఁ బొరలుటే కాని
వొత్తి హరిపై భార మొప్పగించరు
హత్తిన శ్రీవేంకటేశుఁ డటు దయదలఁచఁగా
మత్తిలి ప్రపన్నులెల్లా మరేమిటాఁ దప్పరు ॥ఎవ్వి॥ 262

దేసాళం

వానివానిసహజము వద్దననేల
యీనేటిప్రపంచ మది యేమిసేయఁగలదు ॥పల్లవి॥

హరి పుట్టించినయట్టిఆయాప్రకృతులను
విరసాలఁ దిప్పేమంటే వేరొకటౌనా
పరమజ్ఞాన మొక్కటే పాటించితేఁ జాలు
యెరవుల పుణ్యపాపా లేమిసేయఁగలవు ॥వాని॥

బలువుగ విష్ణుమాయఁ బ్రబలేసంసారమును
చలమున దిద్దఁబోతేఁ జక్కనౌనా
తెలివితో హరిభక్తి తెగక వుండితేఁ జాలు
ఖలమైఁ బంచేంద్రియము లేమిసేయఁగలవు ॥వాని॥

శ్రీవేంకటేశుఁ డాత్మఁ జేకొని వుండినది
భావించకున్న నాతఁడు బడివాసీనా
సావధానాన నీతని శరణనుకొంటేఁ జాలు
యేవిధులు భవములు నేమి సేయఁగలవు ॥వాని॥ 263

రామక్రియ

నారాయణుఁడే సర్వనాయకుఁడు
వేరేదురాశలు వెదకఁ జోటేదయ్యా ॥పల్లవి॥

ఆకస మొకపాదము అట్లై భూమొకపాదము
పైకొని యొకపాదము పాతాళము
యేకమైనాఁ డేడనున్నా యిందులోవారే జీవులు
అకడఁ బరులఁగొల్చేమనఁజో లేదయ్యా. ॥ నారా ॥

కడుపులో జగములు కాయ మిన్నిటాధారము
యెడగలచోటనెల్లా యీతనిమాయే
కడుఁబో రా దితఁడే కారణ మందరికి
తడవి మరుపాయాలఁ దగులఁజో లేదయ్యా. ॥ నారా ॥

౧ చేతన్య మీతనిది సృష్టి యీతనిఘటన
ఆతుమ (శ్రీ) వేంకటేశుఁ డంతర్యామి
రాతిరిఁబగలుఁ దానే రక్షకుఁడు మనలకు
పోతరించి ఇఁక మెచ్చి పొగడఁజో ట్లేదయ్యా. ॥నారా॥ 264

ఆహిరి

ఇంక నాదైన్యము చూచి యెట్టు రక్షించేవో కాని
సంకెదీరఁ బులిసితి సర్వేశ్వరా. ॥ పల్లవి ॥

తపముసేసి నీమాయ దాఁటేననుచుఁ బెనఁగి
అపుడే యలసితిని అదివో నేను
కృపఁ జూచి నీవింక గెలిపించే దెట్టోకాని
వుపమల సరివోరి వోడితి నే వానికి ॥ ఇంక ॥

పంచేంద్రియములను పారఁదోలేనని చూచి
వంచఁగ సత్వలేక వసమైతిని
అంచె ౨ నాపాటు చూచి నీవడ్డమౌ టెప్పుడోకాని
దించని వీరములాడి దిగితి నే వానికి ॥ ఇంక ॥

---

౧ 'చైతన్య' కావచ్చు ౨ 'అంచనాపాటు' పూ ము పా

మోహాంధకారముపై మొనచూపేనని పోయి
సాహసములేక నే జడిసితిని
వూహల శ్రీవేంకటేశ వున్నతి నన్నేలితివి
బాహుబలమున తుదిపదమయితి వానికి ॥ ఇంక ॥ 265

రేకు 247 దేసాళి

నీదాసులభంగములు నీవు చూతురా
యేదని చూచేవు నీకు నెచ్చరించవలెనా. ॥ పల్లవి ॥

పాలసముద్రముమీఁదఁ బవ్వళించినట్టి నీకు
వేలలై సురలు మొరవెట్టినయట్టు
వేళతో మామనవులు విన్నవించితిమి నీకు
యేల నిద్దిరించేవు మమ్మిట్టే రక్షించరాదా ॥ నీదా ॥

ద్వారకానగరములో తగ నెత్తమాడేనీకు
బీరాన ద్రౌపది మొరవెట్టినయట్టు
ఘోరపురాజసభలఁ గుంది పన్నవించితిమి
యేరీతి పరాకు నీకు నిఁక రక్షించరాదా ॥ నీదా ॥

యెనసి వైకుంఠములో నిందిరఁగూడున్న నీకు
పెనఁగి గజము మొరవెట్టినయటు
చనవుతో మాకోరికె సారె విన్నవించితిమి
విని శ్రీవేంకటేశుఁడ వేగ రక్షించరాదా ॥ నీదా ॥ 266

సామంతం

దాసవర్గములకెల్లా దరిదాపు మీరె కాన
వాసికి నెక్కించరాదా వసుధలో మమ్మును. ॥ పల్లవి ॥

సేనాధిపతి నీవు చేరి విన్నవించరాదా
(శ్రీ)నాథునికి నేము సేసేవిన్నపము
ఆనక భాష్యకారులు అట్టె మీరుఁ జేయరాదా
మానక విన్నపము మామనవి వచనవులు ॥దాస॥

వేయినోళ్లభోగి నీవు విన్నపము సేయరాదా
వేయేసిమావిన్నపాలు విష్ణునికిని
ఆయిత్తమై గరుడఁడ అట్టె మీరుఁ జేయరాదా
యేయెడ విన్నపము మా కేమివలసినాను. ॥దాస॥

దేవులమ్మ యిందిర మాకెక్కై విన్నవించరాదా
(శ్రీ) వేంకటపతికి చిత్తమందను
ఆవేళ శేషాచలమ అట్టె మీరుఁ జేయరాదా
యీవేళ మావిన్నపము లీడేరె నీఁకను. ॥దాస॥ 267

లలిత

ఒక్కఁడే యీజీవుఁడు వొడలు మోపనినాఁడు
యెక్కడి కెక్కడిమాయ యేమిగట్టుకొనెనో ॥పల్లవి॥

పొంచి గర్భమున మాసు పొదిగి వుండిననాఁడు
యెంచుకొని ముచ్చటాడ నెవ్వరున్నారు
అంచలఁ ౧ బరఁదు(?)కొవేయట్టిసంసారమిదియు
అంచుమోచి తానెందు అణఁగుండెనో. ॥ ఒక్కఁ ॥

నిచ్చ నిచ్చ రాతిరులు నిద్దురవో యేవేళ
యిచ్చలఁ దాఁ జేసేపను లేమున్నవి
కచ్చుపెట్టి తనమేనఁ గాచుకున్నకర్మములు
యెచ్చుకుందుల నాచోట నెందు వోయనో ॥ ఒక్కఁ ॥

---

౧ 'పరఁగు' కావచ్చు.

బుద్ధెరఁగక బాలుఁడై పొత్తులలోనున్నపుడు
కొద్దిలేక తా నెవ్వరి గురుతెరుఁగు
అద్దుక శ్రీవేంకటేశుఁ డంతర్యామై వుండి
బిద్దుకరాఁగానే కాక తెలివెందు నున్నదో. ॥ ఒక్కఁ ॥ 268

కన్నడగౌళ

ఈయపరాధములు సహించవయ్యా
పాయక మమ్ము రక్షించేపని నీదే కాదా. ॥ పల్లవి ॥

అకడ నీకడ మాలో నంతర్యామివి నీవు
నీకుఁ జేసేవిన్నపాలు నీవెరఁగవా
పైకొని వోరువలేక పదరితి మింతేకాక
రాకపోక నీవు మమ్ము రక్షించకుండేవా. ॥ ఈయ ॥

అట్టుకెక్కి దాసుల మఱవక రక్షించేనీవు
గుట్టుతో మమ్ము వహించుకోనకుండేవా
పట్టలేక వేగిరించి పైపై దూరితిమిగాక
ఇట్టె మా కీసిరులు నీ విచ్చినవే యెపుడు. ॥ ఈయ ॥

యిదె శ్రీవేంకటేశ మమ్మేలినవాఁడవు నీవు
వదలకుండ నీవు నావాఁడవే కావా
అదన మన్నించఁగానే ఆసఁ జే చాఁచితిఁగాక
చెదరక నాఁడే నాకుఁ జేతిలోనివాఁడవు. ॥ ఈయ ॥ 269

నారాయణి

౧ ఇందాఁకా వచ్చెఁ జేఁతలు యింకనో బుద్ధి
యెందుకు నీవే కర్తవు యింకనో బుద్ధి ॥ పల్లవి ॥

౧. ఈపాటలో పూర్వముద్రితపాఠమున 'ఓబుద్ధి' అని సంబోధనాంతముగ విరువబడినది కాని 'యింకనో బుద్ధి' = ఇంకమీఁద బుద్ధి(వచ్చెను)అను నర్థముగా తోఁచుచున్నది

పుట్టితి నీయాజ్ఞను భుజించితిఁ గర్మమెల్లా
ఇట్టె జీవుఁడ నాకు నిఁకనో బుద్ధి
కట్టుకొంటి సంసారము కలిగెఁ బంచేంద్రియాలు
యెట్టనెదటిపనుల కిఁకనో బుద్ధి ॥ఇందాఁ॥

పున్నాఁడ నీమాయలోనె వొట్టుకొంటి ఆసలెల్లా
యెన్నికె యీప్రాణికి నిఁకనో బుద్ధి
పన్నుకొంటి సంపదలు ౧పంచభూతాల లోనైతి
యిన్నిటా నీపంపుననే యిఁకనో బుద్ధి. ॥ఇందాఁ॥

భూమిపై నన్నేలితివి భోగములకు గురైతి
యేమనేవు యీదేహా కిఁకనో బుద్ధి
శ్రీమంతుఁడ విన్నిటాను శ్రీవేంకటేశ్వర నీవు
యీమహిమ లెల్లా నివే యిఁకనో బుద్ధి, ॥ఇందాఁ॥ 270

పాడి

ఈతఁడు బలువుఁడౌట కివియే సాక్షి
యీతఁడు బ్రహ్మమౌట కీతఁడే సాక్షి. ॥పల్లవి॥

అమరుల మొరాలించి అసురబాధలు మాన్పె
అమరుల కెక్కుడౌట కదియే సాక్షి
అమృతము పంచిపెట్టి యాదిలక్ష్మిఁ గైకొనె
అమృతమథనమే అన్నిటికి సాక్షి ॥ఈతఁ॥

యిందరుండేబ్రహ్మాండాలు యిదె కుక్షి నించుకొనె
యిందరి కెక్కుడగుట కిదియే సాక్షి
కందువ వరములిచ్చు కడ నెన్నఁడు జెడవు
కందువ పురాణాలలో కథలే సాక్షి. ॥ఈతఁ॥

౧. 'పంచభూతాలకు' కావచ్చు.

ఆదిబ్రహ్మఁ బుట్టించె మట్టాకుమీఁదఁ దుదఁ దేలె
ఆదినంత్యమీతఁడాట కదివో సాఁతి
పాదుగా శ్రీవేంకటాద్రిపై మహిమ వెదచల్లె
పాదుకొన్న యీతని శ్రీపాదములే సాఁతి ॥ ఈతఁ ॥ 271

రేకు 248 ఫన్నాళ

అంతరాత్మ నీయాధీన మింతయు
చింతలు సిలుఁగులు జీవునకెల్లా. ॥పల్లవి ॥

చిత్తంబనియెడిసింహాసన మది
వుత్తమపురుష నీవుండెడిది
హత్తి యింద్రియము లంగ ప్రధానులు
ప్రత్తెఱరాజ్యము ప్రకృతియుఁ గలిగె ॥ అంత ॥

కన్నులుఁ జెవులును ఘ్రాణము నాలికె
వన్నె మేను నీవాహములు
పన్నినకోర్కులు భండారంబులు
సన్నుతి సంసారసంపద గలిగె ॥ అంత ॥

పుట్టినపుట్టుగు భోగపుకోటారు
పట్టము కర్మానుబంధంబు
గట్టిగ శ్రీవేంకటపతి వేలిక—
విట్టినీమహిమ లిన్నిటఁ గలిగె. ॥ అంత ॥ 272

ముఖారి

మొదలే తెలియవలె మోసపోక మానవలె
పదిలపుయోగికైనా బ్రహ్మకైనాను ॥ పల్లవి ॥

అలుగులపైఁ బడితే నాయాలు దాఁకకుండునా
కలికిసతులచూపు కాఁడకుండునా
యిలఁ ౧దోఁడుదొక్కితేను యెండించకుండునా(?)
చెలులయిండ్లకుఁ బోతే చిక్కించకుండురా ॥ మొద ॥

చిచ్చు గాఁగిలించుకొంటే చిమిడించకుండునా
గచ్చుఁబర స్త్రీలపొందు కాఁచకుండునా
తచ్చి విషము మింగితే తలకెక్కకుండునా
పచ్చిసతులవలపు భ్రమయించకుండునా ॥ మొద ॥

తెగి సముద్రము చొచ్చితే లోఁబడకుండునా
మొగి నింతులమాటలు ముంచకుండునా
తగు శ్రీవేంకటేశ్వరు దాసుఁడై గెలిచితేనే
పగటున నివి యెల్లాఁ ౨బంపుసేయకుండునా ॥ మొద ॥278

నాట

వీది వీది వాఁడే వాఁడే వీఁడే వీఁడే చెలఁగిని
ఆదిదేవుఁడు శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదటను ॥ పల్లవి ॥

గరుడధ్వజంబదె ఘనవిష్ణురథమదె
సరి శంఖచక్రములు ౩శార్ఙ్గమునదె
హరి యందుమీఁదటను ఆయిత్తమై యున్నాఁడదె
అరులనెల్ల గెలిచి అమరులఁ గావను ॥ వీది ॥

---

౧ చేతబడికి తోడుబోతు అని వ్యవహారముగలదు అ తోడుబోతు చేసి నాలుగు వీథులు కలిసేచోట నిమ్మకాయలు, అక్షతలు, బొగ్గులు, వెంట్రుకలచుట్టవగైరా పోసివేసినపదార్థములు పారబోయుదురు. దాని నెవరైన తొక్కితే వారెండిపోవుచుందురు వారికి ఏవైద్యమూ కుదురదు దీనినే తోడుశబ్దముతో వాడినాఁడా?

౨. 'బంపుసేయకుండును' కావచ్చు ౩ "శార్ఙ" రేకు వ్రా. ము పా.

సారథి యల్లవాఁడె చాలి రణభేరి యదె
అరయ నిరుమేలా బ్రహ్మాదులు వారే
పేరుకొన్న వేదములబిరుదుపద్యము లవె
శ్రీరమణుఁడు మెరసె చిక్కులు వాపఁగను ॥ వీది ॥

ఆటలుఁ బాటలు నవె అచ్చరలేములు వారె
చాటువ నలమేల్మంగసంగడి నదె
యీటులేని శ్రీవేంకటేశుఁ డేఁగీ నల్లవాఁడె
కోటానఁగోటిదాసులకోరిక లీడేర్పను ॥ వీది ॥ 274

భైరవి

జీవుఁడ నేకొంకఁడను సృష్టికిఁ గర్తవు నీవు
యీవల ధర్మపుణ్యము లివివో నీచేతివి ॥ పల్లవి ॥

పుట్టినయట్టిదోషాలు పురుషోత్తమా నీవు
పట్టి తెంచివేయక పాయనేరవు
గట్టిగా సంసారములోఁ గలిగినలంపటాలు
ముట్టి నీవల్ల నేకాని మోయరావు ॥ జీవుఁ ॥

పంచభూతవికారాలు పరమాత్ముఁడా నీవే
కొంచక నీయాజ్ఞఁగాని కొద్ది నుండవు
అంచెల జగములోనిఆయాసహజములు
వంచుక నీవల్లఁగాని వైపుగావు ॥ జీవుఁ ॥

చిత్తములో విజ్ఞానము శ్రీవేంకటేశ నీవె
హత్తించి చూపినఁగాని యంకెకురాదు
సత్తుగా నిన్నిటికి నీశరణుచొచ్చితి మిదె
నిత్తెముఁ గావఁ బ్రోవ నీయిచ్చే యిఁకను. ॥ జీవుఁ ॥ 275

లలిత

వెఱవకు మనసా విష్ణునియభయము
నెఱవుగ నెదుటనె నిలిచినది ॥ పల్లవి ॥

శ్రీపతికరుణే జీవరాసులకు
కాపును దండై తగిలినది
పైపై దేవునిబలుసంకల్పమే
చేపట్టి రక్షించఁ జెలఁగేది ॥ వెఱ ॥

నలినోదరునిజనామాంకితమే
యిలపై దాసుల నేలేది
కలిభంజనుశంఖచక్రలాంఛన —
మలవడి శుభముల నందించేది ॥ వెఱ ॥

శ్రీవేంకటపతి సేసినచేఁతలే
వేవేలువిధుల వెలసేది
భూవిభుఁ డితఁడు పూఁచినమహిమలే
కైవశమై మముఁ గాచేవి ॥ వెఱ ॥ 276

బౌళి

కనియుఁ గానరు నీమహిమ కౌరవకంసజరాసంధాదులు
మనుజులు దనుజులఁ జంపిరనఁగ విని మరి నీశరణము చొరవలదా ॥పల్లవి

పుక్కిటనే లోకములు చూపితి పూతకిచ న్నటు దాగితివి
పక్కననే బండి దన్ని విరిచితివి బాలులు సేసేటిపను లివియా
అక్కరతో తృణావర్తు నణఁచితివి అఁబోతులకీ టణఁచితివి
చిక్కించి యనలము చేత మింగితి శిశువులు సేసేటిపను లివియా ॥కని॥

తోడఁబడ మద్దులు భువిపైఁ గూలఁగఁదొబ్బి యసురాసురుఁ జంపిని
బడినే గోవర్ధనగిరి యెత్తితి పశుచులుసేసేఁటిపను లివియా
అడరి బ్రహ్మమాయకుఁ బ్రతిమాయలు ఇట్టే గడించి నిలిచితివి
పిడికిట చాణూరు నేనుగఁ గొట్టితి పిన్నలుసేసేటిపను లివియా. ॥కని॥

కాళింగునిమద మణఁచి దవ్వుగా కడగడలకుఁ బోఁదోఁసితివి
గోలవై యజ్ఞఫలము లిచ్చితివి *గోవాళ్లుసే సేటిపను లివియా
యీలీల శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదనె యిందరికిని పొడచూపితివి
బేలుదనంబుల నెంచిచూడ పసిబిడ్డలుసే సేటిపను లివియా ॥కని॥ 277

రేకు 249 దేవగాంధారి

ఎదుటనే వున్నవి యిన్నియును
యిది కైవసమగు టెన్నఁడో కాని ॥పల్లవి॥

ఆకస మొకటే అలభూ మొకటే
లోకములు పెక్కు లోలోనే
శ్రీకాంతుఁ డదివో చిత్తములోనె
యేకచిత్త మగు టెన్నఁడో కాని ॥ఎదు॥

యిరవగుకాలం బెప్పటిసహజమె
అరుదగుదినములు అనంతము
పరమాత్ముఁడు లోపల వెలుపల నిదె
యెరవుమాని చేరు టెన్నఁడో కాని. ॥ఎదు॥

భావించఁగ నొకబ్రహ్మాండంబే
జీవరాసులే సేసలివే
శ్రీవేంకటేశుఁడు సృష్టించినవాఁడు
యీవిధిఁ గని మను టెన్నఁడో కాని ॥ఎదు॥ 278

---

* 'గోవాళ్లు' శబ్దము అమాయకుడు, పసివాడు అనునర్థములో ప్రయోగించినట్లున్నది

ముఖారి

సులభపుమార్గములు చుట్టిరానే వుండఁగాను
బలుప్రయాసపుకర్మబద్ధులైరి జీవులు ॥పల్లవి॥

శ్రీపతిభక్తియనేటిచింతామణి వుండఁగాను
యేపున మోసపొయ్యేరు యేలో జీవులు
చేపట్టి నామాంకితపుసిద్ధరసము గలిగి
కోపుల నుడిగి పనిగొనరేలో జీవులు. ॥సుల॥

అక్కడనే శరణాగతనేవోడ వుండఁగాను
యెక్కి భవవార్ధి దాఁటరేలో జీవులు
తక్కక దాస్యమనేటిధనము దమకుండఁగా
లెక్కించి కూడపెట్టుకోలేరు యేలో జీవులు. ॥సుల॥

అలె శ్రీవేంకటేశుఁ డంతరాత్మై వుండఁగాను
పట్టి కొలువరేలో పైపై జీవులు
పట్టపుహరిదాసులు ప్రత్యక్షమై వుండఁగాను
యిట్టె వారికృప చేరుకొన్నఁడో యీజీవులు ॥సుల॥ 279

శంకరాభరణం

ఆడరో పాడరో ఆనందించరో
వేడుక మొక్కరో విజ్ఞానులు. ॥పల్లవి॥

హరి రక్షకుఁడై యందరి కుండఁగ
పరగఁగ బదికేరు బ్రహ్మాదులు
గరిమ నతఁడే చక్రము చేఁబట్టఁగ
సురిగి పారి రదె౧ చూడుఁడు సురలు. ॥ఆడ॥

---

౧ 'చూఁడు డసురలు' కావచ్చు

పదిలపువిష్ణుఁడె ప్రాణమై యుండఁగ
యిదివో మెలఁగేరు యీజీవులు
మొదలను యితఁడే మూలమై యుండఁగ
పొదలె నీతనిపంపున లోకములు. ॥ అడ ॥

శ్రీ వేంకటాద్రిని శ్రీపతి యుండఁగ
తావుల నిలిచెను ధర్మములు
యీవల నితఁడే యిచ్చేటివరముల
పావనులై రిదే ప్రపన్నులు ॥ అడ ॥ 280

మాళవి

అందరికి సులభుఁడై అంతరాత్మ యున్నవాఁడు
యిందునే శేషగిరిని యిరవై విష్ణుఁడు. ॥ పల్లవి ॥

యోగీశ్వరులమతినుండేటిదేవుఁడు క్షీర—
సాగరశాయియైనసర్వేశుఁడు
భాగవతాధీనుఁడైనపరమపురుషుఁడు
ఆగమోక్తవిధులందు నలరిననిత్యుఁడు ॥ అంద ॥

వైకుంఠమందునున్నవనజనాభుఁడు పర—
మాకారమందునున్నఆదిమూరితి
ఆకడఁ౧సూర్యకోట్లందునున్నపరంజ్యోతి
దాకొన బ్రహ్మాండాలుధరించినబ్రహ్మము ॥ అంద ॥

నిండువిశ్వరూపమై నిలిచినమాధవుఁడు
దండివేదాంతములు వెదకే ధనము
పండినకర్మఫలము పాలికివచ్చినరాసి
అండనే శ్రీవేంకటేశుఁడైనలోకబంధుఁడు. ॥ అంద ॥ 281

౧. 'సూరియ' రేకు

సాళంగనాట

నమో నమో దానవవినాశచక్రమా
సమరవిజయమైనసర్వేశుచక్రమా ॥ పల్లవి ॥

అట్టె పదారుభుజాల నమరినచక్రమా
పట్టినఆయుధముల బలుచక్రమా
నెట్టన మూఁడుగన్నుల నిలిచినచక్రమా
అట్టుగా మన్నించవే మెఱయుచు చక్రమా ॥ నమో ॥

ఆరయ నారుగోణాల నమరినచక్రమా
ధారలు వేయిటితోడితగుచక్రమా
ఆరక మీఁదికివెళ్లేంఅగ్నిశిఖలచక్రమా
గారవాన నీదాసులఁ గావవే చక్రమా ॥ నమో ॥

రవిచంద్రకోటితేజరాసియైనచక్రమా
దివిజసేవితమైనదివ్యచక్రమా
తవిలి శ్రీవేంకటేశుదక్షిణకరచక్రమా
యివల నీదాసులము యేలుకోవే చక్రమా ॥ నమో ॥ 282

వరాళి

హరి హరి నాబదుకు ఆశ్చర్యమాయ నాకు
శరణంటి నిన్నిటికి సెలవుగా నీకును. ॥ పల్లవి ॥

వున్నతి జలధిఁగలవు పెల్లాఁ దింటిఁగాని
యెన్నిక సుజ్ఞానమింతా నేఱఁగనైతి
దిన్నగా భూమి వేరుగ దేహములెత్తితిఁగాని
పన్నిన నాభోగకాంతఁ బాయఁగలేనైతిని ॥ హరి ॥

౧. 'అజ్జి' రేకు.

చాలికఁ జేలితిఁ గాని నానాభాషలెల్లా
తాలిమి హరినామము దడవనైతి
నాలిసంసారము బ్రహ్మనాఁటనుండిఁ జేసేఁగాని
మేలిమి మోక్షముతోవ మెఁగఁగనైతిని ॥హరి॥

వూరకే దినదినాలయుగాలు దొబ్బితిఁగాని
నేరిచి వివేకము నిలుపనైతి
మేరతో శ్రీవేంకటేశ మీరే దయఁజూడఁగాను
దారదప్పకిట్టై మీదాసుఁడ నైతిని. ॥హరి॥ 283

రేకు 250 సామవరాళి

దైవమా నీవెలితేది తమవెలితేకాని
౧ జీవుల(లు?)పట్టినకొల్ల చేతిలోనే వున్నది. ॥పల్లవి॥

నిండినవి జగముల నీనామము లనంతము—
లండఁ దలఁచేవారిభాగ్యమే కాని
పండయున్న దిదె దేవభక్తి యెందు చూచినాను
దండితోడఁ బనిగొనే తమనేర్పేకాని. ॥దైవ॥

మనసులలో నున్నది మరి నీపై జ్ఞానము
వొనరఁ దెలిసేవారివోపికేకాని
ఘనమైనమున్నిటినీకథలెల్లా నున్నవి
విననేరిచినవారివివేకమే కాని ॥దైవ॥

శ్రీవేంకటేశ మీముద్ర చెల్లుబడై వున్నది
వేవేగ ధరించేవారివేడుకే కాని
కావుకొని చేరువ నీదాస్య మిట్టే వున్నది
భావించి నమ్మేటివారిపని యింతేకాని ॥దైవ॥ 284

---

౧ 'జీవులయొక్కపట్టినకొల్ల' అను విగ్రహవాక్యముతో సమాసము కావచ్చు

దేవగాంధారి

ఎన్నఁడొకో బుద్దెరిఁగి యీడేరెది జంతువులు
యిన్నిటా నీమహిమలు యెదిరించి వున్నవి. ॥ పల్లవి ॥

కావించి నీపాదతీర్థగంగ ప్రవాహమైనది
పావనులై యిందరిని బ్రదుకుమని
లావుగా నీప్రసాదతులసి నారువోసున్నది
వేవేలు పాతకాలెల్ల విదలించుమనుచు ॥ ఎన్నఁ ॥

చెంతల నీమూర్తులు శిలాశాసనాలైనవి
పంతముతోఁ గొలిచిట్టె బ్రదుకుమని
బంతినే నీనామములు ప్రసిద్ధ్యములై వున్నవి
దొంతులై నభవములతుద గనుమనుచు ॥ ఎన్నఁ ॥

అందరికి నీసేవలు-హస్తగతాలై వున్నవి
బందెదీర నీకు మొక్కి బ్రదుకుమని
అందపుశ్రీవేంకటేశ అంతరాత్మవై వున్నాఁడ—
వెందు చూచిన విజ్ఞాన మింద కొండో యనుచు ॥ఎన్నఁ॥ 285

బౌళి

మమ్మునఁ జూడ నేమున్నది మూవంక నీకేలాభము
కమ్మిక దయదలఁచి కరుణింతుగాక. ॥ పల్లవి ॥

శ్రీకాంతుఁడ నీపాదసేవకులయినవారు
పాకశాసనాదులును బ్రహ్మాదులు
పైకొని నరుఁడ నేను బంటఁగాఁగ నెంతవాఁడ
కైకొని నీపుణ్యానకుఁ గాచుటింతేకాక. ॥ మమ్మునఁ ॥

నారాయణుఁడ నిన్ను నమ్మినట్టిదాసులు
నారదాదిసనకసనందనాదులు
వీరిలో నేనెంతవాఁడ వికటపుజీవుఁడను
యీరీతి నీమూఁకఁ గూడ నేలుటింతేకాక. ॥ మమ్ముఁ ॥

శ్రీవేంకటేశ నీపై చేరి భక్తిసేసేవారు
కావించి యనంతముఖ్యగరుడాదులు
దేవ నేనొక్కనీచుఁడ దీనరక్షకుఁడవు నీ—
వీవిధ మెంచుక మమ్ము నీడేరింతుగాక ॥ మమ్ముఁ ॥ 286

దేసాళం

కాదన్నవారికి వారికర్మమే సాక్షి
యేదెస చూచిన మాకు నీతఁడే సాక్షి. ॥ పల్లవి ॥

వేదాలు సత్యమౌటకు విష్ణుఁడు మత్స్యరూపమై
ఆదటఁ దెచ్చి నిలిపె నది సాక్షి
ఆదిఁ గర్మములు సత్యమౌటకు బ్రహ్మయఁగాన
పోదితో నీతఁడు యజ్ఞభోక్తాటే సాక్షి ॥ కాద ॥

అదె బ్రహ్మము సాకారమౌటకు పురుషసూక్త—
మెదుట విశ్వరూపము యిది సాక్షి
మొదలనుండి ప్రపంచమును తథ్యమగుటకు
౧పొదిగొన్నయాగములే భువిలో సాక్షి ॥ కాద ॥

ఔరసి జీవేశ్వరుల భేదము గలుగుటకు
పోరి బ్రహ్మదులహరిపూజలే సాక్షి
యిరవై దాస్యాన మోక్షమిచ్చు నీతఁడనుటకు
వరమిచ్చే శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడే సాక్షి ॥ కాద ॥ 287

---

౧. అన్నమయ్య వడగలవారనుటకు సాక్షి.

దేసాళి

దాఁటలేను యీమాయ దైవమా నేను
నీటునఁ జేసేవాఁడవు నీవె నీవెకా ॥పల్లవి॥

యీమురికిదేహమేకా యెంతగాలమైన నేను
వోముకొంటా భువిమీఁద నుండఁగోలేది
దోమటినింద్రియాలేకా తోడునీడయై నన్ను
వేమరు భోగించఁజేసి వెనుబలమైనవి ॥దాఁట॥

పొంచిన నాకర్మమేకా పుట్టించి పుట్టించి
పంచల సంసారముపాలు సేసేది
అంచెల నీచిత్తమేకా ఆసలాసలనుఁ దిప్పి
చంచుల నా కేపొద్దు చనవరియయ్యేది ॥దాఁట॥

చుట్టుకొన్న సంపదేకా సూటియైననాఁటికి
జట్టిగొని లోలోనే చవిసేసేది
అట్టె శ్రీవేంకటేశ అంతరంగాన నీవెకా
పట్టుఁగొమ్మవై యుండఁగ బదికేది నేను. ॥దాఁట॥ 288

శంకరాభరణం

ఇతరము లేదిఁక నెంచి చూచితేఁ
బ్రతివచ్చు నితఁడు ప్రత్యక్షమై ॥పల్లవి॥

సకలలోకములు చర్చించి వెదకిన
వొకఁడే పురుషోత్తముఁడు
ప్రకటము బహురూపములయి వాతఁడు
అకుటిలమహిమలయనంతుఁడే. ॥ఇత॥

పర్వినజీవుల భావించిచూచిన
సర్వాంతరాత్ముఁడు సర్వేశుఁడే
వుర్విని వెలుపల నుండినయాతఁడు
నిర్వహించె నినీరజాక్షుఁడే. ॥ ఇత

చన్నకాలమున మన్నకాలమున
నున్నవాఁడు యీవుపేంద్రుఁడే
కన్నులెదుట నిఁకఁ గలకాలంబును
అన్నిటా శ్రీవేంకటాధీశుఁడే. ॥ ఇత ॥ 28[illegible]

రేకు 251 ముఖారి

హేయము తనవాసన తేలమూనును
చీయన్న మాన దిదే చెప్పరానిమాయ. ॥ పల్లవి ॥

ఎంగిలిమనుజునకు సరుసఁ బాపమే చవి
అంగవించవలదంటే నగ్గలమౌను
ముంగిట నిల్లాలుండఁగ ముట్టఁగోరుఁ బరస్త్రీల
యెంగిలి కిరెండు సరె యిదివో మాయ. ॥ హేయ ॥

పరగినజీవునికి పంచేంద్రియాలే సుఖము
ధర నెంతగాలమైన తనివిలేదు
సిరులు దనకుండినాఁ జేయిచాఁచుఁ బరులకు
యిరువు తెరఁగరాదు యిదివో మాయ. ॥ హేయ ॥

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు చేరి యాత్మలో నుండఁగ
భావించు నితనికృప ఫలించువాఁడు
పూవువంటి సంసారము పొదుగుకవుండఁగాను
ఆవటించుఁ బుణ్యఫలా లదివో మాయ. ॥ హేయ ॥ 290

రామక్రియ

అతఁడు సేసేచేఁత లన్యులు సేయఁగలరా
జాతుల మనుజులెల్లా సతమయ్యేరా ॥ పల్లవి ॥

దిక్కులేనివారికెల్లా దేవుఁ డొక్కఁడే దిక్కు
చిక్కినవారికినెల్లా శ్రీపతే గతి
తక్కినఅనాథులకు దైవమే రక్షకుఁడు
యెక్కడా నాతఁ డుండఁగా నేఁటి కిఁక చింత ॥ అతఁ ॥

బలిమిలేనివారికి పరమాత్ముఁడే బలిమి
కలిమిచాలనివారికలిమి హరి
యిల నేరనివారికి నిందిరానాథుఁడే నేర్పు
వెల సీతనికే విన్నవించు టింతే కాక. ॥ అతఁ ॥

పొందులేనివారికెల్లాఁ బురుషోత్తముఁడే పొందు
విందును వేడుకయు శ్రీవేంకటేశుఁడే
యెంద రెందరుండినాను ౧యీతఁడు గలఁడు మాకు
సందడి నాతఁడే అన్ని చక్కఁబెట్టీఁ బనులు ॥ అతఁ ॥ 291

సామంతం

ధ్రువవిభీషణాదులు సాక్షి
వివరపుజీవులు వెదకేదిది. ॥ పల్లవి ॥

దేవేంద్రసంపద దిక్కులకెక్కుడు
కావిరినది యొక కాలముది
తావున శ్రీహరిదాసులసంపద
తేవల నెన్నఁడుఁ దీరనిది. ॥ ధ్రువ ॥

---

౧. 'యాతఁడు' పూ. ము పా. యతిభంగము.

బలువుగ నడచేటి బ్రహ్మాపట్టమును
తొలుబ్రహ్మాండముతోడిది
జలజాతునినిజశరణాగతి యిది
కలకాలమునకుఁ గాణాచి ॥ ధ్రువ

వైకుంఠమున కివ్వలిలోకంబులు
రాకల పోకల రచనలవి
యీకడ శ్రీవేంకటేశ్వరుసన్నిధి
పైకొని దొరకిన బ్రదికేదిది. ॥ ధ్రువ ॥ 292

వరాళి

బయలీఁదించీ నదివో ప్రాణులను హరిమాయ
క్రియదెలుసుకొనేటి కీలింతే కాని. ॥ పల్లవి ॥

పెక్కుపురుషులలోన వేరొకసతి యుంటే
యిక్కువై యందే నాఁటు నిందరిచూపు
దక్కి యందరికాఁగిళ్ల తరుణి యుండుట లేదు
గక్కన వట్టియాసలఁ గరఁగుటే కాని ॥ బయ ॥

చింతకాయకజ్జాయము చేరి యిసుమంతవుంటే
అంతటనే నోరూరు నందరికిని
పొంతనే నాలుకలకు పులుసై యుండుటే లేదు
కొంత భావించి మింగేటి గుటుకలే కాని. ॥ బయ ॥

శ్రీవేంకటేశు తేరు దీసేటిమనుజులెల్లాను
సేవగా నేమే తీసితిమందురు
ఆవల నాతఁడే తమఅంతరాత్మయైయుండి
కావించుట యెరఁగరు గర్వములే కాని. ॥ బయ ॥ 293

పూర్వగౌళ

ఏమని చెప్పేనో కాక యిలఁగలశాస్త్రిలు
కామించి వాదించేవారికడ మేదో ॥పల్లవి॥

అంచెల జగములకు హరియే ఆధారము
యెంచఁగ నాధారము యితని కేదో
పొంచిన వేదార్థములపురుషార్థ మీతఁడు
నించినయర్థము యీతనికి నేదో. ॥ఏమ॥

పొందినప్రాణులకెల్లా పుట్టుగైనాఁడితఁడు
యెందును తనకుఁ బుట్టుగిఁక నేదో
చందపుఁగర్మములకు సాధన మీదేవుఁడు
మందలించ సాధనము మరి తనకేదో. ॥ఏమ॥

కలయన్నిమాయలకుఁ గారణ మీమూరితి
తలపఁగ కారణము తనకేదో
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడే సర్వసాక్షి
మలసి యీతనికిఁక మరి సాక్షి యేదో ॥ఏమ॥ 284

సామంతం

ఎక్కడఁ గడచే రినరులు
తక్కులఁ బెట్టేరు తరుణులు భువిని ॥పల్లవి॥

కన్నులచూపులు గాలపుచిలుకులు
వెన్నెలనవ్వులే వెలితెరలు
మిన్నక పురుషామృగములవేఁటలు
వన్నిక యాడేరు పడఁతులు భువిని ॥ఎక్క॥

ముంచినమాఁటలే మోహనఘంటలు
మంచియధరములే మచ్చులవి
మించినపురుషామృగములవేఁటలు
అంచెల నాడేరు అతివలు భువిని ॥ ఎక్క

కట్టువగట్లు కందువకుచములు
పట్టు శ్రీవేంకటపతిమాయ
మెట్టుగ పురుషామృగములవేఁటలు
నెట్టన నాడేరు నెలఁతలు భువిని ॥ ఎక్క ॥ 295

రేకు 252 మలహరి

ఇన్నిటిమూలం బీశ్వరుఁ డాతని —
మన్ననకొలఁదినె మలయుటగాక ॥ పల్లవి ॥

మాయామయమై మనియెడిజగమిది
చాయల నిందు నిజము గలదా
కాయము సుఖదుఃఖములకుఁ బొత్తిది
రేయిఁ బగలు నొకరీతె కలదా. ॥ ఇన్ని ॥

దైవాధీనము తగుసంసారము
వావిరి జీవులవసమవునా
థావతి మనపిది తన కర్మమూలము
వేవేలైనా విడువఁగవశమా ॥ ఇన్ని ॥

పంచేంద్రియములఁ బరగేటిబ్రదుకిది
చంచలంబు నిశ్చలమవునా
యెంచఁగ శ్రీవేంక టేశ్వరుకృపతో
సంచయమయితే సతమవుఁగాక ॥ ఇన్ని ॥ 296

ధన్నాసి

ఎందుకుఁ బనిగొందము యేమి సేత మివియెల్లా
చెఁదిన మా కిఁక బుద్ధి చెప్పవే నారాయణా ॥ పల్లవి ॥

హరినామ మొకటనే అణఁగెఁ బాపములు
వోరసి యన్నినామము లూరకున్నవి
సిరు లిచ్చెఁ గలవెల్లా శ్రీపతినామ మొకటే
పెరనామములెల్లా పెట్టెలలో నున్నవి ॥ ఎందు ॥

గోవిందనామ మొకటే కూడబోసెఁ బుణ్యములు
వేవేలు నామములకు వెలలున్నవా
శ్రీవిష్ణునామ మొకటే చేతికిచ్చె వైకుంఠము
తావై యున్ననామములు ౧ తమకించీ నీవికి ॥ ఎందు ॥

ఇత్తల కేశవునామ మియ్యఁగలవెల్లా నిచ్చె
పొత్తులనామములెల్లాఁ బొంచుకున్నవి
చిత్తమున నిన్నుఁ జూపె శ్రీవేంకటేశనామమే
హత్తిననామములెల్లా నందులోనే వున్నవి. ॥ ఎందు ॥ 297

భూపాళం

వేఁకునఁ దిరుపళ్లిచ్చి విష్ణునికిఁ జేయరో
ఆఁకటికొదగినట్టిఆరగింపులు ॥ పల్లవి ॥

అతిబ్రహ్మాండాలు గుటుకు నటు ధరించినయట్టి—
అతనికిఁ జేయరో ఆరగింపులు
ప్రతిలేని క్షీరాబ్ధిఁ బవళించి తేచినట్టి—
చతురునికిఁ జేయరో చవి నారగింపులు ॥ వేఁకు ॥

"తమకించినివికి(?)" వ్రా ము పా. ఈ వికి తమకించీని—ఇచ్చుట కబలాటపడుచున్నవి.

యేడుదినములదాఁకా నెత్తెను గోవర్ధనము
ఆడివచ్చేబాలునికి నారగింపులు
మేడెపుగోపికలతో మిక్కిలిఁ బెనఁగినట్టి—
వేడుకకానికిఁ దేరో విందు లారగింపులు ॥ వేఁకు

పట్టపుదేవుళ్లుఁ దాను బంతి సాగి వున్నవాఁడు
అట్టె సేయరో పులుఁగ మారగింపులు
నెట్టన శ్రీవేంకటాద్రినిలయుఁ డారగించీని
మట్టులేక వడ్డించరో మంచియారగింపులు ॥ వేఁకు ॥ 298

దేసాళి

ఏపొద్దు చూచిన దేవుఁ డిటూనే యారగించు
రూపులతోఁ బదివేలు రుచులై నట్లుండెను ॥ పల్లవి ॥

మేరుమందరాలవలె మెరయు ౧నిడ్డెనలు
సూరియ చంద్రులవంటి చుట్టుఁబళ్ళేలు
ఆరనిరాజాన్నాలు అంచులై వడ్డించఁగాను
బోరన చుక్కలు రాసివోసినట్లుండెను ॥ ఏపొ ॥

పలుజలధులవంటి పైఁడివెండిగిన్నెలు
వెలిఁగొండలంతలేసివెన్నముద్దలు
బలసినచిలుపాలు పంచదార గుప్పఁగాను
అలరువెన్నెలరస మందిచ్చినట్లుండెను ॥ ఏపొ ॥

పండినపంటలవంటిపచ్చళ్ళుఁ గూరలును
వండ యలమేలుమంగ వడ్డించఁగా
అండనే శ్రీవేంకటేశుఁ డారగించీ మిగులఁగ
దండిగా దాసులకెల్ల దాఁచినట్లుండెను. ॥ ఏపొ ॥ 299

౧ 'వడ్డెనలు' రేకు.

గుండక్రియ

జయజయ రామా సమరవిజయ రామా
భయహర నిజభక్తపారీణ రామా ॥ పల్లవి ॥

జలధిబంధించినసౌమిత్రిరామా
సెలవిల్లువిరచినసీతారామా
అలసుగ్రీవునేలినఅయోధ్యరామా
కలిగి యజ్ఞముగాచేకౌసల్యారామా ॥ జయ ॥

అరిరావణాంతక ఆదిత్యకులరామా
గురుమౌనులనుఁ గాచేకోదండరామా
ధర నహల్యపాలిటిదశరథ రామా
హరురాణినుతులలోకాభిరామా ॥ జయ ॥

అతిప్రతాపముల మాయామృగాంతక రామా
సుతకుశలవప్రియ సుగుణ రామా
వితతమహిమలశ్రీవేంకటాద్రి రామా
మతిలోనఁ బాయనిమనువంశ రామా ॥ జయ ॥ ౪౦౦

సాళంగనాట

మొక్కరో మొక్కరో వాఁడె ముందర నిలుచున్నాఁడు
యెక్కువ రామునిబంటు యేకాంగవీరుఁడు ॥ పల్లవి ॥

పెట్టిన జంగతోడి పెద్ద హనుమంతుఁడు
పట్టెను ౧యెడమచేతి బలుముష్టి
మెట్టినాఁడు పాదముల మించు రాకాశితలలు
కొట్టేననుచు నెత్తె గొప్ప వలకేలు ॥ మొక్క ॥

౧. 'యడమ' రేకు.

వంచెను శిరసుమీఁద వాలుగాఁ దనతోఁక
పెంచెను మిన్నులుమోవ పెనుదేహము
నించినాఁడు రౌద్రము నిడుపాటిదవడల
కాంచనపు౧పుట్టుకాళ కడు బిగియించెను. ॥ మొక్క

పెనచి తోఁడలుదాఁక పెద్దపదకము వేసె
తనువుపై వేలాడేదండలతోడ
అనయము శ్రీవేంకటాద్రిదేవునిబంటు
వెనుబలమై యున్నాఁడు విఠ్ఠలములోనను ॥ మొక్క ॥ 80

రేకు 253 గుండక్రియ

ఘనుఁ డాతఁడా యితఁడు కలశాపురముకాడ
హనుమంతుఁ డితఁడా అంజనాతనయుఁడు ॥పల్లవి॥

పెడచేత లోఁచేత బెరసి కొందరిఁ గొట్టె
అడరి దానవుల హనుమంతుఁడు
బెడిదంపుఁ బెనుదోఁక బిరబిరఁ దిప్పి మొత్తె
అడఁగ మాల్యవంతు హనుమంతుఁడు ॥ఘనుఁ॥

దాకాల మోఁకాలఁ దాటించెఁ గొందరి
ఆకాశవీధినుండి హనుమంతుఁడు
పైకొని భుజములఁ బడఁదాఁకెఁ గొందరి
అకడ జలధిలోను హనుమంతుఁడు ॥ఘనుఁ॥

అరుపుల నూరుపుల నందరఁ బారఁగఁ దోలె
ఔరా సంజీవికొండహనుమంతుఁడు
మేరతో శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదిదేవునిబంటు
ఆరితేరినబిరుదు హనుమంతుఁడు ॥ఘనుఁ॥ 302

౧ 'పట్టుకాళ' పూ. ము. పా. పుట్టుకతో వచ్చినకాళకావచ్చు. సహజ కవచమువలె.

బౌళి

హరి దగ్గరనే వున్నాఁ డెంతాఁ కాఁ జూరనీదు
కురుచలోనే మగుడు గోవిందుమాయ. ॥ పల్లవి ॥

చెనకిపంచేంద్రియపుచెరువు లైదింటికి
మనసనెడి దొకటి మహాప్రవాహము
దినముఁ జూరుచునుండు దిగువకు వెళ్లలేదు
తనలోనే తానిగురు దైవమాయ. ॥ హరి ॥

తూలనిపంచభూతాలతోఁట లైదింటికి
కాలమనియెడి దొక్క కాలువ పారుచునుండు
నేలాఁ దడియదు నీరూఁ దివియదు
తోలుఁదిత్తికే కొలఁది దొరకొన్నమాయ. ॥ హరి ॥

ముట్టి పంచప్రాణముల మొలక లైదింటికి
పుట్టుగులనియేటియేరు పొదలి పారుచునుండు
చెట్టు చెట్టుకే కొలఁది (శ్రీ)వేంకటేశ్వరుఁడు
నట్టనడుమ నున్నాఁడు నాననీదు మాయ ॥ హరి ॥ 303

పాడి

రామభద్ర రఘువీర రవివంశతిలక నీ౧-
నామమే కామధేనువు నమో నమో. ॥ పల్లవి ॥

కౌసల్యానందవర్ధన ఘన దశరథసుత
భాసురయజ్ఞరక్షక భరతాగ్రజ
రాసికెక్క(క్కు?)కోదండరచనవిద్యాగురువ
వాసితో సురలు నిను వడి మెచ్చేరయ్యా ॥ రామ ॥

---

౧. పూ. ము. పా. లో ఈ 'నీ' తప్పిపోయినది.

మారీచసుబాహుమర్దన తాటకాంతక
ఘోరరణవీరశేఖర ధర్మపాలక
కారుణ్యరత్నాకర కాకాసురవరద
సారెకు వేదవిదులు జయవెట్టేరయ్యా ॥ రామ ॥

సీతారమణ రాజశేఖరశిరోమణి
భూతలపుటయోధ్యాపురనిలయా
యీతల శ్రీవేంకటాద్రి నిరవయినరాఘవ
ఘాత నీప్రతాపమెల్లాఁ గడు నిండెనయ్యా ॥ రామ ॥ 304

బౌళి

ఎట్టువలసినాఁ జేయు మేమీ ననవేరమయ్యా
వొట్టిననామనను నీ కొప్పనసుమ్మయ్యా ॥ పల్లవి ॥

అదిగో శ్రీహరి నీవంపినయింద్రియాలకు
చెదరక నేము పంపు సేతుమయ్యా
వెదకి యాసలకెల్లా వెట్టియుఁ జేతుమయ్యా
మదిమది నేనీమాయకు లోనయ్యా. ॥ ఎట్టు ॥

దేవ నీవిచ్చినయట్టిదేహపుటూరిలోన
చేవమీరఁ గాఁపురము సేసేమయ్యా
ఆవల నీకర్మముల కప్పనము వత్తుమయ్యా
ఆవటించి కామాదుల కాన మీరమయ్యా. ॥ ఎట్టు ॥

నిన్నుఁ దలచుటకంటే నీవుచెప్పినపనులే
యెన్నికఁ జేసినదే యెక్కుడయ్యా
అన్నిటా శ్రీవేంకటేశ ఆత్మలో నున్నాఁడవు
విన్నపములేల యిది విడువమయ్యా ॥ ఎట్టు ॥ 305

గుజ్జరి

ఇతని మఱచితిమి యెదుటనే యుండఁగ యిన్నాళ్లను నే మెరఁగక
ప్రతిలే దితనికి జీవకోట్లకుఁ బ్రాణబంధుఁ డితఁడు ॥ పల్లవి ॥

ముందు నేను ఘనగర్భనరకమున మునిఁగియున్న నాఁడు
పొందితోడనే సుఖదుఃఖంబులఁ బొరయు తోడునీడితఁడు
అంది స్వర్గనరకాదులు చొచ్చిన అక్కడఁ గావెను వెంటనే
చందపునాయాతుమలోఁ బాయనిసర్వాత్మకుఁ డితడే ॥ ఇత ॥

అనిపట్టి నేఁ బాపపుణ్యములు అనుభవించవలెనన్నప్పుడు
మానుపనొల్లఁడు తాఁ బెరరేఁచును మతి కనుకూలం బితఁడు
నానావిధులనుఁ బొరలి యలపుతో నలి నే నిద్రించేటప్పుడు
తానును ఆపరిణామంబులకు తగులై వుండును యీతఁడు. ॥ ఇత ॥

తలఁచిన దగ్గరుఁ దడవకయుండిన దవ్వయివుండు నితఁడు
కలసి మెలసి ఇహపరము లొసంగఁగఁ గాచుకవుండును యీతఁడు
మెలఁగుచు సాకారముతో నున్నాఁడు మేటిశ్రీవేంకటపతి యితఁడు
వలసిన వావులరూపులు దాల్చినవాఁ డొకఁడేపో యీతఁడు. ॥ఇత॥306

గుండక్రియ

కడనుండి రావు కానివి నైనవి
పుడుగనిదయ నీదొకటే కలది. ॥ పల్లవి ॥

హరి నీచక్రంబంటినయపుడే
సొరిది నసురలే సురలైరి
నిరతపుచీఁకటినిండినమింటను
వెరవున రవిచే వెలుఁగైనట్లు. ॥ కడ ॥

తతి నీనామముదలఁచినవారి -
అతిపాపమె పుణ్యంబాయ
గతిదైయె పరుసముఁగదిసినలోహమె
ప్రతిలేక ధరణిఁ బసిఁడిదైయెనట్లు ॥ కడ ॥

కొంకక నిను నిటు గొలిచినమనుజులె
అంకెల శుకాదులైనారు
యింకను శ్రీవేంకటేశ నీజగము(?)—
సంకల్పమే మోక్షంబై నిలిచె. ॥ కడ ॥ 307

రేకు 254 లలిత

ఇవ్వల వెదకితేనే యేమి లేదు
అవ్వలికి దాఁటి మీరు అందుకోరో శుభము ॥ పల్లవి ॥

కనురెప్పలతుదలఁ గట్టువడెఁ గాలము
మనమై చేతులతుదఁ గర్మమున్నది
మనసుకొట్టఁగొనసే మరి దైవమున్నాఁడు
చెనకి యిఁక నెన్నఁడు సేయరో పుణ్యములు ॥ ఇవ్వ ॥

కనకము దాఁటితేనే ఘనసుఖ మున్నది
వెనక చీఁకటికొన వెలుఁగున్నది
పనితలఅవ్వలనే వరవిజ్ఞాన మున్నది
పనిగొని యితవైతే బ్రదుకరో జీవులు. ॥ ఇవ్వ ॥

కాయముకొట్టఁగొనసే ఘనవైకుంఠ మున్నది
బాయట శ్రీవేంకటపతి వున్నాఁడు
మాయలకొనలవెల్లా మనము నున్నారము
సాయక తెలుసుకొని పట్టరో యీతెరువు. ॥ ఇవ్వ ॥ 308

దేసాళం

ఇంతగా మన్నించి నన్ను నేలుకొంటి విలలోన
వింతగా నెవ్వరినిఁక వేఁడఁబోయ్యేనయ్యా ॥పల్లవి॥

కలవారిలోన నీవు గలవాఁడవని నేను
కలసి లేనివారిలో కర్మములేనివాఁడను
బలువులలో నీదాస్యబలవంతుఁడ నేను
యెలమి మాకిఁకఁ జూడ నేమిగడమయ్యా. ॥ఇంత॥

నెమ్మదిలోనివారిలో నీకుశులోపలివాఁడ
నమ్మనివెలివారిలో నాస్తికులవెలివాఁడ
పమ్మి పదస్థులలోన పరమపదనువాఁడ
ఇమ్మని నిన్నడగేది ఇఁక నేఁటిదయ్యా ॥ఇంత॥

ధర్మపువారిలో నీదయాధర్మపువాఁడ
మర్మపువారిలో నీమాయలమర్మమువాఁడ
అర్మిలి శ్రీవేంకటేశ అంతర్యామివి నీవు
నిర్మించినవాఁడ నేను నెంగొంటినయ్యా ॥ఇంత॥ 809

గుండక్రియ

అందాఁకా వైష్ణవ మటకటకే
నిందకుఁజూసిన నిర్మలుఁ డగును. ॥పల్లవి॥

పాపపురాసులు పరిహారమైతే
దీపించువారిభక్తి వొడమును
చేపట్టి పుణ్యము చేరువలయితే
శ్రీపతిదాసులసేవే దొరకు. ॥అందాఁ॥

కొట్టఁగొనకు మతి గోరి పారితే
జట్టిగ హరికథ చవిగలుగు
పట్టినజన్మము పావనమైతే
మట్టులేనితిరుమంత్రము దొరకు ॥ అందాఁ ॥

గురుకటాక్ష మొకకొంత సోఁకితే
శరణాగతి నిశ్చలమవును
యిరవుగ శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ గొలిచితే
పరమపదమునకుఁ బాత్రుండవును ॥ అందాఁ ॥ 810

ఆహిరి

సేయరానిచేఁతలెల్లాఁ జేసితి నేను ౧ నీ-
గా(కా?)యగంటివాఁడ నేను గతిచూపవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

శరణాగతులఁ గూడి జ్ఞానము దొంగిలినాఁడ
అరిది నీకర్మపుటాజ్ఞలు మీరినవాఁడ
సరిఁ బ్రపంచకులముజాడ వాసినవాఁడ
ధరణి నీతప్పులకు దండన యేదయ్యా. ॥ సేయ ॥

బహుసంసారములెల్లఁ బంచలఁ దోసినవాఁడ
సహజపింద్రియముల జారినవాఁడ
మహి నాపుట్టుగులకే మరి బొమ్మఁబెట్టినాఁడ
విహిత మిందుకు నేది విధి చెప్పవయ్యా. ॥ సేయ ॥

గురుమంత్రమునకుఁ గొండెము చెప్పినవాఁడ
పరకాంతఁగూడేలోకభయము మానినవాఁడ
సిరులమించినయట్టశ్రీవేంకటేశ నిన్ను
మరగి శరణంటిని మన్నించవయ్యా ॥ సేయ ॥ 811

---

౧ నీగాయగంటి = "నీయొక్కగాయముస్థానమున మచ్చకావచ్చు" లేక, నీకాయకము=నీపనినే, కంటివాఁడ=కన్నుగాగలవాడ ననియా?

గుండక్రియ

ఇదిగో దదిగో దిన్నియు నింతే
పదిఁబది హరి నీపదమే నిజము ॥ పల్లవి ॥

సురలును నసురలు చూపట్టు రాజులు
అరసి కనక(ఁగ?) గతమగువారె
సిరుల వీరిఁ గొలిచెద మంటే మఱి
తెరలి పరుల రక్షింపఁగఁగలరా ॥ ఇది ॥

పదునాలుగవది బ్రహ్మలోకమును
కదిసి వీరుమునుకలపొలము
చెదరక యిఁకఁ దముఁజేరినవారల
పుదుటున నిముడుక వుండఁగఁగలరా(దా?). ॥ ఇది ॥

అచ్చుతుఁడవు నీయచ్యుతపద మది
యిచ్చట (శ్రీ)వేంకటేశుఁడవు
చొచ్చిరి నీశరణు శుకసనకాదులు
మచ్చిక నిదిగని మరిగితిమయ్యా. ॥ ఇది ॥ 812

వరాళి

పెట్టినదైవ మెరుఁగు బీరకాయలోవిచిక్కు
దిట్ట కూళప్రాణులమై తిరుగుతగాకా ॥ పల్లవి ॥

కాయము మోచి పుట్టి కర్మమున కొడిగట్టి
రోయఁబోతే మేనిలోనిరోఁత వోయీనా
పాయపువలఁ దగిలి పాపపుణ్యములఁ జిక్కి
తీయఁబోతే వచ్చునా తెగరానిబంధము. ॥ పెట్టి ॥

జగములోఁ గటువడి సంసారదుఃఖమంది
నగఁబోతేఁ గొంతైనా నవ్వు వచ్చీనా
చిగురుటాసఁ దగిలి చింతాజలధిఁ బడి
యొగదిగఁ జూడఁబోతే యెందుకు నెక్కీనది ॥ పెట్టి॥

పరమాత్మమతిఁ గని భవములెల్లఁ గడచి
ధరణి మాయలతోడితగు లున్నదా
సిరుల మించినయట్టి శ్రీవేంకటేశ్వరుని
మరిగి కొలిచిన మాకు మరి చింతలేలా ॥ పెట్టి॥ 313

రేకు 255 లలిత

ఏల వెట్టిసేయించే విందుక నీకేమివచ్చె
కాలముఁ గర్మముచేతఁ గప్పేవు లోకులను ॥పల్లవి॥

బద్ధులమాటలాడి భ్రమయించి రేపల్లెలో
ముద్దులు చూపి వెన్నలు ముచ్చిలినట్టు
కొద్దిమాలినకర్మము కొంత మాకు గడియించి
వద్ద నిన్నుఁ ౧గానివాని(?)వలె దాఁగవలెనా ॥ ఏల ॥

మఱి పాండవులకు నెమ్మది వావులటు చెప్పి
మొఱఁగి యిందరిలోన మొక్కినయట్టు
కుఱకుఱ్ఱ వాలఁ గొందరను గడియించి
యెఱఁగి నెఱఁగనట్టె యేమిసేసేవయ్యా. ॥ ఏల ॥

వర మడుగఁగఁబోయి వడి ఘంటాకర్ణునికి
యిరవుగ మోక్షవరమిచ్చినయట్టు
తిరమై శ్రీవేంకటాద్రిఁ దిరువారాధన గొని
వరుస నీదాసులకు వరమిచ్చేవయ్యా ॥ ఏల ॥ 314

---

౧ నిన్నుఁగానివానివలె='నీకుసంబంధములేనివానివలె' కావచ్చు

ధన్నాసి

తగు మునులు ౧ఋషులు తపములు సేయఁగ
  గగనము మోచియుఁ గర్మము దెగదా. ॥ పల్లవి ॥

ధరణీధర మందరధర నగధర
  చిరకౌస్తుభధర శ్రీధరా
  కరిఁ గాచితి కాకముఁ గాచితి నీ-
  కరుణకుఁ బాత్రము గలదిదియా. ॥ తగు ॥

భవహార మురహార భక్తపాపహార
  భువనభారహార పురహారా
  కవిసినపురుతనుగద్దను మెచ్చితి—
  వివల నీదయకు నివియా గురుతు ॥ తగు ॥

శ్రీవేంకటపతి శేషగరుడపతి
  భూవనితాపతి భూతపతి
  గోవుల నేలితి కోఁతుల నేలితి
  పావనపుఁగృపకుఁ బాత్రము లివియా. ॥ తగు ॥ 315

శంకరాభరణం

ఎవ్వరుఁ గానని వాఁడు యశోద గనె నట్టె
  వవ్వళించేబ్రహ్మతండ్రి బాలుఁడయ్యె నట్టె ॥ పల్లవి ॥

ఘనయోగీంద్రులమతిఁ గట్టువడనట్టివాఁడు
  పనిలేక రోలఁ గట్టువడినాఁడట్టె
  తనియ సురలకు పాదము చూపనట్టివాఁడు
  మొనసి బండిమీఁద మోపినాఁ డట్టె ॥ ఎవ్వ ॥

---

౧. 'రుషలు' రేకు.

అమృతము చేతఁ దచ్చి అందరికిచ్చినవాఁడు
తమితోఁ వెన్న దొంగిలెఁ దానె యట్లై
గుమురై దేవదానవకోటికిఁ జిక్కనివాఁడు
భ్రమసి గోపికలపాలఁ జిక్కినాఁ డట్లై. ॥ ఎవ్వ ॥

యిందుఁ గలఁ డిందులేఁడనెంచి చూపరానివాఁడు
అందమై రేపల్లెవాడ నాడీనట్లై
అంది కృష్ణావతారమయినట్టిదేవుఁడే
యిందున శ్రీవేంకటాద్రి యెక్కి నిలిచె నట్లై ॥ ఎవ్వ ॥ 316

రామక్రియ

పెరిగి పెద్దఁగాను మరి పిన్నవాఁడఁగాను
యిరవుగ నే బుద్ధెరిఁగెడి దెపుడు. ॥ పల్లవి ॥

కంకిగ బహునరకంబులు చొచ్చితి—
నింకా భయ మది యెగఁగను
జంకెనలనే పలుచదువులు చదివితి
మంకుఁదనం బిది మానదు ॥ పెరి ॥

తియ్యక కడుఁ బెనుదేహాలు మోచితి-
నయ్యో యింకా నలయను
నెయ్యపు హేయము నిచ్చలుఁ గడిగెద
చియ్యని రోయను సిగ్గుఁ బడను. ॥ పెరి ॥

ధర్మము సేసితి దానము లొసఁగితి
కర్మము లింకాఁ గడపను
అర్మిలి శ్రీవేంకటాధిప నీకృప
నిర్మల మైతిని నే నిపుడు ॥ పెరి ॥ 317

గౌళ

కన్న దేఁటిదో విన్న దేఁటిదో కాఁగలదిఁక నేదో
నన్నుం గానను నిన్నుం గానను నడుము బట్టబయలు. ॥ పల్లవి ॥

నీమాయమహిమో నే నేరనికడమో
భూమిలోన నీవున్నాఁడవు నా పుట్టుగులుఁ గలవు
యేమి గాఁగలనో యింకా మీఁదట నిటకతొల్లి యేమైతినో
సోమార్కులవుదయాస్తమయంబులు చూచుచునున్నాఁడను నేను ॥కన్న

జ్ఞానము నీవో అజ్ఞానంబే బలువో
నీనామంబులు అనంతకోట్లు నిలుకడ గాఁగాను
కానఁగల యీ ప్రపంచమెల్లా కలయో యిది నిజమో
కానరాని యీ ముక్తిన నూర్పులు కాలముఁ గొలచేటికుంచములు॥కన్న

నీకు నీవే నను దయ దలఁచితివో నేనాచార్యుని నమ్మితినో
కైకోని నాయంతర్యామివి నినుఁ గంటి నిపుడే నేను
శ్రీకాంతుఁడ వో శ్రీవేంకటేశ్వర శ్రీవైకుంఠమే యీజగము
యేకడ చూచిన నీదాసులు నాయెదుటనే వున్నారు. ॥కన్న ॥318

దేసాళి

కావరు నాలుగుకరములవానిని
శ్రీనాథుండని చేరఁగవలదా. ॥ పల్లవి ॥

ఘనచక్రములో గరుడనినెక్కక
కనిసి మెరయు నలకృష్ణునిని
ఘనులై ఇప్పటికాలపుమనుజులు
మునుప విష్ణుఁడని మొక్కఁగవలదా. ॥ కావ ॥

పలుదేవతలకు భయములు మాన్పుచు
అలవిశ్వరూపమైనపుడు
చలము మాని యచ్చటి కౌరవులును
తెలిసి దేవుఁడని కొలువఁగవలదా ॥ కాన ॥

చెప్పినయితఁడే శ్రీవేంకటమున
యెప్పుడు వరములు ఇయ్యఁగను
తప్పక యీతని దాసులవలెనే
యిప్పటివారలె యెరఁగఁగవలదా. ॥ కాన ॥ 319

రేకు 256 శ్రీ

నిండుమనసే నీపూజ
అండఁ గోరకుండు టదియు నీపూజ. ॥ పల్లవి ॥

యిందు హరి గలఁ డందు లేఁడనేటి—
నిందకుఁ బాయుటే నీపూజ
కొందరు చుట్టాలు కొందరు పగనే—
అందదుకు మాను టదియే నీపూజ ॥ నిండు ॥

తిట్టులు గొన్నని దీవెనె గొంతని
నెటుకోనిదే నీపూజ
పెట్టినబంగారు పెంకును నినుమును
అట్టే సరిం మటదియు నీపూజ ॥ నిండు ॥

సర్వము నీవని స్వతంత్రముడిగి
నిర్వహించుటే నీపూజ
పర్వి శ్రీవేంకటపతి నీదాసుల—
పూర్వమనియెడిబుద్ధి నీపూజ ॥ నిండు ॥ 320

రామక్రియ

పలుచెరువులు నీకుఁ బాటించఁజెల్లును
వొలిసి మీదాసు లవుటొక్కటే మాచెరువు. ॥పల్లవి॥

హరి నీకు జీవరాసులందరును సరియే
సురల కెక్కుడు నీవు చూడ మాకైతే
యిరవులు గలవు నీ కెక్కడ చూచినను
అరిదినీశ్రీపాదాలందె మాయిరవు ॥పలు॥

నందగోపాదులకెల్ల నందనుఁడవు నీవు
యిందరికిఁ దండ్రివి మా కిటు నీవైతే
అందిన శబరివిందు అఖిలభాగ్యము నీకు
చిందిననీప్రసాదమే సిరు లిచ్చె మాకును ॥పలు॥

అచ్చుగ మునులు రు(ఋ?)షులందరును నీబంట్లే
తచ్చినయేలికలు నీదాసులు మాకు
యిచ్చట శ్రీవేంకటేశ యిహాపరమెల్లా నీవు
చొచ్చితిమి నీమరఁగు నూదివెంట దారమై ॥పలు॥ 321

శుద్ధవసంతం

భక్తి నీపైదొకటె పరమసుఖము
యుక్తిచూచిన నిజం బొక్కటే లేదు. ॥పల్లవి॥

కులమెంత గలిగె నది కూడించు గర్వంబు
చలమెంత గలిగె నది జగడమే రేఁచు
తలఁపెంత పెంచినాఁ దగిలించు కోరికలు
యెలమి విజ్ఞానంబు యేమిటా లేదు. ॥భక్తి॥

ధన మెంత గలిగె నది దట్టమౌ లోభంబు
  మొనయుఁ బక్కందనంబు మోహములు రేఁచు
  ఘనవిద్య గలిగినను కప్పుఁ గైపై మదము
  యెనయఁగఁ బరమపద మించుకయు లేదు ॥ భక్తి ॥

తరుణు లెందరుఁ గలిగిన తాపములు సమకూడు
  సిరులెన్ని గలిగినను చింతలే పెరుగు
  యిరవయిన శ్రీవేంకటేశ నినుఁ గొలువఁగా
  పెరిగె నానందంబు బెళకు లిఁకలేవు. ॥ భక్తి ॥ 322

లలిత

ఇంతగాలమాయ నన్ను నేమీనన్నవారు లేరు
  చింతసంసారపుమాయఁ జిక్కించనే కాని ॥ పల్లవి ॥

యెందరు బ్రహ్మలో నన్ను యిటు వుట్టించినవారు
  యెందరు యములో హరియించినవారు
  యిందుకు నందుకే కాని యిల నేఁ జేసినపాప-
  మంది వహించుక కాచినట్టివారు లేరు ॥ ఇంత ॥

తల్లిదండ్రు లెందరో తనువు పెంచినవారు
  కొల్లగా సతులెందరో కూడినవారు
  చిల్లరపనికే కాని చేరఁబిలిచి వైకుంఠ —
  ముల్లసాన నిచ్చేవారు వొకరూ లేరు ॥ ఇంత ॥

కాలమును వీటిఁబోయె కర్మమునుఁ దెగదాయ
  మూలనుండి యెవ్వరికి మొరవెట్టేను
  ఆలించి శ్రీవేంకటేశ అంతరాత్మవై నన్ను —
  నేలితివి యింతసని కెవ్వరును లేరు. ॥ ఇంత ॥ 323

సాళంగనాట

పంచేంద్రియముల నేపట్టణస్వాములాల
తెంచి బేర మాడుకొంచి దించరో బరవు ॥ పల్లవి ॥

తగినసంసారసముద్రములోనఁ దిరిగాడి
బిగువుదేహపుటోడ బేహారి వాఁడ
జగతిఁ బుణ్యాపాపపుసరకులు దెచ్చినాఁడ
దిగిలి బూతు రేవునఁ దీరుచరో సుంకము ॥ పంచే ॥

అడరి గుణత్రయముల నేటి తెడ్డుల చేత
నడుమ నిన్నాళ్ళదాఁకా నడపినాఁడ
కడుఁజంచలముల నేగాలిచాప లెత్తినాఁడ
వెడమాయపుసరకు వెలకియ్యరో ॥ పంచే ॥

ఆతుమయ నేటికంత మంత్రరాత్ముఁ డెక్కియుండి
నీతితో మమ్ముఁగాచుక నిలుచున్నాఁడు
ఆతఁడే శ్రీవేంకటేశుఁ డటు మాకు మీకుఁ గర్త
ఘాతమాని ఇఁక మాకు కడుగుణ మియ్యరో ॥ పంచే ॥ 324

పాడి

ఏడే జేనలు యీ దేహంబును
యేడా నిఁకమరి యెరఁగము నేము ॥ పల్లవి ॥

నిండును జలధులు నిమిషమాత్రమున
నిండియు నిండదు నేటి మనసు
పండును భువిఁగల పంట లన్నియును
పండదు నాలోఁ బాపపుమనసు ॥ ఏడే ॥

పట్టవచ్చు నల పాతాళపాము
పట్టరాదు నాపాపము
అట్టే ఆరును అనలము నీటను
యెట్టైన నారదు యీకోపంబు ॥ఏడే॥

కానవచ్చు నదె ఘనపాతాళము
కానరాదు నాకాలము
శ్రీనగపిహరి శ్రీ వేంకటేశ్వర
సోనలఁ బుట్టిన సద్దులు నిపిగో ॥ఏడే॥ 325

రేకు 257 సాళంగనాట

ఎక్కడిదివివేక మెంతవారికిని యిన్నియు నీమాయఁ దోయక లేదు
పక్కన అజ్ఞానపుజీవులయీపాప మిట్లనే వుండఁగను ॥పల్లవి॥
విచ్చనవిడి నటు కౌరవులెదుటను విశ్వరూపు చూపినయపుడు
యిచ్చల నిను నమ్మఁగలే కేకా యింద్రజాలమనిరి
తచ్చన నిప్పటి నాస్తికజనులును తగునీసాకారము చూచి
నిచ్చలుఁ గల్లని నిరాకారము నిజమని తర్కించక మానుదురా ॥ఎక్క॥
గరుడవాహనము శంఖచక్రములు కనియుండియు ద్వాపరజనులు
ధరలో నిను హరిమూర్తైని తెలియక తమయాదవుఁ డొకఁ డితఁడనిరి
సరుస దేవతాంతరములఁగొలిచేటిచంచలచిత్తులు ఇఁక నిన్నే
పరదైవంబననేరరు సరిగా బ్రహ్మాదులలో నొకఁడవందురు. ॥ఎక్క॥
యెఱిఁగినదాసులు యెఱుఁగుదురు నీ వెక్కుడనుచు యేకాలమును
యెఱఁగనిపామరు లెఱఁగరు నిను మతి నెంతైనా నాఁడు నేఁడును
తఱితో శ్రీవేంకటేశ్వర నినుఁగవి తగుశరణాగతు లున్నట్లు
మఱుఁగున నుండినప్రాకృతులకు నీమహిమలు గానఁగఁదరమవునా
॥ఎక్క॥ 326

---

౧. మూర్తి+అని='మూర్తైని' ఈ సంధి లీవాఙ్మయమున కొల్లలు. 'మూర్తని' పూ. ము. పా.

లలిత

పుట్టినమొదలు నేను పుణ్యమేమిఁ గాననైతి
ఎట్టు గాచేవయ్య నన్ను యిందిరానాథా ॥పల్లవి॥

కామినులఁ జూచి చూచి కన్నులఁ గొంతపాపము
వేమరు నిందలు విని వీనులఁ గొంతపాపము
నాముువారఁ గల్లలాడి నాలికఁ గొంతపాపము
గోమునఁ బాపము మేనఁ గుప్పలాయ నివిగో. ॥పుట్టి॥

కానిచోట్లకు నేఁగి కాఁగిళ్ళఁ గొంతపాపము
సేన దానా లందుకొని చేతులఁ గొంతపాపము
మానని కోపమే పెంచి మతిఁ గొంతపాపము
పూని పాపములే నాలోఁ బోగులాయ నివిగో. ॥పుట్టి॥

చేసినట్టివాఁడఁగాన చెప్ప నీకుఁ జోటులేదు
దాసుఁడ నేనైతిఁ గాన దయదలఁచితివయ్యా
యీసరవులెల్లఁ జూచి యేమని నుతింతు నిన్ను
ఆసల శ్రీవేంకటేశ ఆయఁబోయఁ బనులు ॥పుట్టి॥ 327

వరాళి

కలిమిలేములెల్లా కాలముస్వభావము
తలఁపులో జ్ఞానము దక్కెడి దొకటే. ॥పల్లవి॥

పుట్టుగులు జీవునికి పూఁచినస్వభావము
వొట్టి యిదె సారెసారె వోమనేలా
పట్టి నానాఁటిబ్రదుకు ప్రపంచముస్వభావము
కొట్టఁగొన హరి ముక్తి గోరెటి దొకటే ॥కలి॥

మక్కువసంసారము మాయలస్వభావము
చిక్కి తన్నవారికెల్లా మొక్కుకోనేలా
తక్కక రక్షించేది దైవముస్వభావము
నిక్కపువైరాగ్యము నిలుచుట వోకటే. ॥ కలి ॥

కప్పినభోగములెల్లా కర్మముస్వభావము
తప్పక ప్రియముచెప్పేదైన్యమేలా
యెప్పుడు శ్రీవేంకటేశ యెదలో నాకుఁగలవు
చప్పుడుసేయక నీకు శరణనే దొకటే ॥ కలి ॥ 328

కన్నడగౌళ

ఏమిసేయఁగల యెంతాతకుఁడను
తామసపుమనసు తనియదు నాకు ॥ పల్లవి ॥

యిలలోపల నూరేండ్లబ్రదుకే
కలవుద్యోగము కల్పాంతంబులు
నిలిచినవాఁడను నేనొక్కఁడనే
పలుసంసారము బండ్లకొలఁది ॥ ఏమి ॥

ఆరయఁ బట్టెఁడుఅన్నమువాఁడను
కోరినకోర్కులు కోటానఁగోట్లు
నారవంటిదే నల్లెఁడునాలుక
తీరవు రుచులివె తెప్పలకొలఁది. ॥ ఏమి ॥

నిరతరతిసుఖము నిమిషములోనిదే
విరహపుంగవెదలు వేవేలు
యిరవుగ శ్రీవేంకటేశ నీమఱఁగు
చొరఁగా నాకివి సులభములాయ. ॥ ఏమి ॥ 329

౧. 'వేదలు' పూ. ము పా. వెద 'శబ్దము' "వ్యథా" శబ్దభవముకదా.

లలిత

ఎవ్వరివాఁడఁ గాను యిదె పిరివీకులై
నవ్వుచు నీశరణంటి నన్నుఁ గావవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

తగఁ బంచేంద్రియములు తమ వాఁడ ననేరు
వగఁ దల్లిదండ్రి తమవాఁడననేరు
చిగురుఁగర్మాలు తమసీమ వాఁడననేరు
తెగదీ తగవు నీవే తీర్దవయ్యా ॥ ఎవ్వ ॥

కొందరు నరకమందు కొంతవళకు వేసేరు
కొందరు స్వర్గము వారు కొంతవళకు వేసేరు
యిందుకు నందుకుఁ బోనీ రిహాలోకమందువారు
దిందుపడనివళకు తీరుచవయ్యా ॥ ఎవ్వ ॥

కాంతలు తమవాఁడంటాఁ గనుచూపులఁ గట్టేరు
చెంతలఁ గాంచనములు చేయివట్టుకొనె నన్ను
ఇంతటా శ్రీవేంకటేశ యెదలోనున్నాఁడవు
వంతు కీతగవు నీవే వహించుకోవయ్యా. ॥ ఎవ్వ ॥ 380

రేకు 258 సామంతం

ఇంకనైన వారిఁ జేరు యింతే చాలు
సంకెలెల్లాఁ బెడఁబాపి చక్కఁ జేసీ నతఁడే. ॥ పల్లవి ॥

యెఱఁగక పుట్టితివి యిన్ని యోనులందుఁ దొల్లి
తటి నాఁటి కాయఁబోయ దానికేమి
నెటి నఱకములో వాని తివియుఁ గొన్నాళ్ళు
తఱవాయి దెలుసుకో దానికేమి ॥ ఇంక ॥

పాపపుణ్యములు సేసి పరులఁగొలిచి తొల్లి
తాపములఁ బొందితివి దానికేమి
పూపసంసారము నమ్మి పుంగుఁడై యున్నాళ్ళదాఁకా
దాపుతేక బ్రతికితి దానికేమి ॥ఇంక॥

జగములోవారిఁ జూచి సారెసారె నాసలనే
దగదొట్టి నీకుఁ దొల్లి దానికేమి
జిగి శ్రీవేంకటపతి చిత్తములో నున్నవాఁడు
తగవెంచుకో జీవుఁడ దానికేమి ॥ఇంక॥ 331

ముఖారి

గోవిందాదినామోచ్చారణ కొల్లలు దొరకెను మనకిపుడు
ఆవలనీవల నోరఁ గుమ్మలుగ నాడుద మీతనిఁ బాడుదము ॥పల్లవి॥

సత్యము సత్యము సకలసురలలో
నిత్యుఁడు శ్రీహరి నిర్మలుఁడు
ప్రత్యక్షమిదే ప్రాణులలోపల
అత్యంతము శరణనరో యితని. ॥గోవిం॥

చాటెడి చాటెడి సకలవేదములు
పాటించినహరి పరమమని
కూటస్థుఁ డితఁడు గోపవధూపతి
కోటికి యీతనిఁ గొలువరో జనులు. ॥గోవిం॥

నిలుచున్నాఁ డిదె నేఁడును నెదుటను
కలిగిన శ్రీవేంకటవిభుఁడు
వలసినవారికి వరదుఁ డితఁడు
కలఁడు గలఁ డితనిఁ గని మనరో. ॥గోవిం॥ 332

దేసాళి

ఒక్కఁ డెవ్వఁడో పుర్వికి దైవము
యెక్కువ నాతని నెరఁగవో మనసా. ॥ పల్లవి ॥

పొట్టినజీవుల కొకబ్రహ్మ గలఁడు
పట్టినవిప్రులు బ్రహ్మలమందురు
నెట్టనదుమవారే నవబ్రహ్మలు
జట్టిగ బ్రహ్మలసంతాయ జగము ॥ ఒక్కఁ ॥

కైలాసంబునఁ గలఁ డొక రుద్రుఁడు
తాలిమి నేకాదశరుద్రులు మరి
కాలరుద్రుఁడును కడపట నదివో
చాలినరుద్రులసంతాయ జగము. ॥ ఒక్కఁ ॥

అవతారంబున నలరినవిష్ణువు
అవలవిష్ణుమయ్య మనియెడివిష్ణువు
భువి శ్రీవేంకటమున నున్నాఁ డిదె
జవళి వరంబులసంతాయ జగము. ॥ ఒక్కఁ ॥ 333

దేవగాంధారి

ఇంకనైనా రోయరాదా యీపాటివార మింతే
మంకుఁదనమేల మామాట వినరాదా. ॥ పల్లవి ॥

తోలుబొంతగట్టుకొన్నదొర నింతే నన్ను నీవు
కూళసంసారమా యేల కొసరేవు
యీలకొన్నయెముకలఇంటిలోకాఁపుర మింతే
యేల మాయ వెంటఁబెట్టే వేమి గద్దు నీకును. ॥ ఇంక ॥

పంచభూతపుచుట్టాలబదుకులో వాఁడ సంతే
యెంచ కింద్రియయాచకులేల వచ్చేరు
కంచపుగాలావటించేకలిమిలో వాడ మింతే
చంచలపుటాసలు చేయిచాఁచనేఁటికి. ॥ఇంక॥

నెత్తురుజలదుర్గాన నిలిచినవాఁడ నింతే
జొత్తుఁబాపములు యేల చోటడిగేరు
హత్తిన శ్రీవేంకటేశుఁ డాత్మలోన నున్నవాఁడు
మత్తపుటజ్ఞానమా మమ్మేమి చూచేవు. ॥ఇంక॥ 334

మలహరి

తమయొలుక తముకుఁ దగినంతే
నెమకిన మాకును నీకృప యింతే. ॥పల్లవి॥

పొసఁగ నీనాభినిఁ బుట్టినబ్రహ్మలు
యెసఁగిననీపూర్వ మెటిఁగేరా
వెస నీముఖమున వెడలినవేదము
దెసల నీమహిమ తెలియఁగఁగలదా ॥తమ॥

నగుచు నీమాయల నడచేజగములు
సొగసి నీమూరితి చూపెడినా
తగ నినుఁ గానఁగ తపించు మునులును
పొగరుల మము నిఁక బోధించేరా ॥తమ॥

అంతేసివారల కటువలె నుండఁగ
వింతజీవులకు వివేక ౧మెట్లొకో
యింతట శ్రీవేంకటేశ నీవే నుము
చెంతఁజేరి దయసేయఁగదే ॥తమ॥ 335

౧. 'మెట్లకో' రేకు

శంకరాభరణం

ఎన్నఁడు దెలిసే మెచ్చరికెపుడో
ఇన్నియుఁ గన్నవె యెఱిఁగినెఱుఁగ ॥పల్లవి॥

ఎన్నటియాఁకలి నేఁడూ నున్నది
కన్నదినంబే కడచనెను
పన్ని నిదుర మాపటికి నున్నదదె
యెన్నఁగ రాతిరి యెందో పోయ. ॥ఎన్నఁ॥

కాయపుసుఖములు గంపల నున్నవి
పాయమే కైవాలి పండెనదె
యీయెడ సంసార మింటనే వున్నది
చేయును నోరును చనకై నిలిచె ॥ఎన్నఁ॥

విడువనిజన్మములు వెంటనే వచ్చి
తడవేటి మోక్షము దవ్వాయ
యెడపక శ్రీవేంకటేశ నీమఱఁగు
బడిఁ జొచ్చితి నాధారము నీది. ॥ఎన్నఁ॥ 336

259 ముఖారి

పుణ్యమున నన్నుఁగాచి పురుషార్థివౌదుగాక
గణ్యమా నే నీకు నాకత యెంతవున్నది. ॥పల్లవి॥

వెలయ నిన్నుఁబొగడే వేదము లనంతములు
యెలమి నిన్నుఁ బొగడ నెంతవాఁడను
యిల నిన్నుఁ బూజించేరు ఋషులు కోటానఁగోటి
అలరి నిన్నుఁబూజించేయంతవాఁడనా. ॥పుణ్య॥

శరణు నీకుఁ జొచ్చినజంతువు లనంతములు
వరుస నే నందులో నెవ్వరిఁ బోలుదు
సొరిది నిన్నుఁ గొలిచేసురలు సేనాసేన
పరగ నేఁగొలిచేటిపని నీకు నెంత ॥ పుణ్య ॥

కాల మెంతైవాఁ గద్దు కర్మములు వేవేలు
ఆలించ నందులో నే నణుమాత్రము
తాలిమి శ్రీవేంకటేశ దయాధర్మము నీది
పాలించవే నీవు నన్నుఁ బలుకు లేమిటికి ॥ పుణ్య ॥ 337

లలిత

నాలో నున్నాఁడవు నన్నుఁగావ(క) నీకుఁబోదు
యీలీలఁ బట్టుచీ రెరవిచ్చినవానివలె. ॥ పల్లవి ॥

చుట్టుకొంటిఁ గర్మములు సొరిదిఁ బసిరికాయ
నట్టనడిమిపురువునడకవలె
వటిజాలిఁ దిరిగితి వడిఁ బంచేంద్రియముల
పట్టిననీటిలో జలభ్రమణమువలెను?. ॥ నాలో ॥

ధరలోనఁ బుట్టి పుట్టి తగ వచ్చినందే వచ్చి
వరుస రాట్నపుగుండ్రవలె నైతిని
అరసి నే నంటుకొంటి అంగనలపొందులను
చొరఁబారి వేలుకాడేసూదిరాతివలెను. ॥ నాలో ॥

అంతటను ౧ స్వర్గనరకాదిలో కాలు మెట్టితి
బంతిగట్టి నురిపెడిపసురమునై
చెంతల శ్రీవేంకటేశ చేరితి నీవద్ద నేఁడు
వంతుకుఁ గామధేనువుదగ్గిదూడవలెను ॥ నాలో ॥ 338

---

౧ 'సర్వ' పూ. ము. పా

సామంతం

జననమరణములు జంతురాసులకు
వెనకముందరను విడువనికోలలు ॥ పల్లవి ॥

తలఁచినచోటను తగుదేహములై
పొలసిపోయినాఁ బోనీవు
వెలుపల లోపల వెలయ భోగములు
కలలోపలివలెఁ గన్నది తెలివి ॥ జన ॥

పూఁచినచోటుల పుత్రమిత్రులై
కాఁచి కరఁచినాఁ గరఁగవివి
తూఁచిన నిరుదెస దుఃఖసుఖంబులు
౧ వూఁచి విడుచుటే వోపిన తెలివి ॥ జన ॥

అనాదివాసన లంటినజిగురులు
మనోగుణములై మానవివి
వినోదములు శ్రీవేంకటేశుకని
కనేవుపాయము కందువతెలివి ॥ జన ॥ 339

ధన్నాసి

అక్కడ నెక్కడినరకము ఆమాటే కల్లా
దిక్కుల ని(నిం?)దె ఇన్నియుఁ దీరుచుకొంటిమయ్యా ॥ పల్లవి ॥

తనువిది మలమూత్రంబుల(లు?) దాకొనియుండినపట్టము
దినదినమును_౨ వుచ్చిష్టపుదిడ్లఁ దూరెడము
జననము నెత్తురు నెమ్ములు సారెకు నూరెడిగుంతలు
మని మని నరకము చొచ్చిన మనుజుల మిదె నేము. ॥ అక్క ॥

---

౧ 'వూఁచి' లోని 'వు' వర్ణస్థానీయ 'వూ' వర్ణమునకు, 'వోపిన' లో అచ్చైన వ్యావహారికముగ 'వో' అయిన దానికిని యతి. అచ్-హల్లులకుయతి ఈవిధమైన యతి వింత లేక 'ఊఁచుట' అనునర్థముగల 'ఊఁచు' ధాతువా? అర్థము సరిపడదు ౨ పూర్వముద్రణమున ఈ 'ను' జారిపోయినది

మదనజలంబుల కాలువ మా పెద్దలగపూర్వంబులు(?)
పొదలిన పుత్రులయిసిళ్లపుట్టలు వెట్టెదము
యెదుటనె సంసారంబులు యెడయనికారాగృహములు
మది మది నరకముచవిగొనుమనుజుల మిదె నేము. ॥అక్క॥

పుట్టినదె నగ్నత్వము బూతో బందో యెరఁగము
చిట్లంట్లవాచవులగుజీవుల ద్రిమ్మంగెదము
నెట్టన శ్రీవేంకటేశ్వర నీతోఁ గూడఁగ జగములు
మట్టినచోటేమట్టేమనుజుల మిదె నేము. ॥అక్క॥ 340

దేసాళం

తప్పులు వొప్పులు దేహి తనమూలమే
చెప్పలతుద నివిగో రేపులు మాపులును ॥పల్లవి॥

తనలోనిపాపములే తగిలి యెదిటివారి-
నినుపునేరములై నిందింపించు
మనసులోపుణ్యములే మహిఁ గన్నవారిమీఁద
పొనుఁగనినేరుపులై పొగడింపించును ॥తప్పు॥

తొల్లిటిమరణములు తోడనేపుట్టినపుడే
యెల్లవారుఁ జూడఁగాను యేడుపించును
వెల్లిరేఁగి కాఁజేసే పెనుఁగర్మబంధములే
మెల్లనె నానాఁటికి మేను గొప్పచేసును. ॥తప్పు॥

పావిఁ దననడకలే స్వర్గనరకములై
జీవులకు మాయగప్పి చిక్కింపించు
శ్రీవేంకటేశ్వరుసేవ చేతిలోని మోక్షమై
కేవలపుప్రపంచము గెలుపించును ॥తప్పు॥ 341

౧ 'పూరంబులు' కావచ్చు.

శ్రీరాగం

నడుమ రెంటికిని నామేను
వడబడె ౧యెందలివాఁడనో నేను ॥పల్లవి॥

కంటిమి జగమిది కన్నులయెదుటను
అంటి యిదియు నిజమనరాదు
వింటిమి స్వర్గము వేరేకలదని
కంటగించి అది గాదనరాదు. ॥నడు॥

కట్టుకొంటి మిదె ఘనసంసారము
గట్టిగ నీఁకఁ దొలఁగఁగరాదు
పట్టుకొంటి మిదె పాపపుణ్యములు
తెట్టఁదెరువుననె దించాలేము. ॥నడు॥

నగితి నొకసెలవి నానాఁటిబదుకు
మొగి నొకచే నిను మొక్కితిని
అగపడె శ్రీవేంకటాధిప నీకృప
నిగుడి గురుచే నిను గనఁగలిగె ॥నడు॥ 342

రేకు 260 భూపాళం

వెట్టి దెలిసి జగము వెప రోఁకలి చుట్టెను
వొట్టిదేవతలవరా లొగి నెందు కెక్కునో. ॥పల్లవి॥

తగిలి సంపదలచేఁ దనిసినవారు లేరు
అగపడి దైవమానుషాలందును
వొగరుసంసారభార మోపనన్నవారు లేరు
వగవఁగఁ జదువు లెవ్వరికిఁ జెప్పెనో. ॥వెట్టి॥

---

౧. యందలి' రేకు.

జడిసి ౧ ఆయుష్యము చాలునన్నవారు లేరు
పొడమేటిపదునాల్గుభువనాలందు
తడవి తనముదిమి తా రోసేవాఁడు లేఁడు
యెడయనితపముల యెవ్వరిఁ ౨ దెచ్చెనో(?) ॥ వెట్టి ॥

నడుమనే తిరిగాడీ నానాధర్మములు
పడని పాట్ల నేము పడఁగాను
తడవి శ్రీవేంకటేశుదాసులు మమ్ముఁ గాచిరి
బడిబడి నిత్యకర్మఫలము లెన్నటికో ॥ వెట్టి ॥ 343

రాయగౌళ

ఇంతగాలమాయను యేడనున్నారో వీరు
వింతలై యడవిఁగాసేవెన్నెలాయ బ్రదుకు ॥ పల్లవి ॥

యేలేవారి దూరితి యెదురువుట్టినవేళ
కాలమును దూరితిని కలఁగేవేళ
తాలిమిలేనివేళ తగుఁగర్మము దూరితి
యేలాగని కాచేవారి నెవ్వరిఁ గానము ॥ ఇంత ॥

దైవమును దూరితి తమకించినట్టివేళ
కావించి నన్నే దూరితిఁ గాఁగినవేళ
పోవగాఁ గోపపువేళ చుట్టాల దూరితిమి
యీవలఁ దోడైనవారి నెవ్వరిఁ గానము ॥ ఇంత ॥

పుట్టుగు దూరితిమి పోరానియట్టివేళ
౩ కట్టఁగడ నెందువంకఁ గానమైతిమి
జట్టి శ్రీవేంకటేశుఁడు శరణంటేనే కాచె
యిట్టె యింతటివారు యెవ్వరును లేరు ॥ ఇంత ॥ 344

---

౧ 'అయిష్యము' రేకు ౨ 'దేర్చెనో' కావచ్చునేమో? ౩ 'కట్టఁగడ' లో అరసున్న చింత్యము

నాట

తల మొలా నొక్కసరా తను వొక్కటౌఁగాక
కొలఁది యెఱిఁగ తనిఁ గొలువరో మీరు ॥ పల్లవి ॥

బొద్దున బ్రహ్మఁగనినపురాణపురుషుఁడే
దొడ్డు గాక, ఆతనితోడివాఁడ(డా?)
వొడ్డిన కైలాసమేలేవుమాపతిఁ గడుపులో
వెడ్డువెట్టి పెంచేవాఁడు వీరితోవాఁడా ॥ తల ॥

చక్కసికన్నులు సూర్యచంద్రులుగాఁ గలవాఁడు
యెక్కుడుగా, కిందరిలో నీడువెట్టేదా
అక్కర యీదేవతల కాపద మాసిపేవాఁడు
వెక్కసమేకాక యెంచ వీరిలోనే వొకఁడా ॥ తల ॥

అందరు నీతనియందే అణఁతే నౌదురుగాక
యెందును శ్రీపతితోడియీడువారా
కందువ శ్రీవేంకటాద్రి ఘనవరము లొసఁగె
దిందుపడ్డలోకులకు ద్రిష్ట మిదే కాదా ॥ తల ॥ 345

పాడి

ఏమిచెప్పెడినో శాస్త్రరహస్యము యేమిచెప్పెడినో వేదములు
తామసమై బహుఛాయకమాయను తత్వమెఱంగఁగఁ దరమేదయ్యా
॥ పల్లవి ॥

కొన్నిజంతువులు రోసినహేయము కొన్నిజంతువుల కమృతము
కొన్నిజంతువులదివములే రాత్రులు కొన్నిజంతువులకు
అన్నియు నిట్లనె వొక్కటొక్కటికి అన్యోన్యవిరుద్ధములు
పన్నినజీవుల కేకసమ్మతము భావించఁగ మరి ఇఁక నేదయ్యా ॥ ఏమి ॥

కొందరు విడిచినసంసారము మరికొందరికి నదె భోగ్యంబు
కొందరివునుకులు వూర్ధ్వలోకములు కొందరివునుకులు పాతాళంబు
అందరు నందరె వారివారరుచు లవిగా దిది(వి?) యనరాదు
కందువజీవులు విచారించేటి కార్యాకార్యము లిఁక నేదయ్యా ॥ఏమి॥

కొంతభూమి నటు చీఁకటినిండినఁ గొంతభూమి వెన్నెలగాయు
కొంతట సురలును కొంతట నసురలు కోరికై కొనిరి జగమెల్లా
ఇంతట శ్రీ వేంకటేశ్వర నీవే యిందరియంతర్యామివి
చింతలు వాయవు యెవ్వరిమనసునఁ జేరి నీకు శరణంటేఁ గాని॥ఏమి 346

సామంతం

అణుమాత్రపుదేహి నంతే నేను
మునిఁగెద లేచెద ముందర గానను ॥పల్లవి॥

తగుసంసారపుతరఁగలు నీమాయ
నిగమములయడవి నీమాయ
పగలునిద్రలువుచ్చేభవములు నీమాయ
గగనపునీమాయఁ గడవఁగవశమా ॥అణు॥

బయలువందిలి కర్మబంధములు నీమాయ
నియమపుఁబెనుగాలి నీమాయ
క్రియ నిసుకపాఁతరం[౧]కెల్లోత్తు నీమాయ
జయమంది వెడలఁగ జనులకు వశమా ॥అణు॥

కులధనములతోఁ జిగురుఁగండె నీమాయ
నిలువు నివురగాయ (?)నీమాయ
యెలమితో శ్రీ వేంకటేశ నీకు శరణని
గెలుచుటగాక యిది గెలువఁగవశమా ॥అణు॥ 347

౧ 'కెల్లోత్తు' = పెళ్లగి[illegible]టయా?

బౌళి

ఎన్నఁడుఁ దీరవు యీవాపనులు
పన్నిన నీమాయ బహుళంబాయ ॥ పల్లవి ॥

పెక్కుమతంబుల పెద్దలు నడచిరి
వొక్కసమ్మతై వొడఁబడరు
పెక్కుదేవతలు పేరువాడెదరు
తక్కక ఘనులము తామేయనుచు । ఎన్నఁ ॥

పలికెటిచదువులు బహుమార్గంబులు
కలసి యేకవాక్యత గాదు
చ(ఛ?)లవాదంబులు జనులును మానరు
పలుతర్కంబులె పచరించేరు. ॥ ఎన్నఁ ॥

శరణాగతులకు శ్రీవేంకటేశ్వర
తిరముగ నీవే తీర్చితివి
పరమవైష్ణవులు పట్టిరి వ్రతము
యిరవుగ నాచార్యు లెరుఁగుదురు ॥ ఎన్నఁ ॥ 348

రేకు 281 బౌళి

ఇంతలోనే యెచ్చరేది ఇంతలో మోసపోయేది
చెంత వలసినట్లఁ ౧ జేసుకొంట(?) దేహికి ॥ పల్లవి ॥

నిమిషములోనిది నింగిఁ దిరిగాడేది
జమళిలోను వెలికి సరదూఁగేది
సమమై వుంటే నుండు చాలించిపోతేఁ బోవు
భ్రమవంటిది ప్రాణము పట్టరాదు దేహికి ॥ ఇంత ॥

౧ చేసుకొంట=తలపోయుట, పశ్చాత్తాపపడుట ఇత్యాదులు కావచ్చు.

నీరుబుగ్గవంటిది నిచ్చకొత్తలైనది
పేరచి పంచభూతాలపోరుగైనది
తీరతేనే తీరును తీరకుండితే నిలుచు
నారువంటిది మేను నమ్మరాదు దేహికి ॥ ఇంత ॥

రేపుమాపులైనది రెండు మొకాలైనది
పైపై శ్రీవేంకటేశుభారమైనది
రూపై దగ్గరియుండు రుచులై యెదుటనుండు
తీపువంటిది కాలము తెగదెందు దేహికి. ॥ ఇంత ॥ 349

దేవగాంధారి

పాపము పాపము ప్రజలాలా
పైపై నిటువలెఁ బలుకకురో. ॥ పల్లవి ॥

హరియందుఁ బుట్టినజుఁడును శివుఁడును
హరితో సరి వీరను టెట్లూ
హరిఁ గొండలందుఁబుట్టినశిల లివి
సరుసఁ బెట్టితే సరియౌనా ॥ పాప ॥

యిందిరాధిపుని విలఁగలసిరులివి
అంది మరొకరివి అనుటెట్లు
కొందరము యేరు గుడిచి కాలువలఁ
బొంది పొగడితేఁ బొసఁగీనా ॥ పాప ॥

శ్రీవేంకటపతిసేవకులకు సరి
అవల మరి కలరనుటెట్లు
కావించిన యల కామధేనువుల—
కేవి యూరఁబసు లీడవునా. ॥ పాప ॥ 350

గుజ్జరి

చెప్పఁగా నెఱఁగరా చేరి వేదవ్యాసులు
తప్పక చేతులెత్తి దైవ మితఁ డన్నది ॥ పల్లవి ॥

యిరవుగా నెఱఁగరా యెల్ల దేవతలలో
హరిఁ గృష్ణుఁడు అగ్రపూజ గొన్నది
తిరమై తెలియరా యీదేవుని పాదపూజ
హరునిశిరసుమీఁద నమరివుండినది ॥ చెప్పఁ ॥

యింకా నెఱఁగరా యితని రామమంత్రము
తెంకినుండి హరుఁ డుపదేశించేది
పొంకమిదెరఁగరా భువిమీఁద శరభము—
మంకుదనఁమెల్లఁ దీర మానిపివేసినది. ॥ చెప్పఁ ॥

చూచియు నెఱఁగరా సొరిది శ్రీవేంకటాద్రి—
వేచినవరములెల్లాఁ నిచ్చ్యఁగాను
కాచేదెఱఁగరా ఘనుడితఁ డెవ్వరైనా
చేచేత శరణంటేఁ జేకొనేవిరుదు. ॥ చెప్పఁ ॥ 351

వసంతవరాళి

వెలుగఁగఁ బెలుగఁగఁ బెద్దల మైతిమి నేము
కలికలితేకాని కడగంటలేదు. ॥ పల్లవి ॥

సరి నిన్న భుజిఇంచి చాలునన్నయన్నమే
అరిది నేఁడప్పటిని నాస రేఁచీని
ధరలో రాతిరి గూడి తనిసినసతులే
పరగ నప్పటిని విభ్రాంతి రేఁచీని ॥ వెలు ॥

మాయఁ గట్టివిడిచిన మలినపుఁగోకలు
యీయెడ నుదికితేనే యిచ్చరేఁచీని
కాయముపై మోఁచి పెట్టెఁగట్టివేసినసొమ్ములు
మాయలై ఓనదినము మమత రేఁచీని. ॥ ॥

నీవువట్టినచలమో నేము సేసినట్టితపో
శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడ చిక్కితి మిందు
మోవరాని మోపయి ములుగనియ్యదు మమ్ము
చేవసంసారముపైఁ జిమ్మిరేఁచీని. ॥ పెఱు ॥ 352

బౌళి

ఇంకానేలా తర్కవాదములు యిన్నియు నిందునే ముగిసెను
యింకానేలా కొందరు మోక్షం బెవ్వరికిని లేదనుమాటా ॥పల్లవి॥

సరయువుపొంతను సకలజీవులకు
సిరుల మోక్షమిచ్చితివని విన్నపుడే
మరలుచు నాయనుమానము వాసెను
ధర నీవొకఁడవే దైవమవని కంటినయ్యా. ॥ ఇంకా ॥

తగిన లంకవొద్దను రాక్షసులను
తెగనడిచి ముక్తితెరువు చూపినపుడే
వగలఁ బెక్కుదేవతలవరంబులు
జగతి నీపగకు సరిగావయ్యా ॥ ఇంకా ॥

యేమనిచెప్పుదు నిట్టినీమహిమ
వేమరుఁ బురాణవిధి విన్నపుడు
శ్రీమంతుఁడవు శ్రీవేంకటేశ్వర
కామింప నీకంటె ఘనము లేదుగదవో అయ్యా. ॥ఇంకా॥ 353

సామంతం

అన్నియుఁ జదివితిఁగా నట నేను
నున్ననిమాటల నోరు నొడిగెడి దేదో ॥ పల్లవి ॥

వొద్దనుండే నాజన్మ మోహహో పరచితిఁగా
చద్దివంటి మాతల్లిచన్ను మఱచితిఁగా
మద్దుతోఁ బొరలే మలమూత్రము మఱచితిఁగా
యెద్దువంటివాఁడ నేను యెఱిఁగేటిదేదో ॥ అన్ని ॥

యిప్పటిచవి రేపటి కెంచి తనియలేఁగా
తప్పక కాంతలఁజూచి తలఁపు దనియలేఁగా
ముప్పిరిఁ బెక్కుగాలము ముదిసీఁ దనియలేఁగా
పిప్పివంటివాఁడ నేను పెనఁగేటిదేదో ॥ అన్ని ॥

యేడదో యీదేహమౌత యనేమి నెఱఁగఁగా
కూడిరమునువెక్కడో గురుతూ నెఱఁగఁగా
యీడనే శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె నన్నుఁ గాచెఁగా
నీడవంటివాఁడ నేను నేరుపింక నేదో. ॥ అన్ని ॥ 354

రేకు 262 దేవగాంధారి

వినరో భాగ్యము విష్ణుకథ
వెనుబలమిదివో విష్ణుకథ. ॥ పల్లవి ॥

ఆదినుండి సంధ్యాదివిధులలో
వేదంబయినది విష్ణుకథ
నాదించీనిదె నారదాదులచే
వీదివీధులనే విష్ణుకథ. ॥ విన ॥

వదలక వేదవ్యాసులు నుడిగిన—
విదితపావనము విష్ణుకథ
సదనంబై నది సంకీర్తనయై
వెదకినచోటనే విష్ణుకథ ॥విన॥

గొల్లెతలు చల్ల గొనకొని చిలుకఁగ
వెల్లవిరియాయ విష్ణుకథ
యిల్లిదె శ్రీవేంకటేశ్వరునామము
వెల్లిగొలిపె నీవిష్ణుకథ. ॥విన॥ 355

సాళంగనాట

భవరోగవైద్యుఁడవు పాటించ నీవొకఁడవే
నవనీతచోర నీకు నమో నమో ॥పల్లవి॥

అతివలనెడిసర్పాలధరాలు గఱచిన
తతి మదనవిషాలు తలకెక్కెను
మితిలేనిరతులఁ దిమ్మురివట్టె దేహాలు
మతిమఱచె నిందుకు మందేదొకో ॥భవ॥

పొలఁతులనెడిమహాభూతాలు సోఁకిన
తలమొలలు విడి చిత్తభ్రమైయున్నారు
అలరుచెనకులచే నంగములు జీరలాయ
మలసి యిందుకు నిఁక మంత్రమేదొకో ॥భవ॥

తరుణులకాఁగిలనేతాపజ్వరాలు వట్టి
కరఁగి మేనెల్ల దిగఁగారఁజొక్కెను
నిరతి శ్రీవేంకటేశ నీవే లోకులకు దిక్కు
అరుదుసుఖాననుండే యంత్రమేదొకో. ॥భవ॥ 356

సామంత

కలిగిననాఁడే మట్టరికంబులఁ దిరుగు నివి
నలుగడ నివి సతమని మతి నమ్ముట పాపమయా. ॥పల్లవి॥

దేహముతోడనె పెరుగును తీరని యీఇంద్రియములు
దేహముతోడనె ముదియును తేటతెల్లమిగను
ఆహా పుట్టిననాఁడును అంతమునొందిననాఁడును
శ్రీహరిమాయలఁ దగులుక జీవునిఁ దడవ విని. ॥కలి॥

తెలిసున్నపుడే తగులును తియ్యనియీసంసారము
తెలివికిఁ బాసినయప్పుడు దిగఁబడుఁ దా నెందో
మలయక నిద్రించునప్పుడు మత్తుఁడై యున్నప్పుడు
చలమరి జీవునితోడుత సమ్మతమే లేదు. ॥కలి॥

కన్నులుదెరచినయప్పుడే కాన్పించును యీలోకము
కన్నులు మూసినయప్పుడె కడగడఁ దా నణగు
అన్నిట శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ డాత్మను వెలిఁగెడివేళను
వున్నతిజీవులఁ దగులవు వోడుగుచుఁ దిరుగు నివి ॥కలి॥ 357

దేసాళం

అతఁడే బ్రహ్మణ్యదైవ మాదిమూలమైనవాఁడు
అతని మానుటలెల్లా నవిధిపూర్వకము. ॥పల్లవి॥

యెవ్వనిపేరఁ బిలుతు రిలఁ బుట్టినజీవుల
నవ్వుచు మాసనక్షత్రనామములను
అవ్వల నెవ్వనికేశవాదినామములే
రవ్వగా నాచమనాలు రచియింతురు. ॥అతఁ॥

ఉచ్చమేదేవుని నారాయణనామమే గతి
చచ్చేటివారికి సన్న్యాసము లేకి
ఇచ్చ నెవ్వరిఁ దలఁచి యుత్తురు పితాళ్లకు
ముచ్చట నెవ్వానినామమున నే సంకల్పము ॥ అంతఁ ॥

నారదుఁడు దలఁచేటినామ మేది మెచ్చినది
గౌతముఁడి గేటినామకథ యేదది
తారకమై బ్రహ్మరుద్రతతి కెక్కెన నామము
యీరీతి శ్రీవేంకటాద్రి నెవ్వఁ డిచ్చీ వరము ॥ అంతఁ ॥ 358

దేశగాంధారి

పంట భాగ్యాలు వీరా బహువ్యవసాయులు
ఇంటిముట్టి యిట్లఁ గాపాడుమరు ఘనులు. ॥ పల్లవి ॥

పొత్తుల పాపమనేటిపోడు నఱకివేసి
చిత్తమనియెడి చేను చేనుగా దున్ని
మత్తిలి శాంతమనేమంచి వానందనుల
విత్తుమరు హరిభక్తి వివేకులు ॥ పంట

కామక్రోధాదులనేకలుపు దవ్వివేసి
వేమరువై భాగ్యమనేవెలుఁగు వెట్టి
దోమటి నాచారవిధుల యెరువులు వేసి
వోముచున్నారు ౧జ్ఞానపుఁబై రుద్యోగజనులు. ॥ పంట ॥

యెందు చూచిన శ్రీవేంకటేశుఁ డున్నాఁడని యెడి—
అందిచేసినపంట ననుభవించి
సందడించి తమవంటిశరణాగతులుఁ దాము
గొంది నిముడుకొందురు గురుకృప జనులు. ॥ పంట ॥ 359

౧. "జ్ఞానపుఁబేరుద్యోగ" రేకు.

శంకరాభరణం

మానుమానుపనిశమా మానవులిప్పియు
శ్రీనాథుఁడు మము సేసినవే ॥ పల్లవి ॥

రాతిరి చీఁకటి రతిఁ బగలు వెలుఁగు
ఘాతల నెప్పుడు గలదదియే
యీతల జ్ఞానుల కిల నజ్ఞానుల—
జాతివైరములు సహజములే. ॥ మాను ॥

సురలకు నసురల కనాదినుండియు
అసమున వైరంబది గలదే
౧యెసగి వైష్ణవుల కిఁ బ్రాకృతులకు
పొసఁగిన వాదము ధృవమఁ గలదే ॥ మాను ॥

యిహమునఁ బరమున యీలంకెలతో
విహితము చెప్పెడి వేదంబులే
అహిగతి శ్రీవేంకటాధిపు మతమిది
నిహితపు బెట్టఁగిన నిశ్చలమె ॥ మాను ॥ ౬౦

రేకు-౨౬౩ సామంతం

ఎక్కడనున్నాఁ బోదు యేమతులైనఁ బోనీదు
వొక్కటి కొక్కబంధము వూహించ నెక్కుడు. ॥ పల్లవి ॥

బుడిబుడిమాయలఁ బొరలేటి దేహికి
కడవరానిబంధము కాంతలు
యెడపడ కందుకంటే నెక్కుడైనబంధము
కడునాసఁ బొరలించు కనకము ॥ ఎక్క ॥

---

౧. 'పొసగి' పూ. ము. పా. యతిభంగము.

బాలులకు ౧వృద్ధులకు పాయపువివేకులకు
తెలిఁచేబంధములు దిగఁచులు
మూఁనున్నాఁ బోనీదు ౨ముంగిటనే నేసేది
వేళగాచినబంధము విద్యాగర్వము. ॥ఎక్క॥

పాయ దేజంతువులైనాఁ బశుపక్షులకునైనాం
బాయటి గీముల ౩కట్టుఁబాటు బంధము
యేయెడ శ్రీవేంకటేశ ఇంక నీదాసులకైతే
చాయై చెప్పినట్టు సేసు సకలబంధములు ॥ఎక్క॥ 361

రా॥ ఆహిరి

దైవమా యేమిసేతు తలఁప నీవే దిక్కు
భావించి చదువఁబోయి పశుబుద్ధినైతి ॥పల్లవి॥

కనఁగా సంసారము కడలేని భారమౌట
కనినాఁ దొలఁగరాదు కాఁపురులు
వినఁగా యీదేహము విరసపు హేయమౌట
వినినాఁ జిగురుఁగండె విడిపించరాదు. ॥దైవ॥

తెలియనా ఇంద్రియాలు ద్రిష్టపువిరోధమౌట
తెలిసినాఁ బోఁగువలెఁ దెంచరాదు
పలుకనా పాపములు పాయ ౧బంధములని
పలికినాఁ గొన్నవెట్టి పట్టితోయరాదు ॥దైవ॥

యెఱఁగనా యీలోక మిది మాయమయమని
యెఱిఁగినాఁ బడ్డవోఁప మెక్కరాదు
మెఱయ శ్రీవేంకటేశ మేనిలోన నేపుండి
మఱియును నన్ను నేల మన్ననసేసితివి ॥దైవ॥ 362

---

౧ 'నిద్ర' రేకు ౨. 'మున్నిటి' పూ. ము. పా. ౩. 'లఁగట్టు' పూ. ము. పా.

పాడి

మించిన తలపోఁతలే మీఁద మిక్కిలి
కొంచెము(మొ?) దొడ్డో సరికోరి ఇందుకందుకు. ॥ పల్లవి ॥

చేసేటిపుణ్యములకు చెందేటిపాపములకు
యీసుల సరికిసరి ఇందుకిందుకు
వాసులఁబుట్టుగులకు వడి మరణాలకును
ఆసల సరికిసరి ౧ందుకందుకు ॥ మించి ॥

దినదిససుఖాలకు ౧ తీదీపుదుఃఖములకు
యెనసి సరికిసరి ఇందుకిందుకు
అనుఁగుఁబున్నమలకు అమాసచీఁకట్లకు
అనయము సరికిస రందుకందుకు. ॥ మించి ॥

శ్రీవేంకటేశ ఋట్టేజీవులకు నేదిగతి
యేవి చూచిన సరికిస రిందుకిందుకు
వేవేగ నీశరణని వెలసి (బతికితిమి
యేవల్ల లేదు సరి యెంగుకం(కెం?)దుకు. ॥ మించి ॥ ४६३

సాళంగనాట

హరియిచ్చినవరము లటువలెఁ గావుగా
తిరమై వివేకులెల్లాఁ దెలిసేటి దిదియే. ॥ పల్లవి ॥

శిరసులు తుంచి తుంచి చిచ్చులోన వేలిచి
వరములు వడసె రావణుఁ౨ డెన్నైనా
నిరతి రామునిచేత నిమిషములోననే
వరములన్నియు నెందో వరతిపాలాయ. ॥ హరి ॥

---

౧. 'సుఖాలు' పూ. ము. పా. ౨ 'డెంనైనా' రేకు.

వీరఘోరతపముల వెలయ బాణాసురుఁడు
కోరి చేకొన్న కరాలు కోటానఁగోటి
పూరకే కృష్ణునిచేత నొక యిసుమంతలోనే
తోరమైన వరములు తుత్తునియలాయ ॥హరి॥

పట్టిజాలిఁ బొరలక వరుస విభీషణుఁడు
జట్టిగ రఘుపతికి శరణనెను
నెట్టన నాతనిఁ గాచె నేఁడూ నున్నాఁడదె
యిట్టె శ్రీవేంకటాద్రి నిచ్చీ వరములు ॥హరి॥ 364

మాళవి

వీఁడుగదే శేషుఁడు శ్రీవేంకటాద్రిశేషుఁడు
¹పేఁడుక గరుడనితోఁ బెన్నుద్దైన శేషుఁడు ॥పల్లవి॥

²వేయివడిగెలతోడ వెలసిన శేషుఁడు
చాయ మేనితళుకువజ్రాల శేషుఁడు
మాయనిశిరసులపై మాణికాల శేషుఁడు
యేయెడ హరికి నీడై యేఁగేటి శేషుఁడు ॥వీఁడు॥

పట్టపువాహనమైనబంగారు శేషుఁడు
చుట్టుచుట్టుకొనినమించుల శేషుఁడు
నట్టుకొన్న రెండువేలునాలుకల శేషుఁడు
నెట్టన హరిఁబొగడ నేరుపరి శేషుఁడు. ॥వీఁడు॥

కడిసి పనులెల్లఁ గాచుతున్న శేషుఁడు
మొదల దేవతలెల్లా మొక్కే శేషుఁడు
అదె శ్రీవేంకటపతి కలమేలుమంగకును
పదరక యేపొద్దూ సాంగమైన శేషుఁడు ॥వీఁడు॥ 365

౧. వేఁడుక' పూ ము. పా. ౨. వేయి+పడిగెల

శ్రీరాగం

ఎక్కడి విరతి మాకు నింకా నెట్లాఁ దగులు
౧ముక్కళించి ముక్కళించి మాయఁ బెంచఁ దగులు ॥పల్లవి॥

పుట్టినప్పుడే పాపపుణ్యములు దగులు
పట్టి యాదేహమున కన్నపానాలఁ దగులు
గట్టిగా నీరె దూసైతే కప్పఁ బట్టఁ దగులు
మెట్టుపుఁ గోరాము మాయకింపగాఁ దగులు ॥ఎక్క॥

ఒక్కి సంసారియైతే నింతులు దగులు
పెనఁగఁగఁ జెనఁగఁగా బిడ్డలూఁ దగులు
అనువై యింటా నంట కాంతలెల్లాఁ దగులు
మన సౌక్యటొక్కలై మాయకింతాఁ దగులు ॥ఎక్క॥

అంగవు శ్రీవేంకటేశుఁ డాత్మలోనే తగులు
శరణన్నవారికి విజ్ఞానము దగులు
గరిమ నందువల్లనే ఘనమోక్షమూఁ దగులు
మఱిగిప్పుడేమున్న మాయకింతాఁ దగులు ॥ఎక్క॥ 3।6

రేకు 264 శుద్ధవసంతం

కడనుండేవిజ్ఞానికిఁ గాదిటు వలెను
వొడలిరోఁతలు చూపి వూరకైనా నవ్వును ॥పల్లవి॥

అడిఁ కాముగర చిట్టివాఁడు దినఁబోతే
జాలనివేఁపచేఁదైనాఁ జప్పనై తోఁచు
పీలిద్దై సంసారపువిష మెక్కినవానికి
చూలితై హేయ ంతలు సుఖములై తోఁచును ॥కడ॥

౧. 'మక్కళించి మక్కళించి' పూ ము పా.

చెంగట వెట్టివానికి చేసినచేఁతలెల్ల
తొంగలించి వివేకులై తోఁచినట్లు
మింగుచుఁ గర్మపు ఫలము మోసినసంసారికి
అంగడికర్మమే బ్రహ్మమై తోఁచును ॥కడ॥

జగమిది యొక్కటే చవులు వేరువేరే
మొగి నెఱుకలు అపు మడిచున్నది
పగటు శ్రీవేంకటేశుఁ బట్టి కొలువని వాఁడు
తెగని మాయలలోనఁ దేలాడవలసె. ॥కడ॥ 367

బౌళి

నరహరి నీదయమీఁదట నాచేఁతలు గొన్నా
శరణాగతియును జీవునిస్వతంత్రము రెండా. ॥పల్లవి॥

మొఱయుచు నరకపువాకిలి మూసిరి హరి నీదాసులు
తెఱచిరి వైకుంఠపురము తెరువులవాకిళ్ళు
నుఱిపిరి పాపము లన్నియు నుగ్గుగ నిటు తూర్పెత్తిరి
వెఱవము వెఱవము కర్మపువిధు లిఁక మాకేలా ॥నర॥

పాపిరి నాయజ్ఞానము పరమాత్ముఁడ నీదాసులు
చూపిరి నిను నామతిలో సులభముగా నాకు
రేఁపిరి నీపై భక్తిని రేయినిఁ బగలును నాలో
వోపము వోపము తపములు వూరకె యిఁక నేలా ॥నర॥

దిద్దిరి నీధర్మమునకు దేవా శ్రీవేంకటేశ్వర
అద్దిరి నీదాసులు నీయానందములోన
ఇద్దరినీనాపొందులు యేర్పర చిటుకనఁ గూర్చిరి
వొద్దిక నొద్దిక నాకిఁక నుద్యోగములేలా ॥నర॥ 368

ముఖారి

ఎంత విచారించుకొన్నా నిదియే తత్త్వము హరి
వంతుకు నీకృపగలవాఁడే యెరుఁగు హరి. ॥ పల్లవి ॥

నిన్ను నమ్మినట్టివాఁడు నిఖిలవంద్యుఁడు హరి
నిన్ను నొల్లనట్టివాఁడు నిరపాధముఁడు హరి
మున్ను దేవతలు నీకు మ్రొక్కి బ్రదికిరి హరి
వున్నతి నసురలు నిన్నొల్లక చెడిరి హరి ॥ ఎంత ॥

యేపున నీపేరిటివాఁ డిన్నిటా ధన్యుఁడు హరి
నీపేరొల్లనివాఁడు నిర్భాగ్యుఁడు హరి
కేపుల నిన్ను నుతించి గెలిచె నారదుఁడు హరి
పైపై నిన్నుఁదిట్టి శిశుపాలుఁడు వీఁగెను హరి ॥ ఎంత ॥

యిట్టె నీవిచ్చినవరి మెన్నఁడుఁ జెడదు హరి
గట్టిగ నీవియ్యనివి కపటములే హరి
అట్టె శ్రీవేంకటేశుఁడ వంతరంగుఁడవు హరి
వుట్టివడి కానకున్న వొచ్చెము దేహికి హరి ॥ ఎంత ॥ 369

సామంతం

ఇతనికంటే మరి దైవముఁ గానము యెక్కడ వెదకిన నితఁడే
అతిశయమగు మహిమలతో వెలసెను అన్నిటి కాధారము దానె ॥ పల్లవి

మది జలధుల నొకదైవము వెదకిన మత్స్యావతారం బితఁడు
అదివో పాతాళమందు వెదకితే నాదికూర్మ మీవిష్ణుఁడు
పొదిగొని యడవుల వెదకిచూచితే భూవరాహము కంటిమి
చెదరక కొండల గుహల వెదకితే శ్రీనరసింహం బున్నాఁడు ॥ ఇత ॥

తెలిసి భూనభోంతరమున వెదకిన త్రివిక్రమాకృతి నిలిచినది
బలువీరులలో వెదకి చూచితే పరశురాముఁ డొకఁడై నాఁడు
తలఁపున శివుఁడునుఁ బార్వతి వెదకిన తారకబ్రహ్మము రాఘవుఁడు
కెలఁకుల నావులమందల వెదకిన ౧కృష్ణుఁడు రాముఁడు నై నారు ॥ ౨

పొంచి యసురకాంతలలో వెదకిన బుద్ధావతారంబై నాఁడు
మించినకాలము కడపట వెదకిన మీఁదటి కల్క్యవతారము
అంచెల జీవులలోపల వెదకిన నంతర్యామై మెరసెను
యెంచుక ఆహమునఁ బరమున వెదకిన యీతఁడే శ్రీవేంకటవిభుఁడు
॥ తెలి ॥ 870

లలిత

చాలుఁజాలు నీహరిరే మాకును సకలక్రియలకు నాయకుఁడు
నాలుకతుదనే యీతఁ డుండఁగా నలుగడ నెవ్వరి వెదకేము ॥పల్లవి॥

యేలినవాఁడట లక్ష్మీవిభుఁడట యేమిటనుఁ గొరత మాకిఁకను
నాలోనున్నాఁడు బ్రహ్మతండ్రియట నాకాయుష్యము బాఁతా
పాలజలధిపై దేవునివారము పాఁడి మాకు నిఁక నేమరుదు
ఆలింపఁగ నేమింతటివారము అన్యుల కిఁకఁ జేయి చాఁచేమా ॥చాలుఁ॥

భూకాంతాపతికింకరులము యీ భూము లిన్నియును మాసొమ్మే
పైకొని చక్రాయుధుఁడే మాదాపు భయము లిన్నిటాఁ బాసితిమి
యీకడ నచ్యుతుమరఁగు చొచ్చితిమి యెన్నటికని నాశములేదు
యేకొలఁతిని ఇఁక నాసపడుచు నే మెవ్వరికి నోళ్లు దెరచేము ॥చా

శ్రీవైకుంఠునిదాసులమట యరచేతిదె మోక్షము మాకిదివో
పావనగంగాజనకుని బంట్లము పాపము లన్నిటఁ బాసితిమి
శ్రీవేంకటపతి వరము లియ్యఁగాఁ జిక్కెను వెలుతులు మాకేవి
యీవైభవములఁ దనిసిన మాకును ఇతరులఁ దగిలెడి దిఁకనేది
॥ చాలుఁ ॥ 871

---

౧. 'క్రిష్ణుఁడు' రేకు

రేకు 265 లలిత

ధరఁ గడపట నేజంతువుకైనా తనజన్మమే సుఖమై తోఁచు
హరి గలఁడని తా నమ్మివుండఁగా నతఁడిచ్చేసుఖ మొల్లరు. ॥ పల్లవి ॥

మొదలఁ గొందరికి స్వర్గలోకమే మోక్షసుఖంబని తోఁచును
అదె కొందరికి దేవత్వమె బ్రహ్మానందంబై తోఁచును
వుదుటునఁ గొందరికి సంసారమే వున్నతసుఖమై తోఁచును
తుద నామీఁదటిహరిదాస్యసుఖము ధ్రువపట్టంబని కానరు. ॥ ధరఁ ॥

సొరిదిఁ గొందరటు శూన్యతత్త్వమే సుఖమని మాఁటలనందురు
యిరవెరఁగనివారికి ధనధాన్యము లెక్కువసుఖమై తోఁచును
నిరతిఁ గొందరికి విరజీవులౌటే నిత్యసుఖంబని తోఁచును
వరుసల శ్రీపతిపై భారంబిదె వైరాగ్యపుసుఖ మెఱంగరు ॥ ధరఁ ॥

యెక్కడఁ జూచిన మాయలసుఖములు యెన్నైనాఁ గల వెప్పుడును
చొక్కపు శ్రీవేంకటపతితోడుత సుఖియించేటిసుఖ మొల్లరు
యిక్కడ నక్కడ నీతనిదాసులే యేచి సుఖింతురు నిజసుఖము
కిక్కిరిసినయజ్ఞానాంధకారులు కిందును మీఁదును నెరఁగరు ॥ ధరఁ ॥

372

మలహరి

నీకెటు వలసె నటుసేసి నీచిత్తము నాభాగ్యము
యేకడనైనా లక్ష్మీకాంతుఁడ ఇదియే పో నావిన్నపము ॥ పల్లవి ॥

నాగుణములే యెంచితినా నరకకూపములు చాలవు
ఆగతినే నాకర్మములూ అనుభవించి తీరేనంటే
నీగుణములే యెంచితివా నిఖిలసంపదలు చాలవు
యీగి నన్నుఁ గరుణించి యెపుడు నీవిచ్చేవంటేను. ॥ నీకె ॥

నా పాపములే లెక్కించితినా నదులయిసుకలును జాలవు
యేపున నెంతైనాఁ గలదు అది యెన్నఁడు దీరును దేవా
చేపట్టి నీవు రక్షించినయాజీవుల నెంచితివా తొల్లి
చూపట్టెడియీయాకసంబుపై చుక్కలకంటె ఘనము ॥నీకె॥

మఱి నాసుద్దులు యోచించఁగ నెంచఁగ మించవసురంతే నూయి
గుఱి నీకథలివి వినఁబోతే నివె కొండలుఁ గోటానఁగోట్లు
నెఱపగ శ్రీవేంకటేశ్వర నీకే నే శరణాగతి చొచ్చితిని
ఱటి దరిచేర్పఁగఁ గూడువెట్టఁగా దైవము నీకే భారము ॥నీకె॥ 37

లలిత

అరసి నన్నుఁ గాచినాతనికి శరణు
పరము నిహము నేలేపతికిని శరణు. ॥పల్లవి॥

వేదములు దెచ్చినట్టివిభునికి శరణు
ఆదిమూలమంటే వచ్చినతనికి శరణు
యేదెసాఁ దానై యున్నయీతనికి శరణు
శ్రీదేవిమగఁడైన శ్రీపతికి శరణు ॥అర॥

అందరికిఁ బ్రాణమైనఅతనికి శరణు
ముందు మూఁడుమూర్తులమూర్తికి శరణు
దిందుపడి దేవతలదేవునికి శరణు
అంద మిన్ను నేలనేకమైనతనికి శరణు. ॥అర॥

తానే౧ చేతన్యమైనదైవానకు శరణు
నానాబ్రహ్మాండాలనాథునికి శరణు
ఆనుక శ్రీవేంకటాద్రియందునుండి వరములు
దీనుల కిందర కిచ్చే దేవునికి శరణు ॥అర॥ 574

౧. 'చైతన్య' కావచ్చు.

మంగళకౌశిక

౧ఇది నమ్మ లేడు పుణ్యాలేమేమో చేసీ దేహి
పొదలి యిందునంకనే పొడవెక్కలేఁడా ॥ పల్లవి ॥

మంచిమందుగొన్నవాఁడు మహామహారోగముల
అంచెలఁ బాసి సుఖియయ్యీనటా
అంచితపుహరినామమనేమందుగొన్నవాఁడు
పొంచి పాపరోగములఁ బోఁదోలలేఁడా ॥ ఇది ॥

జోడు దొడిగినవాఁడు చొక్కపు టలుగులకు
వోడక రణజయము నొందీనటా
వాడిగ హరిదాస్యపువజ్రపంజరపువాఁడు
పీడ జన్మపుటమ్ములు విదలించలేఁడా ॥ ఇది ॥

వైరుగుఁగొణావిగలవాఁడు దరిద్రముఁ బాసి
పైపై సంపదలతో బ్రదికీనటా
చాపై శ్రీవేంకటేశుపాదములందుఁ గాణాచి
యేపొద్దూఁ గలుగువాఁడు యెక్కువగాలేఁడా ॥ ఇది ॥ 375

గుండక్రియ

ఎక్కడిపుద్యోగాలు నేడ లెక్క జీవునికి
నిక్కచూచి హరి గరుణించినదాఁకాను ॥ పల్లవి ॥

తపసినవారు లేరు తగనింద్రియభోగాలు
పెనఁగఁబెనఁగఁ బైపైఁ బెరుగుఁగాని
మనసులోనికి రాగు మాటలలోని విరతి
తునిగినట్లనుండు దొరకుదాఁకాను ॥ ఎక్క ॥

---

౧ ఈపాటలో రెండు, నాలుగు పాదముల కడదీర్ఘము రేకులోనిది. పూ. ము. పా. లో టాలంతా టలుగా ముద్రితము.

గాడిచిన వారు లేరు విషయాల పలపడక
పుడుగక కోరఁగోక నొవగుఁగాక
పుడమి ప్టుట్టుడు పుస్తకాంలో చదువు
నడుమంత్ర ఎలను డు చానినదాఁకాను ॥ ఎక్క

తెలిసిన వారు లేరు దేవుల నాతుమకోన
వలులంపటాలఁ బడి భ్రమసుఁగాని
యెఱు శ్రీవేంక టేశుఁ డేమిటా మెచ్చుఁను తన్నుఁ
దలఁచి భక్తితోడ దగ్గులుఁగాఁ ను ॥ ఎక్క ॥ 6

రేకు 269 ...డ

సకలశాంతికంము సర్వేశ నీపై భక్తి
ప్రకటమై మాకు నబ్బె బదికించు నిదియె ॥ పల్లి

మనసులో నా బుద్ధి నురి యొండలఁచితా
నినుఁ దలఁచినంత నే నీరాను
కనుఁగొన్న పాపములు కడలేనివైనాను
మనుఁడ నిన్నుఁజూచితే కడకుఁ దొలఁగును. ॥ స

చేతనంటి పాతకాలు సేవగా నేఁ జేసినాను
ఆతల నీకు మొక్కితే నన్ని గాయుఁ బాయు
ఘూలఁ చెవుల వినఁగా ...పాపాలు
నీతితో నీకథవింటే ...మిపాఁ బాయును. ॥ స

శాంగ ముగఁ జేసేటిదుర్మపుఁబాపములెల్ల
...యము...ముద్రచే గక్కన వీడు
యేయెడ శ్రీవేంకటేశ యే నేమి ...నా
...యమైన నీశరణాగతిచే నణఁగు ॥ సక ॥

లలిత

రెప్ప మఱఁగదె రేపును మాపును
యిప్పుడే తోఁచీ నదివో కీలు ॥పల్లవి॥

మనమున నున్నవి మాయలన్నియును
మనసు మరచితే మాయలు మాసును
ఎనిమిది మనసుకుఁ జాఱఁగవిడిచిన
కనుఁగొన మాయలు కడలే విదిగో ॥రెప్ప॥

దేహమునున్నది తెగనిలంపటము
దేహ మఱఁచితేఁ దెగును లంపటము
వూహల దేహమే వోగుఁదొడఁగిన
మోహపుమాయలు మోపులకోలఁది ॥రెప్ప॥

ఆతుమ నున్నాఁడు అంతరాత్ముఁడు
ఆతుమనుచిన నాతఁడు మరమను
యీతఁడె శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ గొలిచిన
చేచేతనే సుఖములు సేనాసేన. ॥రెప్ప॥ 378

మాళవి

అన్నియు నాయందె కంటి నన్నిటివాఁడా నేనె
మున్నె నాభావముతో ముడిచివేసినది ॥పల్లవి॥

చెలఁగి సంసారమే చింతించి సంసారినైతి
ములిగి ముక్తిదలఁచి ముక్తుఁడనైతి
పలునుతాంర దలఁచి పాషండబుద్దినైతి
చెలఁగి శ్రీపతిఁ దలఁచి వైష్ణవుఁడనైతి. ॥అన్ని॥

పొసఁగఁ బుణ్యముసేసి పుణ్యాత్ముఁడనైతి
పసలఁ బాపముచేసి పాపకర్ముఁడనైతి
వెస బ్రహ్మచారినైతి వేగ యీయాచారమున
ముసిపి మరొకాచారమున సన్యాసినైతి ॥ అన్ని ॥

వొగి నొడ్డెబాసలాడి వొడ్డెవాఁడనైతిని
తెగి తెలుఁగాడ నేర్చి తెలుఁగువాఁడ నైతి
అగడై శ్రీవేంకటేశ అన్నియు విడిచి నేను
తగు నీదాసుఁడనై దాసరి నే నైతి ॥ అన్ని ॥ 379

సాళంగనాట

ఇహ పరములు ౧గొన నీదేవుఁడే
సహజ మిన్నిటాను సర్వేశుఁడే. ॥ పల్లవి ॥

తలఁచి చూచినాను తనలోనే యిలువిన(నా?)
తలఁపులకొనవాఁడు దైవ మొకఁడే
పలికిచూచినాను పలుకక యూనినాను
పలుకులకొనవాఁడు పరమాత్ముఁడే ॥ ఇహ ॥

కనుఁగొని చూచినాను కనురెప్ప మూసినాను
కనుచూపుకొనవాఁడు కమలాక్షుఁడే
విని యాలకించినాను వినకట్టె మానినాను
వినుకులకొననెల్లా విష్ణుఁ డొక్కఁడే ॥ ఇహ ॥

మేలుకొనివుండినాను మించి నిద్దిరించినాను
కాలముకొనలవాఁడు ఘనుఁ డీహరే
యీలాగు శ్రీవేంకటేశుఁ డెదలోన నున్నవాఁడు
కీలు పచారించితే ౨క్రిష్ణుఁ డితఁడే ॥ ఇహ ॥ 380

౧ 'గొనా' పూ ము పా., రేకు. ఆదిపాఠము సంగీత పరమైనదనుకొందు
౨. 'క్రిష్ణ' రేకు

ధన్నాసి

నేనేమి బాలి నీకు నీరుణము దాపలేను
నానాముఖముల నీవే నన్నుఁ గాయవుగా ॥పల్లవి॥

మతిలో చీఁకటి మాన్ప మాణిక్యదీపమవై
సతమై నాలికెపైకి చనిదేవైయై
కతలై నన్నుఁ జొక్కించఁ గర్ణామృతమవను
గతివైయుంటివిగా నాకుఁ గమలారమణా ॥నేనే॥

చేరి నాకన్నులెదుట శృంగారరసమవై
ఆరసి రక్షించఁ బితృగార్హికమవై
సారపుటాహారాలపంచసారసుఖమవై
యీరీతిఁ బెంచితివిగా నా కిందిరారమణా ॥నేనే॥

తనువిచ్చి జీవునికిఁ దల్లివి తండ్రివినై
ధనమువై బంధువవు దైవమువునై
అనఘుఁడ శ్రీవేంకటేశ అంతరాత్మవు నీవై
నను మన్నించితివిగా నారాయణా ॥నేనే॥ 381

శంకరాభరణం

ముగియదు కాలము ముందరికిఁ గాఁక
తెగనిప్రవాహము దినదినమిదిగో ॥పల్లవి॥

పొంకపుహరిచేఁ బొడమిన జగమిది
యింకాఁ బొడమీ నివి గొన్ని
కంకిగఁ జెరువులు కాల్వలు నంటా
అంకెల నిర్మితమయ్యీ నివిగో ॥ముగి॥

౧. ఇక్కడ, 'నా' పూ ము పా లో ఎక్కువ. రేకులో లేదు.

దేహము భోగించి దించినవిషయము-
లీహఁ బెఁదెత్తె నివి గొన్ని
ఆహారములై అన్యస్త్రీలై
వూహలనె నోరూరించీ సుగో ॥ముగి॥

మనసునఁ దలఁచిన మాయలు కమ్మర-
నినుమడించె మతి నివి గొన్ని
కనుఁగొని శ్రీవేంకటపతిదాసులు
వెనఁగి వెంచఁగాఁ బెరిగీ నిదిగో ॥ముగి 382

రేకు 267 లలిత

పెద్దతెరు వుండఁగాను పెడగంతలు దీసుక
పొద్దువోక యడవులఁ బుంగుడయ్యేరు ॥పల్లవి॥

తొల్లిటిపెద్ద లెంచిరి దొడ్డవాఁడు హరియంటా
అల్లదె భారత రామాయణ భాగవతములు
ఇల్లిదె నేఁటిపెద్దలు యెవ్వరో దైవములంటా
వెల్లవిరిగా నింకా వెదకేరు. ॥పెద్ద॥

దేవలోకమువారు దేవుఁడు శ్రీపతియని
భావించి మొరవెట్టి బ్రదికిరి
యీవల నిప్పటివారు ఇందరికి మొరవెట్టి
కావిరి నెవ్వరివారుగాక వున్నారు ॥పెద్ద॥

నానాభూములవారు నమ్మి శ్రీవేంకటపతిఁ
గానవచ్చి యేఁటనేఁట ఘనులయ్యేరు
యీనిజ మిక్కడివారు యిన్నియుఁ దెలిసుండియు
మానక చలాలఁబోయి మాయలఁ బొందేరు ॥పెద్ద॥ 383

లలిత

నా కేల విచారము నా కేల యాచారము
  సాకిరైనవాఁడ నింతే సర్వేశుఁడే దిక్కు. ॥ పల్లవి ॥

ప్రపంచమధీనము పాలుపడ్డ దేహమిది
  ప్రపంచముతోడిపాటు పరగీని
  యెప్పుడూ నీయాతుము యీశ్వరాధీనము
  అపు డాతఁ డెట్టుసిచె నట్టె అయ్యీని ॥ నా కే ॥

కర్మాన కధీనము కలిములు లేములు
  కర్మమెట్టు గల్పించెఁ గలిగీని
  అర్మిలి నాయాచార్యునధీనము మోక్షము
  ధర్మ మతనికృపను తానే వచ్చీని. ॥ నా కే ॥

చిత్తమున కధీనము చిల్లరయింద్రియములు
  చిత్తము చిక్కినప్పుడు చిక్కీనవి
  హత్తి శ్రీవేంకటేశు దాస్యమధీనము జన్మము
  పొత్తుల నందుకు నెడ పూఁచినట్టయ్యీని. ॥ నా కే ॥ 384

మాళవి

ఏఁటి పరిణామము మమ్మేల యడిగేరయ్యా
  గాఁటపుహరి యొక్కఁడే గతి మాకిఁకనయ్యా. ॥ పల్లవి ॥

మరుగుచు శ్రీహరిమాయలోఁ జిక్కినయట్టు
  గరిమలఁ గులకాంత ౹ఁగిటఁ జిక్కితిమయ్యా
  తిరముగఁ గాలములు దిగమింగినయట్టు
  సొరిది చవులు మింగుచునున్నారమయ్యా ॥ ఏఁటి ॥

జననిగర్భమునఁ బోసిన చక్కఁగా మునిఁగినట్టు
మునుకొని సిద్ధుఁడై వెలిఁగిలున్నారమయ్యా
చనవున గర్మమనేజలధిలో మునిఁగినట్టు
ధనధాన్యాలనడుముఁ దగిలివున్నారము స్వామీ ॥ఏఁటి॥

పేదవాఁడు నిధిగని పెక్కువ బతికినట్టు
గాదిలి శ్రీవేంకటేశుఁగని చెలఁగితిమయ్యా
యీడెన[1] మొక్కె దైవ మెదురుగావచ్చినట్టు
ఆ దేవుఁడే మాకు నంతరాత్ముఁ డాయనయ్యా ॥ఏఁటి॥ ౩౮౫

బౌళి

సాసముఖా [2]ఇదె సాసముఖా
ఆసలపరివారము అవధారు దేవా ॥పల్లవి॥

మత్తిలి జీవుఁడనేటిమహిమగలుగురాజు
చిత్తమనియెడిపెద్దసింహాసనం బెక్కి
ఉత్తతోఁ బంచేంద్రియపుపరివారము గొలువ
చిత్తజుపారుపత్యము సేసీఁదివో ॥సాస॥

కడుమదించినహంకారమనే యేనుగపై
యెడనెడ నెక్కి తోలీని జీవుఁడనురాజు
బడిబడిఁ గర్మములబోఁజులు దిం్చరో
వెడమాయపట్టణపువీధుల నేఁగీని ॥సాస॥

మించినసంసారమనేమేడలో నేకాంతమున
పొంచి జీవుఁడనేరాజు భోగము భోగించఁగా
అంచెల శ్రీవేంకటేశుఁడనేదేవుఁడు వచ్చి
మంచితనమునఁ దానె మన్నించె నదివో ॥సాస॥ ౩౮౬

౧. "యీడెన మొక్కె దైవ మెదురుగా" పూ ము పా యతిభంగము
౨. 'ఇదె' పూ ము పా ఈపాట చారణ మా ప్రథమసంపుటముపీఠిక (1980)

ముఖారి

నీకు నీసహజ మిది నాకు నాసహజమిది
యేకడా నీవే నిరుహేతుకబంధుఁడవు ॥పల్లవి॥

నే నిన్నుఁ దలఁచినా నెట్టి నిన్ను మఱచినా
పూని నాయంతరాత్మవై వుండకపోవు
పూని నిన్నుఁ బూజించినాఁ బూజించకుండినాను
కానీలే యీశ్వరుఁడవు గాకమానవు. ॥నీకు॥

యిట్టె నే నడిగినా నేమీ నడుగకుండినా
జట్టిగా నీవు రక్షించకమానవు
తొట్టి నిన్ను దగ్గినా దూరముగ నుండినాను
పుట్టించి నీగర్భములోఁ బొదలించకుండవు. ॥నీకు॥

కోపించి నీకు మొక్కినాఁ బరాకై మానినా—
నేవి చూచినా నీవై యిఁకఁ బాయవు
శ్రీవేంకటేశుఁడ నీవే చింతాయకుఁడవు
కావించేటినీపుద్యోగము లేమి బాఁతి. ॥నీకు॥ 267

రామక్రియ

కాంతలమానమునేటికికరవట్టాలరు దిగె
మంతనాన జీవుఁడనే మంచిమురకాఁడు. ॥పల్లవి॥

యిరిడి సంసారమునేయంబుధిలోనఁ దిరిగి
పురుగితి దేహపుటోడమీఁద
సరిఁ బాపపుణ్యములసరకులు నించుకొని
దరి నేరె జీవుఁడనేటి మురకాఁడు ॥కాంత॥

కడలేనినిట్టూర్పుగాలి విసరఁగాను
జడియుఁ గోరికలనేచాపలెత్తి
అడిబరవుగ మాయ అందునిండా నించుకొని
యెడతాఁకె జీవుఁడనేయోడమరకాఁడు ॥ కాంత ॥

అలర శ్రీవేంకటేశుఁడని యేటిచూలిమి
నలుదిక్కులకు నోడ నడపఁగాను
ములిగె ధర్మార్థకామమోక్షధనము గడించి
పలుమాఱు జీవుఁడనేబలుమరకాఁడు ॥ కాంత ॥ 388

రేకు 268 లలిత

చంకగుదియ యిదే శరణార్తి నే నిదే
తెంకి నాభావము దేవుఁడే యెరుఁగు. ॥ పల్లవి ॥

కోరెడిచిత్తము కోరక మానదు
వైరాగ్యము నే వదలను
యీరీతి దినములు యిట్లనే కడచీ
తేరినపను లేఁక దేవుఁడే యెరుఁగు ॥ చంక ॥

తగుసంసారము తనువునఁ బెనఁగీ
వెగటై మోక్షము వెదకేను
పగటున రెంటాఁ బరగినజీవుఁడు
తెగువలుఁ దగులమి దేవుఁడే యెరుఁగు ॥ చంక ॥

పంచేంద్రియములు పారీ నిక్కడ
పెంచఁ బెద్దనై పెరగేను
అంచెల శ్రీవేంకటాధిపుఁ గొలిచితి
దించనియీమాయ దేవుఁడే యెరుఁగు ॥ చంక ॥ 389

లలిత

ఆడుతాఁ బాడుతా నీతో నట్టె ముద్దుగునుసుతా
వోడక నిదండ చేరి వున్నారమయ్యా ॥పల్లవి॥

కనఁ దల్లిదండ్రి మోము గట్టె చూచి శిశువులు
యే సుఖదుఃఖములుఁ దా మెరఁగనట్టు
వాసుల శ్రీపతి మిమ్ము గడి నాత్మఁ దలఁచుక
యీసుల పుణ్యపాపము లెఱఁగమయ్యా. ॥ఆడు॥

యేలినవారు వెట్టఁగా నేపునఁ దొత్తులు బంట్లు
అలకించి పరులఁ౧బోయడుగనట్టు
తాలిమి శ్రీపతి మీరు తగ నమ్ము రక్షించఁగా
యేలని యేమియుఁ గోర నెరఁగమయ్యా. ॥ఆడు॥

వేటఁ జిక్కి నిధానము చేరి యుంటఁగలవాఁడు
యేతులఁ గలిమిలేము లెఱఁగనట్టు
ఆతుమతో శ్రీవేంకటాధిప నీ వుండఁగాను
యీతల నే వెలితులు నెరఁగమయ్యా. ॥ఆడు॥ 390

బౌళి

బాపురే వో ప్రాణి బాపురె వో మనసా
వోపనన వెందుకైనా నోడఁబడేవు. ॥పల్లవి॥

పురికి దేహమొకటి మోచుక నీ వప్పటిని
మురికిదేహానతుల మోవఁగోరే వప్పటిని
కరకు హేయము గొంత కడుపున నించుకొని
తిరిగి ౨ హేయమేకాను(?) తినఁబోయే వప్పటి ॥బాపు॥

---

౧. పోయి+అడుగనట్టు ౨ 'హేయమే కాను'=హేయమేయగుటకు. మరల తిన్నఅన్నముకూడ హేయమగుట సహజముకదా.

పసిఁడి కమ్మడువోయి పరులఁగొలిచి మరిఁ
బసిఁడి సొమ్ముఁబాఁ బైఁబెట్టఁ గోరేవు
పిసరుఁ బాపపుణ్యాలఁ బెడ గేలఁ గట్టించుక
విసువక జవియే కాచించ బోయే వప్పటి ॥ బాపు

పంచభూతములచేతఁ బట్టువడి కమ్మ గాను
ఎంచభూతాలదేహాల బంధులంటాఁ దగిలేవు
అంతెల శ్రీవేంకటేశుఁ డాతుమ నున్నవాఁడు
యెంచక తెలిసింక నుక్కలు మరచే వప్పటి ॥ బాపు ॥ 39

భూపాళం

నారాయణ నే నస్వతంత్రుఁడను నాకా పనిగా దేవియును
ధారుణిలోపలఁ బుట్టించితివి తరువాతిపనులు నీకే సెలవు. ॥ పల్లవి ॥

శ్రీపతి నీకే సమర్పితంబై శేషంబై నది యాతుమ దొల్లే
యేపున విషయములందులోఁ దగిలి యేమంటేన నీకే సెలవు
చూపరఁబసురము తొరలు నోయినను సొమ్ముగలుగువాఁడే పరసంజూక
పైపైఁ దానే వెదకి తెచ్చి కాపాడఁగ నతనికి భారనుగాన. ॥ నారా

యీడులేక శ్రీహరి నీవు వెడియీ దేహాపురివసికరమూఁ
బాడిగఁ బంచేంద్రియములు పట్టుక బడి దిప్పెడి నీకే సెలవు
వోడక యధికులు తమ దాసులు మరివొకరిపంపు లటు సేయఁగను
చూడరు తమబలము లనే విడిపించుక గామే రక్షింతురు గాని. ॥ నారా

శ్రీవేంకటపతి నీవే నన్నిటు సృష్టించి సజీవుఁడ నింతే
ఆవిరి నజ్ఞానము నన్నిటువలెఁ గప్పిన నది నీకే సెలవు
థావతిఁ దలిదండ్రులు అమబిడ్డలతనువులఁ బంకము లంటినను
యేవిధముల నీరార్చి పెంతు రటు ఇన్నిట నీవే గతి నాకు. ॥ నారా 392

ధన్నాసి

అందితిఁ బొందితి నీయందు దఖిలభోగములు
కందర్పజనక నాకుఁ గలిగితి పన్నిటాఁ. ॥పల్లవి॥

ఘనకుండలములు నీకథలు నాచెవులకు
ననుపైనరుచులు నీనామములు నాలుకకు
అనువై నీకు మొక్కఁగఁ గంటిననొసలిపన్ను
పసివడి నాకు పట్టబద్ధ(ద్ధ?)ము ॥అంది॥

మంటసిర్మాల్యపుదండ మంగళసూత్రము నాకు
కాంచనపురాసి నీచక్రాంకరూపు నామతికి
పంచామృతనలు నీపాదతీర్థము మేనికి
పంచినముద్ర లదే వజ్రాంగిజోడు ॥అంది॥

సకలబంధులు నీదాసానుదాసులే నాకు
అకలంక జన్మఫల మిచ్చిటా నీకృప నాకు
ప్రకటపు శ్రీవేంకటపతివి నాయాతుమతో
మొకరవై యుండి నన్ను మోహించఁ జేసితివి. ॥అంది॥ 393

భూపాళం

పాపముఁ బుణ్యముఁ బరకటి నున్నది
చేపట్టుము నీచేతి దీప్రాణి ॥పల్లవి॥

నాలుకకొనలనే నానుచు నున్నది
గాలపుసీజముసుఁ గల్లయును
వాలుచును తానువానవన్న దిదే
ఈ లిమి ధర్మాధర్మములు ॥పాప॥

చేతులకొననును చేఁతై యున్నది
జాతిగ నరకము స్వర్గమును
అతల వేదోక్తమైనకర్మములు
దాతనె పిడికిటఁ దగిలెను ౧ వెదకు(?) ‖ పాప ‖

మనసుకొట్టఁగొన మాయయు నున్నది
వెనక శ్రీవేంకటవిభుఁడు నదే
తనరినయాతనిదాస్యము నున్నది
ఒని చేకొందువు వెదకవో నీవు ‖ పాప ‖ 394

రేకు 269 లలిత

తప్ప దీయర్థమొకటి దాఁచినధనముసుండీ
విప్పరాదు చెప్పరాదు వేవమందు సున్నది ‖ పల్లవి ‖

హరిభక్తిగలిగినయతనికి మోక్షము
పొరుగుననున్నట్టు పొసఁగినది
దరళనభక్తిచేఁ దనరినవారికి
యిరవైనమోక్షము యెదిటిది ‖ తప్ప ‖

మక్కువభాగవతాభిమానముగలవారి—
కక్కరలేనిమోక్ష మరచేతిది
నిక్కి యాచార్యాభిమాననిరతులైనవారికి
తక్కక మోక్ష మింతాఁ దనలోనిది ‖ తప్ప ‖

యెంత విచారించుకొన్నా నేమేమి చదివినా—
నెంతవారికైనా మోక్ష మిందులోనిది
పింతగా శ్రీవేంకటవిభునిసంకీర్తన—
వంతులకు మోక్షము వదనములోనిది. ‖ తప్ప ‖ 395

౧ 'వెద' 'వ్యథ' శబ్దభవము గదా.

మలహరి

ఎవ్వరి దూరఁగఁ జోటు లేదు మరి యేమనఁ గల దిదివో తగవు
యివ్వల నందరి బడిబడిఁ దిరిగే యీకర్మముదే నేరమి. ॥పల్లవి॥

నీదాసులకును నేరమి లేదు నీవే గతియని వుండఁగను
ఆదినుండి నీకును నేరమి లే దఖిలాంతకుఁ గర్తవుగాన
పాదుపడక నడుమనుఁ దిరిగాడెడిప్రపంచముదే నేరమి
యేదెస నొకచో నిజమేరుపడక యిటువలెఁ దిరిగాడెడిఁగాన ॥ఎవ్వ

పాపము లేదిదె యజ్ఞానులకును భావమెరంగనిపశువులుగాన
మోపై సుజ్ఞానులకునుఁ బాపము మోవదు నినుఁ గొలిచిరిగాన
చాపలముగ నమ్మించి చెరుచు పలుచదువులదే యీపాతకము
పైపై నొకయర్థ మేరుపరచక భ్రమయఁగ వాదము వెట్టెడిఁగాన. ॥ఎ

యీలోకులకును అధర్మము లే దిన్నియు నీచేఁతలేకాన
మూలనున్నముక్తులకు నధర్మము మొదలు లేదు నీకృపగనక
కాలము గడపుచు నీవు రచించినకపటపుమాయదే అధర్మము
ఆలరి శ్రీవేంకటేశ్వర యె(యె?)క్కడనడ్డము తానే వచ్చెఁగాన ॥ఎ॥396

బౌళి

ఇదె చిక్కితి విఁక నెందు వోయెదవు
వుదిర తొలఁగరా దోహో నీవు ॥పల్లవి॥

జీవులలోపలఁ జెలఁగేటిమూర్తివి
దేవతలకు పరదేవుఁడవు
కైవల్యమునకుఁ గలుగుబ్రహ్మమవు
ఆవలిపరమున కర్గమవు ॥ఇదె॥

ఘోరకర్మములచేఁ గలిగినఫలమవు
మనసులోనికి మాయవు
దీనియనిచదువుకు దాఁచినధనమవు
మునుప జగములకు మూలమవు. ॥ ఇదె ॥

వలసినవారికి వర్ణించురూపవు
సులభులకు సంసార సుఖమవు
అలరునదాసులమిగుమాకైతె
కలిగిన శ్రీవేంకటపతివి ॥ ఇదె ॥ 397

భూపాళం

తెలిసియుఁ దెలియను తెగ దీచి క్కెమిటాను
కలకాల మిందుననే గరిపడె బ్రదుకు ॥ పల్లవి ॥

దేహముపై రోఁత తెలుసుకొనేటివేళ
ఆహా యిదే హేయమై తోఁచును
మోహించి విషయాల మునిఁగేవేళ నిదే
యీహాల సంతతిలోనే ఇంపులై వుండును ॥ తెలి ॥

చదివి నేఁ బురాణాలు సారెకు వినేటి వేళ
అదివో విరతి ఘనమై వుండును
కదిసి సంసారసుఖకాంతులఁ బొందేటివేళ
మది నన్నియు మరచి మదమెక్కివుండును ॥ తెలి ॥

యెక్కుడది వివేక మెవ్వరు గెలిచినారు
చక్కఁ బొడవెక్కించు చరిఁ దోసును
దిక్కు నీవే శ్రీవేంకటదేవుఁడ నీశరణంటే
యెక్కుడ బ్రపన్నుఁడో వ యిదియే కలది. ॥ తెలి ॥ 398

దేసాళి

అల్లనాఁడే యిదెరఁగమైతిమిగాక
యిల్లిదె దేవునికృప యీడ నున్నదిసుండీ ॥పల్లవి॥

చేరువవో మోక్షము శ్రీహరిభక్తికిని
ధారుణిఁ గర్మమునకే దవ్వుగాని
యీరీతి నింద్రియముల నించుకంతె దాఁటిన
దూరముగాదు జ్ఞానపుతోవ వున్నదిసుండి ॥అల్ల॥

ధరఁ జేతిది వైకుంఠ మఱనిదాస్యమునకు
పరధర్మముల కగపడదుగాని
అరుదైనయాసలక్షయము వోడిచితేనే
అరసి యాకంతగుండా నందవచ్చుఁజుండి. ॥అల్ల॥

తలఁపులో దక్కు ముక్తి తగు శరణాగతికి
కెలుగుఁబుణ్యములకుఁ జిక్కదుగాని
తెలిసి శ్రీవెంకటేశుతిరుమంత్రము నాలికెఁ
బలికినాడనె దివ్యపద మబ్బుఁ జుండి ॥అల్ల॥ 399

సామంతం

మూఁడుమూర్తులనైన మించుకొను నీవ పు
వేఁడివిరహములోనె వేఁచు నీవలపు ॥పల్లవి॥

పాపమెరఁగదు వలపు భయమెరంగదు వలపు
రూపెరఁగదు మతికి రుచిసేయు వలపు
పూపవయసున పండు వోడమించు నీవలపు
తీపుఁ కుఁ గడుదీపు దినదినము వలపు. ॥మూఁడు॥

సిగ్గెరంగదు వేఁపు శిరసు కెక్కును వలపు
వొగ్గించు నన్నిటికి వొడిగట్టు వలపు
బగ్గనను నటు గుండె పగిలించు నీవలపు
అగ్గలపుజాణలకు నాయ మీవలపు ॥ మూఁడు ॥

తెగువ దెచ్చును వలపు తేలించు నీవలపు
యిగిరించి కలిమితే మెఱఁగ దీవలపు
వగల శ్రీవేంకటేశ్వరుమాయి లీవలపు
౧తగ లువిరికాని(?)వలెఁ దగిలించు వలపు. ॥ మూఁడు ॥ 400

రేకు 270 దేసాళం

ఎదురులేక చరింతు రెట్లైనా శ్రీవైష్ణవులు
మదించినేనుగులకు మట్టు మేర వున్నదా ॥ పల్లవి ॥

భాగీరథిలోనఁ బాపమున్నదా పుణ్య—
భోగపువేదములలో బొంకు లున్నవా
సాగరపుటమృతపుచవిలోఁ జేఁదున్నదా
ఆగతి హరిదాసుల కప గాధ మున్నదా ॥ ఎదు ॥

ఆకసములోన ౨నెరుసందునున్నదా భూమిఁ
జేకొని రవియెదుటఁ జీఁకటున్నదా
యీకడఁ గామధేనువు కియ్యరాని వున్నవా
కైకొన్నప్రపన్నులను గరిసించ నున్నదా. ॥ ఎదు ॥

హరినామమంత్రములో నోఁగాము లున్నవా
గురుకృప గలిగియుఁ గొరతున్నదా
సగవిశ్రీవేంకటేశు శరణన్నవారికి
విరసంబు లందులో వెదకఁగఁ గలదా ॥ ఎదు ॥ 401

౧. తగులవిరికాఁడు=సంబంధము కలిగించు మన్మధుడా?
౨. నెరుసు+అందున్+ఉన్నదా=నెరసందునున్నదా.

రామక్రియ

వీఁడివో లక్ష్మీపతి వీఁడివో సర్వేశుఁడు
వీఁడివో కోనేటిదండవిహరించే దేవుఁడు ॥ పల్లవి ॥

కొండ గొడుగుగ నెత్తి గోవులఁ [1]గాచె నాఁడు
కొండవంటిదానవునిఁ గోరి చించెను
కొండ శ్రీవేంకట మెక్కి కొలువున్నాఁ డప్పటిని
కొండవంటిదేవుఁ డిదే కోనేటికతను ॥ వీఁడి ॥

మాఁకులమద్దులు దొబ్బి మరి కల్పభూజమనే—
మాఁకు వెరికి తెచ్చెను మహిమీఁదికి
మాఁకుమీఁద నెక్కి గొల్లమగువలచీర లిచ్చి
మాఁకులకోనేటిదండ మరిగినాఁ డిదివో. ॥ వీఁడి ॥

శేషునిపడగెనీడఁ జేర యశోదయింటికి
శేషజాతికాళింగుఁ జిక్కించి కాచె
శేషాచలమునేటి శ్రీవేంకటాద్రిపై
శేషమై కోనేటిదండఁ జెలఁగిని దేవుఁడు ॥ వీఁడి ॥ 402

సామంతం

కడుపు నిండె నీకఁ గడమేది। మును
తడవినయపుడే నే ధన్యుఁడనైతి ॥ పల్లవి ॥

హరిహరి యని నే నన్నాఁడె నా-
పరగినజన్మము ఫలియించె
కెరలి మీఁద మిక్కిలి నీసేవలు
వరుస జలధిలో వానలు ॥ కడు ॥

---

[1] 'గాచేనాఁడు' పూ ము పా

పఁదర నీకును మొక్కినయపుడే
అందితిఁ దుదపదమగు సుఖము
చెందగ మీఁదటివేవేలుసేవలు
యెందును శ్రీమంతు కిచ్చినసిరులు ॥ కడు ॥

శ్రీ వేంకటపతి శరణనినపుడే
దైవమై పాపాల దక్కితిని
చేసేఁ గన్నర సేవించుసేవలు
వేవేలు పూజలవేడుకలు ॥ కడు ॥ 403

దేవగాంధారి

మాయలఁబొరలఁగ నేఁటికి మనసా కలకాలంబును
యేయెడ లక్ష్మీకాంతుఁ డీతనిఁ దలఁచవుగా ॥ పల్లవి ॥

మన్నునఁ బుట్టినకాయము మన్నున నణఁగేటి దింతే
మిన్నులమీఁదికిఁ బోవదు మెరయుచు నెంతైనా
అన్నిట నీజీవునికిని అంతర్యామీ దేవుఁడు
యెన్నఁడుఁ బాయనిబంధువుఁ డీతనిఁ దలఁచవుగా ॥ మాయ ॥

ధరపైఁ బుట్టినదేహము ధరపైఁ [1] బుట్టి(ట్టు?)న దింతే
పరమానందము గోరదు పైపై నెంతయినా
గరిమల నీజీవునికిని గతియగుదేవుం డీతఁడు
నిరతపుసుఖములె యొసఁగును నీ విటు దలఁచవుగా ॥ మాయ

శ్రీవేంకటపతిసొమ్ములు చేరెడి దాతని నింతే
ఆవల నితరుల నంటవు ఆతుమ లన్నియును
యేవిధముల నీజీవుని కేలికె యీదేవుండే
పావనముగ బ్రదికించెను పట్టుకొని తలఁచవుగా. ॥ మాయ 404

[1] 'గిట్టెడి' కావచ్చునేమో?

మాళవిగౌళ

రుచులు నే నిటు గొనని వేడవి రోఁతలయ్యీడిఁగాక నేఁడు
వచనముల హరి నీకు శరణని వసుధఁ బావనమైతిఁగాక ॥పల్లవి॥

నేను సేయనిపాప మేడది నిఖిలలోకములందును
నేను చొరనినరక మేడది నెఱయ దుర్గతుల
నేను పొడమనియోను లేదసి నిఖిలజంతువులందును
పూని హరి నిను శరణుచొరఁగాఁ బుణ్యుఁగాఁ జేసితివిగాక ॥రుచు॥

నిరతి వాదనికల్ల లేదని నేను నాలుకతుదలయందును
పొరలి నడపనికర్మ మేడది భువి ననాచారములలో
తిరిగి తిరిగి నీచులిండ్లను తిరియనర్థము లింక నేడవి
గరిమ హరి నే నిన్ను శరణనఁగాను ఘనుఁ జేసితివిగాక. ॥రుచు॥

తలఁపు వజ్ఞానములు నపరాధములు నాయెడ లేని వేడవి
యెలమి నన్నిట్లేలఁ దగునా యేలితివిగాక
నిలిచి శ్రీవేంకటగిరీశ్వర నీకు శరణనుమాత్ర మింతే
కలసి నాయెడ నేమి గంటివి కాచితివి భువనములలోను. ॥రుచు॥405

రేకు 271 సామంతం

ఎవ్వరి దూరఁగనేల యేమీ ననఁగనేల
నవ్వుచు హరికి మొక్కి నడచుటగాక. ॥పల్లవి॥

కోపమే యెక్కుడుసేసు కొందరిగుణములోన
పాపమే యెక్కుడుసేసు పరులఁ గొందరికి
దీపన మెక్కుడుసేసు దేహములఁ గొందరికి
శ్రీపతిఆనాజ్ఞ లివి చెల్లీ లోకానను. ॥ఎవ్వ॥

కొందరి నసురలఁగా గుట్టుతోడ నటుసేసు
కొందరి దేవతలఁగా కోరి తానే యిటు సేసు
కొందరి మనుజులఁగా కూటవుజీవులఁ జేసు
విందువలె హరిమాయ వెలసీ లోకాసను ॥ ఎవ్వ ॥

వరుస నెరిఁగి నడవ నెవ్వరి కిచ్చగాదు
సరిస ౧ఇవనాదినుండే సహజమె కలది
చిరపుణ్యు లిన్నిటిలో శ్రీవేంకటేశుఁ గని
శరణనఁగా సుఖము జరగీ లోకానను ॥ ఎవ్వ ॥ 406

గుండక్రియ

పొదలఁ బొదలఁగఁ దనువు పుణ్యపాపముపొత్తు
వదల వదలఁగ మనసు వద్దనే నిలుచు ॥ పల్లవి ॥

పెరుగు నింద్రియసుఖము పెంచఁగాఁ బెంచఁగా
ధరఁ బెరుగుఁ గోరికలు తలఁచఁ దలఁచ
కెరలు లంపటము మిక్కిలి కూర్పుఁ(ర్చ(?) గూర్పఁగా
మరలింప మరలింప మనసులో నణఁగు. ॥ పొద ॥

కలుగు పనులేమైనఁ గడుఁ జేయఁ జేయఁగా
మలసి కలుగును ౨రుచులు మరుగ మరుగ
బలియు నజ్ఞానంబు భ్రమయఁగా భ్రమయఁగా
నిలువ నిలువఁగ మనసు నిశ్చలం బవును ॥ పొద ॥

నెగడు గుణములు పెక్కు నించఁగా నించఁగా
మిగుల(లు?) సంసారంబు మెలఁగ మెలఁగ
తగిలి శ్రీవేంకటేశు దగ్గర కొలువఁగఁ గొలువ
పొగడఁ బొగడఁగ నతఁడు పొంతనే నిలుచు ॥ పొద ॥ 407

---

౧. 'సరిన్ + ఇవి + అనాది', ౨ 'రుచుల' రేకు

ధన్నాసి

నీ వెటు సేసిన నిజభోగ్యం బౌ
చేవలఁ గైకొని చెలఁగుటగాక ॥పల్లవి॥

దేవ నీయానతిఁ దిరిగేటిచిత్తము
నావద్ద నిలుపఁగ నావశమా
యీవల నీవేయిచ్చినవుట్టుగు
యేవిధిఁ ౧దప్పిన యిఁక నావశమా. ॥నీవె॥

వామన నీపంపు వచ్చినప్రకృతిదే
నామాఁట వినుమన నావశమా
శ్రీమంతుఁడ నీచేఁత దేహ మిది
దోమటి గుడువక తోయఁగవశమా ॥నీవె॥

నగధర నీ విటు నడపేటికర్మము
నగినగి తోయఁగ నావశమా
తగు శ్రీవేంకటదైవమ నాపాలఁ
దగిలితి వితరముఁ దలఁచఁగవశమా. ॥నీవె॥ 408

భైరవి

విశ్వరూప మిదివో విష్ణురూప మిదివో
శాశ్వతుల మైతి మింక జయము మాజన్మము. ॥పల్లవి॥

కొండవంటిహరిరూపు గురుతైనతిరుమల
పండినవృక్షములే కల్పతరువులు
నిండినమృగాదులెల్ల నిత్యముక్తజనములు
మెండుగఁ బ్రత్యక్షమాయ మేలువో నాజన్మము. ॥విశ్వ॥

౧. 'దప్పిన' పూ. ము. పా.

మేడవంటిహరిరూపు మించైనపైఁడిగోపుర-
మాడనే వాలినపక్షు లమరులు
వాడలఁ గోనేటిచుట్లవైకుంఠనగరము
యీడ మాకుఁ బొడచూపె ఇహమేపో పరము ॥విశ్వ॥

కోటిమదనులవంటిగుడిలోనచక్కనిమూర్తి
యీటులేనిశ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడు
వాఁటపు సొమ్ములు ముద్రవక్షపుటలమేల్మంగ
కూటువై వన్నెలితి యెక్కువవో నాతనము. ॥విశ్వ॥ 409

అహిరి

నీకే శరణంటి నిన్నే నమ్మితినయ్యా
పైకొని శ్రీహరి నీవే ౧పరిహరించవే ॥పల్లవి॥

విజ్ఞానములు గొన్ని విందు నే నూరకే
సుజ్ఞానములు గొన్ని చూతు నే నేపొద్దు
అజ్ఞానము నే ననిశము నడచేది
ప్రజ్ఞాహీనుఁడ నెంత పాపకర్మమో. ॥నీకే॥

సుకృతము లోకమరి సారిది నే బోధింతు
ప్రకృతి యొక్కొకవేళ భావింతు నాత్మలో
అకృతములే నే ననిశముఁ జేసేది
వికృతాచారుఁడ నింకా వికార మెంతో ॥నీకే॥

ధర్మమార్గముఁ గొంత తలఁపున నెరిఁగితి
నిర్మలచిత్తమై మోక్షనిలయము నెరిఁగితి
నిర్మించి శ్రీవేంకటేశ నీవు నన్ను నేలఁగాను
మర్మ మెరిఁగితి నెట్ల మన్ననఁ గాచితివో ॥నీకే॥ 410

---

౧. 'పరిహరించేవే' రేకు.

రామక్రియ

అంతటిదైవము లేఁడు యెందుఁ జెప్పి చూపఁగ
వంతులకుఁ గొలిచేటివారిభాగ్య మిఁకను. ‖ పల్లవి ‖

గక్కన మన్మథునిఁగన్నతండ్రిగనక
యెక్కువచక్కఁదనాల కితఁడే దొడ్డ
నిక్కుపుసూర్యచంద్రాగ్ని నేత్రుఁడుగనక
దిక్కులఁ గాంతుల నీదేవుఁడే దొడ్డ. ‖ అంత ‖

అంచెల లక్ష్మికి మగఁడైనాఁడుగనక
యెంచరానిసంపదల కితఁడే దొడ్డ
పంచినచోటఁ జక్రము పంపుచేసీఁగనక
మించినప్రతాపాన మిక్కిలిని దొడ్డ. ‖ అంత ‖

దైవికపుఁబురుషోత్తముఁ డితఁడుగనక
దేవతలకెల్లా నీదేవుఁడే దొడ్డ
వావాత శ్రీవేంకటాద్రి వరము లిచ్చీఁగనక
యేవల చాతలలోన నితఁడే దొడ్డ ‖ అంత ‖ 411

రేకు 272 దేసాక్షి

కలవి రెండే భూమి కామనిధానంబులు
జలజాక్షుఁడు నతవి శరణాగతియును ‖ పల్లవి ‖

నరులు లేరా భూమి నానాదిక్కులలోన
హరిదాసుఁ డొక్కఁడే యరుదుగాక
సురలు లేరా మింట సోదించ ఘనుఁ డొక్కఁడే
పరమపదమేలు శ్రీపతియేకాక. ‖ కల ‖

మాటలు లేవా భూమి మంత్రము లెంచిచూడఁగ
తేటలహరినామమే తేఁకువగాక
కోటిపూజ లిల లేవా కుమతులు సేసేవి
పాటల ప్రపన్నునిభక్తి దొడ్డుగాక ॥కల॥

విహితసుఖము లేదా విశ్వములో భోగించ
సహజమోక్షసుఖమే సారముగాక
యిహమున శ్రీవేంకటేశుఁ డిందరికి లేఁడా
మహి శ్రీవైష్ణవులకే మనికాయఁగాక ॥కల॥ 412

ముఖారి

విష్ణుఁడ వచ్యుతుఁడవు విశ్వపరిపూర్ణుఁ డని
వైష్ణవు లానతియ్యఁగా వట్టిచదువులేల ॥పల్లవి॥

వెన్న చేతఁబట్టి నేయి వెదకఁగ నీఁకనేల
నిన్ను లోన నించుకొని నిజమేదోయననేల
వున్నతి దీపమువట్టి వొగి నూతఁబడనేల
వన్ని నీదాస్యము గల్గ బహుకర్మమేల ॥విష్ణుఁ॥

చాలాధనము గల్గి సంతలఁ దిరియనేల
వాలుక నీపేరు గల్గ నానాజపములేల
కాలము నేరు గుడిచి కాలువ వొగడనేల
పాలించ నీవుండఁగాను పరచింతలేల ॥విష్ణుఁ॥

మిన్ను చూచేయందుకుఁగా మిక్కిలి తోదోపులేల
అన్నిటా నీవుండఁగాను అడుగనేల
యెన్నఁగ శ్రీవేంకటేశ యిందరి నేలేవు నీవే
నిన్నే కొలుచుటగాక నీటుగర్వాలేల ॥విష్ణుఁ॥ 413

వరాళి

చంచలము మానితేను సంసారమే సుఖము
 పెంచి హరిదాసుఁడైతే భూమెల్లా సుఖము. ॥పల్లవి॥

పోరుఁ బేడకవుంటే వున్నచోనే సుఖము
 పరనింద విడిచితే భావమెల్లా సుఖము
 సరవిఁ గోపించకుంటే జన్మమెల్లా సుఖమే
 హరిఁ గొలిచినవారి కన్నిటాను సుఖమే ॥చంచ॥

కానిపని సేయకుంటే కాయమే సుఖము
 మౌనమున నుండితేను మరులైనా సుఖము
 దీనత విడిచితేను దినములెల్లా సుఖము
 ఆని హరిఁ దలఁచితే నంతటా సుఖమే ॥చంచ॥

చలము విడిచితేను సంతతము సుఖము
 యిల నాసలుడిగితే నిహమెల్లా సుఖమే
 తలఁగి శ్రీవేంకటేశుదాసులైనవారు వీని
 గెలిచి నటించఁగాను కిందా మీఁదా సుఖమే ॥చంచ॥ 414

దేసాళం

వెదకవో చిత్తమా వివేకించి నీవు
 అదనఁ దదియ్యసేవ అంతకంటే మేలు ॥పల్లవి॥

మాపులెనైనాఁ గలవు సూర్యమండలముదాఁకా
 చూపులు శ్రీహరిరూపు చూడ దొరకదుగాని
 తీపులెనైనాఁ గలవు తినఁ దిన నాలికెకు
 తీపు శ్రీహరిప్రసాదతీర్థమని కోరదు. ॥వెద॥

మాటలెన్నైనాఁ గలవు మరిగితే లోకమందు
మాటలు శ్రీహరినామము మరవఁగ వలె
తేటలెన్నైనాఁ గలవు తీరనిచదువులందు
తేటగా రామానుజులు ౧ తేరిచె వేదములలో ॥ వేద ॥

చేఁత లెన్నైనాఁ గలవు సేసేమంటే భూమి
చేఁతల శ్రీవేంకటేశుసేవ సేయవలెను
వ్రాఁతలెన్నైనాఁ గలవు వనజభవునిముద్ర—
వ్రాఁతలు చక్రాంకితాలె వహికెక్కేముద్రలు ॥ వేద ॥ 415

లలిత

బహుకుటుంబివి నీవు బ్రతుకఁగ వెరవేదో
విహగగమన నాకు వెరగయ్యీ నిందుకే. ॥ పల్లవి ॥

పుట్టేటిజంతువులు భువనములెల్లా నిండె
ఇట్టిబ్రహ్మాండకోట్లు ఇన్నియు నీమేన నిండె
ఇట్లై ఇందరి రక్షించే యుక్తైనవిధ మేదో
వొట్టుగ కాఁపురము నీ వుండఁగఁ జోటేదో. ॥ బహు ॥

చిన్నిచిన్ని దేవతలచేఁతల ముద్దులు నిండె
కన్నుల నీ కివి చూచి కడుసంతసాలు నిండె
మన్ననలు వీరికిచ్చి మలసేటివిధ మేదో
వున్నతి నీచింతదీరి వుండు టేఁక నెన్నఁడో ॥ బహు ॥

నీదేవియైనలక్ష్మి యిచ్చు సంపదలు నిండె
ఆదియై శ్రీవేంకటేశ ఆకె నీవురాన నిండె
పోదియై నీవివియెల్లా భోగించే దెపొద్దో
నీదాసులము నేము నినుఁ జింతించితిమి ॥ బహు ॥ 416

---

౧. 'తెరిచె' పూ. ము. పా

లలిత

నిలిచినచోటనెల్లా నిధాన మీతఁడు
 యిల వెఱవ వెఱవ నేమిటికి నిఁకను. ॥ పల్లవి ॥

హరి నాకుఁ గలఁడుగా అన్నిటిఁ బరిహరించ
 నిరతి గర్మములెంత నిండుకుండినా
 దరిదాపు ఇతఁడేకా తగ వెనుకవేసుకొ
 విరవిరఁ బాపాలు నావెంటఁబడినాను. ॥ నిలి ॥

గోవిందుఁడు గలఁడుగా కొంకుదీర్చి నను(గావ
 కావరపుభవములు గదిమినాను
 దేవుఁ డితఁ డున్నాఁడుగా దిక్కుదైవై నిలువఁగా
 భావపుసంసారవార్ధి పైకొని ముంచినను ॥ నిలి ॥

శ్రీవేంకటేశుఁడే చిత్తగించి నన్నేలెఁగా
 వావాత నింద్రియాలు వశకాడినా
 యీవలనావల నితఁ డిహపరా లిచ్చెఁగా
 వావిరి నే దాస్యగర్వముతో నుండినను. ॥ నిలి ॥ 417

రేకు 278 బౌళి

దేవశిఖామణివి దిష్టదైవమవు నీవు
 యీవల నీబంట నాకు నెదురింక నేది. ॥ పల్లవి ॥

కామధేనువుఁ బిదుకఁగలకోరికె లివెల్ల
 కామధేనువులు పెక్కు గాచేకృష్ణుఁడవట
 కామించి నీ బంటనట కమ్మి నిన్నుఁ దలఁచితి-
 నేమి మాకుఁ గడమయ్యా యిందిరారమణా. ॥ దేవ ॥

యెంచఁ గల్పవృక్షమును యిచ్చు సిరులెల్లాను
నించి కల్పవృక్షములనీడల కృష్ణుఁడవట
అంచెల నీబంటనట ఆత్మలో నిన్ను నమ్మితి
వంచించఁ గడమ యేది వసుధాధీశ ॥ దేవ ॥

తగ నొక్క చింతామణి తలఁచినట్లఁ జేసు
మిగులఁ గౌస్తుభమణిమించినకృష్ణుఁడవట
పగటు శ్రీవేంకటేశ భక్తుఁడ నీకట నేను
జగములోఁ గొఱతేది జగదేకవిభుఁడా ॥ దేవ ॥ 418

సాళంగం

కొలిచినవారలకొంగుపైఁ డితఁడు
బలిమిఁ దారకబ్రహ్మ మీతఁడు ॥ పల్లవి ॥

యినవంశాంబుధి నెగసినతేజము
ఘనయజ్ఞంబులఁ గలఫలము
మనుజరూపమున మనియెడిబ్రహ్మము
నినుపులరఘుకులనిధాన మితఁడు. ॥ కొలి ॥

పరమాన్నోములోపలిసారపుఁజవి
పరగినదివిజులభయహరము
మరిగినసీతామంగళసూత్రము
ధరలో రామావతారం బితఁడు ॥ కొలి ॥

చకితదానవులసంహారచక్రము
సకలవనచరులజయకరము
వికసితమగు శ్రీవేంకటనిలయము
ప్రకటితదశరథభాగ్యం బితఁడు. ॥ కొలి ॥ 419

బౌళిరామక్రియ

అభయదాయకుఁడ వదె నీవే గతి
యిభరక్షక నను నిపుడు గావవే ॥ పల్లవి ॥

భయహార దైతేయభంజన కేశవ
జయ జయ నృసింహా సర్వేశ్వరా
నియతము మాకిదె నీపాదములే గతి
క్రియగా మమ్మేలి కింక లుడుపవే ॥ అభ ॥

బంధవిమోచన పాపవినాశన
సింధురవరదా శ్రితరక్ష
కంధరవర్ణుఁడ గతి నీనామమె
అంధకారముల నణఁచి మనుపవే ॥ అభ ॥

దైవశిఖామణి తతచక్రాయుధ
శ్రీవేంకటగిరి శ్రీరమణా
సావధాన నీశరణ్యమే గతి
వేవేలకు నావిన్నప మిదియే ॥ అభ ॥ 420

శంకరాభరణం

శరణు కపీశ్వర శరణం బనిలజ
సరవి నెంచ నీసరి యెఁక వేరీ ॥ పల్లవి ॥

పుట్టిననాఁడే భువనములెరఁగఁగ
పట్టితి సూర్యునిఁ బండనుచు
ముట్టినచుక్కలు మోవఁగఁ బెరిగితి
విట్టిప్రతాపివి యెదురేదయ్యా. ॥ శర ॥

అంపినయప్పుడె యంబుధి దాఁటితి-
వింపులు సీతకు నిచ్చితివి
సంపద మెరయుచు సంజీవి దెచ్చితి
పెంపును సొంపును బేర్కొనవశమా ॥శర॥

చెదరక నేఁడే శ్రీ వేంకటగిరిఁ
గదిసి రాముకృప గైకొంటి
వదలక నీకృపవాఁడనైతి నిదె
యెదుటనె కాచితి విఁకఁ గడమేమి. ॥శర॥ 421

నారాయణి

దేవ నీపక్షపాతమో తిరిగేలోకులవెల్లో
శ్రీవిభుఁడ నీవే కాదా చిత్తములోనయ్యా ॥పల్లవి॥

దివములు సరియే దినరాత్రులును సరే
యివల సుఖదుఃఖాలు హెచ్చుకుందులేలయ్యా
భవములు సరియే ప్రాణములు సరియే
భువిఁ బుణ్యపాపములభోగము వేరేలయ్యా. ॥దేవ॥

విని కిందరి కొకచే విషయాలు నొకరీతే
మునిఁగేటిజాతిభేదము లివేలయ్యా
అనయముఁ జూపొక్కచే ఆఁకలియు నొకచే
పెనఁగేటిగుణముల పెక్కుజాడ లేలయ్యా ॥దేవ॥

అంతరాత్మ నీవొక్కడ వన్నిటా శ్రీవేంకటేశ
చింతలు వేవేలైన సిలుగేలయ్యా
యింత సేసీ నీమాయ లిందుకే నీ శరణంటే
కాంతుఁడ నన్నిందుకే కాచితివి నేఁడయ్యా. ॥దేవ॥ 422

మంగళకౌశిక

నేమెంత మూఢులమైనా నీలవర్ణుఁ డంతరాత్మ
మామనసు వెలితేల మంచిదౌఁగాక ॥ పల్లవి ॥

దైవముకృప గలితే తనకర్మా లడ్డమా
ఆవేళ ఘనపుణ్యుఁడౌఁగాక
గోవిందుఁడు మన్నించితేఁ గొంచము దొడ్డున్నదా
కోవరపుసిరు లంది కొనకెక్కుఁగాక. ॥ నేమెం ॥

వరమాత్ముఁ డేలుకొంటే బంధములు గలవా
తెరదీసినట్లానె తెగుఁగాక
హరి విజ్ఞానమిచ్చితే నడ్డము మాయలుండునా
తొరలి జీవుఁడు మాయఁ దొలఁగుఁగాక. ॥ నేమెం ॥

శ్రీవేంకటేశ్వరురూపు చిత్తములోఁ జిక్కితేను
చావుఁబుట్టుగు లున్నవా జయమౌఁగాక
కైవల్య మీతఁ డిచ్చితేఁ గడములు గలవా
కేవలపుజగమెల్లా గెలుపించుఁగాక. ॥ నేమెం ॥ 423

రేకు 274 మంగళకౌశిక

పడువవో మాయా విష్ణువధీనము
వొడలిది నీ కెందు నునికే లేదు ॥ పల్లవి ॥

శ్రీపతినామము చేకొనేనాలుక
యేపాపములకు నెడలేదు
దాపగుగోవిందుఁ దలఁచినమనసిది
కోపముల కిరవుకొన నెడలేదు. ॥ పడు ॥

తెలవుగ హరికథ నిండెను వీనుల
కలిదోషము లిక్కడ లేవు
అలరినజన్మం బచ్యుతు శరణని
నిలిచె దుఃఖములనివారణము ॥విడు॥

శ్రీవేంకటపతిఁ జేరె నాత్మ యిది
భావవికారము పని లేదు
దైవాధీనము తత్త్వవిచారము
వేవేలుఁగర్మపువిధు లే లేవు. ॥విడు॥ 424

లలిత

ఇన్నిటా శ్రీహరిభక్తి యిది లాభము
పన్నినతపముచేత బడలుటే లాభము ॥పల్లవి॥

యెనయఁ గర్మదేహ మిదెన్నిపాట్లు వచ్చినా
ననుభవించి తీరుచు టది లాభము
తన పాపవర్తన యితరు లెంత నిందించినా
ననుమానించక పడుటదె లాభము ॥ఇన్ని॥

తగుసంసారజీవుఁడు తన్నెంత వేసరించినా
నగి రుణము దీర్చుట నానాలాభము
చిగురువంటిచిత్తము చేరి యెందు దిప్పినాను
సిగిలి యులయుటే దక్కినట్టిలాభము ॥ఇన్ని॥

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు జీవములో నుండఁగాను
యేవేళ నెట్లయినా సిరి లాభము
పావనమైనట్టియాత్మ భావ మెంత మఱచినా
ఆవల నానందించు టది లాభము. ॥ఇన్ని॥ 425

లలిత

మనసొకటి కోరికలు ౧మాలు గలవు మ(?)నుండు
తనిసితే నదియు పరతత్త్వమై నిలుచు ॥ పల్లవి ॥

కన్నులని యెడిపాపకర్మంబు లివి రెండు
పన్ని తానెన్నంటిపైనైనఁ బారు
మున్నె యివి హరిపాదములమీఁద నిలిపినను
అన్ని పుణ్యంబులును అందునే కలుగు ॥ మన ॥

వీనులని యెడిమహావెడఘోరనరకములు
అని పరనిందలే ఆలింపుచుండు
నానాట యిందులో నారాయణునికథలు
పూని వించిన పుణ్యభోగములే యొసఁగు. ॥ మన ॥

నాలుకని యెడిగుహను నాచుఁబాము వది యొకటి
గాలి అసత్యపువిషము గ్రక్కుచుండు
యీలీల శ్రీవేంకటేశునామామృతము
నోలి నించవే ఆత్మ శుభములే కలుగు ॥ మన ॥ 426

౨కేదారగౌళ

ఎన్ని చందముల నెట్టైన నుతింతు
కన్నుల నిన్నే కనుఁగొంటిఁగాన ॥ పల్లవి ॥

గోవిందాయని కొలిచిననిన్నె
శ్రీవల్లభుఁడని చింతింతును
భూపతుఁడవు యిది పునరుక్తనకుమీ
దైవమొకఁడవె ధరణికిఁగాన ॥ ఎన్ని ॥

---

౧ మాలు=శూన్యము కావచ్చు. ౨. 'కన్నడగౌళ' పూ ము. పా

పరమాత్ముఁడవని భక్తిసేసి నిను
నరహరివని ధ్యానముసేతు
సరవులఁ జర్విత చర్వణమనకుమీ
అరయఁగ గురి యంత రాత్మవుగాన. ॥ఎన్ని॥

గరుగ శ్రీవేంకటేశ్వర నీదాస్యము
మరిగితి నదె మున్నూఁటికిని
తిరిగినయందే తిరిగెదననకుమీ
యిరవుగ నితరం బిఁక లేదుగాన ॥ఎన్ని ॥427

గుజ్జరి

దేవ నీవేకాల మెట్టు దిప్పినాఁ దిరుగుట గా
కేవలఁ బెద్దరికము యెక్కడిదో తనకు ॥పల్లవి॥

దొరకొని జీవుఁడు దుఃఖముల కోపఁడు
నరకములోనఁ దననాఁటిపా టెంచఁడుగాని
సిరుల కొరకు (గాఁ జిందువందయ్యీఁ బ్రాణి
పురుషై పుట్టినపుడే బుద్ధు లెందువోయనో ॥దేవ॥

కాల్లువో కీమేను నేఁడు భోగించకుండలేదు
తల్లికడుపులోనుండి తానేమి భోగించెనో
యిల్లు నుంగి లాసపడీ నిప్పుడే యీగుణము
తొల్లి జనించనినాఁడు తొలఁగి యెందుండెనో ॥దేవ॥

గుక్కఁగ వసను నేఁడు కోంక వుండఁగలేదు
శక్తి బ్రహ్మప్రళయానఁ దా నెట్టుండెనో
ఒక్క శ్రీ వేంకటేశ్వర నీమఱఁగు నేఁ జొచ్చితి
యెక్కువఁ దాఁటీటమీఁద నెందుకు దాఁగీనో ॥దేవ॥ 428

కన్నడగౌళ

నడపే వేఁటికి నాటకము
అడరి నిజముగా నానటి యీవే ॥పల్లవి॥

విశ్వమూర్తి కొకవిన్నపము
శాశ్వతములాయ జగములివి
యీశ్వరేశ్వరున కింకొకవిన్నపము
ఐశ్వర్య మోక్షం బాత్మలకేది. ॥నడ॥

రమాధిపతి కొకరహస్యము
సమానుఁడవు నీవు సర్వమున
క్రమాన నీఁక నొకరహస్యము
(1)సమోహి (2)నరకము స్వర్గము నేలా ॥నడ॥

హరి నే నొకమాఁటడిగెదను
నిరంతరాత్మవు నీవుగదే
యిరవుగ శ్రీవేంకటేశ నే నడిగెద
విరసము లేదిఁక విచార మేలా. ॥నడ॥ 429

రేకు 275 శంకరాభరణం

చానిపిలోపలఁ జవిగలదా। యిపి
మానిపి నీగతి మరపుదుగాకా. ॥పల్లవి॥

చంచలపుగుణముల జడిసినజీవుఁడు
మంచిగుణంబుల మలసీనా
అంచెల హరి నీ వంతర్యామివి
నించి నీగుణమే నెరపుదుగాకా. ॥చాని॥

---

1 'సమోహి' నరకము స్వర్గము నేలా = అన్నిటా సముఁడుగదా? వానికి స్వర్గనరకభేద మేలా। అని భావమేమో? వాక్యమధ్యములో 'సమోహి' అని సంస్కృతము వాడుట వింత

బూతుల రొంగిలిఁ బుట్టినదేహము
బాఁతిగ ౧శుచియై పరగీనా
౨చైతన్య మందులో శ్రీపతి నివు
నీతత్త్వఫలమే నెరపుదుగాకా. ॥ చాని ॥

లలి సుఖదుఃఖపులంకె కాఁపురము
మెలుపున సాజాన మెలఁగీనా
యిలపై శ్రీవేంకటేశ్వర నీవిది
కలిగించితి పికఁ గాతువుగాకా. ॥ చాని ॥ 430

లలిత

అన్నిటికి నారదాదు లదివో సాక్షి
యిన్నిటా మాకుఁ గలిగె నేమైనాఁగాని ॥ పల్లవి ॥

భూమిలోన నెన్నియైనా పుణ్యములు గలవు
౩కామింప నాచారాలు కల వెన్నైనా
సామజవరదు నొక్కసారె దలఁచినందుకు
యేమియును సరిగావు యెట్టయినాఁగాని. ॥ అని ॥

వుత్తమలోకసుఖము లొగి నెన్నైనాఁ గలవు
యిత్తల సిరులు గల వెన్నైనా
చిత్తజగురుని నటు సేవించేపుణ్యమువలె
నిత్తెము గావుగాని నిచలు నెంతైనను ॥ అన్ని ॥

కలవు మతాలు గొన్ని కలవు ముక్తులు గొన్ని
కలవు మాయలు పెక్కు గల్పించేవి
తలఁచి శ్రీవేంకటేశుదాసుఁడైనభాగ్య మిటు
గలిగె నిక్కె మాకుఁ గానాచిగాని ॥ అన్ని ॥ 4౩౧.

---

౧. 'సుచియై' రేకు ౨ 'చేతన్య' రేకు ౩. 'కావింప' రేకు. ప్రాసభంగము

లలిత

రామకృష్ణ నీవు నందే రాజ్య మేలుచుండుదువు
యేమిసేసె విక్కడ నీ యిరవుకే పదవే ॥ పల్లవి ॥

లంక విభీషణు నుంచ లక్ష్మణుని నంపినట్టు
అంకె సుగ్రీవుఁ గిష్కింధ కంపినయట్టు
వంకకు సంజీవి దేను వాయుజుని నంపినట్టు
వేంకటాద్రిపొంతనుండ వేగ మమ్ము నంపవే ॥ రామ ॥

ఘనకిరీటము దేను గరుడని నంపినట్టు
అనుఁగుఁగపుల కిండ్ల కంపినట్టు
వొనర గోపికలొద్ది కుద్ధవుని నంపినట్టు
ననుపు శేషాద్రినుండ నన్ను నంపవే ॥ రామ ॥

పెండిలికిఁ బరుషలఁ బిలువఁగ నంపినట్టు
అండనే ముందరఁ గంత నంపినయట్టు
వెండియు శ్రీవేంకటేశ వేఁట వచ్చి యిరలితి-
వుండ(డు?)చోట నుండి నన్ను వూడిగాన కంపవే ॥ రామ 432

సామంతక్రియ

పిచ్చేయవయ్యా వెంకటాచలముపొంత-
కచ్చుగా నేనున్నచోటి కచ్యుత నారాయణా. ॥ పల్లవి ॥

అల్లనాఁడు లంక సాధించదరును దొగడఁగ
మల్లడి నయోధ్యకు మరలినట్టు
యెల్లగాఁ గైలాసయాత్ర కేఁగి కమ్మర మరలి
వెల్లవిరి ద్వారకకు విచ్చేసినట్లు. ॥ పిచ్చే ॥

యెన్నికెతో గోమంతమెక్కి జయము చేకొని
మన్ననతో మధురకు మరలినట్లు
అన్నిచోట్లానుండి అల్లిరము లారగించ
వెన్నుఁడవై వేడుకతో విచ్చేసినట్లు ॥ విచ్చే ॥

వహికెక్కఁ ద్రిపురాలవనితల బోధించి
మహి నిందిరవొద్దికి మరలినట్లు
విహగగమన శ్రీవేంకటేశ మముఁ గావ
విహితమై నామతిలో విచ్చేసినట్లు ॥ విచ్చే ॥ 483

బౌళి

మాదురితములు వాపి మమ్ముఁ గాచు టరుదా
శ్రీదేవిరమణుఁడ శ్రీవేంకటేశ ॥ పల్లవి ॥

అంబరీషుఁ బై కొన్నఆపదలన్నియుఁ బాపి
బెంబడిఁ గాచె నీచేపెనుచక్రము
అంబరాననున్నధ్రువు నజ్ఞానమెల్లఁ బాపె
పంబి నీచేతనుండినపాంచజన్యము ॥ మాదు ॥

పక్కన జరాసంధుబలమెల్ల నుగ్గాడి
నిక్కము మధురనిల్పె నీచేగద
తొక్కి హిరణ్యకశిపుఁ దునిమి ప్రహ్లాదుఁ గాచె
నిక్కి నిక్కి మెరిచేటి నీఖడ్గము ॥ మాదు ॥

వెడరావణునిఁ జంపి విభీషణునిఁ గాచె
చిదుముడి పడక నీచేశార్ఙ్గము
యెడమీక శ్రీవేంకటేశ నేఁడు నన్నుఁ గాచె
బడిబడి నీనామపరవ నేఁడిదిగో ॥ మాదు ॥ 484

దేవగాంధారి

తప్పు లెంచ కిఁక దరిచేర్చవయ్యా
చెప్పనేల నీచిత్తమయ్యా ॥పల్ల॥

కలిదోషహరణ కర్మవిదారణ
సులభపునీదాసులమయ్యా
కలిగినశరణాగతవజ్రపంజర
వలనగునీమరఁగు వారమయ్యా ॥తప్పు॥

దురితనివారణ దుఃఖవిమోచన
దొరకొని నీభక్తులమయ్యా
కరిరాజవరద కరుణాసముద్ర
సరి నిను నమ్మినజంతు[1]లమయ్యా. ॥తప్పు॥

శ్రీకాంతప్రియ శ్రీవేంకటేశ్వర
కైకొన్న నీకింకరులమయ్యా
మాకేల యితరపుమతదైన్యంబులు
పైకొనఁ బోఁ జేసి పాలించవయ్యా ॥తప్పు॥ 435

రేకు 276 రామక్రియ

ఎంతగాలమైనాను పెంచ్చీ నాసలు శ్రీ-
కాంతుఁడ వింతటనైనాఁ గరుణించరాదా. ॥పల్లవి॥

పచ్చితనానఁ దిరిగి పండవద్దా చిత్తము
గచ్చులఁ దాఁ గసుఁగాయే కలకాలము
చచ్చి చచ్చి పుట్టి పుట్టి జారవద్దా కర్మము
కొచ్చి కొచ్చి చేసి చేసి గోరపడీఁగాక. ॥ఎంత॥

---

౧. జంతూల ' రేకు

రోఁత గడుపున నించి రోయవద్దా దేహము
కూఁతలతో రుచులెల్లాఁ గోరీఁగాక
చేఁతలు యీగుణమైన సిగ్గునడవలదా
బాఁతిపడి విషయాలఁ బరచయ్యీఁగాక. ॥ఎంత॥

నానాఁడే విరతిఁబొంది నవ్వు నవ్వవలదా
మానక యీజీవుఁ డనుమానించీఁగాక
మోనాన శ్రీవేంకటేశ మొక్కి నీదాసుఁడఁగాఁగా
అనినవిన్నియుఁ బరిహార మయ్యీఁగాక ॥ఎంత॥ 486

లలిత

సొమ్ముగలవాఁడు తనసొమ్ము చెడనిచ్చునా
కమ్మి నీసొమ్మను నేను కాపాడవే హరి. ॥పల్లవి॥

పసురమడవిఁబడ్డ పసురముగలవాఁడు
దెసలు వెద కింటికిఁ దెచ్చుకొన్నట్టు
వసగా నాసలలోన వడిఁబడ్డనామనసు
యెసగ మళ్లించవే నన్నేలినగోవిందుఁడా. ॥సొమ్ము॥

గొందిఁ బంటసేయువాఁడు కొలుచులు పరకళ్లఁ
జిందకుండాఁ గాదెఁ బోసి చేరి కాచీని
కందువ మమ్ముఁ బుట్టించి కన్నవారివాకిళ్లఁ
జెందీ కావనియ్యకువే జీవునిలోదేవుఁడా ॥సొమ్ము॥

కడుపులోనిశిశువు కన్నతల్లి(ఁ?) దన్నితేను
బెడగులెంచక కని పంచీనటా
యెడమీక శ్రీవేంకటేశ నీకుక్షిలో నేను
తడవి తప్పుసేసినా దయఁ గావవే. ॥సొమ్ము॥ 487

ధన్నాసి

మెచ్చులదంపతులార మీరే గతి
మెచ్చితి నిన్నిట మిమ్ము మెరసె మీచేతలు. ॥ పల్లవి ॥

తమ్మిలోనిమగువా వో ధరణీధరుఁడా
మిమ్మునే నమ్మితి నాకు మీరే గతి
నెమ్మది నో యిందిరా నీరజలోచనుఁడా
కమ్మి యేపొద్దును మీరే కలరు నాపాలను ॥ మెచ్చు ॥

పాలజలధికూఁతుర భక్తవత్సలుఁడ హరి
మేలిచ్చి రక్షించ నాకు మీరే గతి
కేలి నో శ్రీమహాలక్ష్మి కేశవ దయానిధి
తాలిమి మీరే నాకు దాపు దండ యెపుడు ॥ మెచ్చు ॥

చెన్నగురమాకాంత చెందిన వో మాధవ
మిన్నక యేపొద్దు మాకు మీరెగతి
చిన్నియలమేలుమంగ శ్రీవేంకటేశుఁడా
యెన్నికె కెక్కించి నన్ను నేల కొంటిరిదిగో ॥ మెచ్చు ॥ 498

శంకరాభరణం

దైవంబవు కర్తవు నీవే హరి
యీవలనావల నెవ్వఁడనయ్యా ॥ పల్లవి ॥

తలఁచినతలఁపులు దైవయోగములు
కలిగినచేఁతలు కర్మములు
వెలసిన దేహము విషయాధీనము
యిల నేఁగాదన నెవ్వఁడనయ్యా. ॥ దైవం ॥

జిగి నింద్రియములు చిత్తపుమూలము
తగులమి(ము?)మాయకుఁ దనుగుణము
జగతిఁ బ్రాణములు సంసారబంధము
తెగ దిగ నాడఁగ నెవ్వఁడనయ్యా ॥ దైవం ॥

శ్రీతరుణీశ్వర శ్రీవేంకటపతి
ఆతుమ యిది నీయధీనము
యీతల నీవిఁక నెట్లైనఁ జేయుము
యేతలపోఁతకు నెవ్వఁడనయ్యా ॥ దైవం ॥ 439

దేసాళి

ఎన్నఁడఁక యేది గొంతదినాటు
వన్నతపుమాయలకే వొడిగట్టవలసె ॥ పల్లవి ॥

చీ చీ మనసా చీ మనసా
కాచేటిపూ చేటివోఘనజన్మమూ
నీచు కొండమావులెల్లా నీళ్ళంటా నమ్మినట్టు
చూచి చూచి యింద్రియాలే సుఖమనవలసె. ॥ ఎన్నఁ ॥

కట్టా జీవుఁడా కటకటా జీవుఁడా
తొట్టినపంచభూతాలతోడిదేహమూ
వెట్టి జెఱకుపోటికి వెదురు గవలినట్టు
కట్టినయీతనకమే బ్రహ్మ మనినలెసె. ॥ ఎన్నఁ ॥

బాపుబాపుదైవమా భావజ్ఞ శ్రీవేంకటేశ
చూపుల నాయాంతునులో సుజ్ఞానమూ
దోపుచుఁ బూపులవల్లి తుంగ చిలకెక్కినట్టు
దాపగునాలికె నిన్నుఁ దలఁచఁగవలసె ॥ ఎన్నఁ ॥ 440

దేవగాంధారి

పొందినవెల్లా భోగ్యములే
అందరలో నిఁక ననుమానమేలా ॥పల్లవి॥

హరి నీసంకల్ప మన్నిట నుండఁగ
గరిమల మాసంకల్పము లేఁటికి
దురితము లణఁచీ దొర నీనామము
సొరిది విధికిఁగా సుడివడనేలా ॥పొంది॥

జిగి నీధ్యానము చింతలు మాన్పఁగ
వెగటున మాకిఁక వెడచింతేఁటికి
తగు నీతత్త్వము తపఃఫల మొసఁగ
అగడుఁగోరికల ఆసలిఁకేలా ॥పొంది॥

కమ్మి నీశరణు గతియిటు చూపఁగ
కమ్మర నుద్యోగము మాకేఁటికి
యిమ్ముల శ్రీవేంకటేశ్వర మాపాల
నెమ్మదిగల విఁక నేనాడనేలా ॥పొంది॥ 441

రేకు 277 రామక్రియ

రాతిరిఁబగలనేటిరంటినడుమనుఁ జిక్కి
పూఁత గాన వెళ్లనీరో వో యాపలాల ॥పల్లవి॥

దైవ మెప్పుడు గలఁడు తలఁచఁగలేముగాని
కైవసమై జీవుఁడుండు కానరాదుగాని
పూవు పిందెవంటి పాపపుణ్యము లిఁ జిక్కినాఁడ
తోవచూపరో మా పొలుజన్మములాల ॥రాతి॥

లోకము మాయామయమై లోనుగాకుండుఁగాని
లోక పరమాత్మలోనే సోదింపముగాని
కైకొని మూసితెరచేకనురెప్పలనుఁ జిక్కి
వాకిలిఁ గనేఁ [1]జూపరో వద్దనున్న కాలమా(?) ॥రాతి॥

రూపము విజ్ఞానమే రూఢి కెక్కనైతిఁగాని
కాపు శ్రీవేంకటేశుఁడే గతి గంటిఁగాని
[2]యీవారినేనైతే నిహపరాలకుఁ జిక్కి
పైపూఁత లేమి గానఁ బాలించవో గురుఁడా ॥రాతి॥ 442

సామంతం

ఇంతటఁ గావఁగదే ఇందిరానాయక నన్ను
పంతానఁ గాకాసురునిఁ బాలించినట్లు ॥పల్లవి॥

దించనిపంచభూతాలదేహము మోచితిఁగాన
నించినయజ్ఞానమున నిన్ను నెరఁగ
పంచేంద్రియములచేఁ బట్టువడ్డవాఁడఁగాన
యెంచరానిపాపములె ఇన్నియు జేసితిని ॥ఇంత॥

మిన్నుపంటిజఠరాగ్ని మించివున్నవాఁడఁగాన
కన్నవెల్లా వేఁడి వేఁడి కష్టపడితి
పన్నినసంసారభ్రమఁ బడ్డవాఁడఁగాన
అన్నిటా దేవతలకు నరిగాఁపనైతి ॥ఇంత॥

ఆతుమలో నీ వుండేభాగ్యముగలవాఁడఁగాన
చైతన్యమున నీకు శరణంటిని
నీతితో శ్రీవేంకటేశ నీ పాలివాఁడఁగాన
బాతితో సర్వము నీకొప్పనము సేసితిని ॥ఇంత॥ 448

---

1 'చూపవా' కావచ్చు కనురెప్పలు మూసితెరచుటతో నేర్పడు నదేగదా కాలము
2 '–పాటి' కావచ్చు.

లలిత

తనిసితి మిన్నిటితగుతేలో
మినుకులదినములు మెచ్చేమయ్యా. ॥పల్లవి॥

మనసూ రోసితి మరులూఁ బాసితి
తనువేలో పైతరవాయ
వెనకాఁ దెలిసితి మునుపూఁ జూచితి
నను నేనే యిఁక నవ్వేమయ్యా ॥తని॥

మాయల వెడలితి మమతల బడలితి
పాయంబేలో పదరీని
దాయల గెలిచితి ధర్మముఁ బిలిచితి
పోయినజన్మముఁ బొగడేమయ్యా. ॥తని॥

శరణూఁ జొచ్చితి జయవుల పెచ్చితి
దురితము లెందో తొలఁగీని
గరిమల శ్రీవేంకటపతిఁ గొలిచితి
తరతర మించే దక్కితిమయ్యా. ॥తని॥ 444

శ్రీరాగం

నీవు నట్ల నేరుపు నేరమి నేఁడు నాయెడకుఁ జూడకుమీ
సేవలయెడ తృణము మేరువుగఁ జేసుకోఁగలవు నీమహిమలను ।పల్లవి

తప్పు లెరంగము వొప్పు లెరంగము దైవమ నే నిను నుతియించేదా
నెప్పున వేదము సకలశబ్దము నీవేయని చాటఁగ వినుచు
ఇప్పుడు ద్రిష్టాంత మొకటి చెప్పేద నిందుకు నముద్రుఁ డిటు తనలో
చిప్పలు గుల్లలు బహురత్నంబులు చేకొని గర్భీకరించుఁగదా ॥నీవు

కర్మ మెరంగ నకర్మ మెరంగను కరుణానిధి నినుఁ బూజించేదా
నిర్మలవేదము చైతన్యంబిది నీవేయని చాటఁగ వినుచు
అర్మిలి ద్రిష్టాంత మిందుకు నొకటె అన్నియు గర్భీకరించుకొని
ధర్మాధర్మపుమనుజులనెల్లాఁ దగ నీభూకాంత మోచుఁగదా ॥ నీవు

జ్ఞాన మెరఁగ నజ్ఞాన మెఱఁగను సారెకు నిను నేఁ దలఁచేదా
అనినవేదము శ్రీవేంకటేశ్వర అంతరాత్మ నినుఁ జాటఁగను
పూని ద్రిష్టాంతము మీకిటు సరిగాఁ బొలుపరా, దిఁకనైనాను
తానే సూర్యుఁడు రాత్రి గలబయట తనగుణము వేగి నెరపుఁగదా
॥ నీవు ॥ 445

లలిత

కల దందేపో సర్వముఁ గలదు కామితార్థమునుఁ గలదు
కలదు గలదు శరణాగతులకు హరికైంకర్యంబున మోక్షము గలదు
॥ పల్లవి ॥

ఆకాశంబున మోక్షము వెదకిన నందులోపలా లేదు
పైకొని తానెంత వెదకి చూచినా పాతాళంబున లేదు
యీకడ ధరలో మూలమూలలను యెందు వెదకినా లేదు
శ్రీకాంతుని మతిఁ జింతించి యాసలఁజిక్కక తొలఁగిన నందే కలదు
॥ కల ॥

కోటిజన్మములు యెత్తిన ముక్తికి కొనమొదలేమియుఁ గనరాదు
వాటపుసంసారములోఁ గర్మపువార్ధి యీఁదినాఁ గనరాదు
కూటువతో స్వర్గాదిలోకములఁ గోరి వెదకినాఁ గనరాదు
గాఁటపుకేశవభక్తి గలిగితే కైవల్యము మతిఁ గానఁగవచ్చు ॥ కల ॥

సకలశాస్త్రములు చదివినాఁ బరము చక్కటిమార్గము దొరకదు
వికటపుపలువేల్పుల నెందరిఁ గడువెదకి కొలిచినా దొరకదు
అకలంకుఁడు శ్రీవేంకటగిరిపతి అంతరంగమున నున్నాఁడనుచును
పకటముగా గురుఁ డానతిచ్చిన పరము సుజ్ఞానము తనలో దొరకు
॥ కల ॥ 446

రు 278 సామంతం

౧ సంసారమే మేలు సకలజనులకును
కంసాంతకునిభక్తి గలిగితే మేలు ॥పల్లవి॥

వినయపుమాటల విద్య సాధించితే మేలు
తనిసి యప్పులలోన దాఁగకుంటే మేలు
మునుపనే భూమి దన్ను మోచి దించకుంటే మేలు
వెనుకొన్నకోపము విడిచితే మేలు. ॥సంసా॥

కోరి వొకరినడిగి కొంచపడకుంటే మేలు
సారె సారె జీవులను చంపకుంటే మేలు
ఘారపుటిడుమలను పడకుండితే మేలు
కారించి తిట్ల కొడిగట్టకుంటే మేలు ॥సంసా॥

పరకాంతల భంగపరచకుంటే మేలు
దొరకొని కెళవులు దొక్కకుంటే మేలు
అరుదైన(శ్రీ)వేంకటాద్రివిభునిఁ గొల్చి
యిరవై నిశ్చింతుఁడైతే నిన్నిటాను మేలు. ॥సంసా॥ 447

లలిత

భగవద్విభవపుప్రత్యక్షం బిది
జిగి నిందొకటియుఁ జేయఁగఁగలమా. ॥పల్లవి॥

దైవికమెపో తతియగువానలు
తావగుమొలకలు దైవికమే
కావిరినివెల్లాఁ గంటూ వింటా
దైవము నేలో తలఁచము మనము ॥భగ॥

* ఇందు దశావతారసమన్వయము గలదు.

జననమరణములు సరి దైవికమే
తనుపోషణములు దైవికమే
యెనసి యివెల్లా నెటుఁగియు మరిగియు
కొన దైవము నేలో కొలువము మనము. ॥ భగ ॥

యిహాపరంబులును యివి దైవికమే
తహతహ లుడుపఁగ దైవికమే
అహిపతి శ్రీవేంకటాధిపుకృపచే
మహిమ గంటిమిఁక మఱవము మనము ॥ భగ ॥ 448

బౌళి

నన్నెంచఁబనిలేదు నిన్నెంచుటేకాని
మన్నించు హరి నీమఱఁగు చొచ్చితిని. ॥ పల్లవి ॥

రాజుఁ బెండ్లాడినయట్టిరమణి యేజాతైనా
పూజితమై యిన్నిటాను భోగించినట్టు
సాజాన నేనెంతసకలహీనుఁడనైనా
వోజతో నిన్నుఁ గొలిచి వున్నతుఁడనైతిని ॥ నన్నెం ॥

వేల ముద్దుటుంగరము వేడుకనిడి ప్రధాని
కేలెత్తి యిందరిచే మొక్కించుకొన్నట్టు
నేలనే నీముద్ర మోచి నే నేఁటివాఁడనైనా
పేలరిజగములోనఁ బెద్ద నైతి నిదివో. ॥ నన్నెం ॥

తల్లిదండ్రిగలవాఁడు తప్పులేమైనాఁ జేసి
తల్లితో ముద్దు గునిసి తప్పించినట్టు
చల్లని శ్రీవేంకటేశ సరవి నీకృపవల్ల
కెల్లున నిన్ను నుతించి గెలిచితినిదివో. ॥ నన్నెం ॥ 449

శుద్ధవసంతం

ఎందు వెదకనేల యేప్రయాసాలు నేల
యిందే వున్నది బ్రదు కిహాపరములకు. ॥పల్లవి॥

ముక్కోటితీర్థములు ముకుందుదాసుల-
వొక్కపాదాంగుటమున నొలికీనిదే
మిక్కిలిజపతపాలు మించినప్రపన్నుల-
చిక్కనికృపాకటాక్షసీమ నున్న దిదివో. ॥ఎందు॥

చేసేటిపుణ్యఫలాలు శ్రీవైష్ణవులచేత
రాసులై యిరుదెసల రాలీనివే
ఆసల విజ్ఞానార్థ మదివో ప్రపన్నుల-
భాసురపుఁబెదవులఁ గాఁతి పైపై నున్నది ॥ఎందు॥

సకలదేవతలచే సాధించేవరములు
మొకరి తదియ్యులమూఁక నిదివో
వెకలి శ్రీవేంకటాద్రివిభునిమహిమలెల్లా
ప్రకటించి వీరిసల్లాపాన నున్న దిదివో ॥ఎందు॥ 450

సాళంగం

నీకుఁ దొల్లే యలవాటు నిరుహేతుకపుదయ
జోక నురుత మెచ్చిన సులభుఁడవే కా. ॥పల్లవి॥

నేరములు దొలఁగించ నెలవులు గలిగించ
గారవించ హరి నీవే కలవు నాకు
నారపేరఁ బిలిచితే నారాయణ యనెనంటా
చేరి కాచినటువంటి శ్రీపతివిగా. ॥నీకుఁ॥

దురితము లణఁగించ దుఃఖములు వెడఁబాప
గరిమఁ గేశవ నీవే కలవు నాకు
మరమరా యంటేను మరి రామ యనెనంటా
తిరముగఁ గాచినట్టి దేవుఁడవుగా. ॥ నీకు ॥

వినుతులు చేకొని వేడుకతో నన్నుఁ గావ
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ కలవు నాకు
మనసునఁ దలఁచితే మాటలఁ బిలిచెనంటా
తనిసి కంభాన వెళ్లే దైవమవుగా. ॥ నీకు ॥ 451

గుండక్రియ

ఏపాటితనకర్మ మాపాటి కాపాటె
శ్రీపతిదాసుఁ డయితే చిహ్న లిటువలెఁబో ॥ పల్లవి ॥

అందరిని నిర్మలులే యని తలఁచిన తన-
నిందలేనిమనసే నిర్మలము
మందలిఁచి లోకులతో మంచిమాఁట లాడితేను
బందెలేని తననోరే భావించ మంచిది. ॥ ఏపా ॥

అంతటాను హరి యున్నాఁడని చూచినఁ దన-
యంతరంగమున నుండు నాదేవుఁడే
చింతించి యీజగము చేకొని పావనమంటే
పంతపుతనదేహముఁ బరమపావనమే ॥ ఏపా ॥

పుట్టితేఁ దనపాలికిఁ బుట్టె నీప్రపంచము
దట్టమైనపుట్టెల్లఁ దనతోడిదే
యిట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ డిచ్చినాఁ డీగుణము
పట్టమై నావద్దనుండు ౧పరమవిజ్ఞానము. ॥ ఏపా ॥ 452

౧. 'పరమ విజ్ఞానమా' రేకు

రేకు 279 రామక్రియ

బలువుఁడు నాతఁడే బంధువుఁడు నాతఁడే
తలఁ చాతనికి మొక్కఁ ౧దగులింతే నేము. ॥ పల్లవి ॥

దైవమే కారకుఁడు ధరణి రక్షించుటకు
భావింప నరులచేఁత పనిలేదు
శ్రీవల్లభుఁ డతఁడు సేసినట్లల్లా నవును
వావాత ననుభవించేవారమింతే నేము. ॥ బలు ॥

హరియే స్వతంత్రుఁడు అన్నిపనులుగాఁ జేయ
పరులవుద్యోగాలు పనిలేవు
సురనాథుఁ డాతఁడు చూచినట్లల్లా నవును
వరుసతోఁ దిరిగాడేవారమింతే నేము. ॥ బలు ॥

సకలేశుఁడే కర్త జగములు గాచుటకు
ప్రకటించ నేర్పులు పనిలేవు
వొకట శ్రీవేంకటేశుఁ డొనరించినట్లవును
సుకియించి పొగడేటిసుద్దు లింతే నేము. ॥ బలు ॥ 453

భవుళి

వద్దిక నోపము వట్టిస్వతంత్రము
వొద్దిక శాంతితో నుండేమయ్యా. ॥ పల్లవి ॥

నడవక మానవు నానాజగములు
కడఁగినహరిసంకల్పానను
వుడుగ కిందు నావుద్యోగమేఁటిది
నడుమనే కనుఁగొని నవ్వేమయ్యా. ॥ వద్ది ॥

---

౧. 'దగునింతే' కావచ్చు

కలుగక మానదు కాఁగలభోగము
కలిమిఁ బురాకృతకర్మమిది
అలసి యిందు నాయాస లేమిటికి
కలిగినపాటే కానీవయ్యా. ॥ వద్ది ॥

తగులక మానదు తనసంసారము
వెగటగుమాయావిలాసము
అగపడి శ్రీవేంకటాధిపుకృపచే
తగినపాటినే తనిసేవయ్యా ॥ వద్ది ॥ 454

దేవగాంధార

ఒక్కమాటు శరణని వుండేనింతేకాక
పెక్కువిధముల నెట్టు పెనఁగేనయ్యా. ॥ పల్లవి ॥

వాలికె వొక్కటే నీనామము లనంతము
పోలించి నే నిన్నెట్టు పొగడేదయ్యా
వోలి నాకన్నులు రెండే వొగి నీమూర్తులు పెక్కు
సోలి నే ని న్నెటువలెఁ జూచెదనయ్యా ॥ ఒక్క ॥

పట్టి నాచేతులురెండే పదములు నీకుఁ బెక్కు
వొట్టి నిన్నుఁ బూజించ నోపికేదయ్యా
గట్టి నాచెవు లిసుమంత కథలు నీ కవియెన్నో
పట్టవు నేనెట్టు విని భజియించేనయ్యా ॥ ఒక్క ॥

యేమిటాఁ జిక్కవు నీవు యింతదేవుఁడవుగాన
కామించి నీడాగు మోచి గతిగనేను
యీమేర శ్రీవేంకటేశ నీవే నన్నుఁ గావు
దీమసాన నిఁక వేరేతెరువు లేదయ్యా. ॥ ఒక్క ॥ 455

సామంతం

గరిమల నెరఁగరుగాక మానవులు
సిరులఁ దియ్యనినోరఁ జేఁదుమేసెదా. ॥పల్లవి॥

హరినారాయణ యనియెడినోరను
ధర నితరులపేళ్లు దడవుటెట్లు
సరవితో వేదములు చదివేటినోరను
పరులమీఁదిపచారాలు పాడేదా ॥గరి॥

మునుప శ్రీపతికి మ్రొక్కినచేతుల
అనరుహులకు దండమనుట యెట్టు
మునుకొని పూవులు ముడిచినసిరసున
౧కసవలి కట్టెలు మోచి కాకయ్యేదా. ॥గరి॥

బలిమి శ్రీవేంకటపతిఁ గొలిచినవారు
తెలియ కల్పులఁ గొల్చి తిరుగుటెట్లు
జలధి దాఁటేవాఁడు సరి నోడ వుండఁగ
వలవనిజోలితో వదరువట్టేదా ॥గరి॥ 456

శౌరి

వేళలేదు జాడలేదు వీనితోడిదే పాటు
కూళఁడనై తిరిగేను గుణమేది నాకు. ॥పల్లవి॥

వేగిరించి పెరరేఁచి వేసరించీఁ బనులు
సాగి ముందరఁ బొలసి చలపట్టీ సిరులు
జాగుసేసి వచ్చి వచ్చి చవిచూపీఁ బాయము
యేగతి నిన్నుఁ దలఁతు నేది బుద్ధి నాకు. ॥వేళ॥

---

౧ 'కసవలు' పూ. ము పా

తన్నుఁదానే వచ్చి వచ్చి తగిలీ లంపటము
వున్నతి భోగముల నోరూరించీ సుఖము
కన్నచోనే యెలయించి కదిమీ సంసారము
యెన్నఁడు నిన్నుఁ దలఁతు నెఱుకేది నాకు ॥ వేళ ॥

తాలిమితో మీఁదమీఁదఁ దరవయ్యీఁ గర్మము
నాలితోడ సన్నసేసి నవ్వీ నవ్వీ మర్మము
యేలితివి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడ నన్ను నీవు
నీలాన నీవాఁడనై తిఁ జెప్పనేది నాకు. ॥ వేళ ॥ 457

లలిత

అంతర్యామి వో అంతర్యామి
బంతి నాకేమిగల్లా నాపాలివాఁడవుగావా. ॥ పల్లవి ॥

దొంతులై అన్నియోనులఁ దొల్లి నేఁ బుట్టేటినాఁడే
అంతరాత్మవైనవాఁడ వటు నీవేకా
ఇంతట విడిచేవా నన్నింద్రియాలఁ గట్టివేసి
పొంతఁ జూచేవిటు నాకుఁ బొత్తులకాఁపవుగా. ॥ అంత ॥

తొడరి ౧స్వర్గనరకదుఃఖసుఖములనాఁడు
అడరి కర్మసాక్షి వటు నీవేకా
విడువ వెప్పుడు నన్ను విషయాలఁ జిక్కినాఁడ
కడ నూరకుండనేల కన్నవాఁడవుగావా ॥ అంత ॥

నీచేతఁగానిది లేదు నీవు నాకుఁ బ్రాణమవు
కాచుటకు నీకంటే నొక్కరు వచ్చేరా
చేచేత శ్రీవేంకటేశ చేరి నీకు శరణంటి
యేచి నన్ను మన్నించితి విది నీతేజముగాదా. ॥ అంత ॥ 458

౧. "స్వర్గనరక దుఃఖసుఖము" అనుట అనుక్రమమును దప్పించినయతిబాధ.

రేకు 280 సాళంగనాట

తీరుచు నతఁడే దినకర్మంబది
సూరిటిరుణ మొకనూలికోఁగునా. ॥ పల్లవి ॥

తొల్లిటికర్మము దోడఁ గుడుచుటకె
తెల్లమి జీవుఁడు దేహము మోచుట
వొల్లనన్నఁబో దున్నంతగాలము
మల్లాడి హరినే మఱవఁగవలదు. ॥ తీరు ॥

కోరినకోర్కికి గురియగునందుకె
సారపుసంసారసంగమిది
నేరిచి(బదికేటినెపమునఁ బోదది
కూరిమి హరినే కొలువఁగవలయు. ॥ తీరు ॥

తెంచనియాసలఁ దిప్పుటకే పో
పంచేంద్రియములపంతమిది
చించినఁ బో దిది శ్రీవేంకటపతి
నించి మనసులో నించగవలయు. ॥ తీరు ॥ 459

లలిత

ఎక్కడి పుట్టుగు లిఁక నెక్కడి మరణములు
మిక్కిలి నీముద్రలు నామేన నున్న విదిగో. ॥ పల్లవి ॥

కెరల పాపములకుఁ గెరల కర్మములకు
హరి నీనామము నోర నంటితేఁజాలు
వరకము లేమిసేసు నావేర మేమిసేసు
నిరతి నామతిలోన నీ వుండఁగాను. ॥ ఎక్క ॥

చిక్క నింద్రియములకు చిక్కను బంధములకు
చొక్కి హరి నీమఱఁగుచొచ్చితిఁ జాలు
మొక్కనేలే యెవ్వరికి మొరవెట్ట నేమిటికి
నిక్కపుమాయిలువేల్పు నీవై వుండఁగా. ॥ ఎక్క ॥

దగ్గరవు మాయలింక దగ్గరవు దుర్గుణాలు
నిగ్గుల శ్రీవేంకటేశ నీవు గల్గఁగా
యెగ్గులేదు తగ్గులేదు యిఁక నీదాసులలోన
౧వుగ్గువలె నీప్రసాద మూనినది వోడల ॥ ఎక్క ॥ 460

దేసాళం

జోజో యని మీరు జోల వాడరో
సాజపుజయంతి నేడే సఫల మిందరికి ॥పల్లవి॥

అదె చంద్రోదయమాయ హరి యవతారమందె
మొదల జాతకర్మములు సేయరో
అదన పుత్రోత్సవమట పుణ్యాహము చేసి
కదిసి యిట్టె నామకరణముఁ జేయరో. ॥జోజో॥

కాయము దేవకి కిచ్చి గక్కన వాసుదేవుని -
కీయరో గంధాక్షత లిటు విడేలు
కాయకపుగాడిదెకు కవణము వెట్టి మరి
పీయపుచుట్టాలెల్ల పీడువెట్టరో ॥జోజో॥

షోడశోపచారములఁ జొక్కించి శ్రీవేంకటేశుఁ
బాడరో ధర్మము నిల్పె భూర మణఁచె
వోడించెఁ గౌరవదానవులఁ గంసాదులఁ జంపె
ఆడనే పాండవులఁ గాచె నని యర్ఘ్యమియ్యరో. ॥జోజో॥461

---

౧. 'వుగ్గువలేని ప్రసాద' పూ. ము పా

సాళంగం

చరమార్థమందు నీవు చాటితివిగాన
ఇరవిది నమ్మితి నాకెదురెందు లేదు. ॥ పల్లవి ॥

పతికిఁ జనవరై నప్రాణధారిలెంకలకు
తతి నేమి వేసినాను తప్పులేదు
సతతము హరి నీశరణాగతుఁడ నాకు ౧(గాన?)
అతిపాపము సేసిన అది నాకు లేదు ॥చర ॥

పారుచు నగరి డాగు పసుర మెవ్వరిచేని-
పైరు మేసినా నందు బందె లేదు
సారె నీముద్రలు మోచి సంసారవిషయాల
యేరీతిఁ బొరలినా యెగ్గే లేదు ॥చర ॥

ధర్మానఁ గొనితెచ్చినదాసులకు వూర వెట్టి-
అర్మిలిఁ జేయఁగఁ బని అంతలేదు
నిర్మల శ్రీవేంకటేశ నీకరుణగలనాకు
కర్మలోపమైనాను కడమే లేదు. ॥ చర ॥ ॥ 462 ॥

పాడి

నీమాయ లింతేకాక నీరజనాభుఁడ। యివి
నామది నిజమనెట్టు నమ్మేదయ్యా. ॥పల్లవి॥

బాలుఁడనై నేఁ జన్నుఁబాలు దాగేనాఁడు
వోలి ననుష్ఠానము లెందుండెనయ్యా
చాలి యానేసె బ్రహ్మచారినయినమీఁద
వాలి యవె యెందుండి వచ్చెనయ్యా. ॥ నీమా ॥

౧ ఈ "(గాన?)" రేకులోలేదు వూ. ము. పా.

నేను దినదినమును నిద్దురవో యేవేళ
వూని నిత్యకర్మము లెందుండెనయ్యా
జ్ఞానముతో మేలుకొని సంసారినైనవేళ
అనుకొని యెందుండి అంటుకొనెనయ్యా. ॥నీమా॥

యెడ కర్మ మేడ ధర్మ మింతలో సన్యాసైతే
వేడుకకివియెల్లా నీవిలాసాలు
జాడ నీమనసువస్తే సరుగఁ గరుణింతువు
వోడక శ్రీవేంకటేశ వున్నసుద్దులేఁటికి. ॥నీమా॥ 463

రామక్రియ

హరి హరియని వెరగందుటగాక
సిరివర మాకు బుద్ధి చెప్పఁగదవయ్యా. ॥పల్లవి॥

పాపపుకొంపలోవారు పంచమహాపాతకులు
కాపులకు పదుగురు కర్త లందుకు
ఆపికాండ్లారుగురు ధర్మాసనమువారు
చాపలమే పనులెట్టు జరగీనయ్యా. ॥హరి॥

పలుకంతలచేను బండవెవసాయము
బలిమిఁ దొక్కఁ గుంటిపసురము
కలవరులు ముగురు తగువాదు లేఁబైయారు
పొలసి ఆనాజ్ఞ కిందుఁ బోటేదయ్యా. ॥హరి॥

బూతాల పొంగటికే పొడమినపంటలెల్లా
కోఁతవేత చూచుకొని కోరు కొటారు
యీతల శ్రీవేంకటేశ యిన్ని విచారించి నీ-
చేఁతే నిలిపితి విఁకఁ జెప్పేదేఁటిదయ్యా. ॥హరి॥ 464

రేకు 281 శుద్ధవసంతం

ఏమి సేయుదును నాకేది బుద్ధి యంతర్యామి
యీమతులఁ జిక్కి నీచిత్తమునకు నెట్టుండునో యని
చింతయ్యీడిని ॥పల్లవి॥

కులగోత్రంబులు గుణశీలంబులు
తెలియఁగ గర్వోద్రేకములు
కలసి మెలఁగినఁ గలుగదు జ్ఞానము
తొలఁగిన లోకద్రోహంబు ॥ఏమి॥

మఱియు గృహారామక్షేత్రంబులు
జఱిగొను మాయాజనకములు
మఱవఁగ నివియే మదకారణములు
౧ విఱిగిన సంసారవిరుద్ధము(?) ॥ఏమి॥

అనుపమవ్రతకర్మానుష్ఠానము—
లెనలేని బంధహేతువులు
తనిసితి నింక నీదాస్యంబే గతి
ఘనుఁడవు శ్రీ వేంకటనాథా. ॥ఏమి॥ 465

బౌళి

పారవేసినపుల్లాకు బండికల్లై మించినట్లు
కోరి నీముద్రలు మోచి కొండగొంటి నిదివో. ॥పల్లవి॥

మూఁడుగుణములలోన మునిఁగేటివాఁడఁగాన
పోఁడిమి నాకొకబుద్ధి పుట్ట దెందును
వేఁడు నీశరణమనే నిశ్చయమిచ్చితిగాన
వాఁడిమి నిన్నిటా నేఁ బావనమైతి నిదివో. ॥పార॥

౧ విఱిగిన సంసారవిరుద్ధము—గృహారామక్షేత్రాదులనుండి తొలగినచో వారు ‹ ‹ పెరిగ
నుండుటకు విరోధమగును ” కావచ్చు

పంచభూతాలతనువు పాటించి మోచితిఁగాన
పంచేంద్రియవికారాలు పాయవు నాకు
యెంచఁగ నీదాస్యము నా కినామిచ్చితిగాన
పంచల నాపుట్టుగు సఫలమాయ నిదివో ॥ పార ॥

తగిలి ఇన్నిటికి స్వతంత్రుఁడ నేఁ గాను గాన
జిగి నిన్ను నెరిఁగి పూజించలేను
నగుతా శ్రీవేంకటేశ నాలో నుండుదుగాన
పగటున నిన్ను నమ్మి బ్రదికితి నిదివో. ॥ పార ॥ 466

బౌళి

పాడేము నేము పరమాత్మ నిన్నును
వేడుక ముప్పదిరెండువేళల రాగాలను. ॥ పల్లవి ॥

తనువే వోళవు తలయే దండెకాయ
ఘనమై వూర్పులు రెండు కట్టినతాళ్ళు
మనసే నీబద్దితాడు మరి గుణాలె జీవాళి
మొనసినపుట్టుగే మూలమైన కరడి. ॥ పాడే ॥

పాపపుణ్యా లిరువంక పైఁడివెండియనుసులు
పైపైఁ గుత్తికె మేటిపై చనిగ
కోపులనాలికె లోనఁగుచ్చికట్టినట్టితాడు
చూపరానిసంసారమే సూత్రపుగణికె. ॥ పాడే ॥

జీవునికిని దండెసేసినవాఁడవు నీవు
వావాతిమాటలే నీపై వన్నెపదాలు
యీవి మాకు నిహపరాలిచ్చితివి మెచ్చితివి
శ్రీవేంకటేశ నీవే చేకొన్నదాతవు ॥ పాడే ॥ 467

సాళంగనాట

తానెంత బ్రదుకెంత దైవమా నీమాయ యెంత
మానవులలంపటాలు మరి చెప్పఁగలదా. ॥పల్లవి॥

చెలఁగి నేలఁ బారేటిచీమసయితమును
కలసి వూరకే పారుఁ గమ్మర నెందో మరలు
తలమోఁచి కాఁపురము ధాన్యములు గూడపెట్టు
యిల సంసారము దనకిఁక నెంతగలదో. ॥ తానెం ॥

౧యేడో బాయిటఁ బారేయీఁగ సయితమును
వాడుదేర నడవుల వాలి వాలి
కూడపెట్టుఁ దేనెలు గొందులఁ బిల్లలఁబెట్టు
యేడకేడ సంసార మిఁక నెంతగలదో ॥ తానెం ॥

హెచ్చి గిజిగాండ్లుసయిత మెంతోగూఁడువెట్టు
తెచ్చి మిణుఁగురుఁబురువు దీపమువెట్టు
తచ్చి శ్రీవేంకటేశ నీదాసులు చూచి నగుదు-
రిచ్చలఁ దానిసంసార మిఁక నెంత గలదో ॥ తానెం ॥ 468

దేవగాంధారి

చెలఁగి యధర్మము వుట్టింప నీకేల స్పష్టింపఁగ మరి నీకేల
పులులను లేళ్ల నొక్కకదుపుగా పులుమేపుదురచే మాధవుఁడా. ॥పల్లవి॥

గొనకొని పాషండులదుర్భాషలక్రోధము సహింపరాదు
దనుజులపుట్టువు వారలనుచు నిజతత్వజ్ఞానము నీ వియ్యవు
అనిశముఁ జూచిన వారికి మాకును అంతర్యామివి నీవు
పెనఁచి చీఁకటియు వెలుఁగును నొకచోఁ బెంచెదవేలే ముకుందుఁడా.
॥ చెలఁ ॥

౧. 'యేదో(?)' వ్రా. ము పా యేడో=ఎక్కడనో

ఖలుల తామసపుదేవతార్చనలు కనుఁగొని యవి యోర్వఁగరాదు
నెలకొని వారలు నరకవాసులని నీమీఁది భక్తియు నీ వియ్యావు
పొలుపుగ నిందరిలోపలఁ గ్రమ్మరఁ బూజగొనేటివాఁడవు నీవే
చలమునఁ బుణ్యము పాపము నొకచో సరిచేతురట వే గోవిందుఁడా
॥ చెలఁ ॥

సతతము నీదాస్యద్రోహులతో సహయోగంబును సహింపదు
క్షితిలో నీవటువంటివారలను సృజింప కేర్పడ మానవు
హితవుగ శ్రీవేంకటేశ్వర నీవే యిహపరములకుఁ గర్తవు
గతి నీశరణాగతి యని నమ్మినఁ గల విందరికిని నారాయణా.
॥ చెలఁ ॥ 469

రేకు 282 లలిత

అతఁడే పరబ్రహ్మ మతఁడే లోకనాయకుఁ-
డతనికంటే మరి యధికులు వేరయ్యా. ॥ పల్లవి ॥

కమలవాసిని లక్ష్మి కలదా యెవ్వరికైనాఁ
గమలనాభునికి నొక్కనికేకాక
కమలజుఁడైనబ్రహ్మ కలఁడా యెవ్వనినాభి-
నమరవంద్యుఁడు ౧మాహరికేకాక. ॥ అతఁ ॥

అందరు నుండెడిభూమి యన్యులకుఁ గలదా
అందపుగోవిందునికే ఆలాయఁగాక
చెందినభాగీరథి శ్రీపాదాలఁ గలదా
మందరధరుఁడయినమాధవునికిఁగాక. ॥ అతఁ ॥

నిచ్చలు నభయమిచ్చేనేరుపు యెందుఁగలదా
అచ్చుగనారాయణునియందేకాక
రచ్చలశరణాగతరక్షణ మెందుఁ గలదా
తచ్చిన శ్రీవేంకటాద్రిదైవానకేకాక ॥ అతఁ ॥ 470

---

౧. ఈ 'మా' పూ. ము. పా. లో తప్పిపోయినది.

రామక్రియ

కట్టెదురవైకుంఠము కాణాచయినకొండ
తెట్టెలాయ మహిమలే తిరుమలకొండ. ॥ పల్లవి ॥

వేదములే శిలలై వెలసినది కొండ
యేదెస(బుణ్యరాసులే యేరులైనది కొండ
గాదిలి బ్రహ్మాదిలోకములకొనలకొండ
శ్రీదేవు(డుండేటిశేషాద్రి యీకొండ. ॥ కట్టె ॥

సర్వదేవతలు మృగజాతులై చరించేకొండ
నిర్వహించి జలధులే నిట్టచరులైనకొండ
వుర్వి(దపసులే తరువులై నిలిచినకొండ
పూర్వపుటంజనాద్రి యీపొడవాటికొండ. ॥ కట్టె ॥

వరములు కొటారుగా వక్కాణించి పెంచేకొండ
పరగులక్ష్మీకాంతుసోబనపు(గొండ
కురిసి సంపదలెల్ల గుహల నిండినకొండ
విరివైన దిదివో శ్రీవేంకటపు(గొండ. ॥ కట్టె ॥ 471

సామంతం

విజయపుటమ్ము వేసె వేంకటేశు(డు
విజయునిసఖు(డు యీవేదమూరితి ॥ పల్లవి ॥

పాటితెంచి దశకంఠుపదిశిరసులమీ(ద
ఆటికి(?)నమ్ము వేసె నాదిదేవు(డు
ఆటడిసేనలతోడ నంబుధిమీ(ద వేసె
వేటొకయమ్ము దొడిగి విష్ణుదేవు(డు. ॥ విజ ॥

చాలుగ నేడుదాళ్లు ౧సర్వము నొక్కటిగాఁగ
ఆలములో నమ్ము వేసె నఖిలేశుఁడు
ఆలించి రుక్మిణిఁ బెండ్లియాడునాఁడు వైరులపై
౨జాలి(?)యమ్ము వేసెను విజయకృష్ణుఁడు. ॥ విజ ॥

భజన నిందిరఁగూడి పంతమున నమ్ము వేసె
విజయదశమిని శ్రీవేంకటేశుఁడు
సుజనుల దేవతల సొరిది నిందరిఁ గాచు
విజయము చేకొనె విష్ణుదేవుఁడు ॥విజ॥ 472

లలిత

౩ నీదాఁకావలెనా నిచ్చలు నారాయణా
అది నీదాసుఁడే చాలు నందరి రక్షించను. ॥ పల్లవి ॥

నీపాదమూలమున నిలిచిన౪జలమును
మోపుగా మోచె రుద్రుఁడు ముందుముందే
కాపాడునీనామమునఁ గలిగినమహిమచే
పైపై మునులు యిహాపరములు గనిరి ॥ నీదాఁ ॥

పండేటిపాలవెల్లి నీప్రసాదమునఁ గాదె
దండిగా దేవతలెల్ల ధన్యులైరి
అండనే నీసాకార మాతుమఁ దలఁచి కాదె
నిండినయోగీంద్రులు నిత్యముక్తులైరి. ॥ నీదాఁ ॥

చేరి నీవిహారమైన శ్రీవేంకటాద్రిఁ గాదె
కోరి నరులు వరాలు కొల్లగొనిరి
ఆరీతిఁ దాళ్లపాక అన్నమయ్య ఘనుఁడాయ
వారివారమై నేము వహికెక్కితిమి. ॥ నీదాఁ ॥ 473

౧ 'సర్పము' రేకు ౨ రుక్మి తనకు బావమరదికావున చంపుటకిష్టములేక పట్టుకొనుటకు మాత్రమనువుగా దయ (జాలి)తో వేసిన అమ్ముకావచ్చు. ౩ ఈ పాటగూడ పెదతిరుమలయ్యదో, చినతిరుమలయ్యదో కావలసియున్నది ౪. 'జలమున' రేకు.

శుద్ధవసంతం

దీనుఁడ నేను దేవుఁడవు నీవు
నీనిజమహిమే నెరపుటగాకా ॥పల్లవి॥

మతి జనన మెఱఁగ మరణం బెఱఁగను
యితవుగ నిను నిఁక నెరిఁగేనా
ౘితిఁ బుట్టించిన శ్రీపతివి నీవే
తతి నాపై దయ దలఁతువుగాకా ॥దీనుఁ॥

తలఁచఁ బాపమని తలఁచఁ బుణ్యమని
తలఁపున నిఁక నినుఁ దలఁచేనా
అలరిననాలో నంతర్యామివి
కలుష మెడయ ననుఁ గాతువుగాకా. ॥దీనుఁ॥

తడవ నాహేయము తడవ నామలినము
తడయక నీమేలు దడవేనా
విడువలేని శ్రీవేంకటవిభుఁడవు
కడదాఁకా నిఁకఁ గాతువుగాకా. ॥దీనుఁ॥ 474

మాళవి

నారాయణాచ్యుతానంత నినొ్నకచోట
గోరి వెదకనేల పిరివల్లఁ గంటిఁబో. ॥పల్లవి॥

నొలసి నీరూపము శ్రుతులలోఁ జెప్పుఁగాని
బలిమి నాచార్యుఁడై తేఁ బ్రత్యక్షము
పలికి నీతీర్థము భావనలందేకాని
అల నీదాసులతీర్థ మరచేత నిదివో. ॥నారా॥

నీయానతు లెన్నఁడు నేము దెలియముగాని
మాయాచార్యునిమాట మంత్రరాజము
కాయములో నీవుండేది కడు మఱఁగులుగాని
యీయెడ నీపరికర మిన్నిటా నున్నదివో. ॥నారా॥

అరిది నీవందన మొకర్చావతారానఁగాని
గురుపరంపరనై తేఁ గోట్లాయఁబో
హరి నిన్ను శ్రీవేంకటాద్రినే చూచితిఁగాని
పరమున నిహమునఁ బంచి చూపె నతఁడు. ॥నారా॥ 475

రేకు 283 దేసాళం

నేరుపు నతఁడే నేరమి నతఁడే
భారమెల్ల నాతఁడే పని లేదు మాకు. ॥పల్లవి॥

దేవుఁడట యంతరాత్మ దేహ మెంచిచూచితేను
పోవులకర్మాలు సేయఁబుట్టినదట
జీవుఁ డేఁటివాఁ డిందు శ్రీపతియానాజ్ఞగాక
భావించఁ బాపపుణ్యాలు పనిలేదు మాకు ॥నేరు॥

హరి లోకాలేలునట అతనిమాయకులోనై
నరులజీవనములు నడచీనట
వెరవులు మాకేల విష్ణుఁడే యింతాఁగాక
పరచువిచారాలు పనిలేదు మాకు. ॥నేరు॥

వేడుక నాలుకను శ్రీవేంకటేశు నామమట
పాడితో నాతనికి నే బంటనట
తోడునీడ యాతఁడే త్రోవ చూప నాతఁడే
పాడయిన కోరికలు పనిలేదు మాకు ॥నేరు॥ 476

శంకరాభరణం

మునులతపము నదె మూలభూతి యదె
వనజాక్షుఁడే గతి వలసినను ॥ పల్లవి ॥

నరహరినామము నాలుక నుండఁగ
పర మొకరి నడుగఁబనియేల
చిరపుణ్యము నదె జీవరక్ష యదె
సరుగఁ గాచు నొకసారె నుడిగినా ॥ మును ॥

మనసులోననే మాధవుఁ డుండఁగ
వెనుకొని యొకచో వెదకఁగనేఁటికి
కొనకుఁగొన యదే కోరెడి దదియే
తనుఁ దా రక్షించుఁ దలఁచినను. ॥ మును ॥

శ్రీవేంకటపతి చేరువ నుండఁగ
భావకర్మముల భ్రమయఁగనేఁటికి
దేవుఁడు నతఁడే తెరువూ నదియే
కావలెనంటేఁ గావకపోఁడు ॥ మును ॥ 477

వరాళి

విత్తొకటి వెట్టితేను వేరొకటి మొలచునా
యెత్తిన శ్రీహరి నీవే యీడేర్చవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

పాపపుణ్యదేహికి బంధములే సహజము
యేపునఁ గాదని తోయనెట్టువచ్చును
పూపవంటిమనసుకు భోగములే సహజము
తేపగా విరతి యెందుఁ దెచ్చుకొనేమయ్యా ॥ విత్తొ ॥

మాయలజన్మమునకు మమతే సహజము
యేయెడఁ జొరక మాన నెట్టువచ్చును
కాయవంతి గుణానకు కర్మమే సహజము
చాయల నేమెటువలె శాంతిఁబొందేమయ్యా ॥విత్తొ॥

తప్పనిజ్ఞానమునకు దైవమే సహజము
యెప్పుడు స్వతంత్రుఁడుగా నెట్టువచ్చును
నెప్పున శ్రీవేంకటేశ నీమహిమే ఇంతాను
చెప్పఁజూపఁ జోటులేదు చేరివుండేమయ్యా. ॥విత్తొ॥ 478

మాళవిగౌళ

ధరలో నాజన్మమే తనువు నదియె
యిరవై నీదాసుఁడైతే హీనుఁడైనా ఘనుఁడే ॥పల్లవి॥

అలరావణునితమ్ముఁ డసురనరభోజనుఁ—
డలరి తొల్లిల్లా నీవాఁడైనమీఁదను
కులజుఁడు పుణ్యుఁడు గుణనిధి యిందరునుఁ
దలఁప యోగ్యుఁడు నట దాస్యమహి మెట్టిదో ॥ధర॥

౧జాతిబోయ పాతకుఁడు సత్యతపుఁడట తొల్లి
నీతి నరణియనేటినీదాసుఁ జేరి
ఆతల బ్రహ్మబుఃషాయ నష్టాక్షరమంత్రాన
చేఁతల నీదాసుల సేవాఫల మెట్టిదో. ॥ధర॥

నానాజంతువులందు నవభక్తిగలిగితే
హీనాధిక్యము లేక యేచి కాతువు
శ్రీనాథ కాచితివి శ్రీవేంకటేశ మమ్ము
నేనూ ధన్యుఁడనైతి నీమహిమ యెట్టిదో. ॥ధర॥ 479

---

౧. ఈకథ "వరాహపురాణము" లో కలదు.

శంకరాభరణం

తెలిసినవారికి దేవుఁ డితఁడే
వలవనిదుష్టులవాదము లేలా. ॥ పల్లవి ॥

పురుషులలోపలఁ బురుషోత్తముఁడు
నరులలోన నరనారాయణుఁడు
పరదైవములకుఁ బరమేశ్వరుఁడు
వరుస మూఢుల కెవ్వరో యితఁడు ॥ తెలి ॥

పలుబ్రహ్మలకును పరబ్రహ్మము
మలయుమునీశులకు మహేశుఁ డితఁడు
ఇల నాత్మలలో నిటు పరమాత్ముఁడు
ఖలుల కెట్లుండునో కానము యితఁడు. ॥ తెలి ॥

వేదంబులలో వేదాంతవేద్యుఁడు
సోదించ కరిఁ గాచుచో నాదిమూలము.
యీదెస శ్రీవేంకటేశుఁ డిందరికి
గాదిలిమతులనుఁ గైకొనఁ డితఁడు. ॥ తెలి ॥ 480

గుండక్రియ

సంసారికిఁ గల సహజమిది మతిఁ
గంసారి మనకుఁ గలఁ డటుగాన. ॥ పల్లవి ॥

చేతులు చాఁచుచు సేయఁగఁదొడఁగిన
ఘాతల నిన్నిఁ గర్మములే
వాతులు మోవఁగ వలెనిన వెదకిన
పూఁతల నిన్నియు భోగములే. ॥ సంసా ॥

వాఁగి లంపటముల కోపిక గలిగిన
జగమింతాఁబో సంపదలు
జిగిఁ జిత్తములోఁ జింతించిచూచిన
సగుణం బింతా సంతోషములు ॥ సంసా ॥

యేచిన శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ గొలిచిన
చూచినవెల్లా సులభములే
తాచి యీతనికై దాసులమైతిమి
కాచె నతఁడు మముఁ గడములు లేవు ॥ సంసా ॥ 481

రేకు 284 శ్రీరాగం

కొలిచినవారిపాలి కొల్లలివివో
యిల నిట్టి దైవమవు యిఁక వేరేకలరా ॥ పల్లవి ॥

యెలైన నభయహస్త మెత్తుక కాచుకున్నాఁడ-
వట్టె దాసులఁ గాచేనంటా నీవు
తొట్టినపాపాలు వోఁదోలు నీనామమంత్రాలు
బట్టిగా లోకాల వెదచల్లినాఁడవు. ॥ కొలి ॥

తలఁచినవారికెల్లా ధనధాన్యా లిత్తునంటా
వొలసి శ్రీసతి మోచుకున్నాఁడవు
యిలఁ బావనులఁగా నిందరిఁ జేసేనంటా
నెలమిఁ బాదతీర్థ మేరు చేసినాఁడవు. ॥ కొలి ॥

పుట్టించ జీవులను భువనములోపల
గట్టిగ బ్రహ్మను నాభిఁ గన్నాఁడవు
బట్టుగఁ బాలుపడి చుట్టి రక్షకత్వానికే
యిట్టె శ్రీవేంకటాద్రి యెక్కినాఁడవు. ॥ కొలి ॥ 482

భైరవి

కాను స్వతంత్రుఁడననఁ గాదని తలఁగలేను
నేను నీకింకరుఁడ నీరచనలె ॥ పల్లవి ॥

యెంతైనాఁ దీర దిదే యెందు చూచిన పనులు
అంతటాను నీమాయ అలయించఁగా
దొంతులగుఁగర్మములు తోడనే తిరిగీని
పంతకూటపుబ్రతుకు సటలఁబెట్టీని ॥ కాను ॥

మాన వింద్రియము లివి మతిలోనఁ బెరరేఁచు
నానాగము(తు?)లఁ బ్రకృతి నటియించఁగా
పూని పురాకృతములు పోనీక తిరిగీని
పొనఁబట్టినవయసు సటలఁబెట్టీని. ॥ కాను ॥

తరవులనే పెట్టీని తనిలేని యాసలివి
నిరతంపుజన్మములు నిడుసాగఁగా
వరుస శ్రీవేంకటేశ్వర నీవు నన్నేలి
కరుణించఁగా భక్తి ఘనత మీరీని. ॥ కాను ॥ 483

భూపాళం

ఏమి నిద్దిరించేవు యెంచాఁకాను
కామించి బ్రహ్మాదులెల్లఁ గాచుకున్నా రిదివో. ॥ పల్లవి ॥

పులుఁగాలుఁ బచ్చళ్ళు బోనముపెట్టినదిదే
వెలయుధనుర్మాసవేళయు నిదే
బలసి సంకీర్తనపరులు పాడేరిదే
జలజాక్షుఁడ లేచి జలకమాడవయ్యా. ॥ ఏమి ॥

తోడనే గంధాక్షతలు ధూపదీపాలివిగో
కూడినవిప్రులవేదఘోషణలివే
వాడుదేరఁ బూజించవలెఁ గప్పుఁబువ్వులివె
వీడెమిదె కొలువుకు విచ్చేయవయ్యా ॥ఏమి॥

చదివేరు వైష్ణవులు సారెఁ దిరువాము డిదె
కదిసి శ్రీసతి ముందే కాచుకున్నది
అదనాయ శ్రీవేంకటాధిప మాచరపిదే
యెదుట నిన్నటిమాపే యియ్యకొంటివయ్యా ॥ఏమి॥ 484

శుద్ధవసంతం ||65

చేరి యశోదకు శిశు వితఁడు
ధారుణి బ్రహ్మకు తండ్రియు నితఁడు. ॥పల్లవి॥

సొలసి చూచినను సూర్యచంద్రులను
లలి వెదచల్లెడులక్షణుఁడు
నిలిచిననిలువున నిఖిలదేవతల
కలిగించు సురలగనివో యితఁడు. ॥చేరి॥

మాటలాడినను మరియజాండములు
కోటులు వొడమేటిగుణరాశి
నీటగునూర్పుల నిఖిలవేదములు
చాటువనూరేటిసముద్ర మితఁడు ॥చేరి॥

ముంగిటఁ బొలసిన మోహన మాత్మలఁ
బొంగించేఘనపురుషుఁడు
సంగతి మావంటిశరణాగతులకు
నంగము శ్రీవేంకటాధిపుఁ డితఁడు ॥చేరి॥ 481

సాళంగం

జీవన్ముక్తులము శ్రీపతిదాసులము
భావించవో వమ్మునను ప్రపంచపుమాయా. || పల్లవి ||

ఇవల దానధర్మము లేమిఁ జేయుటలేదు
తవిలినపాతకాలు దైవమే వహించుకొనె
భువిలోన నాకిఁక బుట్టఁబనిలేదు లేదు
భవరోగవైద్యుఁడు శ్రీపతి గలఁడుగాన || జీవ ||

యెలమి స్వర్గాదిభోగాలేమిఁ గోరుటలేదు
కలవైకుంఠము హరి కాలమునాఁడే యిచ్చె
తొలుత నాకుఁ జావులతోడిసడ్డ వద్దు వద్దు
బలువైనయచ్యుతునిబంట్లముగాన. || జీవ ||

పాపసుఖమూ నొల్లము పొంచి దుఃఖమూ నొల్లము
చేపట్టి బ్రహ్మానందము శ్రీవేంకటేశుఁ డిచ్చెను
దూపయు నాఁకటికిఁగా తోదోపు మాకిఁక వద్దు
కాఁపమృతమథనుఁడు గలఁ డిక్కైకాన. || జీవ || 486

పాడి

కాఁపులము నేము కర్తవు నీవు
దాపుదండై మము నిట్టే దయఁజూడవయ్యా. || పల్లవి ||

నెట్టన నైదుగురికి నేము దాగువెట్టేము
చుట్టి చుట్టి వీడుఁబట్టు మాపివున్నది
అట్టె కర్మములకు సరిగోరు వెట్టేము
నట్టుకొట్టి(ట్టే?)జీవులకు నరకమునేలయ్యా || కాపు ||

మించినయాసల కిదే మేరలెల్లాఁ జెల్లేము
పొంచి మమతలలోఁ గాఁపుర మున్నారం(ము?)
పంచేంద్రియములకే పైరులు సేసితిమి
అంచెలఁ బ్రాణులకిఁక నానాజ్ఞలేలయ్యా ॥కాపు॥

కూరిమి విషయముల కొట్లాలు దంచేము
చేరి నీవు చెప్పినట్టే సేసేము
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యిటు నీకే దాసులము
ఆరూఢిగా మన్నించితి వంతే చాలు నౌనయ్యా ॥కాపు॥487

రేకు 285 మలహరి

సకలముఁ జదివిన శాస్త్రము లెఱిఁగిన
శుకబ్రహ్మవాదు లిటు చూపినది ॥పల్లవి॥

భవభవములకును ప్రకృతులు వేరే
భువి నామరూపములు వేరే
యివల నీదాస్యం బెప్పుడు నొకటే
కవిసిననీమాయఁ గడచినది. ॥సక॥

మతము మతమునకు మార్గము వేరే
అతిసంశయములు అవి వేరే
గతి నీశరణము గలిగినదొకటే
యితవగు మోక్షం బిచ్చేది ॥సక॥

జాతిజాతియాచారము వేరే
ఆతల మోక్షంబది యొకటే
శ్రీతరుణీశ్వర శ్రీవేంకటేశ్వర
చేత మాగురుఁడు చెప్పినది. ॥సక॥ 488

ముఖారి

ొల్లిటివారికంటే దొడ్డ నేను పాతకాన
బల్లిదుఁడవగుటకుఁ బ్రతాపమిదివో. ॥ పల్లవి ॥

రహారి యచ్యుత వో నారాయణా
గురుఁడు నిన్నుఁ ౧ గొండించెఁ(?)గోరి నే వింటి
గరిమ నొక్కతప్పున కాకికిఁ బరమిచ్చితి
సిరులఁ బెక్కుతప్పులు సేసితి నేమిచ్చేవే. ॥ తొల్లి ॥

ందరధరుఁడ వో మధుసూదనా
అందరు నినొ్నకమాఁట ఆడఁగా వింటి
సింద కొకటి బొంకితే నీవు ధర్మజుఁ గూడితి
వంది పెక్కుబొంకుల నాయందుఁ గూటమెంతో ॥ తొల్లి ॥

్రవేంకటేశ్వర శ్రీసతీమనోహర
సేవ నీదాసులే నిన్ను చేతఁ జూపేరు
మోవ నొక్కకునకము మొర యాలించితివట
వేవేలు కన్నాలెత్తితి యీవిధ మెట్లాలించేవో. ॥ తొల్లి ॥ 489

వరాళి

ి చాలదా మమ్ము నీడేర్చను
అదన నెవ్వఁ డెరుఁగు నటమీఁదిపనులు. ॥ పల్లవి ॥

ు పంచసంస్కారా లెచ్చోటు నుండనాను
పట్టినవారే మాకుఁ బ్రమాణము
మట్టుగ విరూపనామము లెందు నుండినాను
౨కట్టఁగడవారైన ఘనపుణ్యులు. ॥ ఇదె ॥

ందాఁడెను ' అనుటకు వ్యావహారికమా? లేక 'కొండెము' పైనామధాతువా ?
ుసవో అర్థము పొసగునా? ౨. 'కట్టఁగడ' లో అరసున్నవిచార్యము '

పలుక వైష్ణవవేషము లెందు నుండినాను
వలసిన మూఁడు సహవాసయోగ్యులతే
తలకొన్న ౧దాసానుదాసుల మెండై యుండినాను
అల కర్మదూరులైన సంతరంగులు. ॥ ఇదె

యెక్కువ సంకీర్తన మెచ్చోటఁ గండినాను
అక్కడె పరమను నుడి భాగ్యము
చక్కఁగ వేదశాస్త్రసమ్మతము విదియే
పక్కన శ్రీవేంకటేశుపరమార్థము నిదె ॥ ఇదె ॥ 49

రామక్రియ

అన్నిటిమూలం బితఁడు
వెన్ననికంటెను వేల్పులు లేరు ॥ పల్లవి

పంచభూతముల ప్రపంచమూలము
ముంచినబ్రహ్మకు మూలము
పొంచినజీవులపుట్టుగుమూలము
యెంచఁగ దైవము యితఁడే కాఁడా ॥ అన్ని ॥

వెనుకొని పొగడేటివేదాలమూలము
మునుల తపములకు మూలము
ఘనయజ్ఞాదుల కర్మపుమూలము
యెనలేనిదైవ మితఁడే కాఁడా ॥ అన్ని ॥

అగపడి సురలకు నమృతమూలము
ముగురుమూర్తులకు మూలము
నగు శ్రీవేంకటనాథుఁడే మూలము
యెగువలోకంబుల యితఁడే కాఁడా. ॥ అన్ని ॥ 491

౧ 'దాసాన' రేకు

లలిత

అవధారు రఘుపతి యందరిని జిత్తగించు
యివలి నిందరి గొలు విదె గనిదె సముఖా ॥ పల్లవి ॥

రామ రాఘవ రఘుభద్ర రామచంద్ర
శ్రీమదయోధ్యాపతి సీతాపతి
ప్రేమ నారదుఁడు పాడీఁ బెక్కు రంభాదు లాడేరు
మోమెత్తి సురలెల్లా మొక్కేరదివో ॥ అవ ॥

యినవంశకులజాత ఇక్ష్వాకుతిలకా
ఘనదశరథసుత కౌశికప్రియ
మునులు దీవించేరు ముందట భరతుఁడదె
వెనక లక్ష్మణుఁడు సేవించీ వింజామర. ॥ అవ ॥

కందువఁ గౌసల్యాగర్భరత్నాకర
చెందిన శ్రీవేంకటాద్రి శ్రీనివాసా
సందడిఁ గుశలవులు చదివేరు వొకవంక
చెంది నీరాజనము చెప్పరాదు రామా. ॥ అవ ॥ 492

దేసాళం

అక్కటా రావణుబ్రహ్మహత్య నీకు నేడది
వుక్కిటిపురాణలింగపూజ నీకు నేడది ॥ పల్లవి ॥

గురుహత్య బ్రహ్మహత్యఁ గూడి ద్రోణాచార్యవంక
హరి నీకృప నర్జును కవి లేవాయ
వొరవుగాఁ గల్లలాడి యేచినధర్మజునకు
పరగ నీయనుమతిఁ బాపము లేదాయను ॥ అక్క ॥

౧. 'నదె' పూ. ము. పా.

అదివో రుద్రుని బ్రహ్మహత్య వాయఁ గాసి యిచ్చి
పొదలిననీ పతనిఁ బూజింతువా
అదనఁ బార్వతిదేవి కాతఁడే నీమంత్ర మిచ్చె
వదరుమాటల మాయావచనాలేమిటికి ॥ అక్క

తగిలి నీనామమే తారకబ్రహ్మమై
జగమువారిపాపాలు సంతతముఁ బాపఁగాను
మిగుల శ్రీవేంకటేశ మీకు నేడ పాతకాలు
నగుఁబాటు లింతేకాక నానా దేశముల ॥ అక్క ॥ 49

రేకు 288 సామంతం

నారాయణుఁడ నీ నామము మంత్రించివేసి
పారేటియీజంతువులభ్రమ విడిపించవే ॥ పల్లవి ॥

మదనభూతము సోఁకి మగువలుఁ బురుషులు
అదన ౧విరిదలలై యంగమొలలై
పెదవి నెత్తురు వీర్చి పెనుగోళ్ళఁ జించుకొంటా
కొదలు కుత్తికలనుఁ గూసేరు జీవులు. ॥ నారా ॥

పంచభూతములు సోఁకి భ్రమసి యజ్ఞానులై
పొంచి హేయములు మన్నుఁబూసుకొంటాను
అంచెల వీడెపురస మందు నిందు గురియుచు
యెంచి ధనముపిశాచాలిల్లైరి జీవులు ॥ నా రా ॥

తమితోడ మాయాభూతము సోఁకి బహుజాతి-
యెముకలుఁ దోలు నరా లిరవుచేసి
నెమకి శ్రీవేంకటేశ నిన్నుఁ జేర కెక్కడైన
తముఁ దా మెరఁగరింతటాఁ జూడు జీవులు. ॥ నారా ॥ 494

౧ 'విరిదలై' పూ ము పా

వసంతం

నీ శరణమేగతి నే నితరమెఱఁగ
పాశబంధముల పనులేలయ్యా ॥ పల్లవి ॥

పూఁచినతొలుకర్మంబులు భోగించకపోవు
చాఁచుకున్నయీ శరీరగుణములు చాలునన్నఁ బోవు
రేఁచినజననమరణములు రెంటికిఁ దీసీని
మోఁచివచ్చితే విజ్ఞాన మెఱఁగఁగ మొదలికిఁ గొనకును యెడ
యేదయ్యా ॥ నీ శ ॥

కోరిననాకోరికలు కొనసాగకపోవు
జారిఁబడుచు కాలము దా బడిఁదగులకపోదు
మేరతో పంచేంద్రియములు మెడ చుట్టకపోవు
యేరీతుల సంసారము గెలువఁగ నెదురుబడిని బలిమిఁక నేదయ్యా॥నీశ

మనసును వాకునుఁ జేఁతయు మానుమన్నఁ బోవు
తనువులోన నా యంతర్యామివి తలఁచక ఇఁకఁ బోదు
ఘనుఁడవు శ్రీవేంకటపతి నన్నుఁ గావక ఇఁకఁ బోదు
కని కాననియజ్ఞానజంతువను కడమలెంచ నిఁకఁ గొల(లఁ?)దేదయ్యా.
॥ నీ శ ॥ 495

ముఖారి

కడవరాదు హరి ఘనమాయ। తెగి
విడువఁగరాదు వేసరరాదు ॥ పల్లవి ॥

చూపుల యెదిటికి సోద్యంబైనది
పాపపుణ్యముల ప్రపంచము
తీపులు పుట్టించు దినదినరుచులై
పూవలసంసారభోగములు ॥ కడ ॥

మనసులోపలికి మర్మంబైనది
జననమరణములశరీరము
వెనవెనకఁ దిరుగు వెడ లంపటమై
కనకపుటాసలకర్మములు. ॥కడ॥

తగు మోక్షమునకుఁ దాపయైన దిదె
నగి హరిఁ దలఁచిన నాలుకిది
వెగటు దీరె శ్రీవేంకటపతియై
యగపడె నిపుడు పురాకృతము ॥కడ॥ 496

రామక్రియ

పంచేంద్రియములాల పంచభూతములాల
అంచెలఁ దొమ్మి సేయకురో మీరు ॥పల్లవి॥

కొందరికి మంచివాఁడ కొందరికిఁ గానివాఁడ
నిందకుఁ గీర్తికిఁ బొత్తు నే నొకఁడనే
అంది నిద్దించువాఁడ నటు మేలుకొనువాఁడ
బొందితో నెఱుకమఱపులకు నొక్కఁడనే. ॥పంచేం॥

దైవము నిర్మించినది ధరణిఁ బొడమినది
యీవలావలికిఁ బొత్తు యీ దేహమే
వేవేలుపుణ్యములకు వెలయుఁ బాపములకు
యీవల రెంటికి గురి యిదివో నా మనసు. ॥పంచేం॥

తుంచి పగమటు వోవు తోడనే సగము వచ్చు
పంచి లోనికి వెలికిఁ బ్రాణ మొక్కటే
కొంచక శ్రీవేంకటేశుఁ గొలిచి నే శరణంటి
వంచివాయఁ బనులెల్లా నమ్ముఁ గాచె నితఁడు ॥పంచేం॥ 497

భైరవి

అటమీఁద శరణంటి నంతటా మాన్యము నాకు
యెటుసేసినాఁ జెల్లె నిఁక నేల మాటలు ॥ పల్లవి ॥

ఏదిపుణ్యమో నాకు నేదిపాపమో కాని
శ్రీదేవుఁడవు నీవే సేయించేవు
పేదచేర నామీఁద చిత్రగుప్తుఁ డేల వా(ప్రా?)సీ
మేదిని స్వతంత్ర మేది౧ మెరయను నీబంటను ॥ అట ॥

పుట్టినట్టి౨ తెరువేదో పోయేటిజాడ యేదో
పుట్టించితి నీవే పురుషోత్తమ
వెట్టి సంసారబంధాలు వెంట వెంట నేలవచ్చీ
ఇట్టె యెవ్వరివాఁడ నిందులోన నేను. ॥ అట ॥

చిత్త మెటువంటిదో జీవుఁ డెటువంటివాఁడో
హత్తిన శ్రీవేంకటేశ అంతరాత్మవు
యెత్తినమదము నిన్ను నేల కాననియ్యదాయ
నిత్తెము తొల్లే నేను నీవాఁడఁగాన ॥ అట ॥ 498

పాడి

సౌమిత్రిసహోదర దశరథరామా
చేముంచి గుత్తిలో వెలసినరఘురామా. ॥ పల్లవి ॥

చెలిమి సుగ్రీవుతోడఁ జేసినరామ తొల్లి
శిలనుఁ బడఁతిఁ గావించినరామా
చెలరేఁగిన వానరసేనలరామా
శిలుగు మాయామృగముఁ జంపినరామా. ॥ సౌమి ॥

౧ 'మెరయనిబంటను' పూ. ము. పా. ౨. 'పుట్టనట్టి' రేకు

తరణివంశ తాటకాంతక రామా
నరనాథ కౌసల్యానందన రామా
సిరులఁ బెండ్లాడిన సీతారామా
గరిమతో సేతువుగట్టినరామా. ॥ సామి

రావణాదిదనుజహరణ రామా
కావించి విభీషణునిఁ గాచినరామా
దీవెన లయోధ్యలోఁ జెందినరామా
శ్రీవేంకటాద్రిమీఁది శ్రీరామా. ॥ సామి ॥ 499

రేకు 287 సాళంగనాట

అదివో నీప్రతాపము హనుమంతా
యెదురులేదు నీకు నెక్కడా హనుమంతా ॥ పల్లవి ॥

యెత్తిననీ కుడిహస్త మిల నసురలు చూచి
హత్తిరి పాతాళము హనుమంతా
చిత్తగించి నీయెడమచేతిపిడికిటికి
తత్తరించి చిక్కిరదె దైత్యులు హనుమంతా. ॥ అది ॥

నలియఁదొక్కిననీవున్నతపుఁబాదముకింద-
నలమటించే రరులు హనుమంతా
చలపట్టి నీవు జంగ చాఁచిన పాదహతిని
బలుదానవులు భంగపడిరి హనుమంతా ॥ అది ॥

వడి నీవు మీఁదికి వాలమల్లార్చిన
అడఁగిరి రాక్షసులు హనుమంతా
బడినే శ్రీవేంకటేశుపంపున నీవు గెల్వఁగ
బెడిదమై పొగడేరు పెద్దహనుమంతా ॥ అది ॥ 500

మాళవి

దిక్కులెల్లా సాధించి దేవదుందుభులు మ్రోయ-
నెక్కడ చూచినఁ దానే యేఁగీ సేవించరో ॥పల్లవి॥

అదివో శ్రీహరితేరు అదె గరుడధ్వజము
కదలేటిఘనతురంగము లవిగో
పొదలుఁబూదండ లవే పూఁచి వాఁగేఘంటలవే
యెదుటఁ దిరువీధుల నేఁగీ సేవించరో ॥దిక్కు॥

వారె అచ్చరతేమలు వారె మునులు రుషులు
వారక కొలిచే దేవతలు వారే
వీరె యనంతగరుడవిష్వక్సేనాదులు
యీరీతిఁ బ్రతాపాన నేఁగీ సేవించరో ॥దిక్కు॥

వీఁడె శ్రీవేంకటేశుఁడు వీఁ డలమేల్మంగపతి
వీఁడె శంఖచక్రాదులవెలసినాఁడు
వోఁడిమి వరములిచ్చీఁ బోసఁగ దాసులకెల్లా
యేఁడేఁడు దప్పకుఁడాను యేఁగి సేవించరో. ॥దిక్కు॥501

బౌళి

ఆనందనిలయ ౧ ప్రహ్లాదవరదా
భానుశశినేత్ర జయ ప్రహ్లాదవరదా. ॥పల్లవి॥

పరమపురుష నిత్య ప్రహ్లాదవరదా
హరి యచ్యుతానంత ప్రహ్లాదవరదా
పరిపూర్ణగోవింద ప్రహ్లాదవరదా
భరితకల్యాణగుణ ప్రహ్లాదవరదా. ॥ఆనం॥

౧. రేకులో అంతటా "ప్రంహ్లాద" అనియే.

భవరోగసంహారణ ప్రహ్లాదవరదా
అవిరళకేశవ ప్రహ్లాదవరదా
పవమానసుతకీర్తి ప్రహ్లాదవరదా
భవపితామహవంద్య ప్రహ్లాదవరదా ॥ఆన॥

బలయుక్తనరసింహ ప్రహ్లాదవరదా
లలితశ్రీవేంకటాద్రిప్రహ్లాదవరదా
ఫలితకరుణారస ప్రహ్లాదవరదా
బలివంశకారణ ప్రహ్లాదవరదా ॥ఆనం॥ 502

రామక్రియ

పంతగాఁడు మిక్కిలి బంటతనమునను
అంతటాఁ గలశాపురహనుమంతరాయఁడు ॥పల్లవి॥

నీరధి చంగనదాఁటి నెట్టన లంకచొచ్చి
శ్రీరామునుంగరము సీతకిచ్చి
మేరమీరి యక్షుఁ గొట్టి మేటివనము వెఱికె
ఆరయఁ గలశాపురహనుమంతరాయఁడు. ॥పంత॥

ఘాతతో లంక గాలిచి గక్కన లంకిణిఁ జంపి
యీాతలికి మగుడఁ దా నేతెంచి
సీతాశిరోమణి శ్రీరామునకు నిచ్చె
ఆతఁడే కలశాపురహనుమంతరాయఁడు ॥పంత॥

అలరావణుని గెల్చి అయోధ్యాపురికి వచ్చి
బలురాముని సీతతోఁ బట్టముగట్టి
నిలిచె శ్రీవేంకటాద్రినిలయుని యెదుటను
అలరెఁ గలశాపురహనుమంతరాయఁడు ॥పంత॥ 503

ముఖారి

అవధారు సకలలోకైకనాథ
సువర్ణరూపమైనసుగ్రీవనారసింహా. ॥ పల్లవి ॥

అరుదుగ మీరు సింహాసనముపై నుండఁగ
యిరుగడ సేవించేరు ఇంద్రాదులు
పరగ నెట్టనెదుట ప్రహ్లాదుఁ డున్నవాఁడు
సొరిదినే చిత్తగించు సుగ్రీవనారసింహా. ॥ అవ ॥

చాపలపుహిరణ్యుని సమయించివున్న మీకు
చేపట్టి మొక్కేరు వశిష్ఠాదులు
యేపొద్దు మీతొడమీఁద నిందిర గాచుకున్నది
చూపులఁ గరుణ నించు సుగ్రీవనారసింహా. ॥ అవ ॥

సలలితముగ నీవు జగములు రక్షించఁగా
వలనుగఁ బొగడేరు వ్యాసాదులు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ ఇందు నందు నెలకొని
సులభమూర్తివై తివి సుగ్రీవనారసింహా. ॥ అవ ॥ 504

శ్రీరాగం

శరణు శరణు రామచంద్ర నరేంద్రా
సరి మమ్ముఁ గావు రామచంద్ర నరేంద్రా. ॥ పల్లవి ॥

ఘనదశరథునకుఁ గౌసల్యాదేవికిని
జననమందిన రామచంద్రనరేంద్రా
కనలి తాటకిఁ జంపి కౌశికుజన్నము గాచి
చనవులిచ్చినరామచంద్రనరేంద్రా ॥ శర ॥

అరిది సీతఁ బెండ్లాడి అభయ మందరికిచ్చి
శరధిఁగట్టినరామచంద్రనరేంద్రా
అరసి రావణుఁ జంపి అయోధ్యానగర మేలి
సరవినేలినరామచంద్రనరేంద్రా ॥శర॥

పన్నగ నలమేల్మంగపతి శ్రీవేంకటేశ్వరు-
సన్నిధినిల్చినరామచంద్ర నరేంద్రా
అన్నిటా లక్ష్మణభరతాంజనేయశత్రుఘ్నుల-
సన్నుతికెక్కినరామచంద్రనరేంద్రా. ॥శర॥ 505

రేకు 288 నాట

కంభమున వెడలి ఘననరసింహము
కుంభిని హిరణ్యుఁ గూలిచెను ॥పల్లవి॥

తొడికి దైత్యుఁ దనతొడపైకిఁ దిగిచి
కడుపుచించి రక్తము చల్లి
ఉడియక పేగులు జందెంబులుగా
మెడఁ దగిలించుక మెరసీ వాఁడే ॥కంభ॥

పెదవులు చింపుచు పెనుగోళ్ల నదిమి
పుదుటుఁబునుక గోరి కుమియుచును
ఎదరపుగుండెలు చప్పరింపుచును
మెదడు గందముగ మెత్తీ వాఁడే ॥కంభ॥

దేవతలభయము దీర్చి యంకమున
శ్రీవనితనుఁ గృపసేయుచును
పావనపుటహోబలగిరిదైవము
శ్రీవేంకటగిరిఁ జెలఁగీ వాఁడే ॥కంభ॥ 506

సాళంగనాట

ఆదిమపురుషుఁడు అహోబలమునను
వేదాద్రిగుహలో వెలసీ వాఁడే ॥ పల్లవి ॥

వుదయించె నదిగో వుక్కుఁగంభమున
చెదరక శ్రీనరసింహుఁడు
కదిసి హిరణ్యుని ఖండించి ప్రహ్లాదు-
నెదుట గద్దెపై నిరవై నిలిచె. ॥ ఆది ॥

పొడచూపె నదిగో భువి దేవతలకు
చిడుముడి శ్రీనరసింహుఁడు
అడర నందరికి నభయం బొసగుచు
నిడుకొనెఁ దొడపై నిందిరను. ॥ ఆది ॥

సేవలుగొనె నదె చెలఁగి సురలచే
[1]శ్రీవేంకటనరసింహుఁడు
దైవమై మమ్మేలి దాసుల రక్షించె
కావుకొనఁగ నిటు దయతోఁ జూచి ॥ ఆది ॥ 507

దేవగాంధారి

మని నుతింతు నేను యిందిరానాయక నీవు
కామించి కోరినవారి కల్పలతవు. ॥ పల్లవి ॥

ట్టనఁ దలఁచేవారినిండునిధానమవు
పట్టినవారిచేతిబంగారమవు
చుట్టరికమెంచేవారిచోటికిఁ దల్లిదండ్రివి
ముట్టి కొలిచినవారముంజీతమవు. ॥ ఏమ ॥

[1] వేంకట'తరువాత 'గిరి' యనురెండక్షరములు సన్నగా వ్రాసిరిగాని చెక్కలేదు.

సేవ చేసినవారికి చేతిలో మాణికమవు
భావించువారికి పరబ్రహ్మమవు
కావలెనన్నవారికి ఘనమనోరథమవు
వావిరిఁ బూజించువారి వజ్రపంజరమవు ॥ఏమ॥

బత్తిసేసినవారికి భవరోగవైద్యుఁడవు
హత్తి నుతించినవారియానందమవు
పొత్తులఅలమేల్మంగఁబువ్వపు శ్రీవేంకటేశ
ఇత్తల మాపాలిటికి నిహపరదాతవు ॥ఏమ॥ 508

దేసాళం

సురలు సంతోషించి రసురలెల్లా నడఁగిరి
తొరలి దిక్కుల దేవదుందుభులు మొరసె. ॥పల్లవి॥

కడఁగి వసుదేవుని కాంత దేవకిదేవికి
వుడివోని వేడుకఁ జంద్రోదయవేళ
కొడుకై జన్మించినాఁడు కూరిమి శ్రీకృష్ణుఁడు
నడురేయి నిదె శ్రావణబహుళాష్టమిని ॥సుర॥

రేపల్లె కెమున దాఁటి రేతిరే తెచ్చి తండ్రి
వాపని యశోదవద్దఁ బండఁగఁ బెట్టి
ఆపొద్దే మధురలోని కాఁడు.కాపఁ దెచ్చుకొనె
కోపగించి కంసుని మార్కొనె నందనందని. ॥సుర॥

పురుఁడు వెళ్లెను మరిగ పుణ్యావాజన సేసిరి
ముంపేసి గొల్లెతలు ముద్దాడిరి
అరిది శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగపతై
యిరవై కొల్చినవారి నిందరి రక్షించెను. ॥సుర॥ 509

౧ 'పుణ్యావాజన' యంటివ్రాత కేవలము లేఖకుల చెక్కినవారికై వాడమే.

బౌళి

దేవదుందుభులతోడ దివ్యులతోడ
యీవేళ శ్రీహరితేరు యేఁగీ వీధులను ॥పల్లవి॥

గరుడధ్వజముతోడ కనకపుగుబ్బాలతో
పరగ యష్టదిక్కుల బండికండ్లతో
నిరతితో పట్టునూలినిడుపపగ్గాలతోడ
యిరవై శ్రీపతితేరు యేఁగీ వీధులను. ॥ దేవ ॥

పచ్చలప్రతిమలతో పగడపునొగలతో
హెచ్చినవై దూర్యపుటిరుసులతో
కుచ్చులముత్యాలతో గుంపుఁబైఁడికుండలతో
యిచ్చల భూధవుతేరు యేఁగీ వీధులను ॥ దేవ ॥

మంచినీలాలగద్దెతో మణిదర్పణాలతోడ
పొంచినసింగారాలతో పూదండలతో
అంచె శ్రీవేంకటేశుతో నలమేలుమంగతోడ
యెంచఁగ దేవునితేరు యేఁగీ వీధులను. ॥ దేవ ॥ 510

పాడి

సేవించి చేకొన్నవారిచేతిభాగ్యము
వేవేగ రారో రక్షించీ విష్ణుఁ డీడను ॥ పల్లవి ॥

గరుడగంభముకాడ కడుఁబ్రాణాచారులకు
వరము లొసఁగీని శ్రీవల్లభుఁడు
తిరమై కోనేటిచెంతఁ దీర్థఫలములెల్ల
పరువల గొసఁగీని పరమాత్ముఁడు ॥ సేవిం ॥

సేనమొదలారివద్ద చిత్తములో సుజ్ఞానము
నానాగతిఁ బుట్టించీని నారాయణుఁడు
కానుక పైఁడిగా దెలకాఁడఁ దననిజరూపు
అనుక పాదచూపీని అఖిలేశుఁడు ॥ సేన ॥

సన్నిధి గర్భగృహాన చనవిచ్చిమాటలాడి
విన్నపాలు వినీ శ్రీవేంకటేశుఁడు
యెన్నికఁ బాదాలవద్ద యిహముఁ బరముఁ జూపి
మన్ననల అలమేలుమంగవిభుఁడు. ॥ సేన ॥ 511

రేకు 289 సాళంగనాట

చూడరో చూడరో నేఁడు సుగలార నరులార
దాడివోయి దనుజుల దండించి తా వచ్చె ॥ పల్లవి ॥

వాయువేగమున వచ్చె వనజాక్షునరదము
వేయిసూర్యుల ప్రతాపవిభవముతో
చాయల చక్రవాళాద్రిపముద్రాలు దాఁటివచ్చె
ఆయితమై పైఁడికెక్కే లవే కానవచ్చె ॥ చూడ ॥

మునుకొని మనోవేగమున వచ్చె హరితేరు
తనరారుకోటిచంద్రప్రభలతో
వెనుకొని దిక్కులెల్లా విజయము సేసి వచ్చె
కనకాచలముతో గక్కున సరివచ్చె. ॥ చూడ ॥

గరుడవేగాన శ్రీవేంకటేశురథము వచ్చె
మరిగినయలమేలుమంగసిరితో
ధరలోన వీధులేఁగి తనవెలవుకు వచ్చె
పరగ హరిదాసులపంతములు వచ్చె ॥ చూడ ॥ 512

సామంతం

నానాభరణములనరసింహా
పూనినప్రతాపములనరసింహా ॥పల్లవి॥

నగవులనెమ్మోముననరసింహా
పొగరుమించుటూర్పులనరసింహా
నగముమీఁదిఘననరసింహా
తగుకాంతులయందపునరసింహా ॥నానా॥

నలినసేత్ర శ్రీనరసింహా
పొలుపొందునఖంబులనరసింహా
నలుదెసలమెఱయునరసింహా
వెలయుమూఁడుగన్నులనరసింహా ॥నానా॥

నమితసురాసురనరసింహా
కమనియ్యగుణాకరనరసింహా
నమోస్తుతే శుభనరసింహా
కమలాంక శ్రీవేంకటనరసింహా ॥నానా॥ 513

శంకరాభరణం

నమితదేవం భజే నారసింహం
సుముఖకరుణేక్షణం సులభనరసింహం ॥పల్లవి॥

విజయనరసింహం వీరనరసింహం
భుజబలపరాక్రమస్ఫుటనృసింహం
రజనిచరవిదళనవిరాజితనృసింహం
సుజనరక్షకమహాశూరనరసింహం ॥నమి॥

దారుణనృసింహాం ప్రతాపనరసింహాం
చారుకల్యాణనిశ్చలనృసింహాం
ధీరచిత్తావాసదివ్యనరసింహాం
సారయోగానందచతురనరసింహాం ॥ నమి ॥

విమలనరసింహాం విక్రమనృసింహాం
కమనియ్యగుణగణాకరనృసింహాం
అమితసుశ్రీవేంకటాద్రినరసింహాం
రమణియ్యభూషాభిరామనరసింహాం ॥ నమి ॥ 514

వరాళి

దేవుఁడప్ప నీవు జీవులు నీబంట్లు
చేవ దేరి నీసేఁతె శేఖరమై నిలిచె ॥ పల్లవి ॥

చేరి నేరమిసేసేది జీవునికి స్వభావము
నేరిచి రక్షించేది నీస్వభావము
ధారుణిలోపల మరి తప్పులెంచఁజోటేది
మేర మీరి నీమహిమే మిక్కుటమై నిలిచె ॥ దేవుఁ ॥

మత్తుఁడై వుండేదే మనుజునిస్వభావము
నిత్తెపుజ్ఞాన మిచ్చేదినీస్వభావము
వొత్తి గుణావగుణాలు వొరయఁగఁజోటేది
సత్తుగా నీకరుణే సతమయి నిలిచె ॥ దేవుఁ ॥

చెలఁగి నీశరణుచొచ్చేదే నాస్వభావము
నెలవై యేలుకొనేది నీస్వభావము
మలసి శ్రీవేంకటేశ మనసు సోదించ నేది
చలిమి బలిమిని నీస్వతంత్రమే నిలిచె ॥ దేవుఁ ॥ 515

సాళంగనాట

సీతాసమేత రామ శ్రీరామ
రాతి నాతిఁజేసిన శ్రీరామ రామ. ॥ పల్లవి ॥

ఆదిత్యకులమునందు నవతరించినరామ
కోదండభంజన రఘుకులరామ
ఆదరించి విశ్వామిత్రుయాగముగాచినరామ
వేదవేదాంతములలో వెలసినరామ ॥ సీతా ॥

బలిమి సుగ్రీవునిపాలినిధానము రామ
యిల మునులకభయమిచ్చినరామ
జలధి నమ్ముమొననుసాధించినరామ
అలరు రావణదర్పహరణ రామ ॥ సీతా ॥

లాలించి విభీషణుని లంకయేలించినరామ
చాలి శరణాగతరక్షక రామ
మేలిమి శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద వెలసినరామ
తాలిమితో వెయు ప్రతాపపురామ ॥ సీతా ॥ 516

దేసాళం

కోనేటిదరులఁ గనుఁగొనరో మూఁడుదేరులు
నానాదేవతలార నరులార మీరు ॥ పల్లవి ॥

తెంకిగా ముందర నొక్క తేరెక్కె శ్రీకృష్ణుఁడు
వేంకటేశుఁ డెక్కె నదె వేరొక్క తేరు
లంకెలై శ్రీభూసతులు లలి నొక్క తేరెక్కిరి
కొంకక వీధుల నడగొండలో యనఁగను. ॥ కోనే ॥

యిరవై శ్రీకృష్ణునిది యిదె వానరధ్వజము
గరుడధ్వజము శ్రీవేంకటపతిది
కరిలాంఛనధ్వజము కమలకు మేదినికి
అలరి చూపట్టెను బ్రహ్మాండాలవలెను ॥కో నే॥

చెలఁగి చెఱకువిల్లు చేతఁబట్టె శ్రీకృష్ణుఁడు
బలు శ్రీవేంకటేశుఁడు పట్టెఁ జక్రము
అలమేలుమంగ భూమి యంబుజాలు చేఁబట్టిరి
కలసి మెలసేరు బంగారుమేడ లవఁగ ॥కో నే॥ 517

రేకు 290 నాట

దొరతనములతోడ తొడపై శ్రీసతితోడ
కేరలీఁ బంతముల సుగ్రీవనారసింహము. ॥పల్లవి॥

నిక్కినకర్ణములతో నిట్టచూపుగుడ్లతో
మిక్కుటమైనపెద్దమీసాలతోడ
వెక్కసపునోరితోడ వెలయుబుగ్గలతోడ
క్రిక్కిరిసీ నవ్వుల సుగ్రీవనారసింహము. ॥దొర॥

చల్లునూరుపులతోడ సంకుఁజక్రములతోడ
మొల్లమైనసహస్రకరములతోడ
తెల్లనిమేనితోడ దిండైనపిరుఁదుతోడ
కెల్లురేఁగీఁ గరుణ సుగ్రీవనారసింహము ॥దొర॥

విరులపాదాలతోడ వెలయుసొమ్ములతోడ
తిరమైనకోటిసూర్యతేజముతోడ
విరులదండలతోడ వేడుక శ్రీవేంకట-
గిరిమీఁద వెలసె సుగ్రీవనారసింహము. ॥దొర॥ 518

౧ 'దీఁడైన' రేకు

బౌళి

వీఁడిగో నిలుచున్నాఁడు విజనగరములోన
    పేఁడుకొన్న ప్రతాపాన బెద్దహనుమంతుఁడు ॥ పల్లవి ॥

ఇదె పుట్టుఁ గౌపీనము హేమకుండలములతో-
    నుదయించినాఁ డితఁ డుర్విమీఁదను
పదరి బాలార్కుని పండనుచుఁ బట్టినాఁడు
    వదలక దేవతలవర మందినాఁడు ॥ వీఁడి ॥

నుబిచి తా వాలము మిన్నులు మోవఁ జాఁచినాఁడు
    జలధి దాఁటఁగ జంగ చాఁచినాఁడు
ఇల నసురలమీఁద వలచెయ్యెత్తినవాఁడు
    నిలువెల్ల సాహసమై నిండుకొనున్నాఁడు ॥ వీఁడి ॥

పెక్కువండ్లగోలలు పడికలించినవాఁడు
    మిక్కిలి లంక సాధించి మించినవాఁడు
ఇక్కువతో (శ్రీ)వేంకటేశ్వరుబంటైనవాఁడు
    తక్కక లోకములెల్లా దయఁగాచేవాఁడు ॥వీఁడి॥ 519

సామంతం

అనిశముఁ దలఁచరో అహోబలం
    అనంతఫలదం బహోబలం ॥ పల్లవి ॥

హరనిజనిలయం బహోబలం
    హరవిరించినుత మహోబలం
అరుణమణిశిఖర మహోబలం
    అరిదైత్యహరణ మహోబలం. ॥ అని ॥

అతిశయసుఖదం బహోబలం
అతులమనోహర మహోబలం
హతదురితచయం బహోబలం
యతిమతసిద్ధం బహోబలం ॥అగ॥

అగు శ్రీవేంకట మహోబలం
అగమ్య మసురల కహోబలం
అగపడుఁ బుణ్యుల కహోబలం
అగకులరాజం బహోబలం. ॥ అగ ॥

పాడి

కలశాపురముకాడ గంధపుమాకులనీడ-
నలరేవు మేలు మేలు హనుమంతరాయ. ॥పల్లవి॥

సంజీవికొండ దెచ్చి సౌమిత్రి బ్రతికించితి
భంజించితి వసురల బలువిడిని
కంజాప్తకులరాఘవుని మెప్పించితివి
అంజనీతనయ వో హనుమంతరాయ ॥కల॥

లంక సాధించితివి నీలావులెల్లాఁ జూపితివి
కొంకక రాముని సీతఁ గూరిచితివి
లంకెల సుగ్రీవునికి లలిఁ బ్రధాని వైతివి
అంకెలెల్లాఁ నీకుఁ జెల్లె హనుమంతరాయ. ॥కల॥

దిక్కులు గెలిచితివి ధీరతఁ బూజ గొంటివి
మిక్కిలి ప్రతాపాన మెరసితివి
ఇక్కువతో శ్రీవేంకటేశ్వరుబంటవైతివి
అక్కజపుమహిమల హనుమంతరాయ. ॥కల॥ 521

రామక్రియ

అఖిలలోకైకవంద్య హనుమంతుఁడా సీత-
శిఖామణి రామునికిఁ జేకొని తెచ్చితివి. ॥ పల్లవి ॥

అంభోధి లంఘించితివి హనుమంతుఁడ
కుంభినీజదూతవైతి గురుహనుమంతుఁడ
గంభీరప్రతాపమునఁ గడఁగితివి
జంభారిచే వరములు చయ్యన నందితివి ॥అఖి॥

అంజనీదేవికుమార హనుమంతుఁడ
కంజాప్తఫలహస్త ఘనహనుమంతుఁడ
సంజీవని దెచ్చిన శౌర్యుఁడవు
రంజిత వానరకులరక్షకుఁడ వైతివి ॥ అఖి ॥

ఆట లంకసాధించినహనుమంతుఁడ
చటులసత్వసమేత జయహనుమంతుఁడ
ఘటన నలమేల్మంగ కాంతు (శ్రీ) వేంకటేశుకుఁ
దటుకన బంటవై ధరణి నిల్చితివి. ॥ అఖి ॥ 522

గౌళ

౧ త్రిజగముల నెరుఁగు దేవదేవుఁడు
అనుజువిజనకుఁడైన-ఆదినారాయణుఁడు. ॥పల్లవి॥

గరుడనిమీఁద నెక్కి ఘనచక్రము చేఁబట్టి
పరమపదాననుండి పరతెంచి
మురిపేన కరిఁ గాచి మొసలిఁ దుంచినవాఁడు
అరుదైనప్రతాపపుఆదినారాయణుఁడు. ॥ త్రిజ॥

౧ 'త్రిజగములు' రేకు

కనకాంబరము గట్టి కౌస్తుభము మెడఁ బెట్టి
వెనువెంట శ్రీసతి సేవించుచుండఁగా
పనివూని జయముతో పాంచజన్యము వట్టి
అనిశముఁ గరుణించీ నాదినారాయణుఁడు. ॥త్రిజ॥

త్రిదశులు నుతియించ దిక్కులెల్లా నుల్లసిల్ల
ముదమున దాసులెల్లా మొక్కఁగాను
వదల కెల్లవారికి వరము లిచ్చీ వాఁడే
అదె శ్రీవేంకటవిభుఁ డాదినారాయణుఁడు. ॥త్రిజ॥ 523

రేకు 291 దేసాళి

ఇది యెఱిఁగినవారే యెంచఁగ నీదాసులు
వెదకి తెలుసుకొంటే వేదాంతాల నున్నవి. ॥పల్లవి॥

పట్టితే నీస్వరూపము బయలు లోపల నిండి
అట్టె సర్వశక్తితో సాకారముతో
యెట్టు దలఁచినాఁ జిత్తాఇత్తమై వున్నాఁడవు
వొట్టె ప్రకృతిపురుషు లొగి నీదేహములు ॥ ఇది ॥

అనంతమైనప్రకృతి అఖిలవికారములై
పనివడి నీమాయయై ప్రపంచమై
వొనరి జడమై యుండ నొకచో దివ్యమై యుండు
నినుపై ఇహపరాలు నీయైశ్వర్యములు ॥ ఇది ॥

జీవుఁ డణువు జ్ఞానము చింతించఁగా విభువు
యీవిధము నానాజీవు లివె నీయందె
శ్రీవేంకటేశుఁడ నీవే చేకొన్నచైతన్యమవు
కావింపఁ గర్మభక్తులే కారణఫలములు ॥ ఇది ॥ 524

౧ 'కరము' పూ. ము. పా. క్రి గీత గలవి రేకులలో నస్పష్టములు.
౨ 'జత్తాఇత్తము' రేకు.

పాడి

కొలువు విరిసె నిదె గోవిందుఁడు పొద్దువోయ
    వెలుపట నుక్కళాలు వేగుదాఁకా నుండరో. ॥పల్లవి॥

యీపొద్దుకుఁ బోయిరారో ఇంద్రాదిదేవతలు
    శ్రీపతి పవ్వళించెను శేషునిమీఁద
    తీపులఁబ్రసాద మీరో దేవమునులకునెల్ల
    వైపుగఁ దెల్లవారఁగ వత్తురుగాని ॥కొలు॥

పాళెలపట్టుకుఁ బోరో బ్రహ్మరుద్రాదు లిందరు
    పాలసముద్రాన హరి పవ్వళించెను
    వేళగాదు లోనికిట్టె విచ్చేసె హరి ద్వార-
    పాలకులు వాకిళ్ళఁ బదిలముసుండో. ॥కొలు॥

గీత మొయ్యానే పాడరో కిన్నరకింపురుషులు
    యీతల శ్రీవేంకటేశుఁ డెక్కెను మేడ
    ఘాత నెడ నెడ నూడిగకాండ్లు నిలువరో
    రాతిరెప్పుడైనా మిమ్ము రమ్మనునో యతఁడు. ॥కొలు॥525

లలిత

ఇతరుల నడుగము యితఁడే మాదాత
    యితనియీవి వోరు లియ్యఁగఁగలరా. ॥పల్లవి॥

దేవదేవుఁ డాదిమపురుషుఁడు హరి
    శ్రీవత్సాంకుఁడు చిన్మయుఁడు
    యీవల నావల యిలువేలు పతఁడు
    భావజగురుఁడు మా పాలిటివాఁడు. ॥ఇత॥

జగదేకగురుఁడు శాశ్వతుఁ డచ్యుతుఁ—
డగజకు వరదుఁడు అనంతుఁడు
తగి మమునేలినదైవము యేలిక
నిగమమూర్తి మానిజబంధువుఁడు. ॥ ఇత ॥

కలిదోషహరుఁడు కైవల్యవిభుఁడు
అలరిన శ్రీవేంకటాధిపుఁడు
చలిమి బలిమి మాజననియు జనకుఁడు
అలమి యితఁడు మాయంతర్యామి ॥ ఇత ॥ 526

భైరవి

శ్రీహరి నిత్యశేషగిరీశ
మోహనాకార ముకుంద నమో శ్రీహరి ॥ పల్లవి ॥

దేవకీసుత దేవ వామన
గోవిందా గోపగోపీనాథా। శ్రీహరి
గోవర్ధనధర గోకులపాలక
దేవేశాధిక తే నమోనమో. ॥ శ్రీహ ॥

సామజాన(వ?)న సారంగ(శార్ఙ్గ?)పాణి
వామనా కృష్ణ వాసుదేవా। శ్రీహరి
రామనామ నారాయణ విష్ణో
దామోదర శ్రీధర నమో నమో. ॥ శ్రీహ ॥

పురుషోత్తమ పుండరీకాక్ష
గరుడధ్వజ కరుణానిధి। శ్రీహరి
చిరంతనాచ్యుత శ్రీవేంకటేశ
నరమృగ తే నమో నమో ॥ శ్రీహ ॥ 527

దేవగాంధారి

వేసరితేనే లేదు విచారించితేఁ గద్దు
మూసినదిదే కీలు మంచి వివేకులకు ‖ పల్లవి ‖

యెవ్వరు మనసులోన నిందిరేశుఁ దలఁచిన
అవ్వలఁ బాయకవుండు నదియే వైకుంఠము
దవ్వులకు నేఁగవద్దు తపము జపము వద్దు
యివ్వల నిదే కీలు యెరిఁగినవారికి. ‖ వేస ‖

ాలుక నెవ్వరైనాను నారాయణుఁ బొగడిన
చాలి యాతఁ డాడ నుండు జగములూ నుండును
కాలమూ నడుగవద్దు కర్మమూ నడుగవద్దు
పోలింప నిదే కీలు పుణ్యమానసులకు ‖వేస‖

్రవేంకటేశ్వరునిఁ జేరి యెవ్వరు నమ్మినా
కైవసమై యాతఁ డింటఁ గాచుకుండును
సావధానములు వద్దు శరణంటేనే చాలు
భావింప నిదే కీలు పరమయోగులకు. ‖ వేస ‖ 528

శంకరాభరణం

ఋులు గనిరి తత్త్వమిది
వనజాక్షునికృప వసించనేలా ‖ పల్లవి ‖

పరమాత్ముఁ డనాదిపురుషుఁడు
సురలకు నరులకు సులభుఁడు
హారికోపముతో నన్యులవరములు
ిరిగా వెంచఁగ జగములలోన. ‖ దను ‖

వేదాంతవిదుఁడు విష్ణుఁడు కృష్ణుఁడు
శ్రీదేవికిఁ బతి శేఖరుఁడు
పోదిఁ బరస్తుతి పుణ్యాముకంటే
పాదుగ హరిఁ దిట్టేపాపము మేలు. ॥దను

నారాయణుఁ డున్నతుఁ డచ్యుతుఁ డుప-
కారుఁడు శ్రీవేంకటవిభుఁడు
చేరి యీతఁడే శిక్షించ రక్షించ
పూరదయివములు వోగి నితనిసరా ॥దను॥ 529

రేకు 292 మలహరి

విశ్వమెల్ల నీ విరాడ్రూపము
శాశ్వతహరి నీశరణులము. ॥పల్లవి॥

కన్నులఁ సూర్యుఁడు కమలాప్తుఁడు నీ-
వన్నినమోమున బ్రాహ్మణులు
వున్నతివైశ్యులు వూరువులందును
యెన్నఁగ శూద్రులు యిదె పాదముల ॥విశ్వ॥

యింద్రాదిదేవత లీశానబ్రహ్మము-
నీంద్రు లంగముల నెనఁగిరదే
సాంద్రలోకములు జఠరంబున నవె
రుంద్రతేజ మదె రోమములు. ॥విశ్వ॥

కాలముఁ గర్మముఁ గైవల్యంబును
ఆలోను వెలియు నది నీవు
శ్రీలలనాధిప శ్రీవేంకటేశ్వర
కోలుముందు నినుఁ గొలిచితిమయ్యా. ॥విశ్వ॥ 530

దేవగాంధారి

ందు తిరుమంత్రము కల దిహాముఁ బరము
కలిమి గలుగు మాకుఁ గడమే లేదు ॥ పల్లవి ॥

ంలాంఛ నీవు మాకుఁ గలిగియుండఁగ భూమి
నమరలేనిదొకటి నవ్వల లేదు
నెమకి నాలుకమీఁద నీనామము మెలఁగఁగ
తమితోఁ బరుల వేఁడఁ దాఁ జోటులేదు. ॥ కల ॥

రి నీ చక్రము నాభుజముమీఁద నుండఁగాను
యీరసపుఁబగ లేదు యెదురూ లేదు
చేరువ నీసేవ నాచేతులపై నుండఁగాను
తీరనికర్మపువెట్టి దినమూ లేదు. ॥ కల ॥

భ్రత నీపైభక్తి యాతుమలో నుండఁగాను
రచ్చలఁ బుట్టిన యపరాధమూ లేదు
రిచ్చలు శ్రీవేంకటేశ నీశరణాగతుండఁగా
ంచ్చినవిదేకాని విచారమే లేదు. ॥ కల ॥ 581

దేసాళం

డొక్కఁడే మాకు దిక్కుగాని
ావ నెవ్వరును లేరు కతలింతేకాని ॥ పల్లవి ॥

వొళ్లు మోచితిమి పాపమెల్లాఁ జేసితిమి
ాచ్చినమీఁదటిసుద్దు లేఁటివోకాని
చ్చులఁబడె మా గుట్టు రమణులచేఁత బెట్టు
చ్చమై యిందుకుఁ బరిహారమేదోకాని. ॥ దేవుఁ ॥

గాలిమూటఁ జిక్కితిమి కన్నచోటే తొక్కితిమి
ఆలించి యేమిటివారమయ్యే మోకాని
మైల గొంత మనసూ మఱుఁగు గొంతానాయ
తాలిమి నా విధి యేమి దలఁచీనో కాని. ॥ దేవుఁ ॥

మాయలఁ బొరలితిమి మరచితి మింతలోనే
చాయల శ్రీవేంకటేశు శరణంటిమి
రోయఁజొచ్చె జగమెల్లా రుచియాయ వైరాగ్య-
మాయము నాలోపలి అంతరాత్మేకాని. ॥ దేవు ॥ 58[illegible]

వసంతవరాళి

అతని నమ్మలే రల్పమతులు భువి
నతఁ డాద్యుఁడు పరమాత్ముఁడు. ॥ పల్లవి ॥

సకలలోకపతి సర్వేశ్వరుఁడట
వొకఁడిఁక దొర మరి వున్నాఁడా
ప్రకటించఁగ శ్రీపతియే దాతట
వెకలి నియ్యఁ గొన వేరేకలరా. ॥ అత ॥

దివిజవందితుఁడు దిక్కుల హరియట
ఋవల మొక్క సురలిఁక వేరీ
కవ నంతర్యామి కరుణాకరుఁడట
వివిధభంగులను వెదకఁగనేలా ॥ అత ॥

వేదాంగుఁడు శ్రీవేంకటపతియట
ఆదిమతము లిఁక నరసేదా
యేదెస నెవ్వరి కెప్పుడుఁ గలఁ డితఁ-
డీదేవుఁడె మన కిహపర మొసఁగ. ॥ అత ॥ 58

సాళంగనాట

ఒకరిఁ గానఁగ నోడఁబడదు మనసు
సకలముహరియని సరిఁదోఁచీని. ॥ పల్లవి ॥

అంతరాత్మ శ్రీహరి యతఁ డొకఁడే
జంతువులన్నియు సమములే
బంతులఁ బాత్రాపాత్రము వెదకిన
అంతట హరిదాస్యమేపో ఘనము. ॥ ఒక ॥

జగమును నొకటే చైతన్య మొకటే
తగినపంచభూతము లొకటే
నగుతా నెదిరిని నన్నును నెంచిన
మొగి నాపై హరిముద్రలె ఘనము. ॥ ఒక ॥

కారు స్వతంత్రులు కడపట నొకరును
యీరీతి నొఁగాము లిఁక నేలా
శ్రీరమణీపతి శ్రీవేంకటేశుఁడే
కారణము శరణాగతియే ఘనము ॥ ఒక ॥ 584

సాళంగనాట

వేదవట్టి యిఁక నేమి వెదకేరు చదివేరు
వేదాంతవేద్యుఁడై నవిష్ణుని నెఱఁగరా ॥ పల్లవి ॥

తోలె నదె గరుడనిఁ దొడఁగి బాణునిమీఁద
వాలెను కంసునిమీఁద వడి నెగసి
కేలుచాఁచి చక్రమునఁ గెడపె శిశుపాలునీ
వేలుపులరాయఁడై నవిష్ణుని నెఱఁగరా. ॥ వేద ॥

తొక్కెను బలీంద్రునిఁ దొల్లి పాతాళానఁ గుంగ
మొక్కలాన జల ధమ్ము మొనకుఁ దెచ్చె
పక్కన బ్రహ్మాండము పగులించెఁ బెనువేల
వెక్కసపుదైవమైనవిష్ణుని నెఱఁగరా ॥ వేద ॥

భేదించె రావణాదిభీకరదైత్యులనెల్ల
నాదించె శంఖమున నున్నతజయము
సేదదేర నిపుడును శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద
వీది వీది మెరసేటివిష్ణుని నెఱఁగరా. ॥ వేద ॥ 585

రేకు 298 లలిత

ఈతని నెఱఁగకుంటే నిల స్వామిద్రోహము
ఘాతల నేలు గుడిచి కాలువ వొగడుట ॥ పల్లవి ॥

హరిపాదమునసే యడఁగె లోకములెల్ల
హరినాభినే పొడమి రదివో బ్రహ్మాదులు
హరినామము వేదాల కాదియు నంత్యము నాయ
హరిదాసులే వశిష్ఠాదు లిందరును. ॥ ఈత ॥

విష్ణుఁడే యమృత మిచ్చె విష్ణుఁడే ధరణి మోఁచె
విష్ణువాజ్ఞ నడచేది విశ్వమింతాను
విష్ణుచక్రమున దైత్యవీరులెల్లా నడఁగిరి
విష్ణువుముఖమునందే విప్రులు జనించిరి. ॥ ఈత ॥

పరమపుశ్రీపతివే భారతరామాయణాలు
పరమాత్ముఁ డితఁడే పలుజీవులయందెల్లా
పరము చేచేతఁ జూపె పట్టి శ్రీవేంకటేశుఁడు
పరమానంద మొసఁగు భక్తులకు నితఁడు. ॥ ఈత ॥ 586

శుద్ధవసంతం

నిండినజగములెల్లా నీయాధీనము
బందుజన్మములవాఁడ భయమేమీ నెరఁగ ॥ పల్లవి ॥

పాతకపుదేహమిది ప్రకృతియాధీనము
ఆతుమ శ్రీహరి నీయాధీనము
యీతల నాతల నే నెవ్వరి నేమనలేను
చేతనుఁడ నింతే నేను చిక్కినవెమెఱఁగ. ॥నిండి॥

వెలయునాకర్మము నీవేదశాస్త్రాధీనము
నిలిచినజ్ఞానమెల్లా నీయాధీనము
తలఁచి యెవ్వరి నేఁ దగుఁ దగదనలేను
కొలఁదిజీవుఁడనింతే కొనమొద లెఱఁగ ॥ నిండి ॥

అక్కడ నామనసిక నాచార్యాధీనము
నిక్కపునామోక్షము నీయాధీనము
యెక్కువ శ్రీవేంకటేశ యెవ్వరి నేమనలేను
పక్కన నీబంటునింతే పరచింత లెఱఁగ. ॥ నిండి ॥ 5౬7

రామక్రియ

ఏమి సేయఁగలఁడు తా నీజగమెల్లాను
కోమలపుదేహి కొక్కకోకే కలది. ॥ పల్లవి ॥

మించినకోరిక లివి మిన్నులపొడవులు
కొంచపుదేహము దనకొలఁది గాదు
యెంచరానిసిరు లవి యెన్ని గలిగినా
కంచములోనికూచే కలిగినది. ॥ ఏమి ॥

గోరపడి గడించేవి కోట్లకొలఁదులు
  తారి తూరి నోటికిఁ దగ్గంత గాదు
యేరుపరచి యింతుల నెందరిఁ బెండ్లాడినాను
  కూరిమి సతి యొకతె కూటమికిఁ గలది. ॥ఏమి॥

తలఁచి మొక్కేసురలు తలవెంట్రుకలందరు
  యిలఁ దన బతుకెంతో యెరఁగరాదు
చెలఁగి రక్షించేవాఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ డొకఁడే
  కల డంతరంగమునఁ గైవల్యమే కలది. ॥ఏమి॥ 538

లలిత

వీరు వారనేటి వింతేల
  శ్రీరమణునికృప సిద్ధముగాక ॥పల్లవి॥

యెక్కడిపాపము యెక్కడిపుణ్యము
  దక్కిన శ్రీపతిదాసునికి
పక్కన లోహముఁ బరుసము దాఁకిన
  యెక్కువ నంతా హేమమేకాదా ॥వీరు॥

యేది హీనము యేది యధికము
  పాదుగ నడచుప్రపన్నునికి
మేదినిఁ దేమెలుఁతఁ బెండ్లాడిన
  సాదించ నేలికసానేకాదా. ॥వీరు॥

యేడ నింద లిఁక నేడ సంస్తుతులు
  జాడల శ్రీవైష్ణవునికిని
యీడనే శ్రీవేంకటేశుఁ డాత్మయట
  యీడులేనియతఁ డెక్కుడేకాదా. ॥వీరు॥ 539

రామక్రియ

నేనా గెలువ లేను నీమాయ
  శ్రీనాథ నీవు సేసేచేఁతలే నీమాయ ॥పల్లవి॥

తమకము గడు రేఁచు తలఁపు ఉబ్బూఁతలూఁచు
  నిమిష మూరకుండదు నీమాయ
  తిమిరము బుద్ధిఁ గప్పు తెలివల వెంటఁ దిప్పు
  అమరి తోడునీడ అయ్యఁబో నీమాయ. ॥నేనా॥

పట్టినందుకెల్లాఁ దీసు పాపమే చవులుసేసు
  నిట్టి(ట్ట?) పిడిఁ బోనీదు నీమాయ
  కొట్టఁగొన కెక్కించుఁ గోరి మొదలికి దించు
  మట్టులే దింతింతని మరియు నీమాయ. ॥ నేనా ॥

పలులంపటాల ముంచు భావజుచే భ్రమయించు
  నిలిచినచోటనెల్లా నీమాయ
  యెలమి శ్రీవేంకటేశ యిటు నిన్నుఁ గొలువఁగా
  మలసి నొలసి నన్ను మన్నించె నీమాయ ॥నేనా॥ 540

సామవరాళి

తనుఁ దా నేమఱక దైవము మఱవకుంటే
  మనసులోనే కలుగు మహామహిమ. ॥పల్లవి॥

కనురెప్ప మూసితేనే కడ దాఁగె జగమెల్ల
  కనుదెరచినంతనే కలిగెఁ దాను
  ననిచివుండుట లేదు నమ్మికపోవుట లేదు
  తనతోడిదే యిన్నిఁ దాఁ గలితేఁ గలవు. ॥తనుఁ॥

కడుపు నిండినంతనే కై పాయు రుచులెల్లా
చెడిదపుటాఁకలై తేఁ బ్రియమాయను
యెడనెడఁ జేఁదుగాదు యింతలోనే తీపు గాదు
వొడలితోడివే యివి వుండినట్టే వుండును ॥తనుఁ॥

అద్దములోఁ దననీడ అంతటా మెరసినట్లు
పొద్దు వొద్దు తనతోనే భోగాలెల్లా
అద్దిన శ్రీవేంకటేశుఁ డంతరాత్మయైనవాఁడు
కొద్ది లేదాతనిమాయ కొనసాగుచుండును. ॥తనుఁ॥ 541

రేకు 294 శంకరాభరణఁ

చవిచేసుక యిటు జరగెదము
జవదాఁటకురో సంసారులార. ॥పల్లవి॥

యెదిచూచినా నెరవెరవే
పోదిఁ గూడఁగా పొదపింతే
ఆదికినాది హరి యొకఁడే
పాదుగఁ బుట్టెడిభవములె వేరు ॥చవి॥

కలుములు లేములు కతలింతే
నిలుకడగలచో నిజమౌను
యిలయును జగమును యిదే యిదే
తెలిసి చూడఁగా దినములే ఘనము. ॥చవి॥

చింతల నిందరు జీవులే
బంతులఁ బుణ్యముఁ బాపమునె
యింతట శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడే
కాంతలుఁ బురుషులగతులై నిలిచె. ॥చవి॥ 542

భూపాళం

హరి కృష్ణ మేలుకొను ఆదిపురుషా
తరవాత నా మోము తప్పకిటు చూడ. ॥పల్లవి॥

మేలుకొను నాయన్న మెల్లనే నీతోడి
బాలులదె పిలిచేరు బడి నాడను
చాలు నిఁక నిద్దురలు చద్దికూళ్ళపొద్దు-
వేళాయ నాతండ్రి వేగ లేవే. ॥హరి॥

కను దెరవు నాతండ్రి కమలాప్తుఁ డుదయించె
వనిత ౧ మొకమజ్జనము వడిఁ దెచ్చెను
మొనసి మీతండ్రి యిదె ముద్దాడఁ జెలఁగీని
దనుజాంతకుండ యిఁకఁ దగ మేలుకోవే. ॥హరి॥

లేవె నాతండ్రి నీలీలలటు వొగడేరు
శ్రీవేంకటాద్రిపతి శ్రీరమణుఁడా
దేవతలు మునులుఁ జెందిననారదాదులు
ఆవలనుఁ బాడేరు ఆకసమునందు. ॥హరి॥ 548

లలిత

విశ్వాత్మ నీకంటె వేరేమియునుఁ గాన
ఐశ్వర్యమెల్ల నీయతివచందములే. ॥పల్లవి॥

కలవు మతములు పెక్కు కర్మభేదములగుచు
కలవెల్ల నీయందె కల్పితములే
కలరు దేవతలు బహుగతులమహిమల మెరయు
అలరి వారెల్ల నీ యంగభేదములే. ॥విశ్వా॥

౧. మొకమజ్జనము=ముఖముకడుగుట.

ఘనమంత్రములు పెక్కు గలవు వరముల నొసఁగు
నని చి యవి యెల్ల నీనామంబు లే
పెనగొన్న జంతువులు పెక్కులెన్ని గలవు
పనిగొన్న నీదాసపరికరము లే ॥విశ్వా॥

యెందును దగులువడ కేకరూపని నిన్ను
కందువఁ గొలుచువాఁడే ఘనపుణ్యుఁడు
అందపు శ్రీవేంకటాద్రీశ అన్నిటా—
నందినపొందిన వెల్లా హరి నీయనుమతే. ॥విశ్వా॥ 544

సామంతం

ఇహపరములకును యిది సుఖము
సహజావస్థే జరగేటిసుఖము. ॥పల్లవి॥

శ్రీరమణుఁడే చింతాయకుఁడని
వూరక వుండుట వొకసుఖము
కోరకుండఁగా గూడినయర్థము
ఆరయఁ [1]గైకొను టది సుఖము ॥ఇహ॥

వసముగానిపని వడిఁ దలకెత్తుక
అసురుసురుగాని దది సుఖము
[1]యెసరెత్తుక లేల్లేవని తొలక
పసఁ దనవిధిఁ గలవాఁటే సుఖము. ॥ఇహ॥

పెక్కు చంచలము పెనచుక తిరుగక
వొక్క సుఖంబొ టురుసుఖము
యెక్కువ శ్రీవేంకటేశ్వరు శరణని
నిక్కితిమిదె మానిజమే సుఖము ॥ఇహ॥ 545

[1] ఈమూడవపాదము సుఘటితార్థము కాదు.

లలిత

వింటిమి నీకతలు కంటిమి నీమాయలు
బంటుల మచ్యుత నీపాలివారమయ్యా ॥పల్లవి॥

కలిగిరి నీవల్లనే కడఁగి బ్రహ్మాదులు
నిలిచిరి సురలెల్లా నీవల్లనే
తెలిసిరి మునులెల్లా దేవుఁడవు నీవేయని
చలపట్టి హరి నీకు శరణనేమయ్యా. ॥వింటి॥

నుతియించీ వేదములు నోరారఁ నీమహిమ
గతి యాయ వైకుంఠమే ఘనులకెల్లా
ప్రతిలేనినీరూపే భావించేరు యోగీంద్రుల
తతితో శ్రీపతి నీకే దాసులమయ్యా. ॥వింటి॥

ఆదె నీచక్రముచేత నడఁగి రసురలెల్లా
బదికిరి విప్రులు నీపాదసేవను
పొదలి శ్రీవేంకటేశ పొంది నీకరుణచేత
మొదల వెనక నీకే మొక్కేమయ్యా. ॥వింటి॥ 546

గుండక్రియ

ఎట్టోకో దైవమా ఇదె నీకు శరణంటి
తొట్టినవాబ్రదుకుకుఁ దుదయు లేదు ॥ పల్లవి ॥

నాని యీజన్మమెత్తి నాటివెల్లా మఱచితి
పూని యేమిటా విరతి పుట్టనేరదు
కానను ముందరవచ్చేఘనకర్మపాశములు
౧ పానిపట్టి(?) యించుకంతా భయమూ లేదు. ॥ఎట్టో॥

౧. 'పూనిపట్టి' కి వ్యావహారికరూపము కావచ్చు

పంచేంద్రియములఁ జిక్కి భావమెల్లాఁ జిక్కువడె
అంచెల మోహముతోనే అరయ లేను
యెంచి నాదేహములోనిహేయమును సాత్వించె
చంచలపుదుర్గుణాలు చక్కనైనాఁ గావు. ॥ఎట్టో॥

నగుసంపదలచేత నన్ను నేనే మరచితి
౧తెగువది వివేకించఁ దీర దెప్పుడు
నిగిడి శ్రీవేంకటేశ నీవు నన్ను నేలఁగాను
జగమెల్లా నెరఁగ నే సాత్వికుఁడనైతి. ॥ఎట్టో॥ 547

రేకు 295 తెలుఁగుకాంబోది

ఇందునే తుదిపద మెక్కి రిందరును
మందరధర నీమహిమిదివో ॥పల్లవి॥

మరిగినపుణ్యులమతిలో కోరిక
పరమపుహరి నీపాదములు
గరిమ గోపికలు గావలెనన్నది
హరి నీసంభోగ మదియేపో. ॥ఇందు॥

పొంచి వేదములు పొగడెడియర్థము
అంచెల గుణకథ లవి నీవి
పంచి యజ్ఞములఫలమై యున్నవి
నించి దేవ నీ నిజపూజలెపో. ॥ఇందు॥

కైవల్యమునకుఁ గడుఁ దెరువై నది
ఆవల నీశరణాగతియే
శ్రీవేంకటేశ్వర చెప్పె మాగురుఁడు
మావద్ద నిదె నీ మంత్రమెపో. ॥ఇందు॥ 548

౧. 'తెగువడి' పూ. మ పా

సామంతం

గోవిందుదాసులమై కొనకెక్కుదుముగాక
వేవేలువిధుల నమ్మి వెతఁబడఁగలమా ॥ పల్లవి ॥

మనసులోపలిమామర్మము దెలియలేము
ఘనుఁడైనహరి నెట్టు గానఁగలము
తనువుతో భోగాలు తగులు వీడఁగలేము
వెనకకర్మపాశాలు వీడించుకోఁగలమా ॥ గోవిం ॥

వడిఁబెట్టేయింద్రియాల వద్దని మానుపలేము
తొడరి సంసారము తోయఁగలమా
బడిబడి నానాటిబతుకు చెప్పుకోలేము
పొడలేటియితరుల బోధించఁగలమా ॥గోవిం॥

కొంకక ఆడినమాట గురుతువెట్టఁగలేము
లంకె వేదవాక్యము దలఁచఁగలమా
యింకా శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడే మాదేవుఁడని
సంకెలేకుందుముగాక జాలిఁబడఁగలమా. ॥గోవిం॥ 549

బౌళి

పుట్టుగులు వొక్కటే పుణ్యపాపములే వేరు
వెట్టుసేసినాఁ జేసీ నేమి సేయవచ్చును ॥ పల్లవి ॥

పగలే రేయి యీబడిఁ గొన్నిజీవులకు
వొగి నా రేయి పగలౌ నొకరికిని
తగుదైవ మొకఁడే తమమతములే వేరు
పగటుల విష్ణుమాయ భ్రమయించీ నిదివో. ॥ పుట్టు ॥

నిలువెల్లాఁ జేఁదే నెరిఁ గొన్ని వృతములు
కలదెల్లఁ దీపే కమ్మరఁ గొన్ని
తలఁపును నొకటే తత్వములే వేరువేరు
చెలరేఁగి విష్ణుమాయ చిక్కువెట్టీ నిదివో ॥పుట్టు॥

ఇహమే పరము యెఱఁగితేఁ గొందరికి
మహిఁ బరమే ఇహము మరొకరికి
వహితో శ్రీవేంకటేశు వలెనని కొలిచితే
సహజపువిష్ణుమాయ జారిపోవు నపుడే ॥పుట్టు॥ 550

కన్నడగౌళ

దైవమా నీవే యిందు దయ దలఁచుటగాక
తోవనున్న జీవు లెట్లు తోసేరు నీమాయ ॥పల్లవి॥

౧ పలుచవులందునెల్ల ప్రాణమే మిక్కిలి చవి
బలిమి తీపులలోనఁ బ్రాణమే తీపు
యిలపైఁ బూజ్యాలలోన నింతులే కడుఁబూజ్యాలు
తలఁచి జీవులు యెట్టు దాఁటేరు నీమాయ ॥దైవ॥

తగుచుట్టరికాలలో ధనమే చుట్టరికము
జగతిఁ గట్టనికట్టు సంసారము
వగలైనగుణాలలో వైరమే నిజగుణము
జిగిఁ బ్రాణు లెట్లు గెలిచేరు నీమాయ. ॥దైవ॥

తమలో నెవ్వరికైనా తమజాతి తమనేర్పు
తమకు నెక్కుడై తోఁచు తక్కువనరు
నెమకి శ్రీవేంకటేశ నీదాసులకే కాని
భ్రమసినజీవులెల్లాఁ బాయరు నీమాయ ॥దైవ॥ 551

౧. 'పలుచదువు' పూ. ము. పా

లలిత

తెలిసినవారి కింతా దేవుఁడై యుండు
కలఁడన్నచోట హరి గలఁ డటుగాన. ॥ పల్లవి ॥

అందు నిందుఁ బోయి శ్రీహరిని వెదకనేల
బొందితోడిరూపులెల్లాఁ బొరి నతఁడే
కొందరిలో నుండి ఇచ్చుఁ గోరినట్టియీవులెల్ల
కొందరిలో మాటలాడుఁ గొందరిలో నగును. ॥ తెలి ॥

లోన వెలిఁ జూచి పరలోకము వెదకనేల
యేనెలవైన వైకుంఠ మెదుట నదె
పూని వొకచోట నెండ పొడచూపు నక్కడనే
నానినవెన్నెల గాసు నానారీతులౌను ॥ తెలి ॥

చొక్కి చొక్కి యానందసుఖము వెదకనేల
మక్కువఁ దా శాంతుఁడైతే మతిలో నదె
యెక్కువతో శ్రీవేంకటేశ్వరుదాసుఁడ నైతి
వొక్కఁడే మాకిన్నిటికి నొడయఁడై నిలిచె. ॥ తెలి ॥ 552

భవుళి

ఇంక మాలోనిట్ల కేది విధో
కింకరులమని యెడిగెలుపే కాక ॥ పల్లవి ॥

యెవ్వరు గడచిరి యింతకతొలుతను
నివ్వటిల్లు హరి నీమాయ
నవ్వుచు నీశరణాగతి నమ్మిన
మువ్వంక శుకాదిమునులే కాక. ॥ ఇంక ॥

కన్నవారెవ్వరు ఘనవైకుంఠము
పున్నతమగునీవురుమహిమ
మున్ను నిపుడు నీ ముద్రలు మోఁచిన
అన్నిటా ఘనసనకాదులుగాక. ॥ ఇంక ॥

తెలియువారెవ్వరు దివ్యజ్ఞానము
చలనముగాఁ జెప్పుశాస్త్రములు
యిలలో శ్రీవేంకటేశ నీ వారై
చెలఁగిరి శేషాదిజీవులుగాక. ॥ఇంక॥ 553

రేకు 298 సాళంగనాట

ఎందరు గలిగిన నితనిలోనే
ముందు వెనకలను ముఖ్యం డితఁడే. ॥ పల్లవి ॥

భవవిదూరుఁ డాపద్బంధుఁడు హరి
వివరించి కొలువ వేల్పితఁడు
కవతో లక్ష్మీకాంతుఁ డితఁడు
రవిశశినేత్రుఁడు రక్షకుఁడు. ॥ ఎంద ॥

కలిదోషహరుఁడు కారుణ్యనిలయుఁడు
వలెనను వారికి వరదుఁడు
తలఁపులోనఁగలతత్త్వం బితఁడు
సులభుఁ డితఁ డరసిచూచినను ॥ ఎంద ॥

శ్రీవేంకటేశుఁడు చిత్తజగురుఁడు
యేవలఁజూచిన నితఁడే
గోవిందుఁ డితనిఁ గొలిచితిమిదివో
తోవయుఁ గంటిమి తుదకెక్కితిమి. ॥ఎంద॥ 554

శుద్ధవసంతం

కనుఁగొననిది హరికల్పితము
తనకు నిందులోఁ దగినంతే. ॥ పల్లవి ॥

నానాభేదములు నరులగుణంబులు
నానారుచు లివి నవపదార్థములు
ఔ ననేదేది యటు గాదనేదేది
వానివానివిధి వలసినయట్టు. ॥ కనుఁ ॥

నడచుఁ బ్రపంచము నడపేవిధముల
నడచు మాయ లెన్నఁగరావు
విడిచేటి వేఁటివి విడువని వేఁటివి
పడఁగఁబడఁగ నవి పరచినయట్లు. ॥ కనుఁ ॥

తెగనికర్మములు దేహధర్మములు
తెగనియాస లివె దినదినము
తగు శ్రీవేంకటదైవము దాసులు
నగుదు రిన్నిటిని నటనలు చూచి. ॥ కనుఁ ॥ 555

వరాళి

అరిగాఁపులము నేము అంతర్యామివి నీకు (వు?)
యిరవై నీచెప్పినట్టు యేమిసేతుమయ్యా. ॥ పల్లవి ॥

గాలి ౧ ముడిగట్టినట్టు కాయము మోచితిమి
కాలముగొలచితిమి కనురెప్పల
జాలి రొప్పితిమి వట్టిసటలనే యేపొద్దు
యేల మెచ్చ వింకాను యేమిసేతుమయ్యా. ॥ అరి ॥

---

౧ 'ముడె' రేకు.

చుక్కలు లెక్కించినట్టు చూడఁగ మాజన్మములు
పుక్కినఁ గర్మములకు నొడిగట్టితి (మి?)
తెక్కులను వెంట వెంటఁ దిరిగేము బంట్లమై
యెక్కువాయ వెట్టి మాకు నేమిసేతుమయ్యా ॥అరి॥

పాలు ౧ వొంగినటువలెఁ బాయము మోచితిమి
నాలుకకెక్కినవెల్లా నమలితిమి
యీలీల శ్రీవేంకటేశ ఇంత సేసితివి
యేలినవాఁడవు ఇంకా నేమిసేతుమయ్యా॥ ॥అరి॥ 556

శంకరాభరణం

మిగిలిన దే మిఁకమీఁదట దేహికి
అగపడు నొక పడెఁ డన్నంబు ॥పల్లవి॥

రతిఁ బగటివెలుఁగు రాత్రిచీఁకటికి
సతము గాదు అది సరికి సరి
అతిభోగములకు నార్జించుటకును
చతురపుసంపద సరికి సరి ॥మిగి॥

అలయపథ్యమున నౌషధము గొనుట
చలువకు వేఁడికి సరికి సరి
నిలిచినపుణ్యము నిండుఁ బాపములు
బలువు వెలువులకు సరికి సరి. ॥మిగి॥

మహి మరణములకు మరి పుట్టుగులకు
సహజ మందరికి సరికి సరి
యిహమున శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ డాత్మకు
సహకారి యతఁడు సరికి సరి. ॥మిగి॥ 557

౧. 'వాఁగి' రేకు

మాళవి

తెలుపఁగరాదిది దేవునిమాయలు
   ఫల మెఱఁగరు యీ పట్టినవెట్టి. ॥పల్లవి॥

పుట్టిరి దివిజులు పురుషోత్తమునం-
   దట్టే యణఁగిరి యతనందు
   యిట్టె యీతని యిందరతో సరి-
   వెట్టి కొలుచుటే పెనువెట్టి. ॥తెలు॥

హరివరమునవే యందరు బదికిరి
   పరులవరము గని బడలిరి యసురలు
   యిరవెఱిఁగితని నిందరిలోపల
   సరిగా మొక్కుట సహజపువెట్టి. ॥తెలు॥

జీవాంతరాత్ముఁడు శ్రీవేంకటేశుఁడు
   యేవల శ్రీలక్ష్మి యీతనిదేవులు
   వేవేలు సిరులు వీరె యొసఁగిరని
   భావించువారికిఁ బట్టదు వెట్టి. ॥తెలు॥ 558

ముఖారి

కలలోన నిట్లనే కాఁపురము నిట్లనే
   నిలువు గల్లందమో నిజమందమో. ॥పల్లవి॥

వొక్కనాటిప్రపంచము వొక్కనాటివలె రాదు
   వొక్కనిమిషమువలె నొకటి గాదు
   పక్కన మాయమై పోవు బడిబడినే వచ్చు
   నెక్కొని కల్లందమో నిజమందమో. ॥కల॥

పొద్దు వొడచేది గొంత పొద్దు గూఁకేది గొంత
చద్ది గొంత వేఁడి గొంత చవులు గొంత
వొద్దనే కాలము నుండు వుండుండీ దవ్వయిపోవు
నిద్దపుఁగల్లందమో నిజమందమో. ॥కల॥

పాపపుణ్యా లంటెనంటాఁ బాయవు సుఖదుఃఖాలు
పైపై ననుభవించఁ బరసిపోవు
యేపొద్దు శ్రీవేంకటేశుఁ డెదలోనే వున్నాఁడు
యేపునఁ గల్లందమో యిది నిజమందమో. ॥కల॥ 559

రేకు 297 నారాయణి

ఏఁటివిచారము యెక్కడి యాచారము
మాటున జీవుఁ డింతేసి మాయలఁ బొరలును ॥పల్లవి॥

పరగ నూరేండ్లబ్రతుకునకే కా
ధర నన్నియునుఁ గూర్చి దాఁచుకొనేది
పొరసి నానాసుఖభోగాలు చింతించుఁగాని
పరమున కిపాటిప్రయాస పడఁడు ॥ఏఁటి॥

కడుపు నించుకొరకుఁ గామసుఖమునకే కా
చెడనివుద్యోగాలు సేయఁగోరును
మిడిసి లోకములెల్ల మెప్పించ నడచుఁగాని
చిడుముడి హరి మెప్పించే ననలేఁడు. ॥ఏఁటి॥

సారె సారెఁ బుట్టి చచ్చి జననము వొందేదెల్లా
వూరఁగలకర్మము లొగిఁ జేయుట
మేరలేక నరులను మెచ్చుగఁ గొలుచుఁగాని
కూరిమి శ్రీవేంకటేశుఁ గొలువఁగలేఁడు. ॥ఏఁటి॥ 560

దేసాళి

భావములోనా బాహ్యమునందును
గోవింద గోవింద యని కొలువవో మనసా. ॥పల్లవి॥

హరియవతారములే యఖిలదేవతలు
హరిలోనివే బ్రహ్మాండములు
హరినామములే అన్నిమంత్రములు
హరి హరి హరి యనవో మనసా ॥భావ॥

విష్ణునిమహిమలే విహితకర్మములు
విష్ణునిఁ బొగడీ వేదములు
విష్ణుఁ డొక్కఁడే విశ్వాంతరాత్ముఁడు
విష్ణు విష్ణువని వెదకవో మనసా ॥భావ॥

అచ్యుతుఁ డితఁడే ఆదియు నంత్యము
అచ్యుతుఁడే యసురాంతకుఁడు
అచ్యుతుఁడు శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద నిదె
అచ్యుత యచ్యుత శరణనవో మనసా ॥భావ॥ 561

గుండక్రియ

అంతయు నతనిమహామహిమే అతఁ-
డెంత సేసినా నెట్టయిన నవును. ॥పల్లవి॥

రావలెనన్నవి రాక మానవు
పోవలె నన్నవి పోకుండవు
ఆవలఁబీవల వలమటలేఁటికి
దైవమొక్కఁడే తగిలినగుఱుతు. ॥అంత॥

కాయపుగుణములు కలిగినవే భువి-
నీయెడ జీవుఁడు యిటు గలఁడే
ఆయమిందుఁ గా దవునన నెవ్వరు
కాయజగురుఁ డొక్కఁడే ప్రేరకుఁడు ॥అంత॥

అంతరంగమే యాత్మజ్ఞానము
వింతగు వెలుపల వెడమాయ
చింతించి రక్షించ శ్రీవేంకటేశుఁడు
మంతుకెక్కె నిఁక మతకములేల. ॥అంత॥ 562

సాళంగం

ఒక్కఁడే దైవం బున్నతుఁ డీతఁడు
తక్కినతలఁపులు తప్పుఁదెరువులు. ॥పల్లవి॥

పురుషులకెల్లాఁ బురుషోత్తముఁడు
సురేంద్రాదులకు సురేంద్రుఁడు
హరునికి నజునికి నవ్వలిమూరితి
హరి యితఁడే పరమాత్ముఁడు. ॥ఒక్కఁ॥

వేదాంతంబుల వేద్యుఁ డీతఁడు
ఆదికినాదియునన నితఁడే
మేదిని నరులకు మేదినీశ్వరుఁడు
యేదెసఁ జూచిన నీశ్వరుఁ డితఁడే. ॥ఒక్కఁ

యెక్కువలకెల్ల నెక్కువ యీతఁడు
మక్కువ మరునికి మరుఁ డితఁడు
యిక్కడ శ్రీవేంకటేశుఁడై మిగుల
పక్కన నిదివో ప్రత్యక్ష మితఁడు ॥ఒక్కఁ॥ 563

శ్రీరాగం

ఓహో నిలిచిన దొకటిదియే
శ్రీహరిసాకారచింతనము ॥పల్లవి॥

పంచమ౧వేదపుపద్మాక్షునామము
అంచెఁ బాపహార మౌషధము
పంచలఁ బీతాంబరుశరణాగతి
ముంచినయజ్ఞానమునకు దీపము ॥ఓహో॥

విందులకుడుపులు విష్ణుకీర్తనము
చందపుపై కంఠ(ము?) సంబళము
పొందుగ నచ్యుతుఁబూజించుపూజలు
కిందటఁ గొనకెక్కెడినిచ్చెనలు ॥ఓహో॥

కట్టినముడుపగు ఘనకృష్ణభక్తి
ముట్టినపాపవిమోచనము
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ్వరుకృప యిది
పట్టినవారికి బలువగుసొమ్ము(మ్మ?). ॥ఓహో॥ 564

శంకరాభరణం

వేదము దీర్చదు వేరే శాస్త్రములు
యేదియుఁ దీర్చదు యిది నీమాయ. ॥పల్లవి॥

నీవల్ల బ్రదికిరి నిండుదేవతలు
నీవల్ల నసురలు నెలఁ జెడిరి
ఆవల నిందరి కాత్మవు నీవే
చేవదేరె నీచిక్కులే భువిని. ॥వేద॥

---

౧. 'వేదము' కావచ్చు.

నెమ్మిఁ బాండవుల నీవారంటివి
కమ్మర విడిచితి కౌరవుల
యిమ్ముల నీవావి యిద్దరికొకచే
తెమ్మలాయ నీతీరనిచిక్కు. ॥ వేద ॥

జగమున నీదే స్వతంత్రమెల్లా
నెగడినజీవులు నీవారు
తగు శ్రీవేంకటదయివమ యిన్నియు
తెగి నీదాసులు తెలిసినచిక్కు ॥ వేద ॥ 565

రేకు 298 దేవగాంధారి

మాయామోహము మానదిది
శ్రీయచ్యుత నీచిత్తమే కలది ॥ పల్లవి ॥

యెంతవెలుఁగునకు నంతేచీఁకటి
యెంత సంపదకు నంతాపద
అంతటా నౌషధ మపథ్యమును సరి
వింతే మిగిలెను వేసటే కలది ॥ మాయా ॥

చేసినకూలికి జీతమునకు సరి
పూసినకర్మభోగము సరి
వాసులజన్మము వడి మరణము సరి
ఆసల మిగిలిన దలపే కలది. ॥ మాయా ॥

మొలచినదేహము ముదియుటకును సరి
తలఁచినదైవము తనలోను
యిలలో శ్రీవేంకటేశ నీ కరుణ-
గలిగినమాకెల్ల ఘనతే కలది. ॥ మాయా ॥ 566

సాళంగనాట

చేకొని కొలువరో శ్రీనరసింహము
శ్రీకరమగు నిదె శ్రీనరసింహము ॥పల్లవి॥

వెడలేటివూర్పుల వేఁడిమి చల్లి
చిడుముడికోపపు శ్రీనరసింహము
గడగడవడఁకేటిగండస్థలములు
౧తెడలు గదలిచీ శ్రీనరసింహము ॥ చేకొ ॥

వంకరగోళ్లవై పులు వెదకీ
చింకచూపులను శ్రీనరసింహము
హుంకారంబుల నుదధులు గలఁచీ-
నంకెల శ్రీపతియగు నరసింహము ॥ చేకొ ॥

వదనము దిప్పుచు వడి నసురమేను
౨చిద్రుపలు చేసెను శ్రీనరసింహము
అదివో శ్రీవేంకటాద్రి యెక్కి యిటు
చెదరక నిలిచెను శ్రీనరసింహము. ॥ చేకొ ॥ 567

వరాళి

అతనిలోనే యుండఁగ నన్నియును
కతలెన్నైనాఁ గలవు కమలాక్షుఁ గనరో ॥పల్లవి॥

యిసుక లెక్కవెట్టితే నెంతైనాఁ గలదు
అసముదించనిపుణ్యా లటువంటివే
వసగాని పెక్కుదేవతలఁ గొలుచుకంటే
సుసరాన హరివారై సుఖియించరో. ॥అత॥

౧. 'తెడలు' వ్యావహారికము యతి. ౨. 'చిద్రుపలు' రేకు.

గోడ గడుగఁగఁ బోతేఁ గొనదాఁకా రొంపే
ఆడుకోలుతర్కవాదా లటువంటివే
వాడిక నారుమతాలవారఁడై తిరుగుకంటే
యీడనే శ్రీపతివారై యీడేరరో ॥అత॥

మనసునఁ బాలు దాఁగితే మట్టు లేదు మేర లేదు
అనుగుసంసారభోగా లటువంటివే
దినదినతపములఁ దీదీపులవుకంటే
తనిసి శ్రీవేంకటేశుదాసులై బ్రదుకరో ॥అత॥ 588

సౌరాష్ట్రం

మరల విచారించితే మంచముకిందే నుయ్యి
తిరుల హరివారై రి శివాదులు ॥పల్లవి॥

ఆడేటిమాటలకెల్ల నాది నంతము లేదు
వీడనికర్మములకు విధి లేదు
తాడుపడ్డమనసుకు దైవము విష్ణుఁడేయని
పాడి కొలిచిరి తొల్లి బ్రహ్మాదులు ॥మర॥

పుట్టిపదేజన్మముల కూరట యెందూ లేదు
౧కట్టడి ఇంద్రియాలకు గతి లేదు
త్తట్టువడ్డజీవునికి దైవము శ్రీహరియని
యిట్టె మొరయిడిరి యింద్రాదులు. ॥ మ

కప్పినయీమాయలకు కడవ రెండూ లేదు
తిప్పనిహరిభక్తికిఁ దిరుగు లేదు
వొప్పుగా శ్రీవేంకటేశుఁ డొక్కఁడే దైవమని
చొప్పువట్టి కొలిచిరి శుకాదులు. ॥ మ

౧ 'కట్టిడి', రేకు. వ్యావహారికము కావచ్చు

సామవరాళి

ఏవల్ల నేఁగాము ౨ లిఁక నేవి అన్నియు నీలోనే
శ్రీవల్లభుఁడ నిన్నుఁ జేటితిమి నేము ॥ పల్లవి ॥

సగుణనిర్గుణములును సావయవనిరవయవ-
మగుఁదర్క-వాదకలహములు ఘనము
జగములో చదువులును సంశయంబే కాని
తెగనీదు నీమాయ తెలియవసమా ॥ ఏవ ॥

వేదమార్గము గొంత వేదబాహ్యము గొంత
పోదిమతములవారిపోరు ఘనము
పాదైనమునిరుషులు బహుముఖములే కాని
సోదించి వొకమాట చూపంగలేరు ॥ ఏవ ॥

వెసఁ గర్మ మొకవంక విజ్ఞాన మొకవంక
వసగావు రెంటిబలవంతములును
వసుధ శ్రీవేంకటేశ్వర నీవు గావు మిఁక
ముసుఁగువెట్టినవాదు ముగియదెంతైనా. ॥ ఏవ ॥ 570

బౌళి

సర్వాత్మకుఁడవు సర్వేశ్వరుఁడ నా-
పూర్వాపరాలు నీకే భువి సమర్పయామి. ॥ పల్లవి ॥

వేగిలేచి నేఁ జేసేవెడచేఁత నీ చేఁతే
ఆగడపుమాటాడిన వది నీ మాటే
ఆగము భోగములు నా యన్నపానాదులు మరి
శ్రీగురుఁడ నాలోని చింతయు నీ చింతే ॥ సర్వా ॥

౨ "లి(కనేవిఅ)న్నియు" పూ ము పా తాళము చెడుననుభయముతో (కనేవి అ) అక్షరములు చిప్పగుర్తులో ఉంచిరెమో?

కోపము శాంతములును గుణావగుణము నా-
రూపును నీ సాకారరూపమే
పాపపుణ్యములు నా ప్రాణవాయువులును
శ్రీపతి నా సంసారసేవయు నీసేవే. ॥సర్వా॥

ఉదయాస్తమపుదినా లున్నాఁడ నీ దినములే(?)
యెదురు నేను నీ వాఁడ నింతా నీదె
అదివో శ్రీవేంకటేశ అంతరియామివి నీవే
నిదుర మేల్కొనుటయు నీ మహిమే. ॥సర్వా॥ 571

రేకు 299 శంకరాభరణం

తన చిత్తముకొలఁది తమకించ నేఁకనేల
మనసువచ్చినప్పుడే మన్నించీఁగాక. ॥పల్లవి॥

కొండలందు నదులందుఁ గోరి యాకసాన భువి
నిండియున్నాఁడు తొలుతే నీలవర్ణుఁడు
అండనే నాయందు లోకులందు నుండుటరుదా
గండికాఁడై తనమాయ గాననీఁడుగాక. ॥తన॥

గాలియై పంచమ(హా?)వాద్యగతులై శబ్దములై
ఆలకించి పలికీని యాదిమూరితి
నాలుకకొననే వుండి నానాభాషలాడీని
కాలముతో నెదిరికిఁ గాననీఁడుగాక. ॥తన॥

వేదమందు శాస్త్రమందు వేవేలువాదములందు
పాదుకొని బోధించీఁ బరమాత్ముఁడు
యీదెసనే శ్రీవేంకటేశుఁడై పొడచూపె
గాదిలితనదాసులఁ గరుణించీఁగాక. ॥తన॥ 572

లలిత

శ్రీపతి యొక్కఁడే శరణము మాకును
తేప యితఁడె మఱి తెరఁగేది ॥ పల్లవి ॥

ఆసలు మిగులా నాతుమ నున్నవి
యీసులేనిసుఖ మెక్కడిది
చేసినపాపము చేతుల నున్నది
మోసపోనిగతి ముందర నేది ॥ శ్రీప ॥

కోపము గొందుల గుణముల నున్నది
యేపున నిజసుఖ మిఁక నేది
దీపనాగ్నితోఁ దిరిగేటిదేహము
పైపై విరతికిఁ బట్టేది ॥ శ్రీప ॥

పంచేంద్రియములపాలిటిబదు కిది
యించుక నిలుకడ కెడ యేది
యెంచఁగ శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ డొకఁడే
పంచినవిధులను పాలించుఁగాక. ॥ శ్రీప ॥ 578

మాళవిగౌళ

నారాయణ నీనామమహిమలకు
గోరఁ బోవుటకు గొడ్డలి దగునా. ॥ పల్లవి ॥

హరియని నొడిగిన నణఁగేటిపాపము
సిరుల నేను నుతిసేయఁగఁగలనా
పరగినపిచ్చుకపై బ్రహ్మాస్త్రము
దొరకొని పూరకె తొడిగినయట్లు. ॥ నారా ॥

వ్యావహారికముగ "శరణము" అనియాః లేకున్న యతిభంగము.

అచ్యుతయనఁగా నందెటిసంపద
యిచ్చల నెంచిన నిఁకఁ గలవా
కొచ్చి కొచ్చి యొకకొండంతకనకము
వెచ్చపుఁబోఁకకు వెల యిడినట్లు. ॥నారా॥

యెదుటనే శ్రీవేంకటేశ్వర యనఁగాఁ
బొదిగెటితపముల పుణ్యము గలదా
కదిసి సముద్రము గడచి వోడలోఁ
జిదిసి యినుము దెచ్చినయట్లు ॥నారా॥ 574

లలిత

నీ వెటు దలఁచిన నిఖిలము నట్టా
యేవల స్వతంత్రమింతా నీది ॥పల్లవి॥

యేఁటిపురాకృత మెక్కఁడికర్మము
దాఁటక హరి నీదయ గలితే
నీటున నిన్నియు నీ కల్పితములు
పాటించి నీవే పాపఁగలేవా ॥నీవె॥

యెక్కడిజన్మము లెక్కడిమరణము-
లొక్కఁడవె నీవు వొద్దంటే
యెక్కువ నిందరి నేలెటివాఁడవు
యిక్కడఁ గొలిచితి మితరము లేలా. ॥నీవె॥

యేది పాపము యేది పుణ్యము
పోదిగ నీవే పొమ్మంటే
చేదో డిందుకు శ్రీవేంకటేశ్వర
ఆదెస నిను శరణంటిమి గొంత. ॥నీవె॥ 575

ముఖారి

నానాఁటిబదుకు నాఁటకము
కానక కన్నది కైవల్యము ॥ పల్లవి ॥

పుట్టుటయు నిజము పోవుటయు నిజము
నట్టనడిమిపని నాఁటకము
యెట్టనెదుటఁ గల దీప్రపంచమును
౧కట్టఁగడపటిది కైవల్యము. ॥ నానాఁ ॥

కుడిచే దన్నము కోక చుట్టెడిది
నడుమంత్రపుపని నాఁటకము
వొడిఁగట్టుకొనినవుభయకర్మములు
గడిదాఁటినపుడే కైవల్యము ॥ నానాఁ ॥

తెగదు పాపమును తీరదు పుణ్యము
౨నగి నగి కాలము నాఁటకము
యెగువనె శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ డేలిక
గగనముమీఁదిది కైవల్యము ॥ నానా ॥ 576

సాళంగనాట

ముద్దుగారే యశోదముంగిటిముత్యము వీఁడు
తిద్దరానిమహిమల దేవకిసుతుఁడు ॥ పల్లవి ॥

అంత నింత గొల్లెతలఅరచేతిమాణికము
పంతమాడేకంసునిపాలివజ్రము
కాంతుల మూఁడులోకాలగరుడపచ్చఁబూస
చెంతల మాలోనున్న చిన్నికృష్ణుఁడు. ॥ ముద్దు ॥

౧ 'కట్టఁగడపటిలో' అరసున్నచింత్యము. ౨ 'నగినగి' సరిగ అగుపట లేదు

రతికేలి రుక్మిణికి రంగుమోవిపగడము
మితి గోవర్ధనపుగోమేధికము
సతమై శంఖచక్రాలసందుల వైడూర్యము
గతియై మమ్ముఁగాచేటికమలాక్షుఁడు. ॥ముద్దు॥

కాళింగునితలలపైఁ గప్పినపుష్యరాగము
యేలేటి శ్రీవేంకటాద్రియింద్రనీలము
పాలజలనిధిలోనఁ బాయనిదివ్యరత్నము
బాలునివలెఁ దిరిగీఁ బద్మనాభుఁడు ॥ముద్దు॥ 577

౧ రేకు 300 దేసాళి

ఇందరు నెఱిఁగిన దీబదుకు
పొందినదాఁకా భోగించవలయు ॥పల్లవి॥

పొట్టఁబోరుగు లివె పుణ్యపాపములు
నట్టనడుమనే నాబదుకు
వెట్టిమోపువో వెడ సంసారము
ముట్టినదాఁకా మోవఁగవలెను ॥ఇంద॥

తోడునీడ యిది తొలఁగనిజన్మము
యేడకుఁ బోరాదు యీబదుకు
పీడనికట్లు వెడవెడయాసలు
వూడినదాఁకా నుండఁగవలెను ॥ఇంద॥

చేతిలో ధనము శ్రీవేంకటపతి
యీతనితోడిదె యీబదుకు
ఆతుమలోనే యలవైకుంఠము
ధాతు మాతుగని తలఁచఁగవలెను ॥ఇంద॥ 578

౧ పూర్వముద్రణసమయాని కీరేకు దొరకలేదు.

లలిత

నీవే యంతర్యామివి నీవున్న దేవైకుంఠము
    అవలఁ బరమపదమన నింకాఁ గలదా ॥ పల్లవి ॥

యిందరు జంతువులు నీవిచ్చినరూపులు మోచి
    పొందితో నీకే సెలవై పుట్టినారు
    కందువ నీ ప్రపంచపుకైంకర్యములు సేసి
    అందిరి జీవన్ముక్తు లదివో చాలదా ॥ నీవే ॥

యేలిక వంచినపనే యింద్రియభోగములెల్ల
    తోలితోలి రాచాజ్ఞ తోయకున్నారు
    కాలము నిన్నుఁ బాయరు గర్భగోళమం దున్నారు
    యీలోకమే సాలోక్య మిది యింత చాలదా ॥ నీవే ॥

జ్ఞానము నజ్ఞాన మేది స్వామికార్యములోన
    మానక నీపనులలో మత్తులైనారు
    శ్రీనాథుఁడవు నీవే శ్రీవేంకటేశ్వర
    నీనాటకములోనే నిత్యులైరి చాలదా ॥ నీవే ॥ 579

ధన్నాసి

పరిణామమే మాకుఁ బతివి నీవు గలుగ
    శరణాగతే మాకు సకలరక్షయ్యా ॥ పల్లవి ॥

నుదుట వ్రాసినవ్రాఁత నూఁటికి నీతిరుమణి
    తుదు రేది మాకు నేఁడు యేఁడులోకాల
    పెదవిమీఁదటిజెనె పేరుకొనేనీజపము
    అదన మాకు నదివో అక్కరలేదయ్యా ॥ పరి ॥

చేతికివచ్చినసొమ్ము చేరె నీశంఖుచక్రాలు
ఘాతల మాతీక నేది గడమలేదు
నీతితో వెనుబలము నీదాసులసేవ
రాతిరిఁబగలు నిదె రాజులమో యయ్యా ॥ పరి ॥

తొల్లిఁటిపుణ్యఫలముతోడనే నీసంకీర్తన
తల్లి దండ్రి నీవు నీతరుణియును
యెల్లగా శ్రీవేంకటేశ యిన్నియుఁ గలిగె మాకు
చల్లఁగా బ్రతికితిమి జయమందవయ్యా ॥ పరి ॥ 580

పాడి

ఇందులోన నే నెవ్వరిఁబోలుదు
అంది నీవాఁడ నేననుకొంటిఁజుమ్మీ ॥ పల్లవి ॥

జలజనాభ నీ శరణనువారలు
అల నారదసనకాదులు
కెలన మరియు నీ ౧ కింకరవర్తులు
తెలిసినబ్రహ్మాదిదేవతలు ॥ ఇందు ॥

నోరార హరి నిను నుతించువారలు
చేరువనుండేటిశేషాదులు
ధారుణిలో నీదాసాన(ను?)దాసులు
మారుతిముఖ్యులు మహామహులు ॥ ఇంద ॥

బడి నీచే ముక్తివడసినవారలు
నుడిగొనుమునిజనకుకాదులు
కడఁగిన శ్రీవేంకటపతి నీవే
తడవి నన్ను దయదలఁచుమీ ॥ ఇంద ॥ 581

౧ కింకరాః ఇవ వర్తంతే ఇతి కింకరవర్తినః' దానితత్సమ మిది కావచ్చు

శుద్ధవసంతం

అతిశయంబగుమోక్ష మందుచే తగుఁగాక
భక్షించుపండ్లకుఁ బ్రాణ మీఁదగునా ॥పల్లవి॥

కొండంతపసిఁడి కలగూరకే వెలయిడిన-
నిండినవివేకులకు నేరమిదిగాదా
దండమిడి హరి నిన్నుఁ దలఁచినఫలంబెల్ల-
నండ పాపము వాపుమనుట కిది దగునా ॥అతి॥

గుఱుతుగలరత్నంబు గుగ్గిళ్లు గొనఁగ వెల-
పఱచుటే తన బుద్ధి పాడౌట గాదా
అఱిముఱి హరి నిన్ను నర్చించుఫలమెల్ల
కఱకుఁదనదేహాభోగముల కనఁదగునా ॥అతి॥

కామధేనువుఁ దెచ్చి కాసుకే వెలకొసఁగ
కామించ నధికులకు కడుఁగొరతగాదా
శ్రీమంతుఁడైనట్టి శ్రీవేంకటేశ నిను
సేమమునఁ గొలిచి తుచ్ఛము లడుగఁదగునా ॥అతి॥ 582

దేసాళం

ఎవ్వారము నేమిసేసే మేమిగడమలు నీకు
రవ్వగా శరణంటే రక్షించుటింతే ॥పల్లవి॥

అందరుఁ జేసినకర్మము లవి నీకు జీవనమై
అంది జీవించేవంటే నదియుఁ గాదు
కొందరు సురల(లు?)తోడై కూడిరాఁగా నసురల-
యిందరి గెలిచేవంటే నిదియుఁ గాదు ॥ఎవ్వా॥

వొకచోటఁ గలవు వేరొకచోట లేవంటే-
నకటా యెంచిచూచిన నదియూఁ గాదు
మొకమిచ్చి వొకగుణమునఁ దిరిగేవంటే
సకలగుణుఁడ వాజాడయుఁ గాదు ॥ఎవ్వ॥

కపట మిదనరాదు కడునవుననరాదు
వుపమించరాదు వొల్లకుండఁగరాదు
యెపుడును శ్రీవేంకటేశ నీ చిత్తమింతే
విపరీతములు లేవు వెలితీ లేదు ॥ఎవ్వ॥ 588

శ్రీః శ్రీః శ్రీః

1-వ అనుబంధము

అకారాదిగ రాగసంకీర్తన సంఖ్యాసూచి

రాగములు	సంకీర్తనసంఖ్యలు
ఆహిరి	7, 39, 60, 64, 77, 95, 147, 200, 206, 265, 311, 410.
ఆహిరినాట	436
కన్నడగౌళ	47, 216, 244, 269, 329, 429, 551.
కాంబోది	.... 80, 129, 201
కేదారగౌళ	427.
గుండక్రియ	22, 33, 53, 96, 109, 111, 133, 300, 302, 307, 310, 312, 376, 407, 452, 547, 562
గుజ్జరి	14, 20, 72, 85, 108, 191, 254, 306, 351 428
గౌళ	.... 63, 139, 523
తెలుగుగాంబోది	548.
దేవగాంధారి	.... 30, 32, 36, 44, 86, 106, 127, 136, 158, 162, 181, 207, 224, 247, 278, 285, 334, 350, 355, 359, 404, 435, 441, 455, 469, 508, 528, 531, 566.
దేసాక్షి	49, 73, 90, 102, 115, 132, 140, 177, 205, 211, 228, 246, 260, 266, 288, 299, 319, 333, 341, 399, 412, 440, 524, 532, 561, 578

రాగములు	సంకీర్తనసంఖ్యలు
లలిత	11, 15, 18, 19, 29, 52, 57, 67, 76 98, 114, 118, 121, 130, 134, 152 168, 169, 172, 180, 184, 190, 193 197, 199, 203, 238, 261 268, 276 308, 314, 323, 327, 330, 338, 371 372, 374 378, 383, 384, 389, 390 395, 416, 417, 425, 426, 431, 432 437, 444, 446, 448, 458, 460, 470 473, 481, 492, 526, 536, 539, 544 546, 552, 573, 575, 579,
వరాళి	9, 70, 91 123, 187, 204, 249, 283 293, 313, 328, 414, 478, 490, 515 556, 568
వసంతం	.... 495.
వసంతవరాళి	... 34, 141, 243, 352, 533.
శంకరాభరణం	23, 25, 41, 46, 78, 110, 131, 137 149, 157, 163, 185, 242, 280, 289 316, 336, 360, 382, 421, 430, 439 477, 480, 514, 529, 542, 557, 565 572.
శుద్ధవసంతం	.... 69, 135, 213, 322, 367 450, 465 474, 485, 537, 555, 582.
శ్రీరాగం	28, 59, 82, 155, 165, 209, 342 366, 445, 482 505, 564.

రాగములు	సంకీర్తనసంఖ్యలు
సామంతం	13, 38, 71, 75, 89, 97, 116, 120, 126, 156, 166, 194, 198, 208, 227, 255, 259, 267, 292, 295, 331, 339, 347, 354, 357, 361, 370, 400, 403, 406, 443, 447, 456, 472, 494, 513, 520, 545, 549
సామవరాళి	. . 284, 541, 570
సాళంగం	10, 100, 124, 419, 451, 462, 486, 568.
సాళంగనాట	3, 12, 26, 31, 40, 56, 65, 87, 93, 122, 128, 142, 143, 144, 161, 164, 192, 219, 234, 239, 251, 282, 301, 324, 326, 356, 364, 380, 459, 468, 500, 507, 512, 516, 534, 535, 554, 567, 577.
సౌరాష్ట్రం	569.
హిందోళ వసంతం	262

2-వ అనుబంధము

అకారాదిగ సంకీర్తన, రాగ, సంఖ్యాసూచి,

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
అంజనా	సాళంగనాఁట	143
అంతటి	దేవగాంధారి	247
అంతయు	గుండక్రియ	562
అంతరాత్మ	ధన్నాసి	272
అంతర్యామీ	లలిత	458
అంత వాని	ధన్నాసి	113
అందరికి	మాళవి	281
అందాఁకానమ్మలేక	లలిత	18
అందాఁకా వైష్ణవ	గుండక్రియ	310
అందిలిని	ధన్నాసి	393
అక్కటా నీమాయ	ఆహిరి	206
అక్కటా రావణు	దేసాళం	493
అక్కడ నెక్కడి	ధన్నాసి	340
అక్కలాల	శంకరాభరణం	149
అఖిలలోకైక	రామక్రియ	522
అచ్యుత	శంకరాభరణం	23
అచ్యుతు	దేసాళ	245
అటమీఁద	భైరవి	498
అణుమాత్రపు	సామంతం	347
అతఁడే పరబ్రహ్మ	లలిత	470
అతనినమ్మ	వసంతవరాళి	533
అతనిలోనే	వరాళి	568
అదివో నీ	సాళంగనాట	500

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఇదిగాదది	గుండక్రియ	312
ఇదిగాన	లలిత	180
ఇదినమ్మరేఁడు	మంగళకౌశిక	375
ఇది యెరిఁగిన	దేసాళి	524
ఇదెచాలదా	వరాళి	490
ఇదెచిక్కితి	బౌళి	397
ఇదె నీ కన్నుల	మంగళకౌసిక	182
ఇన్నిటా శ్రీహరి	లలిత	4[illegible]5
ఇన్నిటికి	వరాళి	128
ఇన్నిటిమూలంబీశ్వరుఁడా	మలహరి	296
ఇన్ని దేహము	దేసాళం	84
ఇన్నియుముగిసె	సాళంగనాట	87
ఇవ్వల వెదకి	లలిత	308
ఇహపరములకు	సామంతం	545
ఇహపరములు	సాళంగనాట	380
ఇహముఁబరము	వసంతవరాళి	34
ఈతఁడు	పాడి	271
ఈతఁడే	దేసాళం	183
ఈతగవే	సామంతం	97
ఈతని నెఱఁగ	లలిత	536
ఈమాటవిని	సాళంగనాట	56
ఈయపరాధ	కన్నడగౌళ	269
ఉడివోని	శంకరాభరణం	110
ఉన్నచోనే	శంకరాభరణం	78
ఉవిదలాల	ముఖారి	285

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఎవ్వరివాఁడా	లలిత	380
ఎవ్వరుఁగానని	శంకరాభరణం	316
ఎవ్వరు దిక్కింక	కాంబోది	80
ఏఁటినేను	లలిత	98
ఏఁటిపరిణామ	మాళవి	385
ఏఁటివిచార	నారాయణి	560
ఏకాలము	పాడి	280
ఏడధర్మ	సామంతం	198
ఏడపెద్దల	కాంబోది	129
ఏడేజేనలు	పాడి	325
ఏదినిజంబని	బౌళి	2
ఏదెస	సాళంగనాట	65
ఏనోరువెట్టుక	ఆహిరి	60
ఏపాటిగలవాఁడ	భైరవి	248
ఏపాటితనకర్మ	గుండక్రియ	452
ఏపొద్దు చూచిన	దేసాళి	299
ఏమనఁగవచ్చు	దేసాళం	178
ఏమనిచెప్పఁగ	మాళవిగౌళ	253
ఏమనిచెప్పినో	పూర్వగౌళ	294
ఏమనినుతింతు	దేవగాంధారి	508
ఏమిచెప్పెడినో	పాడి	346
ఏమి నిద్దిరించేవు	భూపాళం	484
ఏమిసేతు	కన్నడగౌళ	216
ఏమిసేయఁగలఁడు	రామక్రియ	538
ఏమి సేయఁగలయెంతాళ	కన్నడగౌళ	329

